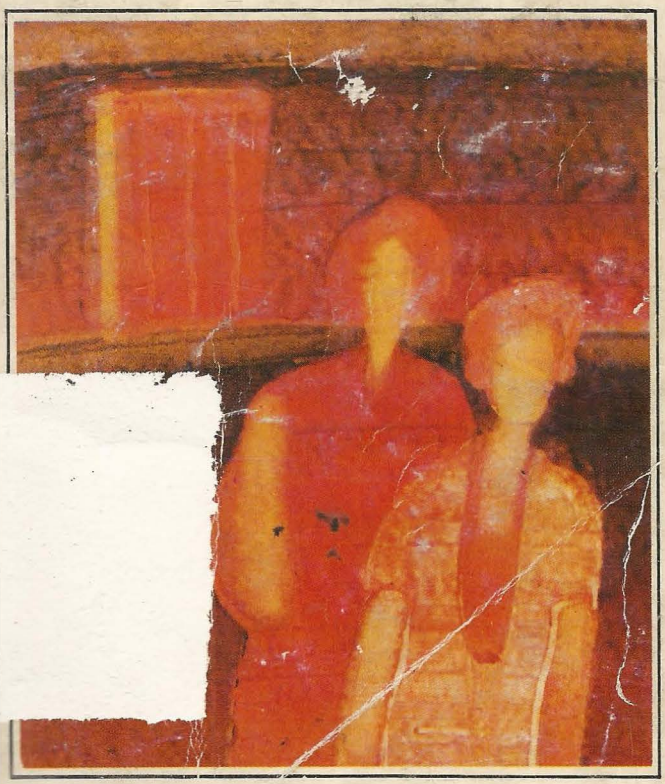
Vüs'at O. Bener

DOST

Vüs'at O. Bener

DOST

TÜRK YAZARLARI DİZİSİ

Bu kitap 1986 yılında İstanbul'da ÖZAL Basımevi'nde
dizilip basıldı (Tel: 520 60 58)

Vüs'at O. Bener

DOST

CAN SANAT YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Ankara Caddesi, 40, kat 2, Cağaloğlu, İstanbul
Telefon: 528 61 13

DOST

İkindiye doğru dükkânına uğradım. Kasap Ali dostumdur. Eline geçen parayı içkiye yatırır. Kör kedisini yanından ayırmaz. Bir yanda et parçalar, fukara kadınlara on kuruşluk ciğer doğrar, ötede kanlı ellerini pis önlüğünde temizleyerek rakısını gırtlağına aktarır.

Yalnızdı. Geniş ağzını elinin tersiyle silerek buyur etti. Her zamanki gibi hatır sormadan, kulpsuz fincana rakı doldurup uzattı. Büyükçe bir yudum alıp bıraktım. Su aranıyordum, testiyi gösterdi.

— Bardağa ne oldu?

Omuz silkti. Dizine kıvrılmış kedisini okşayarak:

— Körün işi, dedi. İyi oldu. Zorum yok zaten bardakla.

Daha bir çökmüş. Uykusuz, akı kirli sarı, kapakları sulu gözleri donuk.

Bu gün paralı olmalıydı. «Kulüp»tü içtiği, ama baktım, şişe yarım.

— Epey oldu galiba başlayalı.

— Yo! İsteğim yok pek. Vurgun bu. Dün düğün vardı da mahallede. Hasan ağa yollamış. Biraz evvel geldi.

— Yeter mi bize? Yenisini aldıralım istersen.

— İyi ya. İştahın varsa.

— Senin yok mu yani!

Güldü. Bir iki buçukluk uzattım:

— Tamamla üstünü. Yoksa kalsın.

— O kadar mı öldük!

Köşe başındaki bakkalın çırağı, karşı kaldırımda, sırtını duvara vermiş uyukluyordu.

Seslendi:

— Hey Bapko! Kalk ulan.

Bana döndü:

— «Yeni» mi olsun?

— Hepsi bir.

— Karıştırmayalım ha, ağzımızın tadı bozulmasın.

Kepenklere son ışık vuruyor. Sinekler koyulaşan duvarlara yapışmış kımıldamıyorlar.

Yoldan geçen eli çıkınlı, siyah başörtülü kadınlara bakıyordum, seslice güldü.

— Ne güldün?

Başını salladı.

— Hiç.

— Nasıl hiç?

— Bakıyorum, hayatından memnunsun da. İyisindenmiş seninki. Bizim karı dokuz canlı. Dört tane de piç. İçmezsin de ne halt edersin.

Cevap vermedim. Çengele takılı bir öküz yüreğinden toprağa kan damlıyordu.

«Memnun muyum? Azap içindeyim. Çok çekti zavallı. Ne kadar hayata bağlıydı. Bense kurtuluşu ölümden bekliyordum. Beklediğim de oldu. Ne maskaralık! Kendime değil, ona ölümü yakıştırmak...»

Çocuk gözüktü. O kalkmadan ben davrandım. Ses çıkarmadı. İlk kadehi Bapko'ya verdim. Bir solukta boşalttı.

— Eyvallah ağabey.

Uzattığım birkaç leblebiyi ağzına atıp çıktı.

— Bizim karı, çoktandır görünmedin ya, boyuna seni sordu. Âşık mıdır nedir sana!

Hiç böyle konuştuğunu duymamıştım.

— Bu da nereden çıktı?

Kirli dişlerini meydana vurdu:

— Pek mi saçma lâf ettik! Aldırma yahu, şaka..

— Bırak Ali. Böyle şaka olmaz. Bilirsin iyi kızdır Naciye.

— İyi midir? Bana ne iyiyse. Haydi çekmene bak. Sıra sende. Ben şu mumu bulayım.

İçimden küfrettim.

«Herifte kalp denen şey yok.»

Karım gömülürken beraberdik. Hoca berbat bir sesle anlamadığım şeyler söylüyordu. Tabutun testereyle kesilmesi sırasında kulağıma eğilip: «Bu iyi işte. Çabuk çürür ölü.» dediği zaman bile, bu günkü kadar canımı sıkmamıştı. Dahası onu, bütün ötekilerden daha dürüst bulmuştum.

Üst üste birkaç kadeh içtim. Kafam buğulandı. Mum ışığının duvara çizdiği gölgeler sallanıyor.

«Herifte kalp denen şey yok.»

Karısının ince yüzü gözümün önüne geldi. Her gittiğimde ne yapacağını şaşırır. Biraz yumuşak yüz görse.

Ona baktım, dalgın gibi.

— Ne o, neden konuşmuyorsun?

— Hiç. Düşünüyorsun da. Karın mı geldi aklına? Gücenme, yüreğin pek yufka. Kadın yüktür yük. Atmağa bakmalı.

— Böyle düşünmeğe hakkımız yok.

— Sen de az mı şikâyet ederdin, unuttun galiba?

— O başka. Ne olursa olsun, kimse kimsenin yükü değildir.

— Aklım ermez. Değil mi ki, acımak var bu dünyada, bitti, bırak..

«Merhamet kötü şey, ondan kurtulmak lâzım,» demişti, bir gün de.

Ekledi:

— Olmaz. Bak ben acımam işte kimseye. Sen hiç gördün mü benim dükkâna dilenci sokulduğunu? Assınlar kendilerini be! Görsün herkes. Ne diye ben onlara acımağa mecbur olacakmışım?

Sustuk.

Vakit geçmiyor. Saat daha dokuz buçuk. Dilim dişime dokundukça sinirleniyorum. İçten içe sızlıyor.

«Allah belâsını versin. Hayat mı be! Şimdi ben zevk mi alıyorum, bu adamla oturup içmekten? Sıkıntı işte. Keşke eve gitseydim. Kitaplar. Yerin dibine batsın kitaplar! Ne öğrettiler bana? Sökebildiler mi içimdeki huzursuzluğu?

İçmek gerek. İyi ama, bu sürüp gitmez ki böyle. Ben ve şu, hem kasap, hem kasap ruhlu herif, içiyoruz da ne oluyor? Hiç. Öyle. Hiç değilse düşünmediğimiz, beklemediğimiz şeyler olsa..»

Duvardaki gölgemi gözetlediğimin farkına vardım. Başımı yana çevirince uzadı. Polis hafiyelerine benzedim. Demin daha biçimliydi oysa.

«Biçimli bir adam! Tuhaf.»

Mum sönmeğe yüz tutuyor. Bitişik evden bazan belirli tiz, bazan kalın, boğuk sesler yansıyor. Kavga ediyorlar galiba.

— Mum gidiyor ha, var mı başka?

— Yok.

— Ee?

Uzaktan hafifçe dükkânı aydınlatan elektrik direğini gösterdi.

— Işık vuruyor kapıya.

— Vazgeç, birer daha atalım da, gidelim Ali. Sen oturmak istiyorsan başka. Ama evden beklerler bana kalırsa..

Eliyle anlamsız bir işaret yaptı.

— Hadi sağlığına.

— Öyle olsun.

İkimiz de terliyoruz. Sesler hafifledi. Tavandan bir şey düşer gibi oldu. Örümcekmiş. İleri geri sallanıp duruyor.

— Kalk Niyazi bey.

— Gidiyor muyuz?

— Gidiyoruz, bizim eve.

— Ben pek iyi değilim. Hoş gör, başka zaman.

— Erken daha. Otururuz bahçede. Hadi yürü.

Kalktı, kolumdan çekmeğe başladı. Biraz sarhoş oldu galiba. Ben de kalktım. Otururken anlaşılmıyor. Üst üste içtik de ondan.

— Hadi, davran.

— Peki, peki.

Hafifçe sallanıyorum, ya da sallandığımı sanıyorum.

Şişenin mantarını özenle sıkıştırdı, yan cebine soktu. Kör kedisini karnı ortasından koltuğuna kıstırdı, çıktık.

Eminim o da beni sarhoş sanıyor. Koluma girdi, yürüyoruz. İçkiliyken gelişigüzel adım atmak hoşuma gider. Bazan, ufak çukurlara bir boşluğa düşer gibi yalpalarla inip çıkıyoruz. Tek tük gelip geçenler biraz sonra kafalarını geri çevirip bakıyor olmalılar. Zararı yok. Onu hemen bırakmak doğru olmaz. Huyunu bilirim. Dükkâna döner ve sızıncaya dek...

— Niyazi bey..

— Söyle..

— Ben fena adam mıyım?

«Bu içlilik de nereden çıktı!»

— Her halde ikimiz de pek iyi değiliz.

— Yok, yok, sen fena adam değilsin. Ama ne çıkar..

— Öyle hiç bir şey çıkmaz. Biraz daha ağır gidelim. Bak caddeye çıktık.

Yavaşça kolumu bıraktı.

Evlerinin önüne gelince ayrılayım dedim, tutturdu:

— Olmaz Niyazi bey. Bahçede oturacağız biraz daha. Zaten canım sıkılıyor, karıdan çıkacak sonra acısı. Uzatma.

Ve kapıyı tekmeledi.

Garip bir uyuşukluk içindeyim. İçeriden nalın tıkırtıları duyuluyor. Zayıf bir ışık, kapı aralığından sızdı. Girdik.

— Aa.. Niyazi ağabey siz miydiniz? Nasıl oldu böyle. Buyrun.

— Sorup duruyordun, getirdim işte ağabeyini. Hadi şimdi durma. Bahçede oturacağız. Bardak getir. Bir şeyler bul. Feneri bize bırak..

Tahta masanın yanındaki demir sandalyelere iliştik.

Hava öyle durgun. Yerde cam kırıkları parlıyor. Gök yıldızlı. Şu Kutup yıldızı nerede acaba?

— Hey, hadi be! İki bardak getir evvelâ.

İçeriden seslendi:

— Geliyorum. İnsan bir haber gönderir. Ne bileyim ben..

Her gelişimde kendine çeki düzen verir, yeni basma. entarisini giyer. Bu kez de öyle oldu. Bardakları bırakırken:

— Kusurumuza bakma artık, ağabey, dedi. Hoş geldiniz. Haberim olsaydı. Biraz ciğer var onu getireyim bari. Salata da yapayım..

— Bırak Naciye, zahmet etme. Zaten..

— Getireyim, götüreyim! Lâfı bırak yahu, getir işte ne varsa.

Kinli bir bakış fırlatıp uzaklaştı.

Bardağı yakaladım.

«Şu içkiler daha sert olsa..»

Mezeler geldi. O da bir sandalye çekip yanımıza iliştı.

— Nasılsınız? Gözükmediniz hiç. Acılı gününüzde gelecektim, bizim adam bırakmadı.

— Teşekkür ederim Naciye. Gelmediğin daha iyi. Nasıl çocuklar?

— Eh, iyi işte.

Sustuk. Gene o sıkıntılı hava. «Çekip gitmeli.» dedim, «Manasızlık. Ne işim var benim burada..» Çabuk gevşedim. Bir aralık Naciye'nin her zamanki hayran bakışlarını üstümde duydum. Bir şeyler söylemek gerek:

— Çocuklar yattı galiba. Ne yapıyor Mustafa?

Yüzünü buruşturdu:

— Eline geçeni kırıp geçiriyor, ne yapacak.

Ali, sesli bir of çekti, gözlerini yumdu, sonra hırıltılı bir gülüşle önündeki bardağı yarısına kadar doldurarak karısına uzattı:

— Al iç şunu.

— Sarhoş musun sen. İstemem, çek elini.

— İç diyorum be! Numara mı yapıyorsun. Gördün ya Niyazi bey.

Baktım, pek isteksiz görünmüyor. İstesem alacak. Gülümsedim, aldı.

— Vallahi hatırınız için ağabey.

Alışık bir tavırla nefes almadan içti.

— Birden dikiverdin ama, gözlerin de sulandı, dedim.

— Zararı yok.

— Biz de üçleyelim mi Ali?

«Ne zavallılık. Bu kadının da umutları vardı elbet. Karımın olduğu gibi. Kabahat kimde? Uyuşamadık işte. Hangimiz kurtuldu? Bana ne. Duyuyor mu bir şey? Toprağı bol olsun. Değer mi çekmeğe. Sanki yaşamak..»

Kerpiç duvarın üstünde iki gölge kımıldadı. Yapraklar hışırdıyor.

Ali gene sıkıntılı bir ses çıkardı:

— Kör olası hava, es biraz. Boğulacağız neredeyse. Sigaram bitmiş, var mı sende Niyazi bey?

Uzattım.

— Naciye'ye de ver bir tane. Al al bırak kibarlığı.. Hani bir şarkın vardı senin, onu da söyle ağırdan.

Nazlanmadı. Kurşuniye çalan gözlerinde garip bir parlaklık belirip söndü. Kırgın, dokunaklı bir sesle başladı:

«..Öyle karanlık gece ki ruhum, olmuyor sabah..»

«Olsa ne çıkar? Senin de için sıkılıyor Naciye.

Ne bakıyorsun. Hakkın var, çekilmez. İrili ufaklı dört çocuk. Bu kaba, ahmak herif. Düşmüşsün bir kere. Lâf, bana ne düşmüşse? Bütün dertlerin tasası bana mı ait?»

— Beğenmediniz ağabey.

— Yok canım, çok güzeldi. Emin ol. Hakikaten.

«Sevindi. Ben aptalım. Bir yıldan beri dikkat etmedim. Ettim ama. Saf değil. Bir kadından bu kadar saflık beklenmez. Belli olmaz da. Olur a! Hadi canım geç. Farkındayım, sarhoş diyorsun. Değilim. Yanılmam ben..»

— Amma da içiyoruz be. Kaç saat?

«Ne herif.»

— On bire geliyor.

— İyi. Açıktır Nuri. Ben şimdi gelirim.

Kalkıyordu. Naciye önüne geçti:

— Şaşırdın mı sen?

«Bırak gitsin işte.»

— Çekil, şimdi tokadı yersin ha. Göğsünden itiyor.

«Hayvan.»

Aralarına girdim.

— Ali kendine gel. Haklı, geç oldu, vazgeç. Böyle yapacaksan şimdi giderim.

Telâşlandı:

— Sen otur, Allahını seversen, darılırım bak. Hatırımı kırma.

Karısına döndü:

— Yürü, yatak ser yukarıya. O kadar mı öldük Niyazi bey.

Tahta kapı gürültüyle kapandı..

«Ne yapmalı?»

— Otursana Naciye, nereye gidiyorsun?

Durdu.

— Yatak içinse zahmet etme. Kalacak değilim.

— Neden? Ali kızar sonra.

— Otur dedim ya.

Sandalyenin arkalığına iyice yaslandım.

«Öyle karanlık gece ki ruhum... Çekiniyor gibi.»

— Ağabey uyuyor musun?

— Yo.

— Konuşmuyorsun da.

— Niye söyledin bu şarkıyı Naciye?

İçini çekti:

— Hiç. Ne bileyim.

— Çok dokundu bana.

— Sahi mi?

— Ciddi söylüyorum.

— Alay etme.

İçeriye kulak verdi:

— Uyandı galiba kız. Bakayım şuna.

«Ne yapar? Bekliyor. Hiç bu günkü kadar..»

Damarlarımda tuhaf bir kıpırtı başladı.

«Ne yapar? Deliliği bırak. Ya sandığım gibi değilse. Fırsatçı sersem. Hadi canım, pek önemli değil. Bu vaziyette haklıdır. Sana ne.»

Çabuk döndü. Önümdeki bardağı bana sormadan alıp, içti.

— Uyudu mu çocuk?

— Uyudu, su verdim.

— İyi, çocuklarını düşünüyorsun!

— Ben mi? Hiç bile.

— Neden?

— Vız gelir bana çocuklarım.

— Ya.

— Alay etme benimle.

— Gelsene sen biraz yanıma.

Yaklaştı.

«Ne demeli?» «Amma sâkin».

— Beni dinle. Sabırlı ol. Geçer bunlar.

Güldü. Gülünecek söz elbette.

«Çek arabanı haydi. Kalk. Anlamadım mı sanki, budala. Gideceğim ama.»

— Bana müsaade. Gideyim artık.

— Gidiyor musun?

«Lâf işte. Boşuna gayret.»

— Gidiyorum.

— Eve mi?

— Nereye olacak?

— Ali'ye ne diyeyim?

— Bekledi, bekledi gitti, dersin.

Yürüdüm. Peşimden geldi. Kapının mandalına uzanıyordum, gene güldü. Durdum.

«Ahmak.»

— Ben sarhoş değilim Naciye.

— Biliyorum.

— Çekil kapıdan.

Titriyordu. Damarlarımdaki kıpırtı birden artıverdi. İlkin silkindi, sonra elindeki fener ayağının dibine düştü.

— Haydi çekil şimdi. Bu kadarı yeter.

Suçlu suçlu önüne bakıyordu. Bir şey demedi. Çıktım.

Daha on beş adım atmadan pişman olmağa başladım.

«Keşke ısrar etseydim. Dönsem. Olmaz. Niye? Ali'yi beklerim. Neredeyse gelir. Yolda karşılaştım derim.»

Döndüm. Kerpiç duvarın karanlık köşesine gizlendim.

«Yak şimdi bir sigara. Ne sıcaktı dudakları. Ahmak, şimdiye kadar anlamalıydın.»

Yarım saat geçmiş olmalı. İleriden bir gölge göründü. Belli, adamakıllı sarhoş. Kapıya boş bir çuval gibi yığıldı. Koştum.

Ali'yi sürükleye sürükleye içeri aldık. Sedire uzattık. Söyleniyor. Uzamış sakalı, iri patlak gözleri, kıvrım kıvrım boynu üzerinde yana yatmış koca kafası iğrenç. Yüzünde derin çizgiler, acayip bir anlam var.

Naciye deminkinin tersine, yalnız kalışımızdan sıkılır gibi.

— Bir kahve pişireyim mi, açılırsınız.

«Sınız. Niye sınız!»

Başımı salladım.

Sofa karmakarışık. Tavandan örümcek ağları sarkıyor. Arada koşuşan farelerin tıkırtıları işitiliyor.

Kahvem geldi. Fincanı uzatırken elinin titrediğini gördüm.

— Gidecek misiniz?

Cevabımı beklemeden ekledi:

— Yukarıya bir yatak sereyim isterseniz.

— Fena olmaz. Yorgunum zira.

«Sedirdeki korkunç yaratığın yanında bu kadın! Canlı ve arzulu, nasıl yatar? Ona yaşayabileceği en güzel bir aşk gecesi verebilirim.»

— Sen nerede yatacaksın?

Bakışları öyle bir bulandı. Sert bir sesle:

— Burada, dedi.

«Lâf, numara yapıyor. Pek âlâ!»

Tahta döşemeye serdiği yer yatağına elbisemle uzandım. Az sonra kapı açıldı.

«Gelecek tabii!»

Kıpırdamadım. Başucuma sürahiyi bıraktı.

— Niye geldin?

Ses çıkarmadı. Yavaşça ayağımdan iskarpinlerimi çekti. Lambayı kısıp dışarı çıktı.

«Nazlanıyor! Birazdan. Kimbilir ne zevk almıştır. Hayatında hiç böyle öpüldü mü acaba?»

Soluğum sıklaşmaya başladı. Ağzım kurudu.

«Saçlarını yavaş yavaş okşarım!»

Dakikalar geçtikçe sinirlerim geriliyor.

«Ayıldı mı yoksa Ali? İmkânsız, körkütüktü. Amma garip kadın. Darılttık mı yoksa? Muhakkak uyanıktır. Sabırlı ol oğlum. Aşağıya insem? Ya ayıksa? Aldırma. Bahane kolay..»

Doğruldum. Ceketimi çıkardım. Tahtalar gıcırdıyor. Çarpıntı içinde merdiven başına gelebildim. Kısık idare lambası eşiğe konmuş.

«Görülmüyor ki sedir. Aldırma.»

Pek sakınmadan indim.

«Gözlerim bir alışsa. Yok mu ne? Bir şeye çarpmasam bari.»

Elimle yavaşça yokladım.

«Kalkmış. Tuhaf şey. Nasıl kalktı bu?»

Ayaklarımın ucuna basa basa yatak odalarına yaklaştım.

«İnliyor. Öyleyse Naciye çekti içeri. Tokmağı çevirsem. Uyumuyorsa görür. Görmez, oda karanlıktır. Öksürsem?»

Öksürdüm. Gene ses yok.

«Yürü be. Bu kadar mı alçaldın?»

Bir kez daha umutsuz basamakta durup çevreyi dinledim.

«Yatmalı.»

Uyandığımda ortalık yeni ağarmıştı.

Ağzımda çiriş tadı, başımda tortusu dibe çökmüş bir ağırlık, midemde eziklik. Gaz kokusu odayı kaplamış. Sızıncaya değin geleceğini ummuştum, yalnız oluşuma şaşar gibi bir halim var.

«Akşam olanlar.»

Garip bir pişmanlık duygusu içindeyim.

«Rezalet!.»

Kapı kapalı iyi biliyorum, açık bırakmıştım oysa. Anladım. Geldi. Ben sızdıktan sonra her halde.

«Enâyi, sızmasaydın işte.» «Bırak bırak kimseye görünmeden gitmeli!»

Pantolon buruşmuş. Gömleği atıvermişim. Demek ki epey sarhoştum akşamı. Ellerim tozlu gibi.

«Bu da ne?»

Dörde bükülü bir kâğıt parçasıydı. İskarpinleri çekince altından çıktı.»

«Bunun için geldin demek!»

Okudum. Acemice bir yazı. Güç söküyorum.

«Niyazi bey:

«Beni fena kadınlardan sandınız. Teessüf ederim. «Evet, daha bize, geldiğiniz günden beri sizi delice «sevdim. Ne yapayım elimde değildi. Bu gün anladım «ki siz de beni seviyormuşsunuz. Fakat sonra.. Ama «affediyorum. Yalnız bana kavuşmanız; şunu iyi bilin «ki, ancak evlenmemiz şartıyle olur. Ben, nikâh altın-«dayken sizin olmam. Eğer maksadınız benimle evlen-«mek değilse kendimi intihar ederim. İnanmazsın, ya-«parım bak. Çocukları hiç düşünme. Yeter ki sen is-«te. Kabul ediyorsun değil mi? Senin vicdanından şüp-«he etmem. Oturduğumuz ev benimdir. İstemezsen sa-«tarız. Öyle sevinçliyim ki. Artık bu cehennem aza-«bından kurtuluyorum. Akşam aşağıya indiğinde uya-«nıktım. Çok isterdim ama. Sana hizmetçi gibi baka-«rım Niyazi bey. Acele cevabınızı bekliyorum.»

«Kendimi intihar ederim!» tümcesini okurken elimde olmadan güldüm.

«Zavallı basit kadın. Ben seninle nasıl evlenirim!»

«Kabahat bende. Temizle bakalım şimdi. Ne mendebur talih be. Birinden kurtul, birine çat. Şu kadınlar kuş beyinli. Hiç düşünmüyor ki..»

Mektubu buruşturup cebime soktum. Endişem artmağa başladı. Çıkardım. «İnanmazsın yaparım bak.»

«Yapar mı yapar.»

Tavana baktım.

«Şu salıncak yerlerine ipi takabilir.»

Sallanışı gözümün önüne geldi. Sırtım ürperdi.

«Hadi canım palavra. Kolay mı o kadar? Aklınca... Bir daha görünmeyiveririm, olur biter. Vakit erken. İsabet. Daha kalkmamışlardır. Çekip gitmeli. Ya dediğini yapıverirse? Bana ne? Daha görür görmez sevmiş! Lâf. Tuhaf, mecbur muyum yani? Ben de amma yumuşak kalpliyim.»

Kararsızlığıma içerliyorum. Bir sigara yaktım.

«Düşüneyim biraz. Acele etmemeli. Bu sefer de acırım arkasından. Büyütüyorum işi. Oyalarım. Birdenbire olmaz dememeli.»

Ferahlar gibi oldum. Belki o da kalkmıştır. Giyinip aşağıya indim.

Mutfaktaydı. Girdiğimi sezdi. Bir şey arar görünüyor. Sesimi yumuşatmağa çabaladım:

— Erken kalkmışsın Naciye?

Döndü. Rengi uçuk. Heyecanını belli etmemeğe çalışıyor..

— Çay mı hazırlıyorsun?

Kıpırdamadı. Yavaşça yanına yaklaştım:

— Sâkin ol Naciye, okudum mektubunu.

Elini tuttum. Öyle bir güvenerek sıktı:

— Kızdın mı bana?

Çenesini okşadım:

— Ne münasebet. Kızar mıyım sana? .Ama oturalım da öyle konuşalım olmaz mı?

Çekingen, suçlu bir tavırla dinliyordu.

— Sen çocuk değilsin Naciye. Söz ne demek bilirsin.

Başını salladı.

— Emin ol, ben de seni severim. Fakat. Bazı mecburiyetler var ki.. İnsan ne kadar istediğini yerine getirmeğe çalışsa olmuyor. Nasıl anlatayım..

Arkasını getiremedim. Yardım etti.

— Anladım, arada başkası var.

Soluk aldım.

— İyi tahmin ettin. Yalnız söz vermiş olsam gene neyse.

Yüzü değişiverdi.

— Ortada tâmiri imkânsız bir hâdise de var!

Anlamadı.

— Yani onu almağa mecburum. Yoksa...

İnanmadı.

— Anladın değil mi?

— Kim bu kız?

— Tanımazsın Bursa'lı.

Durakladı:

— Çocuk da var mı?

Başımı eğdim.

Düşündü. Acır gibi yüzüme baktı. Sonra kırık bir sesle gülerek:

— Eh ne yapalım, dedi. Üzülme.

Şaşırdım. Yineledi:

— Ne yapalım, sağlık olsun. Ver mektubumu öyleyse.

Uzattım.

— Darılmadın ya.

— Yo niye darılacakmışım?

Gözlerinde kesin bir anlatım vardı. Kuru, acı, koyu bir anlatım:

— Bak bir delilik edersen...

Cevap vermedi. Buruşturulmuş kâğıdı ocağa attı.

Dışarıdan Ali'nin bağırtısı duyuldu:

— Naciye, kahvemi getir.

ISTAKOZ

İlçeyi ortasından bölen yol, bulanık bir gölsuyunda karşı yakayı tutmuş bir salın ya da mavunanın geride bıraktığı iz gibi. Belli belirsiz. İki yana kırışan ölü kıvrımlara atılı atılıvermiş evler. Bir kamyon hızla geçmesin, yıkılacaklarından ürkerim. Her çatı oynar, her tavan akar. Kafes kafes ardında suskun kadın başları, sarı çocuk başları. Musalla taşında her gün ölü. Minaresinde aynı kulak burgulayan ağıt-ses.

Fırsat bulmayayım, soluğu iskelede alırım. Susuz Karınca deresinin tahta köprüsü, kambur ağaçlar, sürülmüş tarlalar, az kumluk, deniz. Çok yakın. Zeytinlik, kıyı birbirine bitişik.

Gümrük Muhafaza Memuru Ziya efendi, sabahsa «Hüdaverdi» motorunun, ya da «Serdengeçti»nin Rizeli kaptanıyla sohbettedir. Kaptan Köstence seferini kimbilir kaçıncı kez anlatır; bir ızgara çipuradan tadarak, bir kaçak dut rakısından yudumlayarak. Sohbetin sonunda iş bitmiş yük inmişse, ayaklarının yarısı kemirile kemirile kopup göçmüş iskelenin bordasında kucaklaşılır, kaptan cömerttir, görgülüdür, gümrükçünün bahşişini unutmaz verir, küçük sandalına atlar, uzaklaşır.

Bazan acemiler de çıkmaz değil; küçük motorların gemicileri, bu iskeleye ilk seferciler. O zaman: «Siftahı edelim aslan!» demesi gerekir ki Ziya Efendinin, işte buna fena halde tutulur. O gün suratından durulmaz artık. Her şeyden yakınır. Bir zeytin ağacının elli kuruşa satıldığı yıllarda aklının nerede

olduğunu sorar. «Yangınım buna!» dediği denize bile tükürür!

İskeleye, dişleri dökük bir beygirim var, onunla giderim. Çizmemde mahmuz yoktur. Hayvanın ağzına da gem vurmam. İp yular-başlık yeter. Kıyı yosun kokmaz, pis kokar. Pirina kokar, posa kokar. Alışmayan öğürebilir. Öğürsün. Biz öğürmeyiz. Deniz durgun oldu mu, yağ lekeleri pembeli, mavili parlar, göz alır. Ağlar kumsala gelişigüzel atılmıştır. İhtiyar bir balıkçı, upuzun bir türkü tutturur, ilmek atar, kaşınır. Çardaklı kahvede Mehmet Reis, «Dinamit atan namussuzlar!» diye başlar, —oysa eline geçmesin, o da atar dinamit— yabancı balıkçıları paslı mavzerle nasıl kaçırdıklarını anlatır. Çardak güler... Herkes bilir bu öyküyü, ama olsun. Sonra akşama kadar prafa, iskambil, tavla oynanır. Sırası gelen yük indirir, yük bindirir...

— Talihin var Reşat bey bu gün! Böcek değil, kırmızının kendisi bu!.: Bak gene sağdan indin!

— Unuttuk, kusura bakma!

İlkinde çıkışır gibi: «Sen askerlik yapmadın mı? demişti. Ata soldan binilir, soldan inilir, ne o köylüler gibi!»

Beygiri ağaca bağladım, yanaştım. Neşesi yerindeydi bu gün. Elindeki tenekeyi havaya kaldırarak kenarına tan tan vurdu:

— Büyük ikramiye bu, büyük!

— Hayrola, ne yakaladın gene?

— Kırmızı. Siz ıstakoz dersiniz.

— Haa! Nereden denk geldi bu böyle? Bakayım...

— Bak. Düşürdük işte. Şimdi geldim denizden daha.

Baktım: sırtı benek benek, bozla menekşe karışık, kaplumbağa gibi bir şey!. Gülümsedim:

— Şaka ediyorsun! Kaplumbağa bu, canlı.

— Kaplumbağa mı? —Güldü.— Amma ettin!

— Değil mi?

— Değil ya! Durakladığımı görünce ekledi: Bu işi bilmiyorsun sen, anlaşıldı! Hadi buyur gidelim! Hoş geldin!

Aklım ermemişti bu ıstakoza ama sesimi çıkarmadım artık. Yürüdük. Yolda ayağına dolaşan küçük kızını iteledi:

— Git kız! Sümüğünü silsin anan! Söyle iki de kahve yapsın bize.

— Reşat amcam geldi diyim mi?

Yanağını okşadım:

— De kızım!

— Beni ata bindiricen mi?

— Görüyor musun fırtığı! Hadi defol!

Gümrük binası eski yapı. Taştan. Pencereleri demir parmaklıklı. Denize bakan yüzü nemden tuzdan kararmış. Ziya efendi burada oturur. Tavuk besler, hindi besler. Eline yüz on net geçer. Dört çocuk. Geçinilmez elbette. «Bahadınlı'dan az yağım gelmese, dökülenleri toplatmasam yandım!» der. Bahadınlı'nın yağı yaprak kokar. Zeytin yaprağı.

Ayakları sallantılı masanın iki yanındaki gıcırtılı tahta iskemlelere çöktük. Alışınca çökülüyor. Bambu gibi sağlam ben bildim bileli. Eğilir, bükülür ama yıkılmaz. Ziya efendi tabakasını açtı, püskül tütünü incecik cıgara kâğıdına yaydı. Bir tomar. Nasıl ufalır şaşarım. Usta kadın elinde yaprak dolması gibi ne karınlı ne narin olur, tam biçiminde, tam kıvamında, her parmağa gelir, onun sardığı cıgara.

— Seninki bitti, buyur.

— Eyvallah! Mansa'nın mı bu tütün?

Ben de ondan alıştım. Manisa diyemiyorum, Mansa dilime daha yatkın geliyor.

— Yok, Bergama'nın bu perçemli! Tad bir, geberirsin zevkten!

— Yok canım!

— Hakkaten!

Kav çakmağını uzattı kesesiyle. Lodosta poyrazda yanar, onun deyimiyle. Kavdan cıgara yakmanın mutluluk olduğunu söyleyebilir miyim!

Gözüm ayağının dibine koyduğu tenekede. Soramıyorum da! Sezdi ama. Tabakasını kapatırken:

— Ne düşündüğünü bilmem mi! dedi.

— Bilirsin! dedim.

Böbürlendi:

— Ha şöyle, yola gel! Sen şimdi Beyoğlu camekânlarında Sultan Mahmut leşkeri gibi kayık tabağına, şöylelemesine kurulmuş böcekleri düşünürsün değil mi? Bilemedin işte!

«Şöylelemesine!» derken kollarını bir açtı, düşecekti handiyse.

— Ne gülüyorsun!

— O kadar da büyük değil onlar canım!

— İyi ya işte. Ben de mahsus söylüyorum. Büyük, bu!

— Haaa?

— Üstüne alınma, böcektir o enâyilerin yedikleri! Bunun ufağı yani. Ben böcek derim ya hep.

— Evet?

— İşte bu. Sen iyice göremedin, gördün mü? Nasıl iri bizimkisi, eşşek kadar var.

Tenekeyi ayağıyle sürüverdi yanıma. Kafa kafaya verdik. Kıskacını tutup çekince, aklım erdi. Ama rengi niye böyle?

— Isıracak domuz, elinden gelse. Bak nasıl? Rengine bak rengine. Kırmızı mı bunun rengi?

— Değil. Ben de onun için benzetemedim ya demin. Bu başka türlü ıstakoz her halde?

Doğrulduk.

— Değil!

— Eeee?

— Onun sırrı var! Söylemem şimdi. Anlarsın sonra. Kahvelerimizi içelim de.

— Hadi bakalım!

Cigarasının dumanını dolu dolu savurarak:

— Kalp kalbe karşı derler bir lâf var hani, dedi. Aklımdan çok geçtin. Kısmette varmış demek.

— Öyle.

— Daha bu meredi enseler enselemez, ulan dedim, şu bizim Reşat beyin aklına bir esiverse de gelse! Beraber zıkkımlanırdık şunu!

— Sağolasın!

— Hoş gelmesen de ben sana... yollardım gene ya, tadı çıkmazdı ki! Bunu pişerken göreceksin.

— Şimdi ölmesini mi bekliyoruz?

— Yok canım, kahveleri bekliyoruz. O geberdi mi eti yenmez artık!

Bilgiç bilgiç gülümsedi. Burnunu Midilli'ye doğru dikti.

Bazı geceler pırıl pırıl ışıkları bile görünür Midilli'nin buradan. Şimdi sisler arasında yatık, mor bir gölge halinde. Deniz bulunduğumuz taş çıkıntıya çağıl çağıl vuruyordu. Yüzünde çöpler, bir boş teneke, uzaklarda unutulmuş bir duman. Ege postası Akçay iskelesine girmek üzeredir. İskelede motor, yelkenli, açıklarda demirlemiş bir gemi olmayınca martılar da görünmez oluyor. «Yalnız Ada» da rastladığımız çobanı hatırladım. Kış, yaz tek başına yaşarmış koyunlarıyle...

— Bugün motor yok ha?

— Yok. Yarın ot yüklü gelecek bir tane. Salih Kaptanın motoru. Hovarda. Tanımazsın. Üç gün evveli buradaydı. Dikili'den ot çekiyor askeriyeye. —Elini dizine vurdu.— Ne hergele herif be! Karnımızı çatlattı gülmekten! Bir olaydın burada. Ulan bu kahveler de nerede kaldı? Dinine yandığımın karısı!

— Gelir canım. Acelesi ne?

— Cigaraları bitirdik birader. Cigarayla çıkar bunun keyfi. Deniz de ne güzel bu gün.

— Ya.

— Alaman karısını anlattı. Hey Allah! Yapamam ki taklidini. Karı buna adını sormuş.

— Nerede oluyor bu iş?

— Barda. İstanbul'da.

— Ha.

— Bu da Hovarda demiş. Motorumun adı da hovarda, benim adım da hovarda.

— Biliyor muymuş kadın Türkçe?

— Eh işte çat, pat. Hah! Geldi kahveler. Nerede kaldın kız?

Bu ortancasıydı.

— Annem yoktu da evde. Ben de şeydeydim..

Fincanları bıraktı.

— Git, git hadi. Ne köpük kalmış ne möpük. Kusura bakma artık.

— Estağfurullah!

Gözlerini devirdi:

— Deme bu sözü Allahını seversen! Tepem atıyor!

Bu söze içerlediğini bilirim oysa. Mahsus yaparım. Kızınca bir başka türlü severim onu.

Bağırdı:

— Kız!

— Efendim baba.

— Gel.

Geldi çocuk. Emrini verdi:

— Ocağa iki taş bul, irice. Altını da yak. Kuru dal olsun. Alevli yak ha! Pısır pısır ateşte pişmez bu. Pamuk var mı evde?

— Yok.

— Yokmuş! Akıl ne arar bunlarda. Misafir odasındaki yastık ne güne duruyor salak. Pamuk değil mi onun içindeki?

— Pamuk.

— İyi ya. Sök yastığı, çıkar içinden bir parça.

— Peki.

— Az bir şey yeter. Sök dedikse içini dışına çı-

karma. Şu tenekeyi de al. Yok ama dursun.

Bana döndü:

— Korkar bu enâyi!

— Bu pamuk dalgası ne oluyor!

— Lâzım!

— O da mı sır?

— Sır! Hadi yallah şimdi! Ateş iyice yandı mı, gel bize haber ver. Oyuna dalma.

Kızı uzaklaşınca göz kırptı:

— Böyle yapmazsan olmaz! Arkasından seveceksin, ama yüzüne karşı a'ah! Ben eski kafayım biraz bilirsin! Yoksa bundan üç ay evveli kızamık döktü bu.. Söyledim miydi?

— Yok.

— Ha. Anası dayanamadı, zıbardı. Sabaha kadar ben bekledim başında. Su dedikçe dayadım ağzına sütü. Soğuk süt ha! Âlâ koyun sütü. İyidir bizim kız. Sen de seversin değil mi?

— Severim. Hepsini severim!

«Seni de severim» diyecektim, sustum.

— Bak inanırım senin sevdiğine! dedi. Sen adamı seversin!

Başka taraflara bakındım.

— Sıkıldın mı? İçimden geldi, söylemeyim mi? Nereden anladın diyeceksin sen şimdi!

— Bırakalım bu bahsi be Ziya efendi!

— Niye? Bırakmayalım! Bu mesele mühim! Madem sırası geldi.. Nereden anladım değil mi ben bu işi? Bak söyleyim. İlk merhaba ettiğimiz günden. Ya! Herkesin bir usulü var kendine göre. Benim de derecem işte bu kel surat Reşat bey!

— Estağfurullah!

— Bak şimdi!

Güldüm:

— Devam, devam.

— Saptı ki. Ne diyordum? Ha. Ben bilirim suratımın ne mal olduğunu. Bilmem mi hiç. En dişlisi su-

ratıma baktı mı, hiç olmazsa gözünün bebeği oynar! Ben de şıp görürüm tabiî. Bakma gevezelenirim hepsiyle ama..

— Benim oynamadı mı gözümün bebeği?

— Oynamadı.

— İyi biliyor musun?

— Kendim gibi! Sormadın bile bir gün ne oldu bu suratına diye. Merak etmedin mi hiç?

— Ettim tabiî.

— Gördün mü? Hayvanlar! İki lâfın sonunda hemen basarlar suali. Yok bir kaza geçirdin her halde, yok nasıl oldu bu iş? Öllünün körü! Nasıl olduysa oldu, sana ne be? Ben de basarım kalayı tabiî. Bas ulan! derim hadi, işin yok mu? Haksız mıyım ama?

— Haklısın elbette.

— İşte böyle. —Duraksadı.— Söylemeye miydim yoksa!

— Valla bilmem! Demesen daha mı iyiydi ne!

— Hata mı ettik şimdi?

Yüzüme baktı. Gülümsedim.

— Yok be! dedi. Yanılmam ben!

Bağa-oğul gibi bakıştık. Elini masaya vurdu, durdu.

Harlı ocağın başına çömeldiğimiz zaman yağmur serpelemeğe başlamıştı dışarıda. Denizin yüzü iğneleniyordu. Hiç belli olmaz iskelenin havası. Rüzgâr dönüverir. Beş dakikada iki mevsimi seyredersin. Bir yanda dolu yağar, bir yandan parıl parıl güneş.

Elindeki pamuğu göstererek:

— Bak gör, dedi, ne yapıyorum?

Baktım, hayvanın belinden yakalamış, gerisinde bir yerini tıkıyor! Sormadım artık.

— Ha, dedim, yalnız.

— Bunu tıkamazsan, dedi, iliği boşanır. Lüp gövdeye attığın o beyaz ilik milik kalmaz bunu yapmazsan.

— İlk senden işitiyorum. Amma tuhaf.

— Sonra bunu diri diri pişireceksin, öldü mü gene işe yaramaz. Şimdi basacağım suyu üstüne, koyacağız alevin üstüne, fokur fokur kaynatacağız. İş bitti!

— Sırrı nerede peki bunun?

— Yavaş yavaş acelen ne? Pişsin o zaman görürsün.

Kovadaki suyla yarı yarıya doldurduktan sonra tenekeyi, kulplarından tutup ocağa oturttu. Bir iki çalı çırpıyla da daha büyüttü alevi. Gömleğinin kollarını indirirken:

— Eh, dedi. Cigarayı hakettik artık. Oturalım gayri.

Toprak yere serili hasıra bağdaş kurup oturduk. Kümesteki tavuklar tüneklerinden ürkek ürkek bakınıyorlardı. İçerisi bayağı kararmıştı.

Gözlerimi sivri alevlere diktim. Tenekeyi kucaklayıverdiler birden. Bir şey düşündüğüm yoktu. Yalnız bu ocak, bu hasır, bu tavuklar, bana daha önce gördüğüm bir yerden getirilmiş gibi geliyordu. Bir türlü anımsayamadım. Rahat rahat cigarasını sarıyordu gümrükçü bıyıklarını oynatarak. Birden teneke garip bir ses çıkardı. Bakıştık:

— Isındı da, dedi.

«Istakoz bağırdı galiba!» deseydim, kimbilir nasıl gülerdi. Oysa kısık, öfkeli bir sesti duyduğum. Ya da ben öyle sanmış olmalıyım.

— Sana da sarayım mı?

— Yok. Bilirsin çok içmem.

— Peki. Ocak karşısında keyifli kaçardı yani.

Düşünmeğe başlamıştım bile... Hoşuma gitmez de tersine. Bu eşya nereden getirilmiş ki? Bu değildi aklımı kurcalayan. Anlıyorum, bir şeyi ele almaktan kaçıyordum gene!

Gümrükçü bana kestirme: «Sen adamı seversin!» deyip işin içinden çıkmıştı. Doğru muydu bu yargı? Belki onu severdim ama herhangi bir adamı? Yok bu

da değildi! Hadi çekinme dedim bir yanımla: Ne o, ne bu kafanı karıştıran sorun. Yargının dayanağı hoşuna gitmedi! «İyi adam» deyimine lâyık mısın, değil misin? Onu düşünmedin de, saf yerine konulduğun için canın sıkıldı. Öyle olmasa: «Benim oynamadı mı gözümün bebeği?» diye sorar mıydın? Hem de alay kokusu vardı ki bu soru'nda daha berbat.

Bunun böyle olduğuna inanıverince içim bir bulandı. Hangi birine hayıflanayım! Baba-oğul gibi bakışmıştık! Belki o baba gibi bakmıştı, ama benim bakışımda kesenkes, bir parça da olsa kin bulaşığı vardı! Hay Allah belâsını versin! dedim. Hiç yürekten, katkısız olamayacak mıyım ben?

— Kaynamağa başladı! Daldırdın gene. Ne var?

— Hiç, babam geldi aklıma da!

— Sağ mı?

— Sağ.

— Ha. İyi.

Öyle dilimden kayıvermişti bu lâf ya, ansıyıverdim birden, tamam, çok küçüktüm, Gümüşhane'deki evimizde böyle bir ocak vardı! Hasır da vardı... Demek bir yandan onu da düşünürmüşüm! Karışık iş! Eh be! Ne yapalım yani? Şimdi ıstakoz yiyeceğiz. Ötesinden bana ne? Kötü adamım diyelim, ne olacakmış sanki? Dünyada tek başına kalmadım ya! Seviniverdim.

— E, anlat be Ziya efendi! Ne olmuş sonra Alaman karısı?

— Alaman karısı mı? Ha. Ne olacak canım. Tavlamış karıyı işte.

— Sonra?

— Sonra, soğan doğra! Ne bileyim ben!

Öyle ya. Ne bilsin! Bu gün de inadına sessizliği üstünde. Kesip attı..

«Istakozun gerisini tıkamakta iş var!» dedim, kendi kendime. Adam gibi o da. İçinin pisliğini çı-

karmayacaksın meydana. Yoksa yenilir yutulur gibi değil.

Ziya efendi tenekeyi ocaktan almağa davrandığı sırada beni içeri yollamıştı. Şaşırtacak ille ne ise!

— Hadi bakalım. Sen buyur içeriye. Odada otur. Ben hazırlığı yapayım, canın sıkılır mı?

Ne sıkılacak? Yağmur dinmiş. Gökyüzü inik, puslu. Dağlara yağıyor daha. Bulutlar aşağıya kaymış.

Ortası sümbül çiçekli masa örtüsünü karışlıyordum, birden girdi odaya.

— Hey aslan! Kırmızıya bak kırmızıya!

Afalladım.

— Yahu, derisini mi yüzdün bunun?

— Yoo!

— E, nasıl kıpkırmızı oldu bu?

— Sır işte! Haşlandı mı bu böyle olur! Beklediğine değmedi mi?

— Değdi. Vay anasını!

— Nasıl oldu ama! Üf! Lâti lokum mübarek! Yeme de yanında yat! Sen bununla bir yarımlığa nasılsın şimdi?

— İyiyim!

— Ben de! Üstüne benim ince yağdan gezdirdim, bir de bol limon sıktım mı üstüne, Allah! Ağzım sulandı be! Hadi ben gidiyorum. Salata yapacağım. Bu burada kalsın da doya doya bak!

Utanmış biri gibi kafası kollarının arasına sıkışmıştı. Kıskacını çektim, sırtına vurdum. «İliğini emeceğiz senin iliğini!» diye bağırdım yüzüne karşı. Kös dinledi. Canım sıkıldı.

O gece burnumdan geldi. Bir kez çok kaçırmışız, içim dışıma çıktı! O bir şey değil, düşümde sabaha dek ıstakozlarla uğraştım. Kimi bacağıma saldırdı, kimi kolumu kaptı, kimi de gözümü oymağa kalkıştı.

HAVVA

Benim saçlarım yumuşak. Havva'nın saçları keçe gibi. Annem ustura ile iki defa kazıttı saçlarını uzasın diye, ama uzamadı, kısa kaldı. Burnu da öyle biçimsiz ki! Yamyassı. Tıpkı okul kitabımızdaki maymunun burnuna benziyor burnu. Hiç sevmiyorum onu. Pis, hırsız.

Annem, bu gün onu bir temiz dövdü. Tabii döver. Misafir odamızdaki güzelim halımızı kesmiş. Deli mi ne? Annem: «Kız niye kestin halıyı?» dedi. O: «Kuş var halının içinde», dedi «Beyaz kuş. Onu çıkartacaktım.» Gördün işte kuşu. Bir «Töbe töbe ana» bellemiş, onu söyler.

Bari bir işe yarasa. Ne olacak görmemiş ki! Sen onu bırak, öteyi karıştırsın, beriyi karıştırsın sade. Miskin. Üstüne bir de ağır. Sekiz saatte bir bulaşığın içinden çıkamaz. Sonra da doymak bilmez. İyi vallahi!

Geçen gün de ne oldu. Annem misafirliğe gitmişti de. Evde yalnız kaldık bununla. Bizim komşu imamın oğlu Recep evimizin önünden geçti. Döndü gene geçti. Ondan sonra da oturdu karşı kaldırıma, şarkı söylemeğe başladı. Nasıl da bağırıyor pis. Bu da oturuyordu sedirde. Bir fırladı durup dururken yanımdan. Korktum. Sonra merak ettim, ne oldu buna diye. Gidip baktım arkasından. Mutfağa girmiş, pencereyi açmış el sallıyor utanmaz. Anneme söyleyeceğim ama. Görür gününü o. Lekeli entarimi sakladığım yerden çıkarıp anneme göstermesini biliyor ama. Ne yapayım. Dut lekesi işte. Çıkmadı. O kadar

uğraştım. İnşallah başına bir belâ gelir de kurtuluruz. Allahım şunu öldür!

Nasıl çıktı dediğim. Oh olsun! Kütük gibi şişti bacağı. Geceleyin asmadan üzüm koparmağa çıkmış, düşmüş, doğru idare lâmbasının üstüne. Cam kırıkları ayağına girmiş hep. Aptal.

Babam da çok merhametli. Kalktı bu çirkin kızı İstanbul'a götürdü. Yalnız kaldık. Annem gizli gizli ağladı.

Bir aydır rahatız. Keşke hiç gelmese bu Havva. Geldi ama. İyi olmuş.

Annem dün dedi ki: «On baş soğan koysam bu kızın önüne yiyebilir mi acaba?» «Koyalım anne, bakalım yiyebilecek mi?» dedim. Koyduk. Vallahi bitirdi hepsini! Şaştık kaldık. Gözlerinden zırıl zırıl yaş akıyordu da gene yiyordu. Sonra annem: «Kız sigara da içer misin?» dedi. «İçerim», dedi. «Al iç şunu haydi.» Meğer sigaranın içine tuz koymamış mı annem! Çıtır çıtır sesler çıkmağa başlayınca korkusundan sigarayı atıp öyle bir kaçtı. Katıldık gülmekten.

Sütçü Hacı bunun için bıçak çekmiş güya Recep'e. Bir de bu çıktı. Geçen gün annemin yanında da söylemez mi! Öyle kızdı annem. «Kız nasıl söz o öyle», dedi. «Duymayım bir daha bak. Yoksa öldürürüm seni.» Annem öyle dedi, ama o gene bana: «Valla bıçak çekti kız», diyor.

Annem bir yere gittik mi onu eve kilitler. Yoksa alır başını gider. Bir gün az daha ölüyordu. Annem çamaşırlığa kilitlemişti de. Maltızda kömür varmış. Akılsız pencereyi açıversene. Neler çektik. Sarımsaklı yoğurt yedirdik. İçim bulanıyor. Altına etmişti.

Fatmânım diyor ki: «Bu kız kedi canlı, gebermez.» Haklı. Domuz gibi yiyor. Ama ne versen. İki tanecik misafir şekerini anneme söylemeden aldım diye, on değnek yedim avcuma. Onun yüzünden. Nereden de görmüş fesat.

Annem de tuhaf ama. Başını dizlerime koyuyor,

öyle yatıyor. Bazan da dizime daha çok bastırıyor gibi geliyor bana. Dizim çok ağrıyor, ama çekemiyorum. Yüzüme öyle tuhaf tuhaf bakıyor ki!

Sonra bir gün kapıdan dinledim. Babam anneme: «Aç ağzını tüküreceğim», diyordu. Annem de: «A! bey olur mu öyle şey», diyordu. Sonra babam kalın kalın güldü: «Denedim seni be!» dedi. «Sen ağzını aç bakalım bir kere, tükürecek miyim?» Şaştım kaldım. Neden böyle konuştular? Kaç kere anneme sorayım dedim, sonra vazgeçtim. Kapıdan dinlediğimi anlarlar diye. Zaten annemden ödüm kopar. Vururken sesini çıkarmayacaksın. Hele bağır. Ben bağırmıyorum, ama ağlıyorum. O deli hiç ağlamaz. Avazı çıktığı kadar bağırır sade. Babam kaç kere: «Bu kız adam olmayacak, gönderiverelim köyüne gitsin.» dedi. Gitse de kurtulsak ya. Annem: «Acıyorum kıza», dedi. «Kimsesi yok. Hem kuvvetli. İşime yarıyor. Nasıl olsa lâzım biri.» Bari o kadar iyilik ediyoruz, o da uslu uslu otursa ya. Bir de tutturmuş karnım ağrıyor diye. Ağzı öyle fena kokuyor ki! Sonra ikide bir, solucan bulup beni korkutuyor. Bu yüzden iştahım kesildi. Anneme de söyleyemedim. Söylesem o da sürahimizi benim kırdığımı söyleyecek anneme. Halbuki Mestan kırdı sıçrarken. O kırmadı ama ben öyle dedim anneme. Ne yapayım ucunda sopa var sonra!

Havva üç gündür hasta. Evin içi leş gibi kokuyor. Ne yaptıksa kâr etmedi. Alttan üstten gidiyor. Kimi sürgün dedi, kimi humma. Doktor da adını unuttum bir şey dedi. Allah korusun hepimiz ölürmüşüz. Sonra değil, dedi. Bereket ben okula gidiyorum. Kokudan durulmuyor yoksa.

Neyse onu kömürlüğün yanındaki odaya koydular. Babam evi badana ettirdi. Annem de günlük yaktı. Benim odamın duvarları yeşil. Ben bazan aşağıya inip penceresinden onun odasına bakıyorum. Çırpınıp duruyor. Kazık kadar kız ufalıvermiş. Ne oldu

buna? Ama o ölmez ki. Gene iyileşir. Bacağını keseceklermiş İstanbul'da. Keşke kesselerdi. Otururdu bir köşede hiç olmazsa. Hep pis boğazlığı yüzünden başına bu belâlar geliyor. Şimdi pişman olmuş ama kaç para eder. Annem sıkıştırmış da söylemiş. Çöplüğe attığımız yağ tenekesinin dibini sıyırmış, yemiş de ondan böyle olmuş. Komşular paslı tenekeden zehirlendi diyorlar. Annem: «Bir de okutsak mı acaba» diyor.

Annem bu gün ağlıyordu. Zavallı annem. Beni çok döver ama, onu çok severim. Kaç bayram kendi güzel elbiselerini bozdu da bana dikti. «Niye ağlıyorsun?» dedim. «Havva ölecek galiba kızım», dedi. «Ona ağlıyorum.» Birden benim de içim doldu. Ben de ağlamağa başladım. «Havva ölecek ha! Ölmesin anne!» «Belli olmaz kızım. Her şey Allahtan. Hadi git ağlama.» Annem öyle dedi, ama ben ağladım. Sonra aşağı inip odasının penceresinden baktım. İki tarafına çarpınıp duruyordu. «Allahım ne olursun ölmesin», dedim. Allahım öldürme onu! O gene çarpınıp duruyordu. Birden karnıma bir ağrı girdi. Bağırayım dedim, sesim çıkmadı. Ortalık da kararıyor. Olduğum yerde kalakaldım öyle. Neyseki köpeğimiz geldi yanıma. Kuyruğunu sallayarak. Kafasını okşadım köpeğimizin. Sonra onunla merdiven başına kadar geldik. Karnımın ağrısı geçti.

Az sonra, annem, babam, doktor geldiler. Ben de kapı aralığından baktım. Doktor, Havva'nın koluna iğne yaptı. Havva bağırmadı. Üçü de durup beklediler. Babam çenesindeki sivilceyle oynuyordu. Sonra annem babamın yüzüne baktı. Babam eğilip doktorun kulağına bir şey söyledi. Doktor başını salladı. Sonra Havva'nın gözleri açıldı. Annem Havva'nın yanına gitti, yatağına diz çöktü. «Kızım Havva iyi misin evlâdım?» dedi. «Bak iyileştin artık. Canın bir şey istiyor mu? Ne pişireyim sana?» Havva baştan bir şey demedi. Sonra gözünü iri iri açtı: «Baklava», dedi. Sonra da öldü.

KÖMÜR

«Bu kömür benim ağabey, bak da...» demişti. Ufacık bir söz insanı rahatsız edebilir. *Bak da, sonra kuşkulanma.*

Burnundan sızan kan, kirli ağzının kenarında kurumuştu. Sırtında kocaman küfesi...

Hesaplı bu lâf, iğneli. «Sen çaldın, dersin! Suratından bir, acıma beklenmez.» demek istedin galiba. Anlıyorum. Ama ne hakla? Yanlış. Herkes kötü olabilir. Nereden belli benim de...

İyi kişiliğimi alaya aldı, canımı sıktı bu çocuk.

Bir cumartesiydi. Kömürlükten, çatı katındaki odama kömür taşıttırmam gerek... Bu apartmanın kapıcısı nazlı, hac yolcularının arap kılavuzları gibi de dilenci. Aklıma kömür deposu çevresinde dolaşıp duran küçük hamallar geldi. Nasıl olsa, her hafta bu iş başımda, birini alıştırırım olur biter, diyordum. Ev sahibi de öyle salık verdi:

— Küçükler var efendim! Onlar çok iyi. Ne verirsen ver. sesleri çıkmıyor.

İyi işte. Sesleri çıkmasın da! Hamallarla çekişmek sinirlerimi bozar.

Hava soğuk. Gök pusluca. Pardösümün yakasını kaldırıp yolu tuttum. Benzinliğin yanından saptım. Daha demir köprüye varmadan, boz külotlu, mintanları çizgili, iri birkaçı önümü çevirdi:

— Beyim kömür mü alacaksınız? Gelelim! İrisinden seçeriz.

Hepsinin de omuzlarında demir yabalar. Kimi-

nin kasketi yana, kiminin arkaya yıkık. Suratları yer yer karalanmış.

Sert sert:

— Hayır, hayır, deyip, yürüdüm.

Kara bir toz bulutu havaya yükseliyordu. Arabalar birbirine girmiş. Küfürler, bağrışmalar... Kömür yığınları çöküyor, demir kürekler dolup boşalıyordu.

Kenarları tel örgülü çimenliğin yanı tenhaca. O yana doğru yaklaştım. Küçükler burada. İtişip duran ikisini, elleri ceplerinde seyrediyorlar. Niye bilmem, birini çağırmak üzereyken vazgeçtim. Ben de seyre daldım. Döğüşken horozlar gibi çırpınıyorlardı, çocuklar da gülüyorlardı. Sesler çoğalınca büyük hamallardan işi olmayanlar da kenara dizildiler. İlkin gösteri güzeldi, ama durum değişti; öyle sanıyorum... Omuz vurmalar, küfe toslaştırmalar sertleşti.

— Gırtlağımı sıktın bak!

— Hadi ulan sen de gözüme...

Derken de kapışıverdiler. Tekme, tokat, yumruk birbirini izledi.

Ufağı, birkaç kez yere kapaklanınca iki yanıma bakındım, ayırırlar diye bekliyordum, boş umut. Tersine kızıştırıyorlar:

— Yaşşa ülen Dibek! Küfeyi bırak, küfeyi. Böğrüne, hah hah, yapıştır. Yuh! Boşa gitti be!

Sonra aralarında kavga üzerine görüşler:

— Kavruktur, ama yırtar çıkar şimdi! Bir küfeyi atabilse...

— Öteki de yavuzdur ha!

Yanıbaşımdan biri elini boru yapıp bağırdı:

— Paçasına dal be enâyi!

Seyirciler gittikçe artıyor. Yoldan geçen meraklılar, işi savsaklayan inşaat ameleleri... Köşe başındaki köfteci bile, ocağını bırakıp, geldi. Ben de hoşlanmağa başladım, farkındayım. Vur, ez! Hangisi iyi

vuruyorsa, ondan yanayım. Kafasına, kafasına, ha şöyle! Bir de bağırabilsem.

— Aferin be yavru. Çüşş! Isırıyor. Ayıp ülen ayıp! dedi, çatal bir ses.

Kavga adamakıllı kızışmıştı. Beyaz pardüsüm, efendi kılığımla aralarında bulunmamı kimse yadırgamıyor. Ama, sahne uzadı gibi geldi bana. Birden tuhaf bir pişmanlık duygusuna kapıldım, sağımdakine dönüp:

— Yazıktır, yeter artık, ayırın canım şunları! dedim.

Hamal önce anlamazca yüzüme baktı, arkasından güldü:

— Ayıralım mı? Aldırma bey! Alışıktır onlar, sen keyfine bak!

Bak şimdi, yufka yürekli sandı beni.

Bereket bir düdük öttü de... Hepimiz baktık. Kemeri sarkık, şapkası kulaklarında, upuzun bir bekçi, seğirtip geliyor. Yoksa, Kel Aliço güreşlerine dönecekti döğüş, kıran kırana.

Bekçi, baştan bize bir *iltifat* etti:

— Yumruk kadar piçler döğüş etsin, eşşek kadar herifler karşıdan baksın! Oldu mu bu? Sizde hiç arlanmak yok mu? Dağılın hadi ayılar!

Ayılar, yana çekildik. Küçükler de durdular. Körük gibi soluyorlardı bir yandan...

Bekçi yavaşça yanlarına sokuldu. Kıpırdamadılar bile. Bir şey söyleyecekmiş gibi durdu. Sonra ansızın öfkelendi:

— Hergeleler! Domuzun doğurdukları, açlıktan gebereceksiniz handiyse, bir de...

Oysa yüzü hiç de kızmışa benzemiyordu, hele «Oldu mu bu?» derken...

Arkasından boşa giden bir yumruk savurdu, kavgacıların ortasına. Hızını alamadığı için az kalsın yuvarlanıyordu da. Elimde olmadan güldüm, herkes güldü. İşte o zaman adam haklı olarak kızardı, kız-

dı. Belindeki kocaman tabancaya sarılır gibi yapınca kalabalık duman gibi dağıldı. Bir şey olacağından korkmadım ya, gene de çekindim. Hızlıca adımlarla ben de uzaklaştım.

Canım sıkılmıştı. Bir saat oyalandığım yetmiyormuş gibi, çocuklar da yok oldular ortadan. Gene de «belki şu arka taraflara gitmişlerdir,» dedim. «Olmazsa, dönerim eve. İdare ederiz birkaç gün daha.»

Yavaş yavaş tel örgü boyunca yürümeğe başladım. Kömür tozlu yolda başı siyah bez sarılı bir ihtiyar kadın eğile, kalka bana doğru geliyordu. Yere düşmüş kömür parçalarını eteğine dolduruyor. Beni görünce duraladı, geçtim, gittim.

Köşeyi dönüyorum. Bir de baktım, deminki küçük döğüşken orada, oturmuş dizini uğuşturup duruyor. Yaklaştım. Başını kaldırıp baktı. Burnundan kan sızıyordu. Küfesini bir taşa dayamış.. «Zavallı», dedim. «Şuna bir şey vereyim.» Sonra da caydım... «Yok yok, doğru değil, alışır...» Uzaklaşamadım da. Sordum:

— Bir yerin acıdı mı küçük?

— Yook.

— Burnun kanıyor ama...

Elinin tersiyle sildi, birazı yanağına bulaştı:

— Zararı yok, geçer!

«Git işine!» der gibi söyledi bu, «Geçer»i. Cebimde temiz yumuşak bir mendil vardı. Versem mi? «Vazgeç, atmak lâzım sonra. Alışkındır onlar. Para vermek de doğru değil. İyisi mi...»

— Benim biraz kömürüm vardı taşınacak ama, gelemezsin her halde, dedim.

Hemen canlandı:

— Niye gelmeyeyim. Çok mu? Yarım ton var mı?

— Yok canım, telâş etme. Bir sandık dolacak kadar. Üç dört küfelik. Kömürlükten yukarı kata taşıyacaksın.

Açıkladı:

— Çatıya!

İçerledim.

— Neyse işte! Ne istiyorsun?

— Ne vereceksin?

Kestirip attım:

— Yirmi beş kuruş veririm. Çok konuşma.

Kalktı:

— Bak çoksa, çok isterim ha!

— Az dedim ya!

Sesini çıkarmadı.

— Kabul mü?

Sıkıntıyla:

— İyi ya, dedi. Gidelim. Uzak mı ev?

— Yakın, yakın.

Sevinçliydim. «İyi be! Yirmi beş kuruş. Şimdiye kadar aklım neredeymiş. Yazık liralara. Haftada bir, ayda dört. Dört lira! Namussuzlar! Bizi para babası sanıyorlar!»

Yanımda, bana yetişmeye çalışarak, topallaya, topallaya gidiyordu. Bir aralık durdu.

— Ne o? dedim.

Arkasını yana döndürüp sırtındaki küfeyi gösterdi:

— Bu kömür benim abi, bak da...

Baktım. Küfenin dibinde birkaç parça kömür vardı, güldüm:

— O kadar boğuştun dökülmedi mi bunlar!

Suratını astı:

— Yoktu o zaman. Demin koydu anam. Yolda bir karı görmedin mi?

— Ha, o anan mıydı senin?

— Ya.

— İyi. Olur, olur...

Apartmanın bahçe kapısından girdik. Bu kömürlüğün kilidinden usandım. Yağmur yağdı mı paslanıyor. Bozuldu mu yoksa? Uğraşıyorum. O da gamsız gamsız bakınıyor. Sonunda söylendim:

— Ne olacak şimdi?

Güldü:

— Asıl abi, açılır.

Asıldım, açıldı. «İş bu kadar basitmiş de... Neyse.»

— Hadi bakalım, başla.

— Kürek var mı?

— Yok!

— Peki, ben elle doldururum. Sen rahatına bak. Ben doldurur getiririm.

Bırakıp gidiyordum, içime kurt düştü. «Asıl abi, açılır ha?» Dur hele. Ne olur, ne olmaz.

— Beraber çıkalım küçük!

— İyi ya...

Küfesini çıkardı. İçindekileri kömürlüğün biraz ilerisine koydu, işe başladı.

Bir sigara yaktım, dolaşıyorum:

«Bunun ufacık elleriyle... İşimiz var. Bekle ki küfe dolsun. Karnım da acıktı. Kışın bu derdi var işte. Bereket bu akşam konserdeyiz. İş yok Hamiyet'te... Nerede o eski ses. Tabii zamanla... Dün midemi bozdum. Karıştırıyorum... Bir gazoz çekmeli... Omzum ağrıyor. Uff! Rüzgâr çıktı be... Şu paltonun taksidi de ödenirse, bir radyo kalır, eh o da...»

— Tamam abi. Şunu ver sırtıma.

— Ha! Peki... Hadi gidelim.

Böylece üç kez yukarıya taşındık. İş bitmişti. Ufacık avcunu açmış, parasını bekliyordu.

Bozuk para cüzdanımı açtım, yirmi beşlik yok. Delik kuruşluklar, bir yeni beşlik, bir de gümüş lira var. «Hay aksi...» Şimdi bunu bozdurmağa mı gideceğiz? Sıkıntım arttı. Cüzdanı bir daha karıştırmağa başladım, belki bir yanına sıkışmıştır derken, aklıma gene o, «Asıl abi, açılır!» lâfı geldi. Durdum. Çocuğun yüzüne baktım: Dupduru bekliyor ama...

Çıkışmayacağını bile bile kuruşları sayıyorum al baştan.

«Ne kurttur bunlar! Yeri belledi de şimdi... Hemen yeni bir kilit almalı. Eğreti olduğunu biliyor. Biraz da fazla versem mi? Gözü kalmasın ha! E, ne anladık biz bundan?»

Yüzümün kızardığını anladım. Vereyim mi, vermeyeyim mi? En son, «Lânet olsun be», dedim. «Ver gitsin. Ne olur ne olmaz.»

Birden gümüş lirayı yakalayıp çocuğun avcuna koydum.

— Al da git hadi!

Şaşırdı:

— Bu lira abi!

— İyi ya işte, beğenmedin mi?

Beğenmez olur muydu? Hemen toparlandı. Bir «Sağ ol!» çekti, uzaklaştı.

Zayıflığımı anladı gibi geldi bana. Belki vazgeçerim.

«Bu kömür benim ağabey, bak da..» demişti. *Bak da sonra kuşkulanma.*

DAM

Karşı evin damında saç olukları onaran mor gömlekli adamı seyrediyordum; gözümü sokağa kaydırdığım bir ara, köşedeki fırının yanından dolanıp bu yana doğru sallana sallana gelenin Naci olduğunu farkettim. Tamam, o. Başkası olsa pek bilemem gözlüğümü takmadan. Ama onu yürüyüşünden tanırım. Bir kez sol kolunu sallamaz. Bir omzu yukarıdadır hep. Sonra ikide bir, çağrıldığını sandığı için olacak - kulakları ağır işitir - dönüp dönüp geriye bakar.

Sesimi ona duyurabileceğimi kestirir kestirmez oldukça yüksek perdeden bağırdım:

— Naci! Hey! Naci!

Olduğu yerde durdu. Sesin nereden geldiğini araştırıyor.

— Buradayım burada Naci. Yahu yukarı baksana!

Gördü hele ki:

— Vay Kerim, sen miydin!

— Benim ya! Merhaba.

— Merhaba.

— Nasılsın?

— Ha?

— Nasılsın diyorum.

— İyiyim, sen?

— Ben de.

— Senin ev burası mı şimdi?

— Burası, nereye?

— İyi güzelmiş evin. Güle güle otur.

«Dert bununla da konuşmak!»

— Duyulmuyor buradan. İşin yoksa gel de oturalım biraz.

— Bilmem? Geleyim ama. Nerede evin kapısı?

— Öteden dolaş. Bahçe kapısından gir. Açık kapı.

Damdaki adam da gülüyor halimize. Bu Naci iyi çocuk. Sağırlığından ötürü değil. Şaka kaldırır, herkese iyilik etmesini sever. Kısa zamanda arkadaş olduk. Pek sıkı fıkı değiliz, ama senli benliyiz.

Merdiven başında karşıladım. Gözlerini kırpıştıra kırpıştıra son basamakları çıkıyor. Suratında kocaman bir ben. Yanlışlık olmuş tabii. Ceketinin cep kapakları içeride.

— Nereden buldun bu minare gibi evi?

— Bulduk işte.

— Of, yoruldum vallahi.

— Dinlenirsin şimdi, gel.

Sofadan geçtik, sedire oturdu. İki yanına bakındı:

— Beğendim, güzel güzel. Hele manzarasına diyecek yok. Üüü, bütün ova ayağının altında. Kaça kirâ...sı? Bak bak bak!

— Ne oldu?

— Düşecekti yahu adam! Cambaz mıdır nedir?

— Düşmez, alışıktır onlar, merak etme.

— Düşmezi var mı Kerim? Kedi mi bu?

— Neyse canım bırak şimdi. Nereye gidiyordun öyle dalgın dalgın?

— Hiç. Başımı aldım gidiyordum. Evde canım sıkıldı. Sabah sabah, çamaşıra kalktı anam. Külhan gibi kokuyor ortalık. Söylendim. Bastım çıktım. Bir Pazarımız var o da böyle güme gider. Sen ne yapıyorsun?

— Pinekliyorum.

— İyi. Bahtiyarsın valla Kerim, başın dinç. Benim yerimde olsan deli olursun. Bizim kocakarıyla başım dertte birader. Ha bire söylenir. Çen çen, çen

çen... İllâllah yahu! Ceplerimi bile karıştırıyor inan. Geçen gün, benim bir eski dalga vardı...

Dalıverdim gene damdaki adama. Daldığım neyse de, şöyle bir saniye içinde adamı gözümle düşürdüm aşağıya, o kötü! Dahası gövde değiştirmeğe bile vakit bulduk da yolda - yer bana geliyormuş gibi - içimin boşaldığını sandım bir ara. Duramadım.

— Herif düştü Naci! dedim.

Suratıma baktı bön bön:

— Ne düştü?

— Taş! Ne safsın be! Adam düştü adam!

Sıçradı:

— Deme! - Telâşla dönmesiyle, söylenmesi bir oldu. - Hay Allah lâyığını versin! Yüreğim ağzıma geldi. Yapma böyle şakalar be Kerim.

— Su vereyim mi?

— İstemez. Otur dinini seversen.

Bayağı sararmıştı yüzü. Durdu, düşündü:

— Niye yaptın bunu sen şimdi?

Her davranışımın altında da anlam arar.

— Hiç, aklıma esti, öyle.

— Yok, yok.

— Vallahi!

— Peki öyle olsun.

Kafasını önüne eğdi. Sol elinin başparmağıyle şahadet parmağının uçlarını bitiştirip bir delik yaptı. Tırnaklarını yokladı. Sonra öbür elinin serçe parmağını o delikten baktırdı. Ben gülmeğe hazırım ya, onun yüzü asık. Kendisini dinlemediğim de ortaya çıktı. Haklı çocuk. Tam ben:

— «Ka» diye başlarken, o da:

— «Za» demiş bulundu bereket de, o hava dağıldı.

— Söyle söyle; ne diyecektin?

— Hiç. Zamanı gelince deyip arkasını getirecektim ama, unuttum şimdi. Sen ne diyecektin?

— Kahve içer misin? diyecektim.

— İçmem, sağ ol.

— Uzun iş değil canım, şimdi, ispirto ocağında şip şak..

— Emin ol, canım istemiyor.

— Peki. Sen bilirsin. Kızma da!

Güldü:

— Şakayı bırak da Kerim, cidden patlıyorum. Alışamadım gitti bu kasabaya. Evde huzurum olsa bir derece, o da yok. Evleneyim dedim bir kere de. Ben geçinemiyorum, elin kızı nasıl geçinir.. Şimdi bu lâflarla başını ağrıtmanın da tam sırası ya. Hadi kalk gidelim.

— Ne oldun?

— Gidelim Kerim valla. Niyet meselesi biliyor musun? Hadi. Sen de giyin, basalım gidelim bir tarafa. Belki içimiz açılır.

— Olur.

— Hay sağ olasın.

Giyindim, çıktık. Konuşmadan yürüyoruz. Talana uğramış gibi ıssız kasaba. Dükkânların kepenkleri kapalı. Kahveler adam almıyor. İçimden: «Bunun peşine ne diye takıldım sanki?» diye hayıflanmağa başladım bile. Yan gözle onu süzüyorum, o da öyle pişman olmuş gibi. Posta otobüslerinin kalktığı meydana yaklaşırken:

— Dönelim mi? dedi.

Döndük. Belki yüz, ne bileyim kaç kağnı yükü taş taşınıp da daha ancak temeli çıkılabilen Halkevi taslağının arkasından dolandık. Korkuluksuz daracık bir köprüden geçiyoruz, iri bir kurbağa sıçradı önüm sıra, basmayayım üstüne derken eziverdim, bu durdu:

— Tü Allah!

Tükürdüm:

— Yürü canım ne bakıyorsun işte, bacağı koptu.

O da tükürdü, hızlandık. Dağ bayır yeşermiş.

Leylekler takırdayıp duruyor. Kasabayı uzakta bıraktık. Gölgesi büyükçe bir ağaç altını gözüm tutunca:

— E, dedim, yeter. Oturalım biraz. Yoruldum.

Daha başak tutmamış ekinli tarlanın kenarından saptık, ağacın dibine çöktük. Cıgara içmez. Ben tellendirdim bir tane, dumanını yüzüne üfledim. Aldırmadı. Yerden bir çöp aldı, ufak ufak kırmağa başladı..

Yoldan bir deve kervanı geçiyor. En arkada iki tane boduk, ceylan gözlü. Yerden birkaç ufak taş topladım. Karşımdaki seti nişanlayarak ilk atışı yaptım. Yanıbaşındaki çalılığın içinden fırrr! diye serçeler kalktı: «Tutturamadık!» İkincisini atmağa hazırlanıyordum ki, mırıldanır gibi:

— Düşüverseydi ne olurdu? dedi.

— Ne düşüverseydi?

— Damdaki!

Taşı fırlattım:

— Amma da içliymişsin be! Beyni patlardı ne olacak? Neyse tam isabet bu sefer.

— Beyni patlardı ha? - Güldü. - Hayır, bu senin düşündüğün şey, benim de aklımdan geçer de bazı. Ama böyle değil. Meselâ önümden giden bir adamın ayağı takılsa da düşse derim. Demek senin de aklından geçiyor böyle şeyler.

— Geçer.

— Zaten sen şeytanın birisin!

Alıklaşıverdim:

— Ne şeytanı?

— Hiç canım. - Duraladı, düşündü. - Valla o değil de.. şey yani..

— Rahatladın galiba.

— Nasıl rahatladım?

— Bayağı canım. Dert ortağı buldun ya kendine.

— Dert ortağı mı?.. Sustu. Sonra birden kolumu yakaladı:

— Can arkadaşsın be Kerim! Senlen oturup şöyle uzun uzun konuşmalı.

Üçüncü taşı atarken:

— İşte o zaman hapı yutarsın! dedim.

— Neden?

— İşte öyle! Bir dene istersen!

Cevap vermedi. Az ilerimizde bir şey oynadı. Tarla sıçanı galiba. Yok köstebek. Çekine çekine ilerliyor. Öksürsem dalacak toprağa. Yanıbaşımızdaymış gibi uzun kara bir çene geniş geniş esnedi. Haykırmağa hazırlık. Bekledim. Anırdı, anıracak, anırmadı. Köstebek ot kesiyor. Rahat. Rahatını bozmalı. Kalktım, koştum üstüne doğru. Yitiverdi.

— Kerim!

— Buyur.

— Gel yahu, otur.

— Gördün mü köstebeği?

—. Anlamadım?

Anlaşıldı. Gittim yanına:

— De bakalım.

— Aklım takıldı şu işe de... Hapı yutarım demek?

Güldüm:

— ..Olsun. Ben kaçmam öyle şeylerden. Bir tecrübe edelim.

— Edelim ciğerim.

— Eğlenme Allahını seversen. Doğru konuşacaksan konuş.

— Peki konuşayım Naci! Bak darılmaca yok ama.. - Soluklandım. - Bir: ben papaz değilim. Günah çıkartacaksan vazgeç. İki: kurbağayı ezdim ya, ondan yanaysa derdin eh derim, belki haklısın. Suçlu olup olmadığımı sonra inceleriz. Gerisi fasafiso, üç. Canım sıkıldı, buradan defolup gidelim artık, eder dört. Tamam mı?

Afalladı. O sırada da pıt! diye bir şey düştü kafama, anladım!

— Kısmet! dedi.

— Öyle! Kalk hadi.

Belediyenin önüne değin söz etmeden geldik. Bir kırlangıç sürüsü yeri taradı, yükseldi, getirdiği nemli rüzgâr, tozu, çöpü, kâğıt parçalarını birbirine kattı, dönendi biraz, uzaklaştı.

— Yağmur inecek, dedim. Akşama kadar yağar artık. Sen var mısın? atlayalım, gidelim Ayvalığa.

— Ayvalığa mı? Bilmem, hiç gitmedim. Güzel mi?

— Güzel.

— Nasıl döneriz sonra?

— Sabahleyin yedide otobüs var. Merak etme.

— İyi ya. Gidelim.

— Hadi öyleyse. Çeyrek saat sonra bir otobüs var. Kaçırmayalım. Hızlan.

Yolda komik-i şehir kesildim. Yolcular Allah düşürdü aramıza bu adamı demişlerdir belki. Önemli kişiler de: «Çattık! Amma geveze adam.» diye söylenmişlerdir ola ki.

Bir buçuk saat çabuk geçti. Ayvalık koyu göründü, tepeyi aşınca. Deniz katı-mavi. Bir bıçak atsan ortasında dimdik durur. Otobüs baş aşağı sert dönemeçli yoldan iniyor. Yaklaştıkça mavi çatlıyor.

Cumbaları birbirinin içine girecek gibi taş evlerin. Önlerinde kirli birikintiler. Toplanıp açıktan denize dökülüyor. Paçalarını sıvamış çocuklar. Şoför bir kadına fiyaka yaptı. Denizi yitirdik. Bir daha bulmayı da canım istemiyor. Rıhtım boyundan geçerken kafamı kahvelerden yana çevirdim.

Otelin teneke musluğunda elimi, yüzümü yıkamağa çabalarken: «İyi şeyler düşünmeli canım!» dedim. Tuttuğumuz odanın duvarlarında tahtakurusu lekeleri varmış, karanlık basınca fareler cirit atarmış tavanda, ne zararı var? Ben de saçı başı dağınık bir kadının geçmesini beklerim kapı aralığında,

umuda düşerim, boy oynasında yarım saat saç tararım, ödeşiriz.

Yüzümü mendilime kuruladım, çıkıyorum, yağmur yollu, kirli camda bir kedi belirdi. Burnunu cama yapıştırdı, baktı bana. Uyuz değil, akça pakça bir kedi. Yanaştım, pencereyi açtım, kaçmadı. Gerindi, esnedi, kuyruğunu dikti, miyavladı. Ben de miyavladım. Bir şey ansımış gibi güldü.

Kendisini saygıyla selâmlayarak, oradan ayrıldım.

Odaya döndüğümde Naci soyunmuş, İsveç usulü beden hareketleri yapıyordu.

— Toz, toz! Bir araba yuttuk. Böyle yapmazsan... sana da tavsiye ederim.

— Olur. Sen evvelâ elini yüzünü yıka da. Karnım çok acıktı zira.

Karyolaya uzandım. Yaylar gövdemin ağırlığını birleşip bir geri teptiler önce, sonra gevşediler. Bir bölüğü doğru dürüst basıldı rahat ettim, bir bölüğü belinden büküldü. Sağ bacağım askıda, sol küreğim çökük. Aklıma dün gece budak deliğinden ev sahibimin kızını gözetleyişim geldi: «Herkes birbirini gözetliyor. Benimki pek önemli değil. Yeter ki hissetmesin gözetlenen.»

Aşevine girince, peşkiri omzunda başımızda dikilen adama:

— Bana iki tabak hamsi, dedim. Bak bey ne istiyor?

Lâf olsun. Bilirim oysa hamsi pek bulunmaz burada.

Garson boynunu büktü:

— Hamsimiz yok malesef efendim. Ama lüferimiz çok taze. Emrederseniz?

Şaşılacak denli ince garson!

— Peki. Ondan olsun.

Çoğu kez yakalanırken sıyrılmayı becerebilmişimdir o durgun ruh halinden ya, bu gelen fena! Du-

yumsuyorum, gereksiz davranışlarımdan belli, sonumuz kötüye varacak!

Hemen içki geldi aklıma. Cankurtaran. İki kadehcik yeter. Güpegündüz olur mu? diyecek Naci belki. Kandırırım onu da.

Aşevinden çıkınca doğru parka yollandık. Çiçekler gözüme büyüteç arkasından bakıyormuşum gibi görünüyordu. Naci bankın ortası gerisindeki ağaca başını dayamış, kestiriyor.

«...O değil mesele! Dünyanın yuvarlak olduğundan herkes şüphelenir! Açığa vurmaz ama...»

— Merhaba bey! Hoş geldiniz.

— Hoş bulduk!

«Kimdi bu? Tanıyamadım. Ha şu, komisyoncu. Ne düşünüyordum ben? Tamam. Alt yanımız boşmuş. Tutalım ki boş. Dünya dönseydi, baş aşağı gelince, düşmez miydik o boşluğa?...»

Sesli sesli güldüm. İlerdeki banklardan tuhaf tuhaf baktılar. Baksınlar.

«..Şu en basit gerçeğe bile güvenemiyorsun! Ne fena be!..»

Ortalık iyice kararınca Naci'yi sarstım. Kalktık. Başdönmem hafiflemişti, açılıyordum, iyi değil.

Rıhtım boyunun kenarından usul usul yürüdük. Motorlar ışıklarını yakmışlar. Tayfalar şarkı söylüyorlar.

Birden kıyı gazinosundaki bol ışık, kapısı önündeki kalabalık ilgimi çekti. Sevindim. Yolu değiştirdik.

İçerisi ebem-kuşağı renginde. Elimize tutuşturulan biletin üstüne vurulan damgayı sökmeğe çalıştım. Bilmem ne derneği.

İkimiz bir zaman soyut resim sergilerini dolaşan adamlar gibi iki yanımıza bakındık, durduk. Oturacak tek iskemle görünmüyordu. Tavana kadar da lâf yığılı. Yanda paravanayla ayrılmış yerden obua-flüt karışığı kahkahalar yükseliyor. «Büfe orada, anla-

şıldı.» Yüksek bir iskemleye oturabiliriz. Naci'yi kolundan tutup oraya sürükledim.

— İyi ki geldik! İçimiz açıldı. Ne tesadüf!

— Öyle. Gene ayaktayız ama.

— Olsun!

«Memnun halinden.» Ben de o niyetteyim ya, sağımızdaki kara elbiseli adamın karısı, ya da nesiyse, bize yumruk atar gibi bakmasa. Üstümüzü, başımızı bir yokladım. Hakkı var kadının. Yakışık almayız biz buralara. Bütün öksüzlüğüm kıpırdandı.

— Yürü Naci. İleriye geçelim.

— Niye?

— Geçelim işte!

Bir kez tutulmuştum horlanmamıza. Yanağıma ateş çıktı. Öfkelenirsem daha ferahlayacağıma da iyice inandım. O hızla:

— Garson! dedim.

— Bir dakika.

El tezgâhında mekik atan kadınların yüzüne benziyordu adamın yüzü. O çabuklukla da, sağa sola içki yetiştiriyor. «Ama bize gelince bir dakika!.. Pek âlâ. Görürsün sen. Siz de görürsünüz alçaklar!» Acı acı gülümsedim, arkamı döndüm.

Solumuzdaki adamla, süslü eşi salona gidince, bütün soğukkanlılığımla, daha yeni açtırdıkları cin şişesini yavaşça önümüze kaydırdım. Naci sapsarı kesildi. «Kim neyin farkında? Ne korkacağım?» Kaşla göz arasında doldurdum bardaklarımızı yarı yarıya, şişeyi yerine ittim.

— Çek hadi! Şerefe!

Kor yutmuşum gibi boğazımdan mideme doğru kavura kavura indi ak su. O da eli titreye titreye aynı şeyi yaptı. Gözlerinin kıvılcımlanışından anladım ne çektiğini. Dert ortaklığı kolay mı? Aldırmadım. Üstelik sol elimle fıstık da avuçladım, onların tabağından. İçimden de hesapladım: «Birer buçuk-

tan üç, cin, elli de fıstık, üç yüz elli. Eh, bilet paralarının dörtte üçü çıktı.»

Gamsız gamsız tavandan sarkan avizeye baktım: «Zincirinden kopup bir düşse oradan.» Sonra kendi kendime mırıldanıyormuşum gibi lâf attım yanımızdan geçen bir kadına:

— Esmere al bağla, karşısında dur ağla, dedim. Duydu mu bilmem. Duymasını isterdim. Buna benzer tekerlemeler dilime geliyordu artık. Naci'ye:

— Zürafanın düşkünü, beyaz giyer kış günü! dedim.

— Efendim?

İnceldi çocuk.

— Hiç. Hadi gidelim içeri. Dans edelim.

— Kiminle?

— Birbirimizle. Sen kavalye olursun, ben dam...

— Deli misin?

— Yooo! - Sustum. - Şaka ettim canım şaka. Girelim içeri de seyredelim.

Girdik. Oynuyorlardı, adamlarla kadınlar. Davulcu güm güm vuruyor. Bizi ağırlayan cömert çift, demin bizi küçümseyen o şallı kadın da oynuyor...

KİBRİT

Durakta benden başka bir adam daha vardı. Şehir trenini bekliyordum. Kış sonu soğuk bir gün. Dağların çizgisi belli. Gün batmış.

Adam yavaş yavaş bana yaklaştı:

— Ateşin var mı beyim? dedi

— Olacak, dedim. Bir kibrit çaktım, uzattım. Çöpü elimden almak istedi, yere düştü kibrit. Bir tane daha çaktım. Gene elimden almağa çalıştı, çekiştik. Ben:

— Yak yak, dedim.

O:

— Müsaade et beyim, dedi. Sonunda onun dediği oldu. Parmağım yanıyordu az kalsın. Kır bıyıkları var. Yamukça da bir ağzı.

Batı yönünde buharlı bir aydınlık. Adam az ileride durmuş, bir cıgarasından nefesleniyor, bir gökyüzüne dikiyor kafasını. Ben de erken mi geldim nedir? Ya saatim yanlış, ya da tren gecikmeli. Derken o aydınlık da silindi. Karanlık bastı. Tek tük yıldızlar belirdi gökte. Durağın ışıkları da yanmıyor. Sonra bir kamyon geçti, ovayı ikiye bölen şosadan. Işıkları uzadı, büyüdü, kısaldı, gene büyüdü. Homurtusunu dinledim bir vakit.

Adam öteden:

— Gecikti değil mi beyim? dedi.

— Öyle, dedim.

— Soğuk da, dedi.

Rayların kıvrılıp, görünmez olduğu yerde iki kırmızı ışık yanacak, yandı mı tren yola çıkmış demek-

tir. Soluğu yankılanır havada. Arkasından bir uğultu, bir nakarattır gider. Beklersin gelmez. Oysa topu topu da altı dakika.

Geldi neyse tren. Yığılır gibi. Ortalığı koyu, kapkara bir duman kapladı. Önümde yavaşlayan ilk vagona atladım. Makinist de bir kez öttürdü düdüğünü, kalktık. O kır bıyıklı adamı göremedim. Binmişti her halde o da.

Yanıma, yöreme bakınıyordum. İki orada, iki şurada serpilmişiz tahta kanepelere. Oysa hiç de sevmem iç sıkan, boş trenleri. Alçacık çatılı, barakamsı duraklar vardır hani, önünde tavuklar eşinir, su ararsın su bulunmaz, simit ararsın simit. Üç beş adam el sallar, kimi de dövünür. İşte o çeşit bir duraktan ayrılmışım gibi, her seferinde üzüntülüyüm...

Yumurta biçimi ampuller ölü ölü yanıyordu. Peynir ekmek kırıntıları dökülmüştü yerlere. Tablaya bastırılmış yarım bir cıgara, ortasından bükülmüş, ezilmiş. Yazısı yeşil. Bir köylü cıgarası. Ortalık ekşi ekşi, tozlu tozlu kokuyor.

Doğruldum. Arka sıradan bir çocuk birden haykırmağa başladı. Dişsiz ağzını nasıl büyük büyük açtığını görür gibi oldum. Kısık bir kadın sesi: «Kız sus! Kız sus!» dedi, çocuğa. Anası olmalı. Susmadı çocuk. Kalktım. Bir kompartımana gireyim bari dedim, olmayacak..

Camda yansımış suratıma bakıyordum, trank! diye açılıverdi kapı. Korkmuşum. Biletçiymiş.

— Bileyt! dedi biletçi. Makinesini tıklattı.

— Paso, dedim. Bakacak mısınız?

— Görelim!

«Gör bakalım,» dedim içimden, uzattım mavi kartı. Evirdi, çevirdi elinde, bir resmime baktı, bir suratıma. İster misin dedim, herif bu sen değilsin desin şimdi. Demedi bereket.

— Mersi bayım, dedi.

— Bir şey değil! dedim.

Çıkıyordu, durdu:

— Bayım! İkinciler önde. Niye geçmediniz? Soğuk burası.

— Sıcak mı ön vagonlar?

— Sıcak, yanıyor bu gün kaloriferler.

Neden böyle oluyor bilmiyorum. Birisi benden kimliğimi sordu mu elimde olmadan sararıyorum. Kalktım. Koridorda durdum biraz. Alevli kor parçaları kopup gidiyordu trenden, gerilere doğru. İki adam konuşuyordu. Kulağıma çalındı. Biri:

— Fil doğurdu mu ola? dedi.

Öteki:

— He ya, dedi. Tıpkı anası. Ötey gün gördük biz Çiftlikte.

— Rengi nasıl ki?

Yürüdüm. İhtiyar bir kadın tiftik atkısını başından aşırmış uyukluyordu. Örgüsü dizinde, bir eli sepetinde, bir eli yumağında. Gözleri süzgün iki delikanlı kafa kafaya vermiş, şarkı söylüyorlardı. Söylediklerinden: «Bir muhabbet kuşu da ben olurum.» aklımda kaldı.

Bir vagonun sahanlığındaydım. Arada bir, bir direk gölgesi, parıltılı bir düzlük kayıp gidiyordu. Başka bir durağa daha yaklaşıyorduk. Üşüdüm dedim, içeri gireyim.

Göz gezdirerek yürüyordum kompartımanların önünden. Hangisine gireyim? Şuna, vazgeç, şu kadınlar var içeride geç diyordum, o kır bıyıklı adam gözüme ilişti. O da beni gördü galiba ya, görmezden geldim. Daha üç dört adım atmamıştım ki, kapı açıldı, arkamdan seslendi:

— Beyim!

Döndüm.

— Beyim buyursana.

— Şöyle ileri gidecektim ama.

— Gel canım! Soğuk dışarısı. Ne yapacaksın ileri gidip de.

— Öyle mi yapalım?

— Öyle yapalım.

Pek âlâ dedim. Haydi öyle olsun bakalım! Girdim. Oturdum. Gerçekten rahattı yaylı minderler. Ilıktı içerisi.

— Ben de, dedi. Seni kaldı sandım, meydanlarda göremeyince. Nereye kayboldun birden?

— Tren durmadan atlayıverdim de...

— Haa! Tehlikeli ama. Buyur.

— Yok yakmayayım, çok içtim.

— Buyur, buyur.

— Sağ ol. Öksürtüyor. Sonra.

— Buyur canım!

Çaresiz aldım uzattığı paketten, bir mavi birinci. Kuru oluyor bu maviler.

— Her kafaya bir duman lâzım a beyim! Ne uzun ettin? Kibriti senden ama. Aksilik bu gün, kimsede de yok. Dalgaya düştük...

Kompartımanda bizden başka bir adam, bir kadın, iki de çocuk vardı. Çocuklardan biri büyücek. Başını arkaya yaslamış, burnunu karıştırıp duruyor. Öbür elinde de bir parça koz helvası, ucundan dişlenmiş. Babası olmalı yanındaki adam, iğreti bir duruşu var, kıravatı alacalı, dirseğini pencerenin çıkıntısına dayamış düşünüyor. Cigarasını yaktığım adamı tanıyor gibiydim bir yerden. Adamların yüzleri de hep bildik gelir bana. Kızarım bu huyuma. Sorayım mı şuna: «Şimdi neredesiniz?» falan derken o bana sordu:

— Etimesgut'ta mısın gene?

— Evet! Orada çalışıyorum.

— Biliyorum! Sen beni pek tanımadın ama, ben seni tanıdım.

— Öyle mi?

— Evet, demin durakta söyleyecektim ya, denk düşmedi. Ben geçen yaz bu hatta hareket memuruydum beyim.

— Ya! Ha evet, evet hatırladım.

— Hatırlamadın ya, neyse. Ben bir gördüğüm adamı kolaycana unutmam.

— Ben biraz unutkanım. Kusura bakma.

— Estağfurullah! Onun için demedim de. Lâkin meşguliyet çok olunca, tabiî insanın kafası dalgın olur.

— Yok canım. Meşguliyetten falan değil de. Kimbilir?

— Neyse efendim, olur, olur. E nasılsın bakalım? Ne var, ne yok?

— İyilik, ne olsun. Sen?

— Ben de eh işte, gördüğün gibi, iç güveysinden hallıca.

— Neredesin şimdi?

— Şimdi mi? İzmit'te. Aslını ararsan orada da sayılmam a. İş tutmuyoruz bu sıralar.

— Neden? Çıktın mı memurluktan?

— Yook. Açıktayız da.

— Nasıl açıkta?

— Açıkta işte. Basbayağı.

— Haa, her halde bir şey oldu.

— Oldu ya. Hiç sorma. Bir kazadır oldu işte.

— Geçmiş olsun. İnşallah mühim değildir.

— Mühim mi, değil mi, artık orasını Allah bilir.

— İyi olur inşallah.

— İnşallah!

Olduğumuz yerde bir sallandık.

Kadın, benim oturduğum minderde, bana uzakça, yan oturmuş. Çocuğunu kollarına yatırmış, sallayıp duruyor. Enine yaygın, boyuna gövdeli, kalın bir kadın. Çocuk uyumağa niyetli değildi. Kara tüylü kafasını görüyordum. Fıldır fıldır bakıyordu. Kirpikleri sık, uzun. Göz kırpayım bir dedim. Bastı kahkahayı. Kızar belki babası diye hemen kafamı çevirdim.

— Sevdi seni, dedi hareket memuru.

Gülümsedim.

— Sen bir de benim en ufağı görsen. Dört numara. Daha dördüne yeni bastı. Trenin önüne gerilir. Öyle gözü pek oğlan. Bir büyüse mühendis yapacağım keratayı. Sürünmesin bizim gibi. Ötekilerden hayır yok nasılsa...

Cevap vermedim. Duman doldu ortalık. Sindire sindire içiyor. Ben de. Bir ara düşünen adamın iç cebinden bir şişe çıkarıp gizlice yudumladığını farkettim. Rakı kokusu değil. Olsa olsa kanyak ya da buna benzer bir içki. Ben de ekşi-kekre bir koku yayılıyor ortalığa ama nereden, diyordum. Adam da benim gördüğümü sezdi. Hemen:

— Af buyrun, dedi. Hava soğuk da.

— Estağfurullah! dedim.

Adamın gözleri sulu sulu, zamk gibi. Çenesi basık, gırtlak çıkıntısı sivri. Sakalları uzamış. İkide bir parmaklarını saçlarından geçiriyor.

Hareket memuru, kendi kendine konuşuyormuş gibi:

— Yol açık demişim, dedi. Suçum bu!

— Anlamadım, dedim.

— Hiç, dedi. Aklıma geldikçe delim çıkıyor da... Herif. - Göğüs geçirdi. - Bu meslek çok zor beyim çok. Netameli.

— Öyledir, dedim. Her halde.

— Netameli, dedi. Kafasını salladı.

— Ama, dedim. Her mesleğin de kendine göre...

— Yok yok, dedi. Sustu. Sonra birden:

— Bak bana be beyim! dedi. Kaç yaşındayım ben?

— Vallahi ne bileyim ben.

— De bir şey canım!

— Eh, varsın bir ellilik.

— Gördün mü? Bilemedin işte. Kırk, kırk. Kırk yaşındayım ben, ya! Hay sakalın ağarsın!

Güldüm. O da güldü. İçimden: «Amma tuhaf adam be!» dedim. «Söyleteyim şunu. Vakit geçer.»

— Merak ettim, dedim. Nasıl oldu bu iş?

— Hangi iş?

— İşte o kaza.

— Ha, hiç canım. Dalgaya düştük de. Posta bindiriverdi marşandize. Uzun iş şimdi anlatması. Unuttuk işte. Kafa değil ki bizimkisi. Unuttuk.

— Sonra?

— Sonrası bu işte. Bindirdiği gibi posta marşandize...

— Vayy!

— Ya.

— Peki? Ölen mölen?

— Olmadı bereket.

— Hele neyse. Allah Allah! Büyük geçmiş olsun. Hakikaten. Ne fena bu böyle. Kabahat sende mi şimdi?

— Bende!

— Sende ha?

— Tabii. İnzibat komisyonundaki herife göre öyle. Ne yapacaksın?

— Peki, ne olacak şimdi?

— Hiç, ne olacak? Bakalım. Sonunu bekleyeceğiz.

— Demek bekleyeceksin.

Gene göğüs geçirdi:

— Bekleyeceğiz ya! Bekleyen derviş acından gebermiş amma. Ondan ne haber?

Bilmem! Ne haber? Çocuğun elindeki koz helvasına gözüm takıldı. Ağzımın kenarında sulu, yapışkan bir sızıntı belirdi gibi geldi bana. Çeneme doğru indiğini sandım. Mendilimi çıkarıp hemen sildim. Sonra baktım içine bir şey var mı diye, yoktu. Karnım guruldadı. Acıktım, dedim. Öğle yemeği hafif kaçtı. Neydi o sulu, berbat çorba. Sebze çorbası öyle mi olur?

Bir durağa daha geldik. Yukarı giden asfalt yol parlıyordu. Dışarıdan biraz daha canlı sesler geliyordu. Sonra hafifledi gürültüler.

Tren dururken kadının sözleri daha iyi anlaşılıyor. Ya da yükseltti sesini de ondan. Masal anlatıyordu galiba çocuğuna, uyutamayacağını anlayınca. İlkin pek dinlemiyordum ya, kulağıma gelen kelimeler acayipleştikçe merak etmeğe başladım. Ne biçim konuşuyordu bu kadın? Şeytanlı meytanlı.

— Hoşuna mı gitti çapkın! dedi, şimdi de. Seni ipsiz senii!

İpsiz! dedim, kendi kendime. Sapsız, bağsız, kopuk, yüreğime yersiz bir sıkıntı çöreklendi. Kırık dökük bir şey, eksik bir şey.

Sesi de ne yırtık kadının. Aldırmasam ya! Tersine kulak kabarttım:

— Peki kaz? dedi. Kaz? Bilir misin sen?

— Biymem! dedi, çocuk.

Öfkelendi:

— E ne bilirsin sen!

Adama baktım. Gözünü imdat koluna dikmiş kıpırdamıyor. Oralı olduğu yok. İçki vurdu galiba başına. Kadın:

— Haa, dedi. Şimdi sana ne anlatayım bakayım? Hörgüçlünün masalını anlatayım mı? Deve yavrum, deve yani. Deden yok muydu senin? Anlatmaz mıydı sana böyle şeyler? Nerdee desene!

Bu kez hareket memurunun yüzüne baktım. «Bu da nesi?» dercesine. Patlayıverdi:

— Ey hanım yeter be! Çocuğu serseme döndüreceksin. Saçma sapan konuşup durmasana.

Şaşırdım. Şimdi dedim, kapışacaklar. Ama aldıran olmadı. Sanki çıkışan biri yoktu ortada. Çenesi basık adam şöyle bir çevirmekle yetindi başını, o kadar. Kadınsa susmadı bile.

Duramadım, eğilip sordum artık yavaşça:

— Kim bu kadın? Tanıyor musun?

Yamuk ağzı büsbütün eğrildi, fıs fıs:

— Geç, dedi. Tanırım. Anlatırım sonra.

Karı koca değil bunlar diye düşündüm. Kimbilir nenin nesi? Bir ak sakallı ihtiyar vardı mahallemizde, deli Zülküf. O geldi aklıma. Yol çatılarında durur, ellerini göğe kaldırır, haykırırdı: «Bu mü'min kuluna hande eyle Yarabbi!» Kadınlar yazık, derin adam derlerdi, oynatmasaydı. Sonra sepetçi Dudu. Kavaflar çarşısındaki Hacı.

Birinci hatta ters yöne gidecek şehir treni bekliyordu. Yanaştık. Durak arkada kaldı. Karşı trenin içi belli belirsiz görünüyordu. Dağınık, sisli, buğulu bir düzleme yapışıp kalmış insanlar.

İçki içen adam, bacaklarını bitiştirmiş, önüne bakıyordu. Bir aralık çenesini sıvazladı. Sonra karar vermiş bir adam tavrıyle dizine dayanıp kalktı. Hafifçe sallanarak kapıya geldi. Tam çıkarken de omzuma dokundu yavaşça:

— Biraz gelir misin bey kardeşim.

— Ben mi! (Hareket memuru ile bakıştık.)

— Evet, siz. Çok rica ederim.

— Peki, geleyim!

Çıktık. Biraz ötede durduk.

— Buyrun?

— Şey, affını dilerim. (Dili dolaşıyordu.) Rahatsız ettim. Kusura bakma. Çok müşkül durumdayım da...

Yüzüne baktım:

— Ne gibi?

— Hayır beycim, öyle değil yani. Efendim ben biraz dertliyim de. Karım sizlere ömür...

— Anladım. Üzülmeyin!

— Sağ olun. Evet. Onun için. (Hıçkırığı tuttu.) Af buyrun. Soracaktım ki. Tanıyor musunuz siz bu kadını?

— İçeride oturan kadını mı? (Laf mı şimdi bu.)

— Evet.

— Hayır, ne yapacaksınız?

— Hiç, çocuklar meydanda kaldı. Bu kadın bakarım senin çocuklarına falan diyor da. Şaştım kaldım vallahi.

— Vallahi, ne diyeyim? İçeride arkadaşa sorun isterseniz bir kere de. O tanıyor galiba.

— N'olur beycim, bir çağırsan buraya. Adam kızıverir belki ha?

— Peki! dedim. Çağırayım.

Zaten meraklı meraklı bize bakıyordu, kapı perdesini siper edip.

— Ne o? dedi. Bir şey mi var?

— Yok! (Kadını işaret ettim.) Gel hele azıcık.

— Ha, dedi. Peki.

Adamın yanına gelince ben:

— Bak, dedim. Bey ne soracak.

Bey.

— Kardeşim, dedi. Evvelâ kusura bakma. Beye de söyledim ya. Karım sizlere ömür. Ben yalnızım...

Hareket memuru kısa kesti:

— Bu kadın nasıl diyeceksin değil mi? Deli aslanım deli. Vazgeç. İşte bu kadar. Sen bilmezsin. Önüne gelene balta olur o. Demin mahsustan takıldım. Anlayasın diye.

Adam afalladı:

— Yok canım!

— Ne sandındı ya. Anlamadın mı? Ama kurnazdır hınzır. Kolay kolay belli etmez.

— Ne bilirim ben kardeşim!

— İyi işte bil öyleyse.

Sustuk. Baktım adamın yüzü karmakarışık. İşaret ettim. Önce ikimiz girdik içeri. Arkadan da o geldi. Yerine oturdu. Ama hiç bakmıyor yüzümüze. Biz de konuşmuyoruz...

SARHOŞLAR

Yaylı arabada dört sarhoşuz. Eczacı bir türkü tutturmuş. Kimimiz yarım yamalak katılıyor, kimimiz uyukluyor. İki yanı zeytin ağaçlarıyle dolu tozlu yolda, atların hızla sürüklediği araba sarsılıyor.

«Yorgo»nun meyhanesinde içtik. Gözlüklü hâkim, «Ekrem'e» diye bağırdı, kalktık. Niye sürüklendim, bilmem. Adını işitirdim, ama tanımam adamı. Çiftlik sahibiymiş! Över durur hâkim. Sofrası herkese açıkmış. «Kültürlü» der, «yalnız tahammül etmesini bilmeli!»

Yanımızdan tek atlı bir araba geçti. Arabacı bir küfür savurdu. Eczacı yeni baştan bir şarkıya başladı, katılan olmayınca yarıda kesti:

— Yahu, ne neşesiz adamlarsınız! Söylesenize be! Lala paşa mı eğlendiriyoruz.

— Zırvalama, dedi hâkim.

İsteksiz isteksiz güldük. Fenerin sallantılı ışığı suratlarımızı aydınlatıyor. Sigarasından her nefes çekişte hâkimin tel gözlüğü parıldıyor. Karışık bir herif bu. Alaycılığından çekinirim, yıkıcıdır. Kule alınlı tiplerden. Zola hayranı. Bir farkla, «hakikat» uğruna, öyle sonuna dek döğüşeceğini pek sanmam. Gürültücü, abartıcıdır, kuşkulanırım.

Eczacı aldırmadı. Bu kez daha tiz ama karanlık sesi.

«Alnıma yazılmış bu kara yazı,
Kader böyle imiş, ağlarım bazı..»

Arabacı derin bir iç çekti. Bize bile biraz dokundu. Hoca Sadi söylenmeseydi ağlardık belki de:

— Yahu Tahsin, sus Allahını kitabını seversen. Bırak şu zırtlak sesle şarkı söylemeyi. Kulak bu, davul zarı değil!

Eczacı suratını astı. Bu kez de sessizlik sinir bozucu. Atların ayak sesleri yeterli değil. Hoca dayanamadı.

— Ulan, dedi, olmayacak. Hadi kardeşim, hadi. Senin çekilir sesin hiç değilse. Başla şöyle hafiften de içimiz açılsın bari.

Hâkim yan gözle beni süzdü:

— Söyle. Utanma.

İçim de öylesine yanıyor!

«Olmaz ilâç», dedim. «Sinei sadpâreme..»

Kim düşünecek onların ne istediğini. Gözü kör olsun, içtim mi, içime bir ağırlık, kafama bir durgunluk, sinirlerime bir uyuşukluk gelir, kapıp koyuveririm kendimi. Kapıp koyuverince de..

«Çare bulunmaz biliriz yâreme..»

Zorlamadan, ağzımın kenarından sızar bu şarkı. Sesimi yabancılıyorum şimdi. Öylesine yayvan. Başkasının kabağından esrar çekiyormuşum gibi gitgide gevşiyorum.

«Kastediyor tir-i müjen cânıma..»

Pınarda durduk. Arabacı bakır kupayla su dağıttı. Hayvanlar da sulandı. Uzakta fener alayı yapılıyormuş gibi ışıklar parlayıp sönüyor.

— Dağ gene yanıyor. Havanın sıkıntısı ondan..

Kimse arabacıyı dinlemedi.

— Yakınladık mı? dedim.

— Geldik sayılır.

Toprak yoldan köye girdik. Köpekler peşimizde. Hoca:

— Ne dünya be, dedi. Herifin koskoca çiftliği var. Deniz ayağının dibinde. Kimi köprü bulmaz geçmeğe, ha ne dersin hâkim? Bu herifin muhakkak bir derdi olmalı. Ulan, çıkar hayatın tadını be! Ekmek elden su gölden. Bende olmalı ki o servet...

Araba kenar kahvenin önünde durdu, indik.

Bir «lüks» lâmbasının uzak ışığı alanı hafifçe aydınlatıyor. Kahvenin önünde birkaç karanlık yüzlü köylü. Bizi görünce ayağa kalktılar. Birisi hâkimi tanıdı.

— Hoş geldiniz hâkim bey. Buyurun...

Girdik.

— Ekrem beye geldiniz herhalde?

— Öyle. Ahmet ağa. Bir haber gönder de ..

— Olur beyim, siz hele istirahat edin. Çayımız taze.

Tahta masanın yuvarlağına çevrildik. Öyle kasvetli, öyle sisli. Duvarlarda Gazi'nin, Barbaros'un, ece Keriman Halis'in taş basması renkli resimleri.

Ahmet ağa çabuk döndü:

— Buyurun. Buyurun gidelim. Ekrem bey az sonra gelecek. Gezintiye çıkmış da.

Kalktık.

Küçük bir odada uzun bir masa. Kristal sürahilerde rakılar. Mezeler çeşit çeşit. Bizden önce gelmiş üç konuk daha var. Biri parlak mavi gözlü, sinsi bakışlı. Solundaki herif kambur. Öbürü, suratını buruşturmadan bir içiyor, bir fıstık avuçluyor. Hoca:

— Bunlar evin gediklileri, diye fısıldadı.

Kamburda tam bir dalkavuk suratı var. Habire çenesi işliyor onun da. Hepimizde aynı yağmacı kimliği. Konuşmuyoruz bile. Sadece, arada çerezlere övgüler okunuyor.

— Şu havyar olmalı ha, Eczacı? Bak bakalım tadına. Ben bilmediğim şeylere..

— Yok canım. Benim bildiğim havyar yeşil..

— Sen ne bilirsin. Yedin mi hiç ömründe!

— Dinimize ta'n eden..

Gözüm saate takıldı. On bir buçuk. Bu saatte herifin ne işi olabilirdi dışarıda?

«Gezmeye gitmiş. İşe bak.»

Güldüm. Sanki gece yarısı elin sofrasına çökmek daha az garip!

Hâkimin yüzünü seyrediyorum. Adamakıllı alaycı. Ağzının sol kenarını kasmış. Boynu uzamış. Hep öyledir. Konuşmasa bile iğnelemeğe hazır, atmaca gibi gözleri. Duramadı:

— «Cehennem sofrasına bu tehâlükü» görünce, «cennetin istikbalinden korkulur» dedi. Biraz soluk alın beyler!

Utanmış gibi ellerini çektiler. Hoca saçlarını tarazlıyarak mırıldandı:

— Güzel söylediniz üstadım ama, neydi o Hayyam'ın mısraı? «İçlenme de kâm almağa bak kahpe felekten!»

Gülüştük. Hâkim sinirli sinirli:

— Lâf, dedi. Kendimizi öldürdüğümüzün farkında değiliz. Ne oluyor içiyoruz da sabahlara kadar? Körpe beyinler senden feyz alacaklar sözüm ona.

Hoca gözlerini kıstı. Kadehini boşalttı. Çökük avurtlarını sıvazlayarak:

— Haydi canım, dedi. Bırak şimdi bunları. Her şeyin bir sırası var!

Kapı ardına kadar açıldı.

Çiftlik sahibi budur, dedim. Yanında soluk yüzlü bir genç.

Eşikte bir süre, baskın vermiş bir komiser edasıyle hepimizi süzdü. Pardüsüsünü omzuna atmış Baktım, ta uzakları seyreden gözleri bulanık, boş. «Azamet» yüzüne balmumu bir kalıp gibi yapışmış.

Sarhoş bir adamın tavırlarında bir üstünlük belirtisi vardır, bir gözüpeklik, bir aldırışsızlık okunur. Adamda bu ezicilik ürkütücüydü.

Elinin geniş bir çağrısıyle pardüsüsünün sırtından alınması bir oldu. Ağır, ölçülü adımlarla masaya yaklaştı.

— İyi ettiniz de geldiniz...

Sesi tok, güvenli.

Kadehler çarçabuk doldurulduu. Şerefe içtik.

Söze başlamak hakkı onunmuş gibi herkes susuyordu. Çiftlik sahibi solundaki delikanlıyı göstererek:

— Yeğenim, dedi. Bu sene birincilikle bitirdi liseyi. Tanıyın! Onu iyi tanımanı isterim Hâkim. Seni ezebilir.

Hâkim gözlerini kırpıştırdı:

— Takdir ederim seni. Sezar'ın usullerini bilirsin. Zevkine mâni olmak istemem ama, benim de sana tanıtacak bir glâdyatörüm var!

Adam, ilgisiz bir tavırla beni süzdü. Sadece bir:

— Yaa! dedi. Bey mi?

Sonra yüzünü anlaşılmaz bir gururla yeğenine çevirdi.

Delikanlının iri kemikli elleri var. Gözleri acayip pırıltılarla üzerimizde dolaşıyor. Arada amcasına eleştiren küçümser bakışlar fırlatıyor. Umursamıyormuşcasına üç dört kadehi peşpeşine içti. Bir iki leblebi almakla yetindi.

Sürahilerin biri dolup biri boşalıyor. Sofrada kaygılı bir durgunluk var. Konuşmuyor gibiyiz.

Çiftlik sahibi birden:

— Size bir plâk dinleteyim, dedi.

Tam sırası diye düşündüm. Kambur yerinden fırladı.

Gramofonda cızırtılı bir ses:

«Sen arzu ettin, bu ayrılık senden eserdir.»

Gülesim geldi. Adamın yüzünde ispazmozlar beliriyor. Balmumu maskesi eriyip önüne aktı. Öyle bir küçülüverdi, burnuna doğru sıcak, tuzlu damlacıkların yuvarlanmasını bekledim. Acı çekiyor olmalıydı.

«Bu nasıl acı? Sen arzu ettin. Ne etkili lâf ya!»

Masanın çevresindekiler tekke dervişleri gibi, başları önlerine eğik, dinler görünüyorlar.

«Bunların hepsi yalancı, diyorum. Bu şarkı on-

ları sarsmıyor. Belki de birer kadeh daha içemedikleri için endişedeler. Ben değil miyim? Neden uzanamıyorum kadehime? Herifin acısına mı saygılıyım? Yok canım, ne anlar o acıdan! Ama, bu şarkı deminki gibi uyuşturucu değil. Ya da ben arabadaki gibi değilim. İçtikçe insan açılıyor mu ne!»

Baktım, göğüs geçiriyor.

«Teklifin aşka dönmekse..»

Hâkim de neredeyse ağlayacak! Kafamın, iki yanından basılmış gibi yamyassı olduğunu sanıyorum. Bir aralık delikanlıyla göz göze geldik. Sofrada galiba onunla ben işin farkındayız. Farkında mıyız?

Plâk biter bitmez adamın eli, küçük bir yarım çember çizdi. Kambur iğneyi değiştirmeden yeniden başlattı.

«Sen arzu ettin..»

Sararmış parmakları isteksizce kadehine uzandı. Sofradakiler hırsla atıldılar. Bir ara gedikli konuklardan ikisinin meydanda olmadıklarını farkettim. Yeterince yükü almış olmalıydılar. Kambur, dudaklarına yalancı bir üzünç iliştirmiş, boynunu sağa yatırmış, şarkıyı can kulağıyle dinler görünüyor. Hoca, bir türlü söyleyemediği: «Yumuşaktır yüzün ey sahibe-i hâne fakat, böyle mermer gibi mi olmalı minder dedüğün!» dizelerini, suratının bütün çizgileriyle belli ediyordu. Daha doğrusu bu sözlerine herkesin güleceğini düşünüyor olmalıydı. Gülünce de iç sıkıntısının hafifleyeceğini.

Hâkimin karısı veremdi. Ne diye verem olmuştu sanki? Kabahatli değildi ki! Belki kötü söylemişti, bağırıp çağırmıştı, ama kötü söylemekle insan verem olur mu?

«Sen arzu ettin..»

Biraz da kendine baksaydı. Bir deri, bir kemik. Tutturmuş kürk manto diye. Nesine yani? Ama bu şarkı..

«Alaturka bir plâk çalınmıyor mu, canım sıkı-

lıyor», demişti bir gün. «Ne memleket. Sanatoryumun karşısında bir kır kahvesi var. Allahın günü «bir ihtimal daha var»ı çalar dururlar, diye sızlandı kadıncağız. Gel de deli olma. Param olsa İsviçre'ye gönderirim. İstemem mi, ama yok işte. Çalayım mı?»

Çiftlik sahibinin gözleri görmüyordu. Yorgunluk gözkapaklarına yağlı bir tabaka gibi sıvaşmıştı. Her şeye gücü yeten bir adam, bir kurşunla vurulup, olduğu yerde, katılıp kalmasına şaşmış birine benzer. Evine gelenlerin değişik yüzlü olması onu ilgilendirmiyordu. Birkaç kez kadeh tokuştururken dosdoğru gözlerinin içine bakmak istedim, görmüyordu. Bakışları birbirine koşut iki çizgi gibi ötelere uzanmış.

Plâk sustu.

Hâkim:

— Yeğeninden birkaç sual sorabilir miyim? dedi.

Eczacı başını ellerinin arasına almış düşünüyordu. Soru onu ilgilendirmiş gibi gözlerini açtı, sonra gene daldı.

— Sor!

Güvençli, o ölçüde kayıtsız bir hali vardı.

Hoca lâfa karıştı:

— Liseyi yeni bitirdiniz öyle mi? Ben de öğretmenim. İnşaallah büyük adam olursunuz. Hangi fakülteye..

Delikanlının yanaklarından belli belirsiz bir genişlik dalgası geldi, geçti. Hâkim:

— Bana gururu tarif edebilir misin? dedi.

Eczacı başını kaldırdı:

— Gurur mu? Senin gözlüklerinde parıldayan şeydir azizim!

Çiftlik sahibinin gözlerinde bir kıpırdanış, yüzünde bir aydınlık.

— Güzel, dedi.

— Güzel değil, çünkü onun benliği yanında benim gururumun parlaması tabiîdir.

— Kızma canım, şaka!

Çiftlik sahibinin yüzünde az önceki sıkıntılı donukluk.

Hoca:

— Yahu, dedi. Bu «Kulüp rakısı» mı?

Yavaşça:

— Sertliğinden de mi anlamadın, dedim.

— Yok a canım, millete vecize yumurtlatıyor da!

Başımı salladım. Hâkim:

— Zevzekliğimize, boşluğumuza şaşar gibi bakma delikanlı, dedi. Sualimi cevaplandır.

Delikanlının sesi kendisinden beklenmeyecek denli kalın, boğuk:

— Sorunuza cevap vermeden önce, özel bir amaç taşıyıp taşımadığınızı sorabilir miyim?

Hâkim durakladı:

— Hayır, öyle bir şey düşünmedim.

— Bu tarifle elinize ne geçecek?

Eczacı:

— Zeki çocuk, diye fısıldadı.

— Vakit kazanmak istiyorsunuz.

Delikanlının gözleri kısıldı. Hepimizi aşağılamasından daha çok, kendi bencilliğiyle savaşanların ezikliği içinde:

— Gurur, budur işte, dedi. Vakit kazanmak, oyalamak. Anlatabildim mi? Yanlış anlaşılmak beni pek korkutmaz.

— Fena değil dedi, hâkim. Başlangıç güzel. Benim için bir kadeh daha içer misiniz?

Bütün kadehler kalktı.

Hâkim belki onuncu kez kadehini delikanlının burnuna uzatıyordu. Çiftlik sahibinin hiçbir şey anlamıyor, duymuyor görünüşü değişmemişti. Donmuş bir kalıp.

Şimdi de «*saadetin tarifi*» üstünde duruyorlar. Hoca Sadi yanağını masaya dayamış horluyor. Eczacı koyu bir dalgınlık içinde. Dürttüm:

— Sen biraz uzansan fena olmayacak. Yer var mıdır?

Başını salladı, kalktı:

— Bana müsaade beyler!

Delikanlı kelimeleri güçlükle bir araya getirebiliyor. Sesi pelte gibi. En son, «insanlar!» derken ağzını eliyle kapadı, rengi uçtu. Camlaşmış gözlerinin bebeği soluk. Amcası:

— Vakit geç oldu, dedi. Yat artık istersen.

Karşı gelmedi. Sandalyelerin arkalıklarına tutuna tutuna, sapsarı bir beniz, düşünmeyen bir yüzle dışarı çıktı. İçimde nedensiz bir ağrı.

«Körpe ciğerlerine yazık be çocuk!»

Ekrem bey:

— Hâkim, dedi. Sen de pek iyi değilsin. İstersen git yat. Unutma ki, taktiğin sana yakışacak kadar parlak değildi.

Sonra bana döndü:

— Siz dayanıklı görünüyorsunuz. Pek konuşmadınız da. Bir miktar daha içmek istiyorsanız, susmak şartıyle devam edebiliriz.

Göz ucuyla Hoca'yı işaret ettim.

— Hâkim, dedi. Bizim Mustafa'ya söyleyiver de Hocayı yatırsınlar.

Hâkim zoraki bir gülüşle:

— Mânasızlık beyler, dedi. Mânasızlık. Kendimizi öldürdüğümüzün farkında değiliz. Ben gidiyorum. İsteyen sabaha kadar içebilir.

Gene de içimizde en aklı başındası oydu galiba. Şimdi yalnızız.

Üçüncü kadehin içilişinde konuştu.

— Azizim, siz ukalâ ve hassas bir adamsınız. Sizi inceledim. Homo.. Bilirsiniz! İnsan insanın kurdudur.

Bunu söyledi, gözlerinden bir iki damla yaş burnuna doğru sızmağa başladı.

— Ötekilerin dostluğu sizi doyurmamış görünüyor, dedim. Yalnızsınız.

Hafifçe göğüs geçirdi. «Sen arzu ettin..»

İçimden gene gülmek geçti. Sigaramdan hırsla, üstüste nefeslendim. Başımın belirsiz bir yeri sızlıyordu. Adamın gözlerindeki o uçsuzluk anlatımına hayranlık duydum. Ezici bir bakışı vardı. Lâmbanın alevine dikkatle bakmağa başladım göz kırpmadan, yavaş yavaş göz pınarlarımda iki damla birikti. Yaşların yuvarlanışını bekledim. Saç diplerimde tuhaf bir huzursuzluk. Yanağımda ilk ıslaklık belirir belirmez silmek için, sıkılmışcasına elimi kaldırıyordum, tuttu.

— Bırak! Utanmak için sebep yok!

«Sebep yok. Elbette. Hem ben utanmadım ki! Utanmadım ya, ne diye ağlamağa zorladım kendimi?»

Gözlerimiz, puslu birer cam ardından, birbirini görmeden birbirini kolluyordu. Sonra birden kuşkulandım:

«Esrar mı çekiyor ne? Bu sözler..»

— Hâkimin dostluğu ha!

— Sizden daima iyilikle bahseder.

— İyilikle! Güldü. O hiçbir zaman hâkim olduğunu unutmaz. Başka şeylerden de bahseder mi?

— Ne gibi?

Gene hoşgörür, alay eder bir tavır takındı.

— Bildiğinizi gizlemekte ustasınız.

Sustum. Nasılsa dökecek içini.

— Meselenin basitliğini mi düşünüyorsunuz?

— Yok canım, dedim. Küçük şeyleri size yakıştıramam!

Kaşları çatıldı:

— Saçma. Konuşmakla iyi etmedik.

İç cebinden bir kalem çıkardı:

— Aklımıza doğru bir şey gelirse yazarız. Varsa, siz de bir kalem çıkarın.

Yazdım:

«Neden bir plâk üç defa üstüste çalınır?»

Cevap verdi:

«Beni yıkılmış görmek size zevk veriyor. Çünkü sizin sahip olmayı düşündüğünüz şeyler bende fazlasıyle mevcut.»

Yenilgiye uğratmış olmanın tadı kısa bir an için yüzünde dolaştı.

«Güçlünün, zayıfın tekmesine karşı şaşırışı. Sonsuzluğa bakan gözler orada kendini terkedene diz çöküyor!»

İrkildi. Elindeki kadehi şiddetle fırlattı. Çabuk çabuk cevabını karaladı:

«Beni terkeden budalaydı. Ben insan üstü bir takata mâlikim. Zayıfın tekmesine mukabele etmek istemeyişim zaafıma mı hamlediliyor?»

Ne tumturaklı, karışık tümceler! Bu adam bir kadın sevdi. Kadın da onu terketti. İşte bu! Her halde güzeldi, ateşliydi. Niye kaçtı acaba? Adamın bakışları hiç iyi değil. Gene bir şeyler karalıyor. Önüme uzattı:

«Sizi de çözeceğim kapalı insan! Hâkimden üstünlüğünüzü kabul ederim!»

— Üstünlüğün şerefine!

Kadehlerimizi tokuşturduk.

Düşünüyorum. Çiftlik sahibi falan. Okumuş da! Gülünç. Ne oluyoruz? Adam doğrudan doğruya içini dökemiyor. Dökeceği de ne, ahmaklık.

«Sen arzu ettin..»

İçimde dayanılmaz, sıcak bir isteklenme.

«Hay Allah belâsını versin. Bir kadın olmalıydı şimdi!»

Dudaklarım kurumuş. Kulaklarımda uğultular başladı. Terliyor gibiyim. Baktım, gevşek parmakları bir şeyler çiziyor. Önüme sürdüğü Yenice paketinin arkasında bir mezar resmi. Taşında, «İstemem

ben fâtiha tek çalmasınlar taşımı» dizesi unutulmamış.

Güldüm, omzunu silkti. Elini başına dayadı, gözlerini yumdu.

Sızacak, dedim. Şimdi bir kadın olmalıydı. Güzel bir kadın. Ateşli. Bu adam uyuyor. Acı çekmesine karşın, uyudu bile.

Kadehimi kaldırdım, ışığa tuttum. Kocaman başı göğsüne düşmüş, bitkin.

Bitkin. Zavallı bir dev. Çökmüş bir dev. Aşk uğruna! Hoş başka şeyler benim de pek umurumda değil ya! Ne istediğini hangimiz biliyor? Belki hâkim.

Yenilgiyi kabul etmedin ama, yenildin işte!

«Bir sigara daha içsem?»

Yüksek sesle mırıldandım:

— Ben insan üstü bir takata mâlikim azizim!...

Cevap verdi:

— Sen zavallı bir mahlûksun!

O akşam hepimiz sarhoştuk.

KORKU

Evim kasabanın mezarlığına yakın. Birkaç ziyaretten sonra hoşuma gitti. Bol servili, çiçeksiz, sade. Ukalâ taşlar var, ama çoğu adsız. Benim öyle acayip zevklerim yoktur. Burada rahatça içiyorum. Ölülerin duymadığına, kınamadığına eminim. Ne yaptığım onları ilgilendirmez. Sonra düşünüyorum da! En iyisi, düşündüklerimi yüksek sesle söyleyebiliyorum.

Eskiden böyle değildim. Mezarlık korkuturdu. İnsan ölmekten değil, ölümden korkarmış. Daha doğrusu unutulmaktan. Yok olup gitmek kötü şey. Bu kasabada unutmaya da unutulmaya da alıştım; artık umursamıyorum.

Bir gün Halis usta'nın meyhanesinde konuşuyorduk. Halis usta Rumeli'lidir. Dağlarda az dolaşmamış. Coştu mu, o hırıltılı sesine bakmadan, yanık Üsküp türküleri söyler.

— Beyim, dedi. Neden içilir bilir misin? Kimi derdini, kimi keyfini bahane eder, lâftır o, bakma sen. Ben sana söyleyeyim mi, korkudan içilir!

Sonra da bir ağız dolusu güldü. Ben de güldüm.

Halis usta ne demek istemişti bilemem, ama ben daha ortalık kararmadan meyhanedeyimdir. Üç dört kadeh yorgunluğumu alır. Sonra sıkılırım. Çaresi yoktur artık, ya adamakıllı içersin, ya sıvışırsın. «Soğukkuyu» serindir. Yaz günleri kasabalı buraya taşınır. Bir yanında «Sel yatağı», öte yanında «Demir köprü». Söğüt ağaçları, kırık bacaklı tahta masalar, demir sandalyeler.

Hoparlörün çığlığından kimse birbirinin dediğini anlamaz. Buna gerek de yoktur. Boş gözlerle bakınılır. Köprüde «kasabın kızı» göründü mü, «ormancı»nın bostan safası anılır. Zavallıları arkadan kötülerler, ama anlatırken ağızları keyifle gerilir, bakışları koyulaşır.

Memur aileleri olabildiğince dikkati çekmeyecek bir köşeye sığınırlar. Kocaları sinirli ortaçağ şövalyesi tavırlarıyle, üzerlerine dikilecek gözleri sindirmeye çalışırlar.

Meyhane dönüşü çevre bir daha hoş görünür. Yeldirmeli kadınların tanıdık yüzleri anlamsız olmaktan çıkar. Yavan soğuk su, boğazımdan tatlı, gevşek bir akışla mideme iner. Hoparlörün kulak paralayıcı sesi yumuşar. Üstelik duyulacağına aldırmadan plâktaki «Cemile»yle birlikte ben de söylerim.

Çoğu zaman yalnızımdır. Arada Rahmi de gelirdi. Tek dostum. Âsi kıvırcık saçlı, ufak tefek bir çocuk. Toparlak, esmer yüzünde Halep çıbanı tozlu cam kırığı gibi parlar, sıkıntısı gözlerinde tortulaşırdı.

O gün gelmeye söz vermişti.

Ben kibrit çöplerinden kule yapmaya çabalarken, önemli bir işi varmış gibi hızlı hızlı, sağına soluna bakmadan geldi.

— Merhaba. Biçimsiz yer seçmişsin birader. Bu pis derenin nesini...

— Merhaba!

Alnını uğuşturarak oturdu. Eliyle saçlarını karıştırıp duruyor.

— Kepazeye çevirdi herif saçlarımı..

Ağzıma geniş bir gülümseme yayılmıştı herhalde. Yüzünü buruşturdu :

— İşi hep kolayından alırsın. Of be, hâlâ sıcak.

— Soğuk su iç!

— Kurşun gibi oturuyor adamın midesine. —Bi-

raz durdu—. Kurşun gibi azizim. Bu memleket, hey Allahım, şu insanlar... Allah belâsını versin.

Aptalca sırıtmıştım. Yük kaldıran birini seyrediyormuşum gibi. Ter döküşüne böylesine ilgisiz, böyle umursamaz bir bakışım olmalıydı.

— Yeşilliye bak, dedim. Yeni bu.

— ...Müzik yok. Oku, bıkarsın. Sineması ahırdan beter...

Yeşilli bize bakıyordu. Dürttüm oralı olmadı. Hâlâ söyleniyor:

— ...Sekiz saat otursak, kimse gelip bir şey sormaz. Hayvan herif, berbat etti saçlarımı...

— Güzel değil mi?

— Ne?

Sesimi yükseltip açıkladım:

— Şu, gri elbiselinin yanında oturan papatya saçlı!

Dikkatle süzdü.

— Kimbilir ne beyinsizin biridir.

Dudakları çarpılmıştı.

— Kafasından sana ne, dedim. Klemanso ne demiş? Clemenceau muydu?

— Bırak canım şu herifi. —Seslendi— Hey garson! Patlıyoruz sıcaktan birader. Bir gazoz getir.

İçimden, «Cemo - Cemile» diyordum. Bana ne Clemenceau'dan. Dünya güzel. Parkta bugün bir yeşilli var. Gözleri belki kahverengidir, ama mavi. Saçları belki keçe gibidir ya, yaprağın hışırtısındaki hafiflik var dalgalanışında.

Tiyatroya —*tiyatroya!*— gidebilirdim. Yarıda bırakır, sinemaya da gidebilirdim. Geçen yıl gördüğümüz arap kızı, dolgun göğsü, etli kollarıyla gene verem döşeğinde olurdu. Palabıyıklı babası pişmanlık gözyaşları döker. Fakir delikanlı, altın dolu torbayı zalim babanın suratına «al!» diye fırlatır, sonra kırklık sevgilisinin ardından kaz boynunu daha da gererek göz kırpmadan kendini Nil'in koynuna atardı.

Çevremde kolları halhallı, çarşaf benzeri siyah urbalar giyinmiş kadınlar hıçkırıklarını tutamaz. Sarhoş olduğum için, gülersem ayıplanacağımdan korkmazdım. Dönüşte bir düğün evinin kapısı açık olurdu belki de. Harmandalı oynarken yıkılırmışım ne çıkar? Nasipsiz sanatçı çingene kemancıyla iki lâf atardık...

Rahmi'nin gazozu gelmişti. Bile bile sordum:

— Tiyatroya gelir misin? Yeni birkaç güzel kadın var.

Acır gibi yüzüme baktı:

— Anlamıyorum seni birader. Dünyanın en budala herifiyle karşı karşıya geçer, iki saat tavla atarsın. Bu mendebur yerde burnunu havaya diker, oturur durursun. Ne zevki var bunun? Kahrolup gidiyoruz işte...

«Egzotik», derdi Rahmi. Uzak, sıcak iklimleri düşünür, şiir yazar. Şiirlerinde hep yosun gözlü, papatya saçlı birine seslenirdi. Pembecik zarflı mektuplar bekler, «*Baudelaire*»in ateşli, orta malı dizeleri dilinden düşmez.

«Yeşilli, Süleyman beyin yeğeniymiş. Annesiyle bir haftalığına misafir gelmişler. Benden okunacak bir şey istiyorlar, kızın canı sıkılıyormuş da! Senin kitaplardan göndersek?» dediğim zaman, vermut kadehinin şurup rengine bakıp:

«Senegal'li bir kadının meme uçları bu renktedir!» demişti.

Eskiden böyle değildim. Bu korku içime yeni girdi. Ne mezar taşlarından, ne de unutulmaktan korkuyorum. Değil. İçimde anlatılmaz bir ürperti var sade.

Bugün, gene taşlı yoldan girip, büyük servinin dibindeki yerime oturdum. Yassı tümseğin ortası bir kadın karnı gibi yumuşak. Gök yıldızlı, dalların uğultusu hafif. Rahmi'yle buraya hiç gelmemiştik. O karanlığı sevmezdi.

Başkalarıyla konuşurken dediklerime gülümsemek sıkıntılı. Ağzın buruksu. İyisi mi diyorum, çek bir yudum daha. Sonra ahbapça ağaçlara sesleniyorum, gülen yok. Bir de, kötü kötü düşünüyorum!

«Başlangıç belli, son da. Ne diye haykırırız? Nereden geldik, nereye... Ananın karnından çıktın; toprağa gireceksin, basit.»

Güldüm. Başım ağrısız. Ay birazdan çıkar, ama sevdiğim yanımda olamazdı. Sevdiğim! Olsaydı, herhalde parka giderdik. Ona, aya bak! demek zorundaydım.

İki servi arasındaki bulut adama benzedi. Biraz daha sarhoş olsaydım, biçiminin ruhumu andırdığını düşünürdüm.

«Başını almış, geziyor!»

Dizime bir çekirge sıçradı. Pek kalabalık değiliz. Bu korku yeni girdi içime...

Solucanı ortasından bölersin, iki parça kendi yoluna gider. Kişi, Zeus'den güçlü, ama solucandan zayıf. Tek kalmaya yargılı. Mezarlara bile teker teker giriliyor.

«Tuhaf.»

Ark, tahta kapı, çarpık evler uykuluydu. Kalabalık içinde ağlamaklı olurum. O gün eve dönerken iyiydim. «Yeni Bahçe»deydik.

Bekçiden sigaramı yakarken baktım, kapının önüne gölgesi düşmüş. Yaklaşınca seslendi:

— Neredesin birader! Bir saattir buradayım.

Ben «dostum» derim, Rahmi «birader»i sever.

— Hava almaya çıkmıştım.

Yüzü sıcak, soluması garipti. Ekledim:

— Sende garip bir hal var, gir hele içeriye.

— Canım sıkıldı. Evde biraz içtim, aklıma sen geldin.

— İyi ettin.

Girdik.

— Dikkat et, basamağın biri çöktü, düşersin. Arkamdan gel, sağdan.

Pencereden ışık giriyordu. Elektriği yakmadık.

Şimdi serviler daha sessiz. Halis ustanın meyhanesinde sarhoşların iyi saati çalmıştır. Selâmi bile espri yapmaya kalkar.

Düşünüyorum da, ben asıl orada korkuyormuşum gibi geliyor. Orada balonumu bağlayan ince ipin tehlikede olduğunu sezinsiyorum. Burada... Rakım soğuk değil. Sigarayı bırakmamaya da karar verdim. Zavallı anam beni bu halde görse ne yapar? Önemsemiyorum. Sanki düşünen ben değilim.

Düşünmüşsün, düşünmemişsin ne olacak?

Bir tuhaflık vardı o gün Rahmi'nin üstünde. Yeni elbiselerini giymişti. Hamama da gitmiş. Durdu durdu:

— Ne tavsiye edersin kurtulmak için? dedi.

Sıkıntıyla sordum:

— Neden?

O, şaşacağıma göre hesaplanmış, alaycı bir gülümsemeyle sigarasından nefeslendi, hafifçe:

— Papatyadan! dedi.

Papatya saçlı sevgilisi. Kim derdi ki!

Kitap listesinde Dostoyevski'nin işaretlendiğini gördüğümüz gün, dostumun kuşkuculuğu bir anda erimişti, ama ben bu sonucu kestirmemiş değildim. Parktaki Yeşilli'nin, bu mistik saralı yazarı sevebileceğine akıl erdiremiyordum doğrusu.

Pembecik zarflı mektupları düşündüm.

— Onu öptüm, biliyor musun, dedi. Soğuk geldi. Sen böyle misin?

Güldüm. Öyleyim. Soğuk, sıcak. Ne olacaktı yani, pek mi önemli?

— Dikkat etmedim, dedim.

O anda baktım, gözleri yosun gibiydi.

— Kızıyorum, dedi, küfretti.

İlk kez aldandığı belliydi.

— Güzel ve sıcak halbuki. İlk defa gördüğümüz gün... Biliyorsun değil mi? Düşün ki Dostoyevski'yi istemişti. Ama bugün.

«Acemi!» «İlk öpülen kız hep böyle olur!»

— Çok tuhaf oldum. Ama bunu bekliyormuşum gibi içimde bir his de vardı. Tatsız. Üşüdüğümü sandım. Sanki elimi boş bir küpe daldırmışım gibi geldi. Boşluk hissini bilir misin?

— Güldürme. Mesele o kadar önemli değil. Yahut arzuladığın ölçüde önemli.

— Şu halde?

— İntihar et. Kolaydır.

Pencereden uzun uzun dışarıya baktı. Serviler hoşuna gitmiş olmalıydı. Başını salladı.

— Düşünmedim değil. Hakkın var. Sebep bulmak güç olacak yalnız. Arkamdan aptal densin istemem. Ne demeli bırakacağım mektuba?

Halis ustanın sözü geldi aklıma. Gülerek:

— «Korku» dersin! dedim.

Yüzüme baktı.

— İyi.

Boşalan kadehini doldurdu.

— Sağlığına!

Bir yudum aldı. Ağzının kenarında kararlı bir çizgi belirmişti. O anda belki de gerçekten korkuyordu.

— Tabancan var mı? dedi.

— Yok.

— Kimden bulabilirim?

Alaycı bir tavırla:

— Selâmi'nin var, dedim.

— Peki, haydi Allahaısmarladık.

Yeni elbiselerini giymişti. Hamama da gitmiş.

— Güle güle, dedim. Dikkat et, merdivenin basamağı kırıktır.

Gitti.

«Mesele basit. İpleri kopan balonu kim tutabilir?»

Birkaç gündür onun tümseğine oturup içiyorum. Yakınacak hali yok, ama gene yalnız.

Bu korku, ertesi gün Halis ustanın meyhanesinde içerken doğdu içime. Yoksa, ölülerin duymadığına, kınamadığına eminim.

AKRABA

Sokak kapısı yavaşça vuruldu galiba, aldırmadım. Zaten yatağımda tortop olmuş ısınmağa çalışıyorum deminden beri, kim kalkacak?

Ayaklarımı birden uzatabilsem iyi olurdu. Kanın bedende serbest dolaşması gerekliymiş, ısınırmış insan. En iyisi tepinmeli ya, o daha zor iş! Oysa kendimi tutmasam çenelerim takırdayacak. Odada da akım var gibi. Pencerenin aralıklarına çift kat gazete kâğıdı çektik güya, nafile. Şöyle derli toplu, tek başıma oturacağım bir oda bulamadım gitti...

Tüylü battaniye ağzımın kenarına sürününce sırtım hafifce ürperdi, dişlerim kamaştı.

«Şu kediler bahtiyar mahlûklar. Bir tane alıştırmalı, amma neyle geçinecek?»

Islak burnunu kıvrık pençelerinin arasına gizlemiş bir kedi. İçime bir sıcaklık yayılır gibi oldu.

«Bıyıklı bir kedi. Tüylerinde parmaklarımı gezdirdim. Nefesi nefesime karışır, mırlar. Sonra, uyuyacağım zaman ayak ucuma yatırırdım. Karnı da sıcacık...»

Canım sıkıldı.

«Şu kış berbat şey be! Al işte gene sulusepken.»

Kalktım. Camlarda ince, eğri çizgiler. Kırık yerlerine yapıştırdığımız kâğıtlar ıslanıyor. Bir şey değil alttan sızarsa, kitaplar berbat olacak. Bizim baytarın işi. Kaç kez söyledim pervaza koyma diye. Herif savruk, tembel. Yorganı başından aşırmış, rahatça uyuyor. Saat dokuz dedi mi tamam. Ayağından sürüsen duymaz. Derisinde delik yok, sıcakmış, so-

ğukmuş ona göre hava hoş. Kızıyorum adama. Bir türlü böylesine gamsız olamadım. Yatalım!

Kulağımda incecik, sinir bozucu bir vızıltı. Demin sandıktan geliyordu, şimdi yakında. Ağaç kurdu olacak. Öyle bir testereliyor. Karyolamı salladım, sustu. Karyola da Allahlık!

Kapıya yine hafifçe vuruldu.

«Kim gelecek bu vakit? Saat daha on buçuk. İhsan değildir. Bu çocuk da fena dadandı kumara. Bir gün başı belâya girecek. Adam sen de duymazdan gel!»

Bir aralık dalmışım. Düşümde evi su basmış. Kendimi kapıya koşar gördüm. Bir türlü anahtarı bulamıyordum.

Hani uykuda insan susar da, nasıl yarı uyur, yarı uyanık kalkıp su içmeye gittiğini sanırsa, işte öyle.

Odada hâlâ duman var. Şeker sandığına oturttuğumuz küçük sobaya bir tekme vurasım geldi. Boru yetmemişti de...

Biraz ısınmışım galiba, ama hâlâ kolumu çıkarmaya korkuyorum.

Bir dalıp, bir uyandıktan sonra büsbütün uykum kaçtı. Baytar hafif tertip horluyor. Ne yapmalı?

En kolayı sayı saymak, bine kadar sayayım, dedim, sızarım. Olmadı. İki yüzden sonra bıkkınlık geldi. Hem dikkat ettim aklım başka yerde.

Baytara küfür de ettim mi ne bir ara?

«Herif dertsiz, gayesiz. Vurdu mu kafayı...» diyordum, sonra da kendi kendime söyleniyordum:

«Gayesizmiş, ne demek yani? Senin ne gayen var sanki? Adamın bir mesleği var hiç değilse. Sen necisin? Sarı çizmeli..»

Güldüm. «Neciysem neciyim, var mı ötesi?»

Henüz senli benli olmadığımız bir gün, «Bekâret Kemeri'ni okudunuz mu? demişti. Ötesine boş ver!» Bu böyle. Öteki İhsan da şair. Beni bulur din-

letecek, başımın belâsı. Hele bir tanesi var, dilinden hiç düşmez.

«Nereden vuracak belli mi aşkın?

Emrinde Eros, ok ve yay elde!»

İlkin ben ters anlamışım. Meğer Eros aşkın emrindeymiş, kızın değil.

Bir kızdı herif! Şiirden anlamazmışım.

«Nereden vuracağını görürsün! Pokerde mi briçte mi olur artık.»

Kapının yumruklandığını bu kez açıkça duydum.

«Ne oluyoruz be! Hay Allah kahretsin. Bir de bizim baytarı çağırıyorlarsa, kimbilir kimin öküzü. Bakmışsın Üşütük Feleko..» Şarap bulamadı mı, önüne gelen kapıyı tekmeler.

Çaresiz kalktım, camı kırık lâmbanın fitilini açtım. Titreye titreye aşağıya indim.

— Kim o?

Ses yok.

— Şakayı bırak İhsan, üşüyorum. Anahtarı unuttun muydu?

Sesime çekingen bir öksürük cevap verdi. «Allah Allah.» Topuzu çevirip yana çekildim. Nemli bir rüzgâr yüzüme çarptı. Aralıkta karanlık, ıslak tanıdık bir yüz.

— Benim ağabey. Kusura bakma, geç vakitte rahatsız ettik.

— Sen miydin Ahmet? Tanıyamadım birden. Hayrola? Gelsene içeri.

Canım sıkılmadı da değil. «Nereden çıktı şimdi bu herif?»

— Gelmeyeyim.

— Gir, diye üsteledim, ister istemez. Yalnız yavaş, arkadaş uyuyor. Amma da ıslanmışsın. Sen şurada dur, odada dönecek yer yok, bir sandalye getireyim.

— Zahmet etme ağabey... Yürüdüm. «Bir de zahmet etme diyor.»

Sandalyeyi getirdim, oturdu. Uzamış sakallarından sızan suları sıvazladı, saçları ter içindeymiş gibi alnına yapışmış. Sabırsız, endişeli görünüyor. Başını önüne eğdi.

«Gene bir derdi var». Yüzü, karısının saatini bırakıp benden borç istediği günkü gibi solgun, geniş omuzları çökük.

— Hayrola ne var gene?

Başını salladı.

— Bir ihtiyacın varsa söyle.. Elimden gelirse bilirsin...

Gene ses yok.

İçimden, bu adam böyle vakitsiz bir saatte, tâ Gemlik'ten buraya çıkıp gelmez, diyordum. Bakalım sonu ne çıkacak?

— İyi, dedim. Evi bulabilmişsin.

— Bekçiye sorduk, dedi.

Bu «sorduk» da hiç hoşuma gitmedi.

— Eeee?

İçini çekti, sigara arandı.

Hep belâlar da beni bulur! Kabahat bende. Ne yüz verirsin elin kopuğuna. Hâli hiç iyi değil. İster misin birini vurmuş falan olsun. Atlatmaya bakmalı. Yapar mı yapar, neme gerek. Yahut, kimbilir?

Soğukkanlı bir tavır takınmaya çalışıyordum. Bekledim. Sıkıntısı, çekingenliğini yendi.

— Ben bir halt ettim, ağabey hani yirmi otuz gün oluyor, otobüste görmüştüm seni de, bir işim olacak, yardım eder misin demiştim...

Düşünür gibi yaptım.

— Vallahi pek hatırlayamadım, işler çok mâlum...

— Sormuştun neymiş mesele diye. Aile meselesi şimdi söyleyemem demiştim...

Biraz ferahladım. Arabuluculuk edeceğiz her halde.

— Öyle bir konuşma geçti galiba!

Yutkundu.

— Yağmurda bekliyor, getirdim.

— Kimi?

— İşte onu?

— Lahavle, o dediğin kim yahu?

Sustu. Ben bet bet baktım. Söyledi sonunda.

— Hikâye uzun ağabey, kızma. Sonra anlatırım. Şimdi, senin anlayacağın, ben bir karı kaçırdım!

Şaşırdım.

— Karının üstüne ha?

— Hangi karımın?

Der demez de sarardı, kekeledi.

Demek atıyordu o gün! Evli falan değilmiş. Bir kızdım.

«Ahmak düşünsene bir kere, kimi kandırıyorsun? Karşındaki bu kadar avanak mı?»

Suratına dik dik bakıyorum. Küt parmaklarını kenetlemiş, ne yapacağını bilmez durumda.

Tut şimdi kolundan, at dışarı. Ama öyle dökün-tü, öyle zavallı bir hâli vardı ki, yumuşadığımı anladım.

«Hâlâ da acıyorum! Böylesine basacaksın tekmeyi ki..»

Kendimi tuttum. Bakalım dedim, bu kez ne yumurtlayacak?

— Demek kaçırdın, dışarıda bekliyor!

Telâşlandı.

— Ağabey, ekmek beni çarpsın ki..

— Yemine lüzum yok. Yalnız anlamadım yani ne biçim kaçırmak bu?

— Ne yapayım başka çaresi yoktu, bir kere çocuğum oldu.

— E, bunda üzülecek ne var. Yaparsın nikâhını olur biter. Çok mu küçük yoksa?

— Anlamadın, ne küçüğü? Evli bu kadın ağabey!

Üşümem geçti.

«Sersem! Evli bir kadını kaçırmak? Ne akıl? Beyinsiz, câhil aptal herifler. Müstahaksın çek cezanı!»

— Elini ayağını öpeyim bir cahilliktir ettik.

Dili çözüldü. Birbiri peşine konuşuyor.

— ...Tanırsın Salim ustayı. Onun karısı. Ateşle barut bir arada durur mu? (Ne mantık!) Sen söyle? Ustada kabahat! Kimsem yoksa yok, ona ne! Ne diye beni evine çağırdı. Çağırdığı bir şey değil, odasının birini bana verdi. Beraber yedik içtik, Allahı var, borcum çok. Ben de çok sabrettim ama, delikanlıyım ben. Anlarsın halden ağabey. Genciz, kendimi epey zorladım vallahi, bacım sayılır dedim.

Sesi gittikçe kısılıyor, bayağı heyecanlandı. Ben de öyle dinliyorum.

— ...Sonra, oldu olanlar. Karı da bize adamakıllı tutkun, sızlanır durur. Saklanmaz ki, bu. Dişimizi sıkalım dedik ama, usta benim oğlanı, oğlum deyip bağrına basmıyor mu, herifi boğazlayasım geliyor. Sen bilmezsin karıyı bir döver, dinden imandan çıkmak...

İçim bulanır gibi oldu. «Atıyor galiba. Kör olmalı insan. Artık bu kadarı da fazla. Kadın da nasıl şeydir kimbilir?»

İçime doğmuş demek! Her halde para isteyecek. «Ne dünya be! Karnını doyurmaktan âciz, bir de kalkmış...»

İçimden bir küfür savurdum. Nasıl da bilirler yapışacak adamı. Sonra da kazıkladık diyecek, gülecek. Gülmesi hadi neyse, üstelik önüne gelene de anlatır.

«Hay Allah belâsını versin. Ya şu kadındaki akla ne demeli? Kalk sen, elin serserisinin peşinden..»

— Başımı belâya sokma, dedim, bırak.

Şaşırdı.

— Ağabey, kıymetli vaktinizi yani...

Sert bir sesle sözünü kestim.

— Kısa kes! Anladım, kaç para lâzım?

Duraksadı, gidecekmiş gibi davrandı, caydı.

«Yap daha sen numaranı..»

— Ben seni aklı başında biri sanırdım, dedim. Rezâlet bu. Bağışlanacak tarafı yok. Aslan gibi delikanlısın. Kız mı kalmadı dünyada? Yazık değil mi? Ev yıkmak doğru mu? Nankörlük bu senin yaptığın. Adamcağız...

Sıkıntısı artıyor. Gülesim tuttu. Amma da laf ediyorum. Sesim de öyle boğuk, öyle suçlayıcı. Daha büyük, daha vurucu kelimeler seçmeye çalıştığımın farkına vardım. Tam güldürü!

Ağır geldi anlaşılan. Kapıya doğru bir iki adım attı. Gidecek! Elimde olmadan kolundan çektim.

— Dur bakalım, nereye?

Somurttu.

— Haklısın ağabey, çok tacizlik ettik. Müsaade et gideyim. Ne yapalım, alın yazısı, oldu bir kere. (Göğüs geçirdi) Bir çare bulacağız elbet.

«Darılıyor da! Ne pis hava. Bırak gitsin be.» Bir gidebilse! Kapıda durmuş bekliyor. «Çare bulacakmış! Ne demeli şimdi?» Gevşek herif, sen adam olmazsın! Yanaştım.

— Gidecek başka bir yeriniz yok muydu? dedim yavaşça.

«Laf» dercesine yüzüme baktı. «Olsa sanki sana minnet mi ederdim?»

«Öyle ya!»

Çenemi sıvazladım. Kulağımı kaşıdım. Kirlenmişim de! Kör şeytan, şu kadın nasıl şey acaba?

— Yalnız mı? Nerede?

— Şey mi? Orada. Çeşmenin orada. Kebapçı var ya. Yalnız değil, ötekinden olanı da aldı.

— Kaç yaşında?

— Öteki mi? Sekiz dokuzunda var. Kız çocuğu. Çok yalvardı, bunu bari alalım, dedi. Ne yaparsın?

— Başka çocuğu da mı var?

Parmağıyla iki işareti yaptı.

— Bıraktık onları. İriceler de.

Düpedüz delilik! Adamın boş eve gelişi, şaşkınlığı, köpürüşü, çocukların sapsarı suratları gözümün önüne geldi, içim bir fena oldu.

— Kaç aylık, dedim, seninki?

— Yedi.

— Otur bakalım hele.

Bir süre sustuk. Bir çare bulmağa çalışıyordum. İçeri alsam, olmaz. Arkadaşlar var. Ahret suali sorarlar. Para vermeli en iyisi. Otele götürsün bari. Sanki parayı yerden topluyoruz!..

— Otele gitseniz?

— Nüfus kâğıdımıza bakarlar. Sonra...

— Kocası şikâyet etmiş midir? Eder ha? Birader sen de. Böyle damdan düşme olmaz ki! Yalnız olsam neyse. İki arkadaş daha var. Görüyorsun elimden gelen bir şey yok.

«Hem de haber almışlar meselâ. Ne olur benim halim? Dinle dedikoduyu. Sonra zina suçuna yardım mı denir kimbilir?»

— Akrabam desen ne olur, ağabey.

«Herif bizi suç ortağı etti bile. Yol gösteriyor, akıl veriyor üstelik!»

— Olur mu canım öyle şey?

Dedim ama, öneri de olursu gibi geldi. Yüzüne baktım. Bir an gerçekten akrabammış gibi öyle bir yakınlık duydum adama. Numara falan değil, sesi umutlu, sıcak. Ben de yapmacıksız, iyi, dürüstüm! Olur mu canım öyle şey! Niye olmasın?

«Gevşedim gene. Peki?»

— Kimsenin haberi yok mu gelişinizden? diyerek yarı razı olur göründüm.

Hemen canlandı.

— Hiç kimsenin haberi yok vallahi. Bir kamyoncu atıverdi bizi. Kim ne bilecek? Evvelden haberliydik. Bir bu geceyi geçirsek. Çocuklar olmasa...

— Sonra!

— Ötesi kolay, köy yakın sayılır. Bizim karının anası var.

— Yakın ha?

— Eh, arabayla beş, altı saat.

«Yakın!»

Epey çözüldüğümü anladı. Üsteledi.

— Bu gecelik ağabey, sabahleyin gideriz. Çocuğun sesi çıkmaz. Merak etme. Sen bize bir şilte ver yeter. Çok iyiliğin dokundu bana, ama bu iyiliğini unutursam, ekmek...

«Adam sen de, getirsin ne olacak?»

— Peki, haydi git getir şunları.

Hiçbir şey demeden, çabucak karanlığa daldı.

Göğsümdeki ağırlık hafifledi. Yatağımın altındaki şilteyi aşağıya indirdim, çarşaf serdim. «Üşürler», dedim sonra, «paltoyu onlara vermeli. Kazakla yatarım. Arabayla altı saat yol bu. Bakalım araba tutacak parası var mı?»

Kapıdan girer girmez, Ahmet bastı gözdağını:

— Zırlatına çocuğu bak, karışmam sonra.

Küçük kız anasının eteğinden tutmuş. Titreşiyorlar. Kadının gözleri duru mavi, elleri büyük, nasırlı. Çekinerek sandalyeye ilişti. Başörtüsü ıslak. Konuşmuyor. Yanakları pörsük, yorgun, ama belli daha genç.

Kıza yaklaştım, büzüldü. Korkuyor.

— Ne bunun adı?

Kadın beklemediğim bir sesle:

— Zühre, amcası, dedi.

— Karnın aç mı Zühre?

— Yedik de geldik.

Aç oysa! Biraz zeytin, peynir getirdim. Ekmek kurumuş, yemedi.

Gitmemi bekliyorlar. Ahmet'e sigara uzattım, almadı.

— Al, al.

Yavaşça ekledim:

— Çocukları yatırın, ben şimdi gelirim, sizinle konuşacağım biraz...

Gülümsedim:

— Demek karar, karar dediniz çıktınız yola! Hayırlısı. Severim Ahmet'i. Bir kere bana da yardımı dokundu, unutmam.

Kadının gözleri parlar gibi oldu:

— Sizden iyi olmasın, merttir.

— Öyledir. Yalnız bilmem böylesi doğru mu? Sonunu iyice düşündünüz mü?

— Düşündük, eksik olmayın. Ahmet dediydi, sağolun. Kısmet işte ne yaparsın. Akrabalarım var, korkmam artık. İş bir oraya varabilsek. Sade o iki yavrucağa üzülüyorum.

İçini çekti, gözleri sulandı.

— Mendil almayı unutmuşum telâştan. Çok yalvardım, hepsini götürelim diye ama, haklı Ahmet.

Elinin tersiyle burnunu sildi. Bir şey söyleyecek oldu, vazgeçti, Ahmet'e baktı.

«Çekiniyor her halde.»

— Bir diyeceğin varsa...

— Var ya ayıp olur, zaten çok rahatsız ettik...

— Zararı yok ben yabancı değilim.

— Gemlik'e yolunuz düşer mi ara sıra?

— İşe bağlı bazan...

Ahmet sert sert:

— Ne olacak? dedi.

Susturdum.

— Evet?

Elini koynuna attı, buruşuk bir kâğıt çıkardı.

— Şurada adresimiz yazılı bey. Bizim eve bir uğrayın, kulunuz köleniz olayım. Eliniz değer de çocuklardan bir haber iletiverirsiniz... Sevap...

— Anladım ama...

Göçmen ağzıyla konuşuyor.

— Çok rica ederim...

Adamın suratı asıldı:

— Yeter, tacizlik etme artık, öyle zırva şey olmaz.

Aldırmadım.

— Üzülmeyin. Yazmaya çalışırım. Köy adresinizi bildirirsiniz, yazarım, ne olacak. Hadi artık yatın, zaten yorgunsunuz.

Merdivenlerden çıkarken bir göz attım. Dört kişi. Ufağı saymasan da, nasıl sığışacaklar? Aman artık!

Yattım.

Omzum tutulmuş, uğuştururken Ahmet'in kalın sesini duyar gibi oldum. Gülüştüler de galiba!

Hoppala! Umurlarında değil, hayret! Onlara göre hava hoş. Benim için öyle mi? Korkmaya başladım.

«Bakmışsın polis kapıya dayanmış! Ne yaparım? Misafir geldiler, derim. Bilir miyim ben? Pek önemli değil. Amma da değil! Üç bekârın yanına misafir gelmek!»

Uykum kaçtı, bu gece sabahlayacağım anlaşılan, Bizimkilere açıklama faslı da caba. Ne demeli?

«Bak hiç düşünmedim. İhsan kapıyı açınca şaşıracak. Karanlıktır görmez. İnşallah sarhoş gelir. Aman be! Ne yapalım yüzümüz tutmadı, oldu olacak artık.»

Kafama başaşağı duruyormuşum gibi bir ağırlık geldi, geçti. Düşünmeyeyim diyorum, olmuyor. Her dönüşte karyola da bir gıcırdıyor.

«Hey Allahım! Peki ama, ben bunları ne diye kabul ettim yani? Hiç, zorla belâ satın almak. Beş parasız sen yollara düş, peşinde karıyla çocukla. Hem ne de kadın ya! Ahmet yakışıklı sayılır. Al şöyle dalyan gibi körpe bir kız, bak keyfine. Şans işte ne diyeceksin, akıl alacak iş değil. Fırıncının kızı nasıl? Allah vermiş. Ne göğüsler ama, öf! Ah şu bekârlık çekilmiyor, olmuyor işte. Huzursuzluk. Eninde sonunda evleneceğiz biz de. Yok, ben öyle kadın de-

lisi değilimdir. İrademe de hâkimim! Belli de olmaz ya! Tutulmuşuz meselâ biçimsizin birine! Gözüm kalır sağda solda, yapamam. Ondan sonra da ayrılabilirsen ayrıl. Acırsın, görev dersin, çocuk çıkar ortaya.»

Ahmet'in yedi aylık çocuğu gözümün önüne geldi. Buruşuk bir şey. «Herifi boğazlayası gelmiş! Babalık duygusu mu dersin?» Tuhaftı doğrusu, kadın bayağı memnundu halinden...

Şıp. Tam alnımın üstüne damladı.

«Dam gene akıyor.»

Söylene söylene kalktım. Karyolayı yana çektim. Uyumalı ya nasıl? Maurois'nın öğüdü tutmadı. Geçmişte mutlu bir gün bulamadım bir türlü. «En iyisi, benim usulüm,» dedim.

Gurup vakti. Kıpırtısız bir deniz, beyaz bir yelkenli düşün. Dağlar mor olsun.

«Yok deve!»

Gülmeğe gücüm kalmadı. Göz kapaklarım sızlıyor. İşin kötüsü dönüp dolaşıp aynı konuda karar kılıyorum.

«Ben olsaydım yapar mıydım? Yapmazdım. Kurtuluşun yolunu arardım. Aptal değilim. Bir nokta var yalnız: Acaba hangisi doğru? Aslında felâket! Ama bizim ölçümüzle bu. Ne olacak basit insanlar, dayak yiyormuş, yahut daha aşağılık bir sebep düşünülebilir. Aşağılık mı? Neyse... Kimbilir?»

Sonra söylediklerim aklıma geldi, kızdım kendi kendime.

«Pekâlâ kabul edecektim. Ne diye bir sürü lâf ederim? Aslında herifin beni aldattığını öğrenmek canımı sıktı. Yalancılık etmiş. Vay küstah! Ne büyük kabahat! Ben olsam ne yapardım? Sanki matah, ama değil işte. Adam basbayağı kurtarıyor kadını, savuşup yakasını sıyırabilirdi. Hem de beş parasız, dayanaksız. Kolay değil yürek ister. Sen kendini düşünürsün beyim, elinden gelmez böyle şey. Üstelik bir

de öğüt vermeye kalkışırsın!»

Kulaklarımda hafif bir uğultu başladı. Gittikçe büyüyor. Duvardaki leke genişledi, enliliğine koyu bir yarık oldu. Baytar inliyor, suların şarıltısı uzaklarda...

Dedem ölmemiş. Yeşilırmak'a gitmişiz. Yaylı arabadaydık, nasıl oldu bilmiyorum, atlar birden ürktü, haykırdım.

Çocuk acı acı ağlıyordu. Sonra sık boğaz edilmiş gibi sesi kısıldı. Işığı açtığımda baytar yatağında doğrulmuş bön bön bakınıyordu. Suratı donuk, gözleri şaşkın. Boğuk bir sesle söylendi:

— Ne oluyoruz yahu?

— Bilmem?

— Duymadın mı?

— Duydum galiba, dedim, hapşırdım. Tamam şifayı kaptık.

Gözlerini iyice uğuşturdu. Titredi:

— Komşudan mı geldi ses?

— Ne bileyim.

Esnedi.

— İhsan gelmemiş daha ha? Kaç olmuş saat?

— Biri çeyrek geçiyor.

— Hay aksi şeytan, uykum bölündü, bir sigara atsana oradan.

— Vazgeç uyuyalım.

— At Allahını seversen. Oldum bittim, sinir olurum çocuk zırlamasına. Amma haykırıyordu piç kurusu!

Baktım iş kötüye varacak. En iyisi oğlana her şeyi anlatmalı. Nasıl olsa anlaşılacak mesele. Kalktım, yatağının kenarına oturdum. Akraba demekten başka çare yoktu. Yüzüme alaycı bir hava verdim, kendi kendime gülüyormuşum gibi yaptım, başımı iki yana salladım.

Meraklandı:

— Ne o bir şey mi var?

— Yoo!

— Sigaralar rutubetli. Çek çek ciğerlerin ağzına gelecek.

— Deminki ses nereden geliyordu dersin?

— Ne bileyim ben, boş ver.

— Bizim evdendi!

Garip garip yüzüme baktı.

— İnanmıyorsan git bak istersen.

Gerindi.

— Geç, alayın sırası değil şimdi. Bir de tatlı rüya görüyordum ki, ovv!

— Ciddi söylüyorum, dedim, hapşırdım.

Güldü.

— Emin ol, sen uyurken bizim bir akraba çıkageldi, aşağıya buyur ettim çocuklarıyle. Otelde yer bulamamışlar da.

— Ee? Demek ben o kadar gürültüye uyanmadım öyle mi?

— Gürültü etmedik ki...

— Ne akrabasıymış bu? Bize bahsetmedin? Yoksa... Numarayı bırak... Birini düşürdün herhalde... Kâfir...

— Saçmalıyorsun.

— Bakacağım! (Gürültülü bir kahkaha savurdu) Korkma oğlum yemeyiz yani. Surata bak, surata!

— Korktuğum falan yok, otur oturduğun yerde, asabımı bozma.

Hâlâ gülüyor.

Kapının gürültüyle kapandığını duymasaydık iş kötüye varacaktı. Hemen fırladım. İhsan. İlkin farkına varmadı.

— Ne o yahu, dedi. Daha yatmadınız mı? Oh-oh! Bu da ne?

Kadının delik çoraplı ayakları görünüyordu.

— Sus hele, sonra anlatırım.

Kapıyı kapadım. İhsan paltosunu fırlattı. Ben bayağı nezle olmuşum.

— Sigaranız var mı? Kibrit? Arandı. Gene kulüpte bırakmışım. Işığı görünce hayret ettim. Lâf aramızda şüphelendim, haksız da...

Sözünü kestim.

— Nasıldı, dedim, parti?

— Nafile, şansım yoktu. Hergele Muzaffer sonunda sildi, süpürdü. Gene ben... Ne somurtuyorsun baytar? Ha, sahi kim bunlar be?

Baytar alaylı alaylı:

— Beyin akrabaları, dedi. Ziyarete gelmişler!

Kaldır vur şunun kafasına. Gaga burnunu akbaba gibi uzatmış, sinir.

— Birader geceyarısı bir cıyaklama..

— Kırk yılın başı ful tuttuk, herif... Aldırma, olağan işler baytar... Ne kötülük var bunda... İşin fenası ne biliyor musun?...

«Şu kış berbat şey!...»

BOŞ YÜCELİK

Geçen gün, telörgüler arkasında, süs kayalıklar üstüne tünemiş bir düşkün kartal gördüm. Mantarca tek, zavallıca kurumluydu duruşu. İstemeyerek acıdım. Görkemli kuş! Eskiden? Böyle değildin herhalde. Gölgesi boz damları karartacak enlilikte kanatların vardı ola ki, kavruk tepelerden süzülüp, ak bulutlara yükselen.

Ayrılırken bir yakınlık sardı içimi! Elimi uzatabildim. Kabul etmeyeceğini bilmeme karşın. Yüceliğini yitirdi sanıyor. Kendince haklı da. Ummadığı, beklemediği zamanlarda zayıf yanından vurulmuş belli..

Susuz arkı atlayıp toprak yola girdim. Çırpı çitler sallanıyordu. Aralarına dağılmış serçeleri düşündüm. Delik deşik tarlalarda kımıltılar sezinliyorum. Yürüdüm epeyi. Dalları koparmadan.

Neden birinin yüzünü sarartmak hoşlarına gider?

«İlâhi Asım!»

Hiç unutmayacağım. Nasıl çevirmişlerdi önümüzü birden. Şaşırmıştım. İki incecik, saz benizli kızdı yanımızdakiler. Ben silik, kendi halinde, korkak kişi pısmışım, yüreğimin çarpıntısı karnıma dek yayılmış titriyorum karşılarında. Yağız, dişleri pırıl pırıl uzun boylusunun.

— Yaa! dedi, iri sesiyle. Aklınızın ucundan geçer miydi yerden biteceğimiz?

— Affedersiniz. Tabii. Biz ne bilelim?

Asım'a baktım, gözleri ateş püskürüyor. Üzerlerine atılacak gibi. Kolunu tuttum sıkıca.

Öteki gene gürledi:

— Ne işiniz vardı lan, buralarda?

— Hiiç! Geziniyorduk. Hava güzel de!

— Mıstık! Geziniyorlarmış lan! Dokunmayalım ha! Üfff! Surata bak surata! Gümmüüş! Hayda bas! Basın be! Gidin başka tarafa. Kırarım belinizi ha! Görmeyim bir daa...

Hızlı hızlı uzaklaştık.

Aradan dört yıl geçti. Sonunda hep gülümsedim. Ama rahat değil. Hak bağışlayan zorbalar, bağdaş kurup oturmuştur bir kez yüreğimin ortasına...

— Selâmünaleyküm!

— Aleykümselâm dayı!...

— Nire böyle?

— Hiç, geziniyorum dayı. Hava güzel de!

— Eyi, eyi. Haydi eyvallah...

— Güle güle...

İçim bir başka türlü ısındı. Bir söğüdün ince gölgesine sığındım. Sigaramı tellendirdim. O denli üzülmeye de neden yok! İnsanların çoğu iyi! Şehirler güzel! Ankara da... Yeniden döneli dört beş ay oldu. Bir Pazardı galiba. Anafartalar'dan yukarı dalgın dalgın çıkıyorum. Biri ansızın omzuma vurdu, dönüp baktım. O. Sarıldık, öpüştük, oturup eşeledik geçmiş günleri. Günden, gelecekten dem vurduk. Sonra ben birden:

— Asım, dedim. Hatırlar mısın, hani bir gün nasıl kestilerdi yolumuzu?

— Hangisi?

— Canım Etlik'te. Sen, ben, Sabahat... Kıra çıkmıştık...

— Haa!

Gülmedi. Kaşlarını çattı:

— Bırak, dinini seversen. Yani seni düşünmüştüm. Devlet kapısından ekmeğin. Yoksa, —ceketinin

düğmesini çözüp iç cebini gösterdi— bu baba yadigârını çoktan gömdüydüm herifin baldırına!

— Neyi hallederdi ki canım! Değer miydi?

Suratını ekşitti:

— Sen istediğin kadar alay et! Budalalığıma ver. Bayılırım nezâketin incesine! Öyledir zaten. Sizin gibiler «Değer mi?» der çıkarsınız işin içinden. Sanırsın ki erkekliğim kabardı değil mi? Yok efendim! Bu bahis derin Hilmi'ciğim, derin. Vazgeçelim. İçerlersin.

Keyiflendim:

— Kızacağımı da nereden çıkardın? Hele anlat Asım'cığım. Vallahi! Hoşuma gitti. Merak ederim bilirsin.

— Soğukkanlı görünürsünüz! Bu da ayrı manevra. Kısacası, büyüğü küçüğü yok bunun, anladın mı? Mesele yürekte.

— Yüreksiz miyim ben şimdi?

— Öyle!

— Pekâlâ, dedim. Ne yapalım? Bu dünyada yüreksizlerin de yaşadığını kabul et!

Ayrıldık.

Liseyi aynı yıl bitirmiştik. Okulda da böyleydi. Atak, ateşli. Her haksızlığın yaygaracısı o. Beni korumaya çalışmasına ses çıkarmazdım. Niye başkaldıracakmışım! Gereksinecek bir çocuktum, yardıma. Hep öyle kalacak da değil miyim?

Bir gündü. Daire dönüşü kapıda kartını buldum. «Karını al gel. Birlikte bir çorba içelim.» diyordu. Arayacağını pek sanmıyordum. Gittik.

Daha sokak dönemecinde karşıladı. Hiç duymadığım bir tatlı sesle:

— Buyursunlar efendiim! dedi. Şeref verdiniz.

Karısı paralanmış. Güç geçindikleri hallerinden belli oysa. Tam kahveleri içiyorduk «pıt!» dedi bir şey, kalıverdik karanlıkta.

Asım, söylene söylene bir mum yaktı.

— Kontak, dedi. Tam sırasını buldu. Allah belâsını versin. Kusura bakmayın. Ev ev değil, hâzâ ahır!

İkimiz birden:

— Estağfurullah. Üzülme olağan işler, dedik.

— Şu sigortaya bakayım bir. Filiz!.. Oya! Bak, uslu durun. Karışmam sonra...

Büyüğü:

— Peki baba, dedi. Ama, çıkar çıkmaz da yanıma sokuldu:

— Amca!...

— Efendim kızım.

— Kız, rahat bıraksana beyefendiyi...

— Rica ederim Bedriyânım! Çocuk bir şey yapmıyor ki! Evet yavrum?

— Şey, iyi oldu ama, değil mi? Akşam uykusuzduk zâti. Siz evinize gidersiniz, biz de cup yatağa ha?..

Bereket alaca karanlıktı oda. Kızardığını görmedim annesinin. «Kız!» demesiyle çocuğu yanımdan kapıp dışarı fırlaması bir oldu.

Gülüştük. Aradan beş dakika geçti geçmedi, umut kesmek üzereydik, «tık!» aydınlandı ortalık. El çırptık, alkışladık. Asım içeri girerken sordum:

— Arıza neredeymiş Asım?

— Bilmem. Ben de anlamadım. Sigortanın telini yeniledim, yandı.

— Allah Allah!

— Neyse canım, bozmayın neşenizi. Geçti. Radyoyu da açalım. —Kordonu eline aldı. Arkası bize dönük— Hayır! Aksilik bugün de Nigâr'ın konseri var. Dinlemezsem deli olurum.

— Hakikaten, yanıksı, dokunaklıdır sesi. Ben de çok severim.

— Yaa! dedi ve fişi yuvasına soktu. Bu kez de üç pırıltıdan sonra ortalık karardı.

— Kıvılcım prizden çıktı Asım, dedim. Arıza orada.

— E, demin nasıl oldu? Ha! Hay Allah, sigortaya bakmaya giderken çekmiştim fişi tamam, anlaşıldı mesele.

İkinci kez onarım bitince hep bir ağızdan:

— Aman Asım, dokunma artık, dedik. Yeter yangın mangın çıkacak.

O, inatçı, aşağılar bakışlarla gülümsüyordu.

— Canım bu basit iş. Durun bakalım. Bir dakika, fazla değil. Size radyo dinletemezsem, imkânı yok rahat edemem. Bedriye, çıkar şu tornavidayı neredeyse. Yeni ödedik ilk taksitini. Hevesimizi almayalım mı?

Sesi kararlıydı. Karşı gelmek kimin haddine? Çalışmaya başladı. Arada açıklamalar yapmayı da unutmuyor. Bizse sirkte numara yapan birini seyreder gibi bakınıyoruz.

— Şunu görüyor musun şunu? Hilmi gel gel, bak. Korkma. Gördün mü nasıl çürümüş kablo?

— Ya! Vay canına!...

— Şimdi, şu kısmı kestim mi tamam. Mesele hallolur.

— İnşallah!

— Görürsünüz...

Sonuç dediğince şaşırtıcı oldu! Hem beklenilmeyen, anlaşılmayacak bir çabuklukla. Fişi takar takmaz ıslıklı, çatırtılı bir ses işittim önce, arkasından Asım diz üstü çöküverdi. Koşuştuk.

Yüzündeki küf sarılığı hâlâ gözümün önünde. Korkuyu bu denli sıvaşık, elimle sıyıracak denli yakınca görmemiştim. Öyle yayılıvermişti esmer derisinin altına.

Ölmedi ya! Bir daha rastlamadım ona!

YAZGI

Pencerelere baktı: Perdeler kapalı. Anahtarını çıkardı, kapıyı açtı, içeri girdi. Aralıkta durdu: «Öf! İçmişler! Amma sinmiş!» Şapkasını astı. Boynunu kütletti. Kafasını kaşıdı, çevreyi dinledi: Mutfaktaki musluğun hırıltısından başka ses yok. Gene kafasını kaşıdı. Kapıları karşılıklı odalardan birine girdi, girmesiyle çıkması da bir oldu: Suratı öğürecekmiş gibi. Hemen elini ceketinin üst cebine attı. Küçük bir şişe çıkardı mendilinin arasından. Kapağını tek parmağıyla çabuk çabuk döndürdü, burnuna tuttu.

Tahta bir iskemleye ilişti. Bir zaman düşündü. Alnını uğuşturdu. Kalktı. Duraksadı. Banyoya doğru yürüdü, caydı. Ağzını çarpıttı. Gene o odaya girdi. Yerdeki kusmukların üstüne basmamaya çalışarak pencerelerin kanatlarını açtı, soluklandı: «Oh! Dünya varmış.» Biraz bekledi. Sonra döndü, sırtını pervaza verdi, göz ucuyla odanın ortasında duran masayı süzdü, oradan halıya geçti, birden karyolanın başucundaki yağlı boya resme atladı: Resim adama benziyor. Yalnız, saçlı resimdeki baş. Daha ince, genç. Gülümsüyor. Birkaç saniye de resmine baktıktan sonra, masayı kenara çekti, üstünden boş bir tabak aldı, çömelip kırılmış kadehlerin parçalarını toplamaya koyuldu.

Sıra halıya gelince söylendi: «Ayıp artık bu kadarı ayıp! Bir gece gelmedik diye siz de... Ortalığı altüst etmenin mânâsı var mı?» Onu da iki ucundan tutup sürükleyerek dışarıya götürdü, bıraktı.

Son döküntüleri çöp tenekesine atıyordu ki; önün-

den bir gölge kaydı, şaşırdı, baktı: Kardeşi. Helâya giriyordu yavaşça: «Vay!»

— Bedri!

Cevap alamadı. Ellerini yıkadı. Odaya döndü. Kaymış yastıkları düzeltti. Arka cebinden bir kutu çıkardı. İçinden bir puro çekti, parmağını tükrükleyerek üstünde gezdirdi. Yakasının arkasında toplu iğne araştırdı, buldu. Puronun ağıza gelecek ucunu deldi. Koltuğa çöktü.

Delikanlı bitkin bir tavırla geldi. Kapının yanında dikildi. Kolları yana sarkık. Pijamasının önünde büyükçe bir delik.

Biri dişlerinin arasından mavi dumanlar salıverdi, öteki sustu.

— Ne duruyorsun orada? Gelsene içeri.

Bezgin adımlarla yaklaştı, divana çöktü.

— Beğendin mi yaptığını?.. Her şeyin bir usulü erkânı var yahu! Buruna içilmez ki bu! Fazlası fazla... Artık siz de, şimdi bir şey söyleyecektim, çocuk değilsiniz ya! Bir gün gelmedik diye berbat ettiniz işi. Münevver adamlarsınız be birader..

Ayağa kalktı, pencerenin önüne gitti. Derin derin soluk aldı:

— Fikret Bey de var mıydı akşam?

— Vardı ama çok oturmadı, gitti.

— Sonra?

— İşte o kadar.

— Anladık, başka kimler vardı?

— Şey vardı ben, sonra İlhan, Bülent..

— Hangi Bülent bu?

— Kolejli Bülent.

— Ha!

— Sonra Saffet de vardı.

Kafasını iyice döndürerek:

— O da mı vardı? Ben de onu akıllı bir şey sanırdım. Bu hale geldiğinize göre... Ne oldu size böyle!

Esnerken güldü:

— O hepimizden fena oldu. Ben bir şey olmam, ben bir şey olmam derken!...

— O da sapıttı 'ha!

— Güldürme Allahını seversen abi. Başım çatlıyor zaten. Of! Belim, belim...

Purosunu söndürüp kutusuna koydu:

— Ben gidiyorum. Ne haliniz varsa görün!

Yürüdü, çıkıyordu, delikanlı seslendi:

— Abi!.

— Ne var?

— Dur biraz. —Yutkundu.— Şey..

— Ney?

Eliyle öteki odayı göstererek:

— Kız burada da!

— Hangi kız?

— Bu yeni. Tanımazsın. Akşam geldi.

— E? —Durakladı.— Niye defetmediniz? Kimbilir neler oldu akşam? Rezalet, ayıp!. Ben demedim mi size, kimseye bir şey sezdirmek yok.. Kaç kere tembih etmedim mi, sakın ola ki gündüz gözüyle...

Diklendi:

— Söylediğime kabahat mi ettim yani abi? İstesem siz gidince savamaz mıydım?

Bakıştılar.

— Sabah karanlığı yapacaktın o işi..

— Oldu bir kere. Sarhoştuk, uyanamadım, ne yapayım?

— Peki. Hadi git uyandır şunu. Ben göz kulak olayım etrafa. Kimse görmeden, bırakalım sokağa.. Ama bu son. İstemem bir daha bak..

Elinde tuttuğu şapkasını gene askılığa astı, kapıyı araladı, sokağı gözetledi. Karşı apartmanın balkonunda çay içen bir kadınla bir erkeğe gözü takıldı: «Aksiliğe bak!» Bir adam da odun yarıyor. Kediler çöp sandığına üşüşmüşler. Bir üstü başı partal çocuk yanaştı şimdi. O da onlarla birlikte...

— Gitmiyor abi.

— Ha?

— Gitmiyor, hasta..

Kapıyı kapattı.

— Ne hastası?

— Ne bileyim? Cayır cayır yanıyor. Baktım yalan değil.

— Geçer. O da içti hayvan gibi değil mi akşam? Dur, dur, çekil, bir de ben bakayım şuna.

Daldı öbür odaya. Oda yarı loş.

Ağzı aralık kızın, dalmış gene. Kafası, yatağın ayak ucunda. Suratı ölü gibi.

Yanaştı: «Güzelmiş be!» Bileğinden tuttu:

— Hakikaten yanıyor. Ne olacak şimdi?

— Bilmem?

— Sen gitmeyecek misin fakülteye?

— Gidecek halim yok. —Saçlarının dibini kaşıdı, gerindi.— Belki gelirler İlhan'la Bülent eve, otururuz.

— Bırak onu şimdi.. Havadan havadan. Baksana zehir gibi kokuyor ortalık. Öf! Aç şu pencereleri hele. Zehirlenmediğiniz iyi. Şimdi açılır. Sen su içirdin mi buna?

— İki bardak.

— Hey! Perdeleri oğlum. Dikkat etsene. Görünür içerisi... Kızım! —Sarstı.— Kızım!..

İnliyor. Bir zaman baktı yüzüne. Sonra bir koluyla bacaklarının altından tuttu. Öteki eliyle de sırtından, ters çeviriverdi. Başını yastığa yerleştirdi. Ağzının kenarıyla: «Kuş gibi,» dedi «Nereden yakalamış bunu Fikret? On sekizinde var yok.» Göğsünü de kapattı. «Hah! Kolonya. İyi geldi aklıma.» Telâşla küçük şişesini çıkardı, burnuna tuttu.

— Geçer kızım, geçer, dur. —Göz kırptı.— Nasıl açıldın mı biraz?

Kız uzun uzun, dümdüz baktı. İnledi. Gene yumdu gözlerini.

— Rüya mı görüyorsun? Anlaşıldı. Kurnazlığa döktün işi. —Bağırdı.— E, hadi bak, uzattın artık. Kalkacaksan kalk! Yoksa şimdi tutar kolundan.. Bedri!..

Kapıdan kafasını uzattı:

— Efendim?

Dışarı çıktı:

— Yatsın bu biraz ha? Baksana hali yok.

— İyi. Yatsın.

— Akşam üzeri göndeririz artık.

— Olur.

— Sen de evdesin nasıl olsa. Hem sen de uzan azıcık. Suratın berbat.

— Peki.

— Hadi ben gidiyorum. Eyvallah! Ha, al şu parayı da...

— Ne olacak?

— Aspirin var mı evde? Yok. Ben biliyorum. Aldırıver kapıcıya. Kendin iç. Ona da içir iki tane. İstersen banyoyu da yak.

— Bende vardı o kadar ya.

— Olsun. Hem.. Bana bak! Kendine gelirse, bir kolayını bul, salıver istersen. Tutmayalım çok. Ama dur, gören mören olur. Yani ben gecikirsem, ortalık kararır kararmaz.. Anladın mı?

Kaşıyla işaret etti:

— Ne vereyim buna?

— Beş yeter.

— Az be abi.

— Az değil, az değil. Sen nene lâzım. Yeter.

— İyi ya. Peki.

— Hadi eyvallah. Akşama beklemeyin gecikirsem. Yeyin.

— Olur, olur. Güle güle.

Delikanlı aldığı on liralığa bakarken, beriki şapkasını aldı, kapıyı çarptı, çıktı.

«Öf, ter bastı. Sıcak. Amma erken geldi sıcaklar.

Daha şimdiden.. Biraz büroda kestiririz artık ne yapalım. Ben de biraz dinlenirim diyordum bu gün. Neyse..»

Köşeyi dönerken bir beyle karşılaştı, selâmlaştılar.

Karşılaştığı:

— Nasılsınız efendim? dedi. Durdu. Elini uzattı.

— Sağlığınıza duacıyız beyfendi.

— Nasıl işleriniz?

— Hamdolsun. Geçinip gidiyoruz işte.

— Çok güzel, çok güzel. Ehe, efendim aklıma geldi de. İyi tesadüf. Bizim inşaat için biraz tuğla lâzım. Mümkün mü? Şöyle hesaplı tarafından.

— Hayhay beyefendiciğim. Emredersiniz. Büroya telefon edin! Ne zaman isterseniz gönderelim.

— Ama hesaplı olsun.

— Kolay beyfendi. Yabancı mısınız?

— Kaçtı telefon numaranız?

— Otuz altı sıfır doksan iki.

— Yazayım.

— Pardon beyciğim, ne zahmet, kartımı vereyim size. Buyrun!

— A mersi. Çok mersi. Çok teşekkür ederim. Allahaısmarladık.

— Devletle beyfendiciğim. Başka bir emirleriniz olursa...

— Tabii, tabii...

Şapkalarını kaldırdılar.

On adım gitmeden:

— Eşşoğlu eşek! dedi. Adam oldu. Kopacak nezâketten. Sen daha sürt bakalım! —Durdu.— Taksi!..

Akşam döndüğünde, baştan ışıklı pencereye yanaşıp perdenin aralığından içeriye bir göz attı: «Gitmemiş.» Saatine baktı: Dokuz. «Ne diye tutarlar hâlâ? Yetmedi mi?» Bedri ile Saffet bezik oynuyorlar.

«Radyoyu niye açmamışlar ki?» Odada çıt yok. «Bülent galiba öteki de.» Arkası dönük.

Bir iki soluk aldıktan sonra, öksürdü, kapıyı gürültüyle açıp girdi. Kardeşi karşıladı. Karanlıkta fısıldaştılar:

— Gitmedi mi bu daha? Al şu şapkamı!

— Gitmedi.

— Neden?

— Gitmiyor. Ne yapalım? Mutfağa gidelim anlatırım.

— Nasıl gitmiyor?

— Anlatırım abi.

— Pek âlâ.

Yavaşça mutfağa geçti. Elektriği yaktı. Öteki arkadan geldi.

Yemek olduğu gibi duruyor. Elma kabukları var yalnız meydanda.

— Yemediniz mi daha?

— Yemedik.

— Neden?

— Seni bekledik.

— E, söyle bakalım neymiş mesele?

— Hiç. —Kulağını kaşıdı.— Abi, bu kız pek saf vallahi.

Yüzünü buruşturdu:

— Eeee?

— Ben de pek inanmak istemedim ama. İstersen bir de sen konuş.

— Ne konuşacağım oğlum? Ver parasını, defet gitsin. Allah Allah!.. Başıma iş mi çıkaracaksın? Şimdi pat diye biri dayansa kapıya ne olacak? Ne malûm bir belâlısı olmadığı? Tanımazsın etmezsin.. Gerçi Fikret..

— Dur ama abi, anlatayım da.

— Çok gördük biz öyle safları. Anladık, safmış, ne olacak? Hadi anlat anlat, çabuk!

— Şu Fikret bey yok mu? Ne namussuzmuş o.

— Namussuzdur!

— Neler anlattı kız bir görsen. Ağladı falan. Asabım bozuldu.

— Eee, sonra?

— Allah belâsını versin, bu kızı o berbat etmiş.

— Olur a! Sana ne?

— Hiç tabiî ama. Canım sıkıldı.

— Sıkılmasın. Hem sen buna inandın mı şimdi? Bakma çok atar onlar. Ha bir de öyle olsun, ne çıkarmış bundan?

— Bir şey çıkmaz ama, mesele o değil.

— Ne?

— Fikret beyden sonra ben birinciyim. Hâdise de iki üç aylık iş.

— Yok canım! Kim dedi?

— Kız.

— Hadi canım sen de. Böyle zırva şey olmaz. Ne durmuş öyleyse. Vereydi ya mahkemeye.

— Vermemiş işte.

— Vereydi.

— Vermemiş abi. Üstelik işinden de atılmış. Kime isterseniz sorun, bilmeyen yok bu meseleyi diyor.

— Bir biz eksiktik desene.

— Neyse işte. Sonra bu Fikret bey evliymiş biliyor musun?

— Evli falan değil Fikret. Geç. Ben çok dinledim bu masalları.

— Gidecek yerim yok diyor ama kız.

— Vah vah vah!

— Vallahi bilmem orasını. Fikret bey buna demiş ki: Baba gibi adamdır. Onun evinde kalır, rahatına bakarsın. Ben de gelirim ara sıra.

— Maşallah!

Sustu.

— Bu kadar mı?

— Bu kadar.

— İyi, git hadi içeri. Kolay hallederiz. Üzülecek

bir şey yok. Ha! Dur! Bir sen mi yattın şimdi bu kızla?

— Karıştı ortalık. Bilmem? Onlara sorarsan güya ikimizi yatırıp gitmişler.

— Saffet'e soraydın.

— O da hatırlamıyor.

— Tabii. Kurnaz itler! Çaktılar bir bit yeniği olduğunu, yan çizmeye kalkıyorlar şimdi. Gösteririm ben onlara. —Çenesini kaşıdı.— Bu işte bir dalga döndü galiba Bedri. Dur hele.

— Ben de ondan şüphelendim ya!

— Neden şüphelendin?

— Her zaman Fikret bey geç vakte kadar oturur bilirsin. Dün akşam, bir iki kadeh attı, gitti.

— Ne dedi giderken?

— Eğlenmenize bakın, benim başka dalgam var, dedi. Haa, bu toydur biraz. Belki inat eder, aldırmayın, içirin dedi. Sonra beni sorarsa rakı almaya gitti deyin, atlatın işte, dedi..

— Bunları iyi hatırlıyorsun ama! Kim yıkadı bulaşıkları?

— Kız. Yemeği de o pişirdi. Getirtmedik yemek. Kıyma aldım, geldim.. Para da almadı.

— Kim?

— Kız.

— Ne diye?

— Vermiştin ya, sabahleyin.

— Cehennemin dibine. Almaz tabii. Peki hadi git sen. Sezdirme bir şey. İşi bana bırak. Anlaşıldı, kız kapağı attı buraya, yamanmaya bakacak.

— Şey ama abi. Pek de ileri gitme olmaz mı?

— Karışma dedik ya!

Yalnız kalınca elektriği söndürdü, karanlıkta biraz daha düşündü:

«Evliyse bu Fikret? Belli olmaz, ne bilirsin elin içyüzünü? Korkusundan yaptı bu işi. Omzundan atıverdi. Öyle ya, ne olur ne olmaz. İşimiz de düşü-

yor herife.. Girgin kerata. Ne yapacağız? Dur bakalım hele, anlarız.»

Yüzünü değiştirdi. Boğazını temizledi. İçeri girdi.

Hepsi ayağa kalktılar. Domuşuk, bozgun biraz suratları.

— Oturun, oturun. Nasılsınız bakalım ha çocuklar?

— İyiyiz abi.

— Sen kızım?

— İyiyim bey abi. Sağ olun.

— İyi, iyi.. Kim galip, kim mağlûp? Saffet mi galip genç? İçinizde en akıllı odur yani. Severim Saffet'i.

— Sağ olun abi ama, yeniliyoruz bugün.

— Of yorulmuşum. Yenersin sen yener. Nasıl iyileştin mi kızım?

— İyiyim bey abi. Sağ olun.

— Bir şey değil ne olacak. Siz hâlâ yemek yememişsiniz ha? Tembeller. Öyle ya abi gelecek ki! Hadi kızım, kalk bakalım. İkimiz hazırlayalım sofrayı. Bunlardan hayır yok bize. —Çenesini okşadı kızın.—

— Ben de geleyim mi abi?

— Sen otur!

Salatayı hazırlarken yavaşça sordu:

— Kızım gebe misin? Karnın büyük de biraz?

Sustu.

— Sana söylüyorum, duymadın mı?

— Değilim abi.

— Söylesene! Utanıyor musun? Kaç yaşındasın? sın?

— On yedi.

— Yok canım, sen on dokuz varsın.

— Nüfusum öyle bey abi.

— Fikret beyi nasıl tanıdın bakayım?

— Nuri beylerde çalışırkene. Çok düştü peşime...

— Evlenecekmişsiniz doğru mu?

— Bilmem? Bakalım. Fikret bey boşarım karımı diyor ama, inanılır mı? İnanma dedi ablam.

— Doğru söylemiş.

Suratına baktı kız. Aldırmadı.

— Hani senin gidecek yerin yoktu. Ablan varmış ya!

— O öz ablam değil ki. Beraber yatıp kalkıyoruz işte. Benim kimsem yok.

— Anan, baban?

— Yok. Babam ben ufakken ölmüş. Anam da başkasına varmış.

— Pek âlâ. Ablan ne diyor başka? Şöyle yap, böyle yap demiyor mu?

— Diyor.

— Ne diyor?

— Aptallık etme diyor. Mahkemeye veririm de, parasını sızdır diyor.

— Ya.. İyi. Peki senin adın ne bakayım?

— Düriye.

— Düriye güzel isim. Kim koymuş sana bu adı?

— Babam.

— İyi. Al şu tabağı. Dikkat et, yağı dökülmesin.

Bir vakit sustu. Sonra birden:

— Düriye! dedi.

— Efendim.

— Doğru söylüyorsun değil mi?

— Tabi bey abi.

— Bak doğru söylemiyorsan?

— İki gözüm çıksın. Ne diye yalan söyleyeyim?

— Pek âlâ. İnandım. Ben iyi adamım, iyi olmasına ama, dalgaya dümene hiç gelmem bak ha! Çarparım adamı.

— Biliyorum.

— Neyi biliyorsun?

— Ekmek beni çarpsın yalan söylüyorsam abi. —Hıçkırdı.—

— Sen de amma sulu gözmüşsün ha! Ne dedik sana şimdi? Ağlamakla düzelir mi bu işler?

— Düzelmez.

— İyi ya işte. Sus da beni dinle öyleyse.

Sustu. Bekledi.

— Şimdi sözüme iyi kulak ver. Dobra dobra, o ablam dediğin kimse, Fikret bey seni almaz falan demiş ya doğruyu söylemiş sana anladın mı? Böyle saçmalıkları bırak. Bakma ben sert konuşurum ama, senin menfaatine.

— Sağ olun abi. zaten...

— Ha! Bu Fikret bey neci, kim, bilir misin?

— Bilmem? Çok parası var diyorlar ama...

— Var doğru. Ama, kalleşin, namussuzun, alçağın da biridir, duydun mu? İstese sana metelik koklatmaz. Dünya vız gelir ona. Öyle şeytandır. Zaten adam olsa seni burada bırakıp gider miydi?

— Doğru.

— Onun için.. Gel bu sevdadan vazgeç beni dinlersen.

— Peki ne yapayım?

— Ne mi yapacaksın? Dur bakalım. Onu da söyleyeceğiz elbette. Sözümü bitirmedim ki! Gelelim bana. Benden dersen hiç hayır yok. Çünkü.. Ben de evliyim.. Bakma darıldık karıyla da..

— Aklıma bile gelmedi abi. Siz benim babam yerindesiniz.

— Neyse işte! Neme lâzım. Ben her ihtimali söyleyeyim de. İçerideki zıpırlara gelelim. Hele onlardan hiç medet umma. Hepsi asîl aile çocuğu. Alırlar mı seni?

— Almazlar tabi.

— Aferin! Gördün mü? Nasıl doğru düşünmeye başladın? Akıllısın. Kafan işliyor. Onun için bunları düşünmek abes. Ne yapalım kader! Herkesin evvelden çizilmiş yolu. Ne yapsan fayda yok. Eninde sonunda.. Şimdi kelleni önüne devşir, tabağı düşüre-

ceksin tabağı, dikkat et, nasihatimi tut da, ondan sonrası Allah kerim. Yemeği beraber yeriz şimdi güzel güzel. Sonra da hiçbir şey olmamış gibi tutarsın yolu anlaşıldı mı?

— Şey ama, peki...

— Anladım. Sonra ne olacak diyeceksin? Haa, Ha, Fikret bey seni bu evden başka yerlere götürmedi mi hiç?

— Götürdü. Bir defa ama.. Vallahi billâhi başkası ile.. İşte bir bu akşam. O da kabahatim yok. Sor onlara istersen. Sarhoşluktan. Bedri abi söylesin... Söylemeyin kimseye ne olur?

— Söylemeyiz söylemeyiz merak etme. Senin okuman yazman var mı?

— Bir parça.

— Şu masa örtüsünü, çatal kaşıkları götür gel de, konuşuruz daha.

— Peki.

Burnunu kol yenine sildi.

— Yemeği de götüreyim mi?

— Götür.

Tabakları bir daha sudan geçirdi, kuruladı. Köfteleri biçimli biçimli ortalarına dizdi. İki defada içeri taşıdı, döndü. Bekledi.

— Oynuyorlar mı daha?

— Oynuyorlar.

— Bir şey demediler mi?

— Demediler.

Düşündü:

— Sana daire adresimi verecektim ama, bulamazsın, zor yerde. Telefon numaramı vereyim sana. Aklında tutabilir misin?

— Tutarım.

— İyi.

— Otuz bir bin, —Durakladı.— dokuz yüz elli iki. Tekrar ediyorum bak, otuz bir bin dokuz yüz elli iki. Anladın mı?

— Anladım.

Heyecanlandı:

— Hem bak çok kolay. Şöyle hatırlarsın: Otuz bir, bir ayın günleri, dokuz yüz elli iki de, şimdi içinde bulunduğumuz yıl. Ha nasıl?

Kız güldü.

— Ben çok pratik adamımdır. Gördün mü aklıma nasıl geliverdi çabucak? Şimdi onu diyordum. Yemekten sonra güzel güzel gidersin olmaz mı? Yarın da bana telefon edersin. Bulurum ben seni. Bir sürü tanıdığım var. Bir iş uydururuz sana. Daktilo yazmasını bilir misin? Öyle ya bilmezsin. Neyse işte. Kolay kolay.. Ha, dün akşam saat kaçta geldiniz eve?

— Karanlıktı, saatini bilmiyorum.

— Hatırlayabilir misin sonra bu evi?

— Vallahi karışık sokaklar abi, hatırlayamam belki.

— Neyse zararı yok. Zaten eve gelmene de bir lüzum yok.

— Öyle tabi.

— Peki, Fikret bey kime gidiyoruz dedi sana?

— Necati beylere dedi ama, —Durakladı.— Sizin adınız Macit bey galiba. Bülent bey eve geldiğinde, Macit abi gelmedi mi daha dedi de.

Gülümsedi:

— Sen de Macit bey bil ama, asıl adım Necati' dir benim. Göbek adım Macit. Dışarıda beni hep Necati diye bilirler. Sen de öyle ara telefonda, emi? Sonra bulamazsın. Ben hep dairedeyim zaten. İstersen seni İstanbul'a göndereyim ha?

— İstemem.

— Peki, sen bilirsin. Oldu mu şimdi? Akıllı uslu durursan, ileride kısmetin de çıkar. Şöyle namuslu bir adam ha? Neden olmasın? Evlendiririz seni. Düğününü ben yaparım. Hiç korkma.

Gözleri ıslandı:

— Bu iyiliğini unutursam Allah belâmı versin abi.

— Peki peki, vazgeç. Kalk kızım kalk. Allah Allah!.

— Allah belâmı versin..

— Peki dedik ya! Ohooo!.

Yemekte epey güldürdü çocukları. Kız da güldü. Bir Saffet durgundu. Ne yaptılarsa gülmedi. Onlar da onu kendi haline bıraktılar. Bir ara Bülent'e: «Yolculuk yarın İstanbul'a ha?» dedi. Anlamadı önce Bülent, ama sonra çabuk kavradı. Bedri ile Saffet'i de İzmir'e yolladı.

— Kahvemi de içeyim hele bir.

Kız davrandı.

— Orta şekerli kızım.

Çabucak pişirdi, geldi.

— Hadi kızım. Sen toplan.

— Bir şeyim yok ki, ben hazırım.

— İyi öyleyse. Ben şuradan bir taksi çevireyim, geleyim de.

Bülent atıldı:

— Ben çağırayım abi.

— Sen otur! Hadi eyvallah.

— Güle güle! dediler.

Bedri'ye işaret etti. Aralıkta:

— Macit Macit deyip durmayın kızın yanında, dedi. Aklında kalmasın.

— Olur olur.

— Büro müro lâfı da etmeyin. Susun oturun işte.

— Peki.

— Hadi eyvallah. Ha, kız burası neresi falan diye sordu mu bugün hiç?

— Sormadı.

— İyi. İpucu vermeyin sakın! Başımıza belâ olur sonra. İzmir'deki dayından bahset..

Güldü:

— Olur.

— Ben şimdi gelirim.

— Peki, şapkanı.

— Ha!

Rüzgâr çıkmıştı. Onu bile göğüslüyordu. Şapkasına sımsıkı yapıştı.

Taksiyi eve elli metre kala durdurdu. Cüzdanını çıkarırken şoföre:

— Aslanım, dedi. Beri bak!

— Buyrun beyim.

— Al şu beşliği... Sen al da hele.

Aldı.

— Şimdi bir kadın bindireceğim otomobiline, —Cüzdanının içinden bir beşlik daha çektikten sonra cebine yerleştirdi.— Anlarsın. —Güldü.— Sırnaşığın biri. Baş belâsı yani. Atıver Ulus'a olmaz mı?

— Kolay beyim.

— Ama dolaştır ötelerden, berilerden de, anladın ya. Adres madres sorarsa uyduruver artık birşey. Kavaklı de, bir şey de.

— Olur beyim, orası kolay.

— Ne yaparsın? Kırk yıllık kaşar kalkmış bize numara yapıyor. Tanırsın belki de.

— Belki de...

SUÇÜSTÜ

«SİZİN BAKKAL»ın sahibi Recep efendi, yaşını köseliğinden ötürü belli etmez, kamburca, ay suratlı bir adamdır; vitrinine on gün kadar önce alçıdan yapılmış doğal büyüklükte bir sarı inek başı koydu, gelen geçen hiç değilse göz atmadan edemiyor. Sordum da: «Eski sanatımız, benim marifet,» dedi. «Tavşan kumbara yapıp satardık. Herkes ne halt edeceğini şaşırıyor. Benim de aklıma bu geldi. Sanki hiç inek görmemiş millet. Bakıp bakıp gülüyorlar!»

Alıştım, hep ondan alış veriş ediyorum. Geçen gün de, evin aylık erzakını almam gerekti, kalktım, kabı kacağı fileye doldurup sabahleyin erkenden dükkânına gittim. Recep efendi ortalığı sulamış, silmiş süpürmüş, cıgara tellendiriyordu.

Beni görünce gülerek karşıladı:

— Erkencisin bey!

— Öyle, selâmünaleyküm!

— Vealeykümsselâm! Buyur. Hoş geldin. Bismillâh. Ya berekât. Önce bir kahve mi içersin?

— İçerim.

Kırmızı boyalı tahta iskemlelere çöktük. Kahvelerimizi içtik. Biraz da yârenlikten sonra, işe başladık.

Erzak tartılıyor, elimdeki listeye kurşunkalemiyle işaret koyuyorum, bir yandan pahalılık sözü ediyoruz, dükkâna bir müşteri geldi.

— Recep efendi, dedim, bak, müşteri.

Çömeldiği yerden:

— Buyurun beyim! dedi.

Adam, sağa sola bakındı, tavandan sarkan renkli güllâç demetlerine el vurdu, yanağını tutup çekerek:

— Sabun alacaktım ama... dedi. —Tezgâhın önündeki açık çuvaldan bir kalıp sabun aldı, kokladı bıraktı.— Nasıl bunlar?

Recep efendi yanaştı:

— Bunlar mı? Çok üstün. Bak, takır takır. Hem halis Ayvalık. Bey de aldılar. Nasıl bey?

— Evet, dedim. Memnunum. Tavsiye ederim.

Alıcı şöyle bir baktı. Hafifserce:

— Kaça? dedi.

— Kolay beyim. İkram yaparız. Ayağın alışsın.

— Peki bakalım. Bir deneyelim.

Recep efendi, istifinden bir kese kâğıdı çekti, ağzına üfledi, sordu:

— Bir kilo yetsin mi?

— Yok. Bir kalıp alayım da şimdilik. İyi çıkarsa...

Adamın kılığı kovulmaya elverişli olsa, çoktan kapıdışarı edilmişti ya! Bakkal kaşını gözünü oynattı, o kadar. Ses çıkarmadı. Gelişigüzel bir kalıp seçti, tarttı, kenara bıraktı:

— Yüz on gram.

— İyi. Bir de diş macunu...

— Verelim!

Raftan çekti bir tane:

— Verelim!

Raftan çekti bir tane:

— Buyur. Başka?

Müşteri itti kutuyu:

— Biliyorum bunları. İstemem bırak. Avrupası yok mu? Hani kırmızı çıkıyor macunu...

Makarna paketlerinden yana döndürdüm kafamı. «Ne garip adamlar var şu dünyada!» Recep efendi içerledi ama:

— Bunun Avrupası da olur mu beyim! Macun macun işte!

Beriki aldırmadı:

— Olur. Sen bilmezsin. Kalsın bu. Sen şey ver bana şuradan biraz. Getir adını. Hah. Çiroz. Yüz gram kadar. Hepsini paket de et!

Neyse, adam elini koynuna atıyor, şişkin, ciğer pembesi bir cüzdan çıkardı ortaya, arasından bir ellilik çekti, uzattı:

— Buyurun, dedi ve tezgâhın üstündeki çay kutularını göstererek: Teki ikibuçuk bunların, çok pahalı, diye de bir fikir beyan etti.

— Öyle, dedi Recep efendi. Bozuğunuz yok muydu?

— Olsa verirdik.

«Belli!» dedim, yavaşça.

Recep efendi:

— Bizde de yok, dedi. Var mı bey sizde?

— Çıkışmaz, dedim.

Müşteri:

— Sürüyle dükkân dostum! dedi. Bir koşu, bozduruver ne olacak? Para kazanacaksın!

Ben herife ters ters baktım. Recep efendi «hafif tertip» söylenerek çıktı gitti. Bu... güldü.

Adam biraz kaçık galiba! Hâlâ gülüyor. Gülerken birden ciddileşti. Dükkânı incelemeye koyuldu. Her şeyi koklamak meraklısı anlaşılan. Bir vakit nohutları dişleriyle kırarak ortalarını açıp kokladı. Sonra deminki çay paketlerine el attı. İkisini, üçünü teraziledi, yerine bıraktı. İstifi düzeltirken de:

— Çorap almalı, dedi. Hiç çorabım kalmadı.

«Nereden nereye!»

Ayağında sandal kunduralar, başında geniş kenarlı büyük bir hasır şapka. Gözleri: Kederliye çalan bulanık mavi. Memur değil, tüccar değil, neci bu? Kestiremedim bir türlü. Bu sırada bakkal soluyarak döndü. Paranın üstünü çarçabuk tutuşturdu müşte-

rinin avcuna, yerine geçti. Baktı ki, adam enikonu parasını sayıyor, yarıda kalan işine başladı. Sadeyağı aktarıyor tencereye. Ben de herifi nasıl çekiştireceğimizi düşünüyordum. Beriki oralı değil, olmadı baştan: «İki buçuk, beş, yedibuçuk!..» diye yeniden parasını sayıyor. Yüzümü buruşturdum, pirinç çuvallarının bulunduğu köşeye doğru yürüdüm. Pirinçleri yoklarken de:

— Yeni Tosya hangisi? Recep efendi, dedim.

— Buyur?

— Pirinçlere bakıyorum da...

— Haa, çift kuşaklı kanaviçede yeni gelenler.

— İki çuval var burada öyle ya. Esaslı bu pirinçler.. Derken, bir hışırtı oldu muydu? Pek emin değilim, ama olduğunu sanıyorum. Döndüm: Tezgâhın yanında bir çırak duruyor, öteki de kapıdan çıkmak üzere.

— Usta! dedi çırak. Dünden kalanı bıraktım. Ağanın selâmı var.

— Peki, dedi Recep efendi. Selâm söyle sen de.

Çırak koşarak gitti.

Reçel kavanozlarının etiketlerini okuyorum; hepsi de kayısı. «Vişneler tükenmiş mi ne?» Aynı anda üç ay önceki mesele aklıma geldi. Ne sevinmiştik hepimiz. Sanki büyük bir şey! Bakkal dalgınlıkla bir kavanoz fazla koymuş da fileye. Tabiî geri vermemiştik: «Canım kazık attıklarına saysın ne var? Hiç mi kazık atmadı bu herif bize? Atmıştır, muhakkak atmıştır. İmkânı mı var? Takasa tukas Allahın işi.»

Listede adı yokken o keyifle:

— Birkaç kavanoz da reçel alalım Recep efendi, dedim.

Tezgâha yanaştım. Dirhem atıyordu teraziye, iki tarafın kıl ağmaması için de bütün dikkatiyle ibreyi gözlüyor: Haksever kişi. Azıcık sıkılmaya benzer bir duygu yokladı yüreğimi. Bakkalı okşamak gereğini duydum:

— Sabırlı, hak gözetir adamsın Recep efendi, bravo! Ne zıpır herifti o öyle? Başkası olsa patlatırdı bir dakikada.

Dervişçe göz süzdü:

— Eee, zanaatımızın inceliği. Ne yaparsın? Adam sarrafı olduk biz. Kazanmak dilersen, ekşi satmayacaksın. Bilir misin o meseli? Şimdi ne vereceğiz? Bak bakalım kâğıdına..

— Zeytinyağı, altı... diyordum bir küçük çocuk, elindeki küçük defteri uzatarak:

— Dayı! diye geldi. Bir paket çay, bir tereyağı verecen. Ablam yolladı.

— Verelim, dedi Recep efendi. Nasıl ablan? Nedense gülümsüyor. Al bakalım. Selâm söyle ablana.

Tezgâhın mermerine çırağın bıraktığı paraları çekmeceye sıyırdıktan, satışı kaydettikten sonra, kıkırdağı ezik kulağını tırmalayarak:

— Kaç kilo olacaktı? dedi. Durdu: İki, dört, altı, sekiz... diye çay paketlerini saymaya başladı. Sayım bitince bir düşündü. Ağzıyla birtakım hesaplar yaptı. Güvenemedi belli. Yeniden: İki, dört, altı... onaltı, dedi, birden haykırdı: Ulan! tüymüş buradan iki paket be!

— Nasıl tüymüş?

— Tüymüş işte! Eksik iki tane.

— Yok?

— Ne yok? Otuz tane değil miydi bunlar?

— Ne bilirim ben?

— Otuzdu. Akşam dükkânı kaparken geldi, birlikde saydık, hesap kestik oğlumlan. İyi biliyorum.

— Satmiş olmayasın?

— Siftahı sende yaptık beyim! Kime satacağız daha? İlkini şimdi sattık işte. O da veresi.

— Eee?

— O veresi. Sen almadın. Aldın mı?

— Ne münasebet!

— Söz misali. O herif de almadı. Başka gelen?

Çırak yapmaz namuslu çocuktur. O herif de... Aha! Tamam. O herif yürüttü çayları!

Elindeki tahta kaşığı yere çaldığı gibi karşıma dikildi:

— Kıprama beyim! Lillâh aşkına! Bir dakka.

Suratı karmakarışık. Ben tuhafım. Durduracak oldum:

— Hele bir iyi düşün Recep efendi, bir yanlışlık yapmayasın sonra...

Dışarı fırlarken:

— Ben bilmez miyim? dedi. Dur sen. Çaktıydım zâte itin ne mal olduğunu! Vay dalı kırık vaay!

Kapıya dineldim, ne olacağını bekliyordum. Sıra dükkânlardan önüne gelene girip, çıkıyor. Hemen her çıktığı yerden de arkasına bir adam takılıyor.

Kendi kendime:

«Deli mi bu herif? dedim. Alt tarafı çay! Ha çırak dese... Muhakkak bir yanlışlık var. Ayıp olacak yanıldıysa... Yazık, keşke... Belki sattı da farkında değil. Ama nasıl anladı! Kambur mambur, kurt herif! Ne kurdu canım! Adamcağız sade elledi paketleri. Gözümle gördüm. Manyatizmacı değildi ya hoş! Hem o niyetli adam durur mu? Çoktan uçmuştur.»

Hırsız peşine düşenlerin sayısı gitgide çoğalıyor. Köfteciye bitişik oyuncakçının önünde biriken on - on iki kişi, birden aralandı:

— Yuu! Vurun! Allahını seven vursun! Tükürün suratına!

Gördün mü? Yakaladılar! Demek doğruymuş! «Hay sersem!» Gerçekten benim de tepem attı. «Rezalet, ayıp!» Söylenmeye başladım: «Hayvan oğlu hayvan! İhtiyacın mı vardı a divâne! Ne oldu şimdi? İki paralık nesneye değdi mi şu? Şeref, haysiyet...»

Sopayı yiyenin sesi yok. Pek tehlikeli saymadığım bir uzaklığı hesaplayarak ben de yaklaştım. Seyrediyorum. Alkışlamak gerek bu haklı taşkınlığı. Be-

cerebilsem iki tekme de ben indirirdim. Çorbada tuzum bulunsun. Dişimi sıkmakla yetindim.

Nereden belirdiklerini anlayamadığım iki polis, bir bekçi, kalabalığı yarıncaya dek —çabuk yetiştiler— bu böyle sürüp gitti. Gürültü diner gibi oldu. Recep efendinin kart sesi üste çıktı:

— Dâvacıyım vatandaşlar! Bu it... —Soluklandı— Na! İşte, ceplerinden çıkardım. Na bu Süleyman efendi de gördü. Çırak Hüseyin de. Öyle mi Süleyman efendi? Ulan, arı namusu eğreti. Kime rehin ettin namusu hırbo!..

Polisler:

— Peki, peki olur, Recep efendi, dediler. Sus sen! Hadi sen dükkânına... Biz seni çağırtırız.

İLKİ

İstasyon gerilerde kaldı. Büyük, yoğun, taş. Puslu ışıkları yaygın. Acı soğuk. Atların nalları buzları kırıyordu. Sokak lâmbaları ölü ölü mat aydınlıkta. Ayak parmaklarım sızlıyordu, dizlerim donuyordu. Ağaçlar çıplak, donuk, katı. Şehir tortoptu, dumansızdı, büzülmüştü. Mangallarda kıvılcımlar bile sönmek üzeredir. Üstlerini örten kül çoktan soğumuştur. Odalar soluk kokuyordur: Ağır, kekre. Kirpik diplerinde, göz uçlarında sarı, ak çapaklar birikmiştir. Çenelerim birbirine vuruyordu. Atların sırtı buğulanıyor, arabacının buğulu soluğuna karışıyordu. Parmaklarımı yadırgıyordum: nemli, ılık ağzımda. Şehri yabancılıyordum. Lisenin önünden geçtik. Bir yıl olmamıştı ayrılalı. Babamla bu yoldan dönmüştük, kan ter içinde. Annemi geride bıraktığım istasyondan yolcu etmiştik. Annem sık sık içini çekerdi. Hep ağladığı sanılabilirdi. «Erkekler ağlamaz,» demişti, babam. Ağlamamıştım. Annem istemiyordu. Zayıfmışım, yapamazmışım. Olsa olsa öğretmen olabilirmişim. Savaşa gidiyormuşçasına ürkek, ama güçlü görünmek zorunda saymıştım kendimi. Onu yüreklendirmeye çalışmıştım. Babam onu bir vakit için uzaklaştırmıştı yanımızdan. Gereksiz yere ağlıyordu. Çok ağlıyordu. Sicim gibi yaşlar iniyordu gözlerinden. Saklamıyordu. Bağırmamıştı da. Vagon kaymıştı yavaşça önümüzden, daha hızlandığını anlamadan silinip gitmişti. Sonra babamla tepemizde güneş, yakıcı güneş, yürüyerek dönmüştük. Babam koluma

girmişti. Babam! Şimdi dönüyordum işte. Önceleri bitmek bilmeyen aylardan sonra. Babamın tütün kokan ellerini öpecektim. Babamın elleri sıcaktı. Baş parmağının avuç içindeki bölüntüsü nar gibi kırmızıydı. Küçükken karnım ağrıyınca çabucak üşüyüverir, sancılanır, durmadan ağlarmışım, kocaman elini karnıma kor komaz susarmışım. Kızdırılmış tuğla gibi sımsıcaktı babamın elleri. Döverdi de beni. Kinlenirdim. Onu bir gün dövebileceğimi tasarlar, avunurdum. Saptı araba. Saçaklarda boy boy, uçları sipsivri buzlar sarkıyor. Parmaklarımı hafifçe dişliyordum. Parmaklarım duygusuz! Atlar öksürüyordu. «Çarşı Camii»nin minaresi delip geçmişti mor soğukluğu. Arabanın fenerleri çizik çizikti. Lâmbanın kızarık aydınlığı gözlerimi sulandırıyordu. Teller ışıyordu. Üzerlerinde küçücük karaltılar sezinliyordum. Serçeler, leke leke, kıvrık pençeleriyle asılakalmış olmalılardı. Atlar birden durdu. Arabacı körükten içeri eğildi: «Geldik.» Arabacının suratı kabuk bağlamış, ışık vurmuştu gözbebeklerine. İçi çatlamış, üstü cam cam parlıyordu gözbebeklerinin. Bıyıkları dikelmiş, sertti.

Bavulum elimde, ıpıssız sokakta, ortada kaldım. Tekerlekler, atlar göçük sesler çıkararak uzaklaştılar hızla. Yok oldular. Bir yumuşaklığa dalıvermiş gibi. Sesler hiç yankılanmadı. Evler, duvarlar kaskatıydı. Çinko oluklar, çatıları kristal parıltılarla çevreliyordu. Ortalıkta bir köpek bile yoktu. Ipıssızdı her yan. Orada çömeldim. Bu evin tokmağı böyle el biçiminde miydi? Tunçtu el. Kara binektaşı burada mıydı? Bilye çukurlarımızı doldurmuşlar. Duvar boyunu yokladım. Kardeşimin başını bu sokakta yarmışlardı. Kan izleri yok olmuş. Çember izlerimiz yok. Bizim evin kapısı pürüzlüydü. Boyanmış. Kül rengi ya da yeşil. Soğuk. Budak yerleri vardı. Budağın birini ben çıkarmıştım. Sokaktan gelip geçenlere su püskürtürdüm oradan. Babam aşık oynamamı yasak-

lamıştı. Karınlarına kurşun dökülü, kınalı, mavili, yeşilli, benek benek, şarap rengi aşıklar. Kemiğin çıkardığı tok ses. Ne kadar aşığım varsa, bir sepet dolusuydu, hepsini yakmıştı. Evin içi pis pis, yanık kemik kokmuştu. «Jardarma Kumandanı»nın oğlu ne yapıyor acaba? Fenerlerimize pil çalmaya kalkışmıştık, yakalanmıştık. Kapıya kulağımı dayadım. Çeşmenin şırıltısı duyulmuyor. Donmuş demek. Donmuştur. Pencereler karanlık. Geleceğimi bilmiyorlardı. Koğuşlarda yatılan, tiz zil sesleriyle sınıflarına girilen okuldan ilk günler kaçmak istemiştim. Ama büyümüştüm artık. Annem kolları uzun, üstüme iyice oturmayan elbisemin içinde beni koskocaman görünce kimbilir nasıl şaşıracaktı. Karşı komşunun camları yönü belirsiz bir ışımayı yansıtıyordu. El biçimi tokmağı tutup kaldırdım. Tunç ellerime yapıştı. Soğukluğu içimi üşüttü. İndirdim. Sıyırdım parmaklarımı. Tok, kuru bir ses çıktı. Bir köpek bile yoktu sokakta. Bir inilti bile duyulmuyordu. Bekledim. Tokmak şehrin tüm kapılarına vurulmuş gibiydi. Tüm evlerin buzlu camlarında birer mum ışığının büyüyeceğini, titreyip gerineceğini bekliyor gibiydim. Tüm şehri çekirdeğine çekilmiş sıcaklıklarından ayıracaktım. Bizim evin camlarında bir ışık dolandı. Bir gölge perdeyi aralayıp kaygıyla sokağı gözetledi. Yüzünü görememiştim. Annemdi ama! Düz saçlarını, dümdüz, telleri kalın, kestane saçlarını ayırdedebildiğimi sanıyordum. Merdivenin başına gelmişti şimdi. Orada duruyordu. Korkulu. Sessizliği dinliyordu. Sessizlik çatlamıyordu. Sokak araları, odaların boşlukları, yer, gök katılmıştı. Çocuğunu kaçırmışlardı. Ölüsünü, karlara belenmiş, ağzından daha kan sızan sıcak bedenini, küçücük bedenini getirip kapı önüne atıvermişlerdi! İz bile bırakmayan apak, çıplak, enli ayaklar ortadan savuşmuşlardı. Kapının önünde çocuğunun ölüsü. Geri gelen çocuğu. Bağırmak istemişti. Sesi çıkmıyordu. Ilınıyordu içi. Eziliyordu. Dizle-

ri kesiliyordu. Üşüyordu. Dilinmiş gibiydi dirileri. Oydu gerçekten. Kapıdaki. Oğlu! Boylu boyunca! «Oğlum!»

Duymuştum. Bağırarak: «Benim, korkma anne, aç!» dedim. Yüreği birden durmuş da damarları boşalıyormuş gibi olmuş, merdivenlere atılmış. Ağlamıyordu. Tıkanıyordu. Lâmba eğrilmişti. Camı isleniyordu. Lâmbayı yere bırakmamıştı. Başımı bir eliyle düz, zayıf göğsüne sımsıkı bastırıyordu bilmeden, bütün gücüyle. Bunalmıştım. Pürüzlü parmaklarını —kör kör— yanaklarımdan geçiriyordu. Birdenbire annemden daha da çok çekindiğim sanısına kapılmıştım. Kaygılı gözlerinden korktuğum kadındı gene o. Gene o tuhaf, dayanılmayacak denli sevgiyle dolu üsteleyen bakışlarla yüzüme dalıp giden kadın. «Hadi anne, donduk,» demiştim. «İnan canım artık. Gördün ya!» O daha söyleniyordu: yüreğine indirmeyi kurmuş olmalıydım.

Uyanmışlardı babamla kardeşim de. Kapı açıktı. Orada, eşikte dikildim. Sarkan, lâcivert elbiselerimle dimdik. Bavulum sağ elimde. Kasketim hafifçe sola yatık.

Babam yatağında doğrulmuştu. Öteki, şaşkın, kamaşık bakan çocuk... Kocamandı başı. Sarıydı. Saçsızdı. Kirpiksizdi. İpince boynunun üzerinde zor tutabiliyor gibiydi başını. Yalnız, değirmi, iri, balrengi gözler. Sırıtır gibiydi. Ağzı aralıktı. Kararmış, seyrek, küçük dişleri sivri sivri görünüyordu. Birden boğazım kurudu. Ağlamaklı oldum. Sokakta bulunmuş bir çocuk zavallılığıyle küskündü duruşu!

Babamın saçları seyrelmişti. Daha çok kırlaşmıştı. O çocuk yatak odasına bitişik küçük sandık odasından çıkmıştı. Bir vakitler ben de orada, onunla yatardım. Odaya sinmiş paslı soluk kokusu, yanık limon kabuğu, marsık kokusu yüzüme çarpmıştı birden. Döşeme sallanmıştı. Annem övüntülü: «Bak gel-

di!» demişti. Sıkılarak yüzüne bakmıştım. Burnu biraz daha kızarmıştı. Yanakları sarıydı. Babamın altın dişi yoktu ağzında. Üst azı dişi teneke teneke ışıldıyor. Yeni yaptırmış demek. «Gel bakalım delikanlı!» demişti. Duraksayarak yürümüştüm. O çocuğun ağzının karanlık çukuru üzerimdeydi. Ağlayacaktım. Babamın pijama ceketinin düğmeleri çözüktü. Fanilasının da. Çiğ, ak teni görünüyordu. Boynunu kasıyordu ikide bir. Kocaman eli boşlukta. Eğilip öpmüştüm. Soğuktu eli, zayıftı. Tütün kokmuyordu. Kirpiksiz, karanlık, çukurda gözlerinin kenarında birikmiş sarı çapaklar vardı. Yanakları saydam gibiydi. Sarkmıştı. Annem: «Öpsene ağabeyinin elini!» demişti, o çocuğa. Bulaşık bir hayranlıkla iki elimi birden kavrayıp alnına götürmüştü. Sonra karşıma geçip durmuştu. Elbiselerime bakıyordu. Omuzlarıma, geniş paçalı pantolonuma, kocaman ayakkabılarıma, uğulmuş, parlatılmış, dökme demirden işaretlerime bakıyordu. Şapkam daha başımdaydı. Ansızın çekip aldı. Parlak siperliğini okşamaya koyuldu. Sıkılıyordum. Babam: «Nasıl oldu bu böyle?» diye sormuştu, anlatıyordum. Annem sobaya odun atıyordu. Arada söze karışıyor. Saklambaç oyunlarında dolaba kapandığımız Necla'dan söz açılsa diye içim gidiyordu. Dilimin ucuna dek geliyordu sormak. Gene de dilim elvermiyordu. Ayıp olur, ayıp, sormayayım. Birden bavulumu yakaladım, kapağını açtım, şeker kutusunu ortaya çıkardım. «Lokum severdiniz siz baba!» Sevinir gibi açıldı yüzü. Sonra öyle kendiliğinden: «Sigarayı bıraktınız mı?» diye sormuştum. «Yook!» demişti. Şaşırıyordum. Ayrılırken babamın ellerini koklarcasına öpmüştüm. İçime sindirmiştim kokusunu, tütün kokusunu, sıcaklığını. Ertesi gün bayramdı. Birazdan gene öpmem gerekecekti ellerini. Bu kez iyice koklayayım, diye düşünmüştüm. Belki şaşkınlıktandı, heyecandandı ellerinin kokusunu alamayışım. Sonra kardeşime dönüp: «Bak sana da ne getirdim!»

demiştim. Bana beğenmedi gibi geldiydi. Toptu. Renkli, büyücek, lastik bir top.

Soba gürüldüyordu. Gevşemiştim. Çaydanlık cızırdıyordu. Pencere çıtaları sisten sıyrılırcasına ortaya çıkıyordu. Yerdeki kilimi yeni almışlar. «Çalar saatimiz ne oldu?» demiştim. Satmışlar. Kırık dökük sesler çıkarırdı. O ara onu kucaklamadığımı anımsamıştım. Ben onu bisikletin kadrosuna bindirir, elime geçen parayı bisiklet kiralamaya verirdim, uzak yollara götürürdüm. Dolu dolu ağlayışına dayanamazdım. Dayandığımı, ağzını burnunu kanata kanata dövdüğümü düşünmüştüm çabucak. Ne duyduğumu anlamadan boğulacak gibi olmuştum. Topu beğenmemesine üzülmüştüm. Eskiden olsa döverdim onu. Bağırırdım ona. Onu trapezden düşürdüğümüipleri tavan kirişlerine bağlı, kalın bir sopa, buydu benim trapezim, sanırım daha söylememişti. Burnundan kan boşanmıştı. Evde kimse yoktu. Döşemeye göllenmişti kan. Başını çeşmenin altına sokuvermiştim. «Jandarma Kumandanı»nın oğlu ile pil çalmaya yeltendiğimiz o gün o da vardı yanımızda. Dükkân sahibi kimin çocukları olduğumuzu sorup - daha çok onun babasının yüzü suyuna, bizi bir iyice korkuttuktan sonra salıvermişti. Herşeyi anlamıştı o! Ama babama söylememişti. «Söylersen öldürürüm!» demiştim. Ona yaptığım eziyetleri utançla, bir bir anımsıyordum. Annemle babamın bizi eve kapatıp gezmeye gittikleri geceler, suratımı ezip büzerek, çirkin sesler çıkararak onu nasıl korkuttuğumu, onun nasıl haykıra haykıra odadan sofaya, sofadan merdivenlere kendini dar attığını anımsıyordum. «Küçük» diyordum, zavallı küçük. Bir de *petit* takılmıştı dilime! *Petit* dedikçe, daha bir rahat, azapsız, doğru, yalındım sanki! Çay demlenmişti. Sobanın üzerindeki ibrikten buğu doluyordu odaya. Camlar iyice ağarmıştı. Bardaklar soğuk soğuk parlıyordu. Babam ya-

taktan çıkmış, sedire oturmuştu. Lâmbanın fitili kızarıyordu.

Annemi hep o vagon penceresinin gerisinde ufalmış haliyle, ak, büyük mendiliyle görüyordum. Annem yaşlanmış! Ben ne çabuk büyümüşüm! Şununla ben nasıl olmuş da oynamışım! Sonra babamla, bir yokuşu, bir fayton içinde, yeniden çıkıyorduk. Babam beni okula bırakıyordu. Kalın, çulaki, kapalı elbiselerin içinde. Ayrılırken bıyıkları gözüme girmişti. Okulun avlusunu çeviren demir parmaklıkların gerisinden onun el sallayarak gidişini görüyordum. Arkasından: «Baba! Beni burada bırakma!» diye bağırmak istemiştim. Her adım attıkça: «Baba!» diyeceğim geliyordu. O uzaklaşıyordu, kara, bol ceketinin eteklerini savurarak. Uzun boyu gitgide ufalıyordu. O gün: «Sağ gözüm seyriyor, hayırdır inşallah!» demişti.

«Koskoca adam olmuş bizimki değil mi hanım?» Gülüyor. Sarhoşluğunun iyi zamanlarında ağzıyla Tatyos Efendinin *rast peşrevi*'ni söylerdi, ben kaşıkla tempo tutardım. Sesi kalın, gür, tatlıydı. Şimdi kötü kötü öksürüyor. Ona rakı içirirdi. «Bu koca kafalı sarı içsin! O büyük adam olacak. Sen bana çekmişsin, bencileyin sersemin birisin, senin başından tokmak eksilmemeli...» derdi. İçlenirdim. Helâlara kapanıp ağlardım. Bir kez de tüy bitsin diye onun cilet makinesiyle göğsümü kazırken yakalamıştı beni. Çok dövmüştü.

Sedirde bir bacağını dikip, uzaklara dalan babamın fanilasından gözüken göğsüne bakmıştım; tektük kıllar. Boynunun derileri kırışmış. Bir kadın gövdesi gibi aktı gövdesi. Hamama götürdüğü gün görmüştüm, sırtında kırmızı, kurumuş sivilce izleri vardı. Annemin: «Tüysüz erkekler merhametsiz olur», dediğini anımsamıştım. Sonra kavgalarını. Günlerce konuşmazlardı. Ben arada elçilik yapardım. Babam avurtlarının içinden homurdanırdı. Kendi kendine

konuşurdu. Gene dargın oldukları bir gün, aralık duran kapıdan onu gözetlemiştim. Kaşını, gözünü oynatarak, mırıltıyla bir şeyler soruyor, cevaplar veriyordu. Kırgındı. Kırgın gülüyordu. Bir şeylerden iğrenir gibiydi suratı. Eğri gülüyordu.

Beni okula bırakmazdan bir gün önceki hâli daha garipti. Sinsice neşeli gibi. Bir gün önce Temenyeri'ne gitmiştik. Çimenlerin üzerine oturmuştuk. Sigarasını yakmıştı. Yüzü asıktı. Önemli saydığı şeylerden söz açacağı zamanlardaki tavrını takınmıştı. Çekingen, konuşmasını bekliyordum. Bu kez hemen başlamadı. Uzun uzun düşünür göründü. Neden sonra: «Sana bugün şöyle böyle bildiğin şeyleri anlatmam lâzım geliyor da!...» demişti. Önceleri oldukça gizli kapaklı anlatıyor gibiydi, ama sonra birden açılmıştı. Açık açık: buna «şu» derler, diyordu. Şöyle şöyle olur. Başımı önüme eğmiş dinliyordum. Arada bir kaçamak bakışlarla onu gözlüyordum; ağırbaşlı denilebilirdi, ama birden de gülüverecekmiş gibi. Gözleri yumuşak, açık, mavimsi, parıltılı. Gözlerinin parıltısı acayip, dudakları ıslak. «Bunları başkalarından öğrenip kötü yollara sapacağına...» diyordu. Gırtlağının iri çıkıntısından alamıyordum gözümü.

Annem bardaklarımızı bir daha doldurdu. Çay kıpkırmızıydı. Sıcaktı. Ellerimi yakıyordu. Çayımı çabuk çabuk, içimi yaka yaka içmiştim. İçim gene de hafifçe bulantılıydı. Sarı çocuk yanıbaşındaki topu arada eline alıyor, isteksizce evirip çeviriyordu. Bir yandan ilgisiz görünerek gözlerini benden yana kaydırıyor. Pek gözgöze gelmemeye çalışıyordum. Bir ara bana 'ağabey' demediğini, benim de daha onu adıyle çağırmadığımı düşünmüştüm. Sonra o: «Bak», demişti, «bunları ben yazdım.» Yazısı çarpık çurpuktu. Kafasını nasıl tutabiliyor diye tasayla yüzüne bakıyordum. Bacakları ipincecikti. Diz kapakları sivri, esmer. İçimden gene *petit* demiştim. Kolunu tutmak istemiştim. Kaçınır gibi yapmıştı galiba. Duvarda

dedemin büyütülmüş bir fotoğrafı asılıydı. Eskiden yoktu. Ona dikmiştim gözlerimi. Kızdığı bir gün yüzüme tükürmüştü. O yavaşça yanıma sokulmuştu. Elinde topu. «Dedem öldü», demişti. Gözleri dolu. Kocaman başını okşadım. Ses çıkarmadı. Horoz sesleri bekliyordum. Sokaktan demir tekerlekli bir araba geçti. Çapraz, cılız, soluk bir güneş odaya süzüldü. Annem: «Dayın da ağır», dedi, «sana yazmadık.»

BATAK

Çöp tenekesinin dibinde sırtüstü gelmiş bir karafatma çabalıyordu.

Ayağının burnuyla dokunsa yüzüstü dönebilir. Dokunmadı. Çabalasın! Mutfak yerine kullandığı kilerimsi odadan taşlığa geçti.

Otsuz, karanlık ovada çakallar uluyor. Hışırtılı bir rüzgâr camları salladı, gitti. Yarısı kopuk saçağını uçurdu karşıki evin.

Yağmur serpelemiş ıslak taşlı sokak araları, çarpık bacalar, çirkefli havuz. Kasaplar çarşısı. Hırıltılı tulumbalar. Evlerinin temellerinden çıkıp geldiği sanılan yorgun, ıslak kımıltı. Çocuklar yırtınır, uğunur. Biri homurdanır, öteki.

Yediği pastırma midesine çöreklenmiş. Ters oturduğu iskemlede öyle düşünüyordu.

Çatılar miskin, eğri, yıkık. Merhaba ettiği her adam tıka basa şiş bir tahtakurusu gibi. Delinince akıveriyor dertleri. Pis dertleri. Mahallenin, öte mahallelerin içi dışında. Anlatıyorlar, biliyor.

Arada kulağına çalınan esnek ses, komşu Boşnak Muharrem'in evinden geliyordu. Dümbelek kuytuda, gömük, sinirli bir el gergin derisini titretiyor. Düğün, çengi. Kızları evlendi. En küçüğü. Avurdu en renksiz olan. Daha iki ay önce ablasını teneşire kodular, kaynar su dolu kara kazandan körpe bedeni yundu. Hepsi ölecek! Dayanma sırasıyle.

Küflü, fokur fokur bir sıcaklığın dizlerinden yu-

karı yürüyüp, hızla beynine yayıldığını bildi. Kafasının içinde pörtleyen kabarcıklar...

Kün emri'yle yaratılışın ilk günlerinden ayrımsızdı bu yaşama! Dört kıtada dev yumurtalar çatlayalı, memeli yaratıklar doğurmağa başlayalı beri, bir boğuşma! Yutulan yutulana. Bir oluş halindeydi çevresi. O bu oluşun ortasında yutulmaya hazır. Kimse ayağının burnuyla dokunmak istemiyor ötekine. Kasaplar çarşısında koyunlar kendi bacaklarından asılı. Sinek gibi geberiyor, beş paralık alacak uğruna çarşının göbeğinde adam vuruyor, leş kargaları gibi ölülerden arta kalanı pay edemiyorlardı..

Kötümserdi. Adamakıllı. Hiçbir şey yapamamanın umutsuzluğu içinde. Belki bu yüzden kötümser.

Hem, dört donsuz çocuğun kitabını, defterini yüksünmeden alıvermenin, kapısında mızıldanan koltuk değnekliye cömertçe cebini boşaltmanın, ötekine berikine kuru öğütler vermenin domuzca bir oyun olduğunu bilir.

Kalktı, kayıtsızca, bıkkın.

Geçerken ev sahibinin bahçedeki küçük ahırına, camsız, ufak pencereden bir göz attı.

Yapış yapış karanlık. Elektrik fenerini sıktı. Beşir kara oğlağını emziriyor.

«Beşir!»

Yaşlı keçinin gözleri sarı sarı, parlak.

«Beşir! Hadi eyvallah!»

Kapının çıngırağını tutarak, ağılından çıkmanın verdiği öfke duygusunu sözde yendi. Ev sahibi —mahallenin büyücüsü— kocakarı çoktan uykuya varmış. Penceresinde su kabakları. Kuru bamya dizileri. Ağzı aralık.

Belediye alanı boş. Bomboş. Ortasında koca çınar ağacı, dalları kaskatı, gövdesi çentik içinde, budaklı, büyük. Uğulduyor.

Tabakhanenin köşesini dolanırken birden ürktü. O. Geri geri giderken az kalsın yuvarlanıyordu. Çö-

meldi olduğu yere. «Yok canım, birşey yok! Hayal! ne korkakmışım.» Gülümsemeye çalıştı. «Hayal!» dedi, bir daha. Yüksek sesle. Oydu. İki gün önce doktorla Bakırcılara saparken, önlerini kesen dilsiz ihtiyar. Zangır zangır titriyordu bitkinlikten. Gözleri desdeğirmi açılmıştı. Sarsak ellerinde de bir kanlı maşrapa... Kanıksadığını sandığı halde, içi gene bulandı. «Her akşam, her akşam da adamı rahatsız etmek... keşke...» Doktor gezgin. Bu sapa bucağa geleli altı ay oldu. «Aklıma esince giderim», diyor. Bucağın beş sınıflı bir ilkokulu, minaresiz bir camii, iki mescidi, bir sürü sakallı hocası var. İki tane de belli başlı kahvesi. Kadınlar kara kıvraklı. Çenesiz, kaşsız, burunsuz, tek göz.

Önündeki çukura vuran lekeli ışığın kenar çizgisinde durdu:

«Doktor!»

Camda önce piposu, sonra başı göründü. Pencereyi açtı:

«Kim o?»

«Ben!»

«Ha! Sen misin? Gelsene.»

«İşin varsa?»

«Yok yahu, gel. Oturuyorum. Yalnızım.»

Adamın, alınsız kafası. Patlak, trahom çekmiş gözleri. Ağzını durmadan kemirme huyu var. Vaktinden önce saçları ağarmış. Yoksa otuz beş, otuz altılık, çoğu.

Oturdular. Çay içtiler. Takvimin yaprağında çıplak bir kadın. Kollarında mavi balon. Paslı çivi dağınık saçlarını delip duvara yapıştırmış. Tırnakları al, sivri.

Sordu:

«Ne havadis?»

«Her zamanki gibi. Hasta bolluğu. Benim çaresizliğim! Bunlara sihirbaz gerek —sağ elini huni biçimi yaptı.— Böyle işte... Gözlerine yaklaştırıp, çeke-

ceksin, yaklaştırıp... Rasputin gibi! Hop, herif ayakta! Bakalım işte!»

Gülüyordu. Daha umutsuz değildi gülüşü, ama kısık.

«Ha,» dedi, «bugün hoş bir şey oldu. Benim casus haber vermese hapı yuttuydum! Birini muayene ediyordum. Herifin kokusundan belli, devresi mevresi kalmamış, yolcu. Yolcusun babalık geç git! diyecektim, bizim çocuk işaret edip duruyor kapıdan. Mesele şu: Dışarıda hasta bir kadın varmış, kocasıyle konuşuyorlarmış. Bu da kulak kabartmış. Kadın kocasına, üç yıldır çekiyorum falan demeyelim, bakalım bilecek mi doktor diyesiymiş!»

«Tabii bildin!»

«Bildik de ne oldu? Ameliyat lâzım, var vilâyete dedim. Bence delindi delinecek mide! Neyse, geç. Ha, yahu unuttum, sana konyak ikram edecektim. Aldırma canım, ne oluyorsun? Alış!»

«Niye alışayım?»

«Öyle. Orası da... O değil. Kaptırma kendini demek istiyorum. Badem alsana!»

«Sen de biliyorsun ya bu işin dipsizliğini...»

«Elbette kardeşim. Ne yapar benim gibi tek hekim? Aletsiz, yardımcısız. Eli böğründe! Hem ne hekim! Bereket herifler ölecekleri zaman geliyorlar. O da, lâf olsun diye!»

Bol ceketinin kenarları kıvrılmıştı. Yakasına da yağ damlamış, büyümüş. Sağlam, ak dişleri, kepçe kulakları vardı: insanı güvenilir biri olduğuna inandıran. Rosto gibi esmer yüzü kara tüylerle kaplı. İri bir çikolatayı iki geveleyip yuttu:

«Ne düşündün?»

«Hiç. Dikkat ettim de... pat! diye heriflere öleceksin demekten çekinmiyorsun!»

Burnunu kırıştırdı:

«Bir nevi zevk alıyorum da ondan! Yahut intikam gibi falan! Yahu kardeşim, o senin dediğin... bırak

Allahını seversen. Başka türlü korkmazlar ki! Diyeceğim tabii. Suratına suratına. Ulan öleceksin andavallı! dedim mi, gözü bir parça bulanıyor. Oğlun da ölür, kızın da ölür, karın da, yatma önüne gelen orospuyla demezsen... Bu çıban firengi oğlum, diyorum, bak, nah bu resimdeki gibi burnun dökülür! Sümkürme, balgamını tükürme ortalığa, ayır bardağını, çatalını...»

Kıpkırmızı olmuş, karşısında bilinmez, zavallı adamlar, veriştiriyordu. Uzaklarda çakallar ulumalarını artırmış. Yağmur hızlanmıştı. Merdivenlerden nalçalı kunduralarıyle bir adam paldır küldür çıktı. Oda kapısını vurmadan içeri daldı.

«Ne o ulan?»

Soluk soluğaydı. Zor zoruna:

«Mahmut Ağa», dedi.

«Ne olmuş Mahmut Ağaya?»

«Kızı beyim, ölüyor. Aman yetiş!»

Zırıl zırıl ıslak. Kahverengi poturunun altında uzun konçlu, alaca yün çoraplar. Çamur içinde. Ufak, dipten gözlü, omuzları çökük bir yanaşma.

«Gebersin! Var ağana öyle söyle, gebersin.»

«Yapma beyim, vallahi kızın canı gidesi! Ağlaşıyor millet!»

«Dedim ben o ağan olacak eşşoğluya! İstanbul'a götürsün, başka yolu yok, dedim. Ben ne yapayım?»

Döndü, oturdu, kaşlarını sıvazladı. Sonra öğretmene:

«Kalk,» dedi, «hadi gidelim... Sen bir şey de almamışsın. At sırtına şunu. Ben paltoyu alırım...»

«Şırıngayı kaynatayım mı?»

«Kaynat birader! Kaynatmasan da olur ya! Sen de ne dikilip duruyorsun karşımda ulan! Bas gitsene! Kör müsün, geliyoruz işte...»

Adam kapıyı çekerken arkasından bağırdı:

«Dur ulan! Hem söyle, dağılsın o gulyabanilerin

hepsi. Bir tane görürsem hastanın başında, adım atmam içeri anladın mı?»

Yağmur bütün hışmıyle şakır şakır, teneke teneke boşalıyordu gökten. Bir kapının sundurması altına sığındılar. Mavi şimşeğin ışığında: Bir yıkık duvar, okları secdede bir araba, tüyleri dimdik bir zağar gördüler. Sular, lağım pisliklerini, moloz yığınlarını, çöp, tahta, dal parçalarını, teki yitmiş bir ayakkabı eskisini döndürüp yuvarlayarak sürükledi, götürdü.

Mahmut Ağa'nın bahtsız kızını —komşuları delikanlının altıpatlarıyle çenesini kırdığı kızı— düşünüyordu doktor. Üç kurşun da ciğeri delip geçmiş ya, «Kaza oldu!» demiş, it! Sonra oğlanı karakolda bir temiz dövdüler. Mesele anlaşıldı. Kaçırmak istemiş. Kız razı olmayınca... Şimdi cezaevinde. Kızı götürdüler. Yarım yamalak bir tedavi, bir ameliyat. Oldu bittiye getirip taburcu etmişler. Yolda da soğuk almış. Bir süre önce çağırdılar doktoru. «Zatülcenp ilerlemiş», dedi. «Sanatoryuma yatırın.» Zaten illet soydan. Aldırmadılar. Aldırsalar da hoş... *Gebersin kenef gibi yaşayacağına...*

«Hadi ahbap! Yürü.»

Yüksekçe bir kapının önünde fener tutuyorlardı. Girdiler. Oda kapılarının gerisinden hüngürdeyen kadınların boğuk sesleri geliyor. Kızı yer yatağına uzatmışlar. Telle tutturulmuş çenesi atamıyor. Bir hırıltı takılı gırtlağına. Gazoz bilyası gibi inip çıkıyor, inip.. kolunda altın bilezik.

Mahmut Ağa kızarmış yüzü, kara çalı sakalıyle yüklüğün yanındaki kapıdan —halı seccadeyi kaldırıp— girdi.

Doktor yavaşça:

«Sanırsın sadrazam köpoğlu!» dedi.

Ellerini göbeğine bağladı Mahmut Ağa:

«Gayrı sende kaldı bir umudum doktor bey!»

Bir pervane lambanın çevresinde. Fırıl fırıl. *Ölünün körü!*

«Umudunu Allaha sakla! Yapılacak bir şey yok.»

«Yap bir şey Allah aşkına! Kursağımızda kalmasın. Çocuk seni sayıkladı, deminden beri.»

Kızın kapkara, donuk, diplerine kin oturmuş gözlerinde beklenmedik bir pırıltı yandı. Söndü. Gene o bezgin duruluk. Öğretmen diz çöküp ellerini tuttu. Doktor da yanı başında. Öğretmen: «Yastığı çekiverseler, canı gidiverir! Eziyet işte» dediğini hatırladı bir ihtiyarın, anası ölürken. Sanki hırıltı kendi ciğerlerine, kendi boğazına yapışık. Söküp atamıyor. Avcundaki bileğin kemiği kızgın, ateş gibi. Kızın bakışları korkulu, ötelere dikili. Biçimsiz. Dayanamayacak. Üstelik minnetli bir koyuluk da vardı o bakışlarda.

Doktor kızın koluna bir iğne yaptıktan sonra, öğretmenin omzuna vurdu. Sofada Mahmut Ağa'ya:

«Sabaha çıkmaz!» dedi. «Jandarmaya da haber vermek lâzım.»

«O neden beyim?»

«Otopsi yapılsın derler belki, ne bileyim ben! Şu meseleden... Bilinmez, belki kazaya götürmek gerekir. Ben bildirmek zorundayım. Önce bana bir haber verirsiniz de sonra...»

«Otopsi ne doktor bey?»

«Yahu ne adamsın be! Neden ölmüş, kızı keserler, biçerler, anlarlar!»

Mahmut Ağa birden hıçkırmaya başladı.

«Doktor bey! Kızımı kestirmem ben! Günah, yazık değil mi? Ben o kadar büyüteyim, emek vereyim de...»

Doktorun patlak gözleri çakmak çakmak:

«Ulan zırlamasana! Belki dedik, ben ne anlarım resmî işten! Hem... öldükten sonra mı acıyorsun kızına! Çekil karşımdan Allahın belâsı. Allahın belâları. Öldükten sonra mı?»

ACAMI

Bir pencerenin önündeyim. Camları bana yabancı. Karşıdaki duvarı tanımam. Çeşmesiz sokak olur mu? Yanyana dizili bodur ağaçlar, büyük evler! Boyalı, yüksek! Anlamadım gitti, köşedeki hurda otomobili kim bırakmış oraya. Dışarıda kar savruluyor. Büyük şehir, ısınamadım sana. Gürültünü sevmedim. Acelesi nedir bu insanların? Gelirler, giderler. Bereket biraz ıssız burası, ırak. Ortalık apak: kar tiftilmiş, uçuşuyor tüy tüy, darmadağın, savruk, şaşkın. Paltolarının yakalarını kaldırıp kaçışan adamlar, kasaba bayramlarınca sessiz· dört bir yan, ben seviniyorum, siz nereye gidiyorsunuz? Böylesi iyidir. Yemin ederim ki! Sabahları kaymağı ipince mavi süt getirirler oralarda. Mavi, ılık. İçersin! Dönüşte yelin, yağmurun ters yatırdığı başaklar ortasından geçebilir yolun. Bakkal Hasan Ağa'nın hatır sorusunda içtenlik vardır. Hafız kız'ın anasında batmayan acıma. Beni dağ, ova sarmış bir yol. Yapamam, ne olsa. Caddelerde omuz vururlar, iteklerler.

Burnum sızladı. Üşüyorum. Annemin yüzü geldi gözümün önüne, soluk ıslak bakışıyle. Bir şey söyleyecekti belki, siliniverdi. Yeniden ansımaya çalıştım. Boşuna. Sonra tipiyi seyre koyuldum gene.

Soluk alırken küreklerimin ortasına bir ağrı soluluyup, çıkıyor. Söylendim: Nerede kaldı şu adam. Daha soba kurulacak. Perde takılacak. Bir askılık gerek. Hoş benim perdeler uymaz buraya, ufak gelir ya, neyse.

Nasıl da tek başınayım. Balık üzre yalnız! Koca kırmızı otobüslerin içi insan dolu. Vitrinler ışıklı. Yollar boyunca taksiler pırıl pırıl. Sinemaların koltukları ılık biliyorum! Ama neye yarar?

Kapı vuruldu. *Şükür, geldi galiba.*

Açtım.

«Nerede kaldın Selâhattin? Amma da yakınmış ha! Akşamı ettik yani!»

Kirpiklerini kırpıştırdı, gülümsedi:

«Canın sıkıldı zaar! Ne yaparsın tipiye tutulduk. Ara ki adam bulasın. Baksana.»

«Ya! Bembeyaz olmuşsun.»

«Dondum. Buradaki muşmula kapatmış. Köprü möprü derken dört yolu boyladık.» Üstünü silkeledi. «Hay anasını enseme dolmuş be!»

Dışarıdan biri homurdandı:

«Nereye koyacağız bunu?»

«Ha? Dur ulan patladın mı?»

«Ey, yorulduk ya.»

«Nereye koyalım Zeki bey?»

«Bilmem? Sofaya istif etsek?»

«Olur. Başka yer var mı desene? Dayı gir bakalım içeri.»

Oflaya inleye bir ihtiyar girdi, iki yanına bakındı:

«İndireyim mi?»

«İndir ama.. Ev sahibi darılır mı dersin Selâhattin?»

«Niye darılacakmış? Tepemize koyacak değiliz a! Bak bak. Batırdı çıkardı ortalığı. Çıkarsana yahu postallarını. Bir göz odaya kırk lira verdik daha ne ister?»

Beş altı gün önce tanıdım. Bu odayı o buldu. Sıkılırsam Bomonti'ye gidermişim. Saz, söz eğlence. Becerikliymiş meğer. Otel köşelerinde çok sürünürdüm yoksa. Dükkâna girerken çarpıştığımız için «sersem!» deyişim geldi aklıma. İtilip kakılmaktan usanmıştım

çünkü. Kızmamıştı ama. Üstelik isteğimi sormuştu. «Patron çıktı, kapatıyorduk ya...» «Pil bulunur musizde?» «Tabi. Ne marka olsun?» Oysa niyetim bir giriş yapmak. Gazetede bir oda ilânı görmüştüm de. Meğer yazıhane içinmiş. Sonra ben bağış diledim...

Kapıyı aralık edip başını uzattı:

«Bu iş bitti Zeki bey. Başlayalım mı sobayı kurmağa?»

Ellerimi uğuşturdum. Her güçlüğün bir püf yanını buluveriyor. Daha iyisi hiç oralı olmayışı. Bilmezliğimi yüzlemeyişi.

«Senin de elinden gelmeyen yok be Selâhattin!» dedim.

Ağzı genişledi, elindeki dirseği ışığa tutarak:

«E, ne yaparsın,» dedi, «kolay mı ekmek parası çıkarmak? Her boyaya gireceksin.»

«Elbette.»

«Yazın bir derece. İnşaat mevsimi. İş çıkar. Kışın işler kesat.»

«Neden?»

«Tesisat falan yaparız da.»

Ayağında buruşuk, mavi iş pantolonu. Er kaputundan bozma paltosunun düğmeleri sallanıyor. Sırtına ceket yerine örgüsü sökük bir yeşil kazak geçirmiş. Boruları bükerken dudaklarını da birlikte kemirip duruyor. Durdu durdu:

«Ha, sana bir sucu da tembihlemeli. Kavacık derler. İçme suyu. Duydun mu? Güzel sudur. Terkosu içtin mi böbreklerin taş bağlar. Tuh uymadı be!» Ceplerini yokladı.

«Bunlara tebeşirle numara vurmalıydı değil mi?»

«Birbirine denk olsa uydururduk elbet. Evvel nasıl kurmuşlar Allah bilir.»

«Doğru tüterdi boyuna.»

«Gördün mü? Ama az sabır et. Şimdi biçimlerim. Malum a, koruk bile...»

«Orası öyle. E, bizim yemek işi ne oldu?»

«Oldu. Kalaylattım sefertaslarını. Götürdüm ya, depozit istemesinler mi herifler? Tepem attı. Ne depoziti be! dedim. Herif öğretmen. Aybaşı geldi mi alırsınız parayı tıkır tıkır. Anlayacağın o kâtip, kâtip her hal, seni de bizim gibi kırdı kaçtı takımından sandı biliyor musun?»

Güldüm:

«Estağfurullah.»

«E, bu böyle. Çula göre hüküm yürütürler.»

«Adamına göre ustam, yanılıyorsun.»

«Geç efendim. Zararı yok. Alışkınız biz. Ha, yarın çıkacak ama yemek. Tabildot usulü böyleymiş. Bu akşamlık idare ederiz artık.»

«Tabii canım. İyi iyi, sağol.»

Sokağın lâmbaları yandı. Sıcak odayı kapladı. Rahatım. Soğan kırdık. Selâhattin'in gaz ocağında çarçabuk pişiriverdiği sahanda yumurtayı iştahla yedik. Epey üsteledim oturmamız için. Sonunda razı geldi. Sigaraları tüttürdük, konuşuyoruz.

Bekâr. Gecekondusu telsizlerde. «İstasyondan çıkınca gözüne dikilen dağ parçası yok mu? Onun ardına düşer. Kalenin arkasına yani.» Epeyce uzak desene.» «Eh işte.»

Sonra uzun uzun garsonluğunu, kahveciliğini yapılarda çalışırken iskeleden nasıl düştüğünü, belinin üç ay nasıl tutmadığını anlattı.

«Bari, tazminat falan vermediler mi?»

«Verdiler! Sekiz ay sonra. Öldüm Zeki bey. Rapor dediler, kayıt dediler, estek köstek, eh be birader, ta burama kadar geldi, ama neyleyeceksin?»

«Vah vah! Hakikaten fena!»

«Ya!»

Biraz sustuk. Konuyu daha neşeli bir yöne sürüklemenin yolunu aradım. Bulduğumu da sandım bir aralık. Düşünmeden:

«Sen geç kalmışsın evlenmekte», dedim, «niye böyle? Bir münasibini bulamadın mı?»

Yara izli kaşı oynadı:

«Ben ha? Şaka mı ediyorsun Allahını seversen? Kimin aklına gelir evlenmek? Ayranımız yok içmeye... E, biz de böyle değildik elbet. Babam yaman kaçakçıydı ha! Para babasıydı herif.»

«Kaçakçı mı!»

«Ya! Bizim oralarda başka bir şey bilinmez ki! Deyyus, yedi içti karılarlan. Yemeynen biter miydi yoksa o para. Anam da onun derdine göçüp gitti ya.»

«Peki sağ değil mi şimdi?»

«Babam mı? Gebereli on yıl oldu. Bir jandarma kurşunuyla. Çekti cezasını tabi. Allah kimsenin yanına kor mu? Allah çalışmayanı, beleşçiyi sevmez. Bunu bilir, bunu söylerim Zeki bey.»

«Doğru. Bak bu sözün yerinde. Aferin Selâhattin.»

«Bizi böyle süründürdü diye ilenirim herife, ama bir yandan da şükrederim halime. Sağ olsaydı ben de onun gibi olacaktım değil mi? Belki ben de şimdiye öte dünyayı boylamıştım.»

«Muhakkak, muhakkak. Aldırma. Saadet paraylа olmaz zaten! Bak meselâ, benim de dedem kadıymış. Öyle kadı ki hem. Arazi mi dedin, hüüh! arzullah-ı vâsia. Köyü bile varmış adamın, düşün. Ayrıca han, hamam, altın. Neye yarar? Var mı bir şey şimdi elde?»

«Tabi efendim. İş insanlıkta. Sonumuz hep bir, ama anlayan beri gelsin. Kahpe dünya! Şimdi yüzüne demek gibi olmasın, ama vallahi, namussuzum senin gibi insan az bulunur.»

«Yok canım, ben ne yaptım ki!»

«Öyle deme. Bizim gibilerle oturup konuşmak, yemek yemek ne demek?»

«Bak bu sözün yanlış senin...»

Anlayışlı bir sesle sözümü kesti:

«Hiç itiraz istemem. Ehe, yaş otuz beş! Neler gördüm ben.»

«Canım dur dinle ama. Okumuşluk...»

«Nasip kısmet. Kulağasma. N'olacak boş ver. Hem bana müsaade artık. Geç oldu, gideyim. Yolum uzak, sen de yorgunsun...»

Gülümsedim:

«Peki, öyle olsun, ama erken. Otur daha. Insan yeni bir şehre geldi mi alışamıyor bir türlü. Sen var mısın şimdi benimle bir tavla maçına?»

«Var mı tavla?»

Dördüncü oyun bittiği zaman sevinçten yüzü parlıyordu.

«Sağolasın», dedi, «iyi vakit geçirdik. Yendik ya, kusura kalma artık. Haydi Allahaısmarladık. Ben arada sırada uğrarım. Bir emrin olursa, bizim patrona haber bırak, hemen gelirim.»

«Teşekkür ederim ustam. Ben de iyi vakit geçirdim. Güle güle. Şey, yalnız, otobüs var mıdır şimdi?»

«Ne gezer, kaç saatin?»

«On ikiyi geçiyor.»

«Tamam. Yoktur. Olsa da kim binecek. Allah ayak vermiş bize, çok çok bir saat, yürüyüveririz Zeki bey ne çıkar?»

Sesimi çıkarmadım. *Bir saat, of of!*

Sofaya çıktık. Nasırlı ellerini sıktım. Kapıyı açtım. Zehir gibi bir soğuk suratımı yaladı. Avurtları çöküktü. Ayakkabıları patlak. *Ne olur alakoysam?* Kafamdan hızlıca geçiverdi. Çabucak da uygun buldum. Ne çıkardı sanki?

«Hele dur Selâhattin», dedim, «çok soğuk hava. Kal istersen. Bir çaresine bakarız elbet.»

Durdu. Yüzünde yarı alaycı, yarı şaşmış bir anlam sezinledim.

«Zeki bey. Rica ederim yani. Yetmedi mi rahatsız ettiğimiz?»

«Bak hakikaten çok darılırım. Ağız yapıyorum

sanma. Bir sedirimiz var nasıl olsa. Fukara işi canım. Gene paltona bürünür yatarsın. Ne var bunda?»

Tokmağı yavaşça bıraktı:

«Yüreğin temiz! Peki kırmayayım!»

Yattık.

Dalmışım. Sabaha yakın olmalı. Düşümde miydi? Galiba. İyice ayırdedemeyeceğim, küt bir ses işittiğimi sandım. Baktım gözlerim açık. Uyanıktım. Garip! Çevremi dinledim. Kendi soluğumdan başka ses yok. Oda karanlık. Kar aydınlığı pencerede. Yavaş yavaş eşyayı seçmeye başladım. Kıpırdamıyordum. Boğazım da kurumuş. Tuhaf şey. Bir gölge ayakta, dimdik, sallanmadan duruyordu. İlkin anlamadım. Korkmadım da. Yalnız. Kim olabilirdi? Hayal olmasın sakın? Yoo! tanıdım! O! Selâhattin! Bütün kuşkular birden kafama üşüştü. *Vay canına! Niye kalkmış acaba?* Dayanamadım, bağırıverdim:

«Ne yapıyorsun orada!»

Çıt çıkmadı. Boğuk sesim ortada sallandı kaldı. Terliyordum. Hay Allah! Ne yapmalı? Ne olursa olsun dedim, sinirden çatlayacağım. Elektriği yakıverdim. Hiçbir şey yoktu. Yüzükoyun yatmış, ayakları açıkta, uyuyordu zavallı, rahatça.

Uyansaydı bari! Utanamadım da! Gün ışıyıncaya dek döndüm durdum yatakta...

«Acamı!» diyordu, Hasan Ağa uzaktan.

KAN

Sis dağılgın; bunaltılı katlardan ağan gözeleri dolgun buğularla daha büyüyor. Büyüdü; boğdu, yılgın sokakları, bacaları, ıpıslak toprağı. Duvarlar kof gürültülerle içlerine yığılıyordu, sesler soğruluyordu, kızılı büyümeden alınıyordu ışıkların. Dağ yollarında homurtular kısıldı, karanlık koyuldu. Ova durgun, batık, sağır.

Kalın anahtarları ikişer kez döndürdüler; kol demirlerini aşınmış yuvalarına usulca oturttular; erkekler, kadınlar, çocuklar. Yer sofralarında tütsülü çorbalarını yudumladılar, konuşmadılar.

Daha nane kokuyordu. Tüyleri kabarık, boz benekli, iri kuşun; hıçkırtıyı duydu-güdük kanadına sokulu güvez gagasını çıkardı, tüneğinde kıpırdadı. Kadın dik oturduğu iskemlesinden baktı. Halkalı, gri, derinde gözleri; kalın, parıltılı camların ardında —ak, narin boynu sarsılan taze kadına saplandı: Dizlerini, dar eteği - şiş, büyük karnına doğru çekmiş, sakıngan— bir omzu, sol pazısı üstüne, kollarıyle başını bir vuruştan korumak istermişçesine, yanüstü yarım katlı. Eteği bir dizinde biraz yukarıda, aralık. Sol dirseği boşta.

Çenelerini sıktı; ihtiyarın gözlediği sanısında; adam korlu küle sürdüğü cezvede dönenen suyun durulmasını sıkıntıyla bekliyor gibi. Yüreğini yoklayan uyuşuk ağrıyı, yanak derisini ikiye bölen dar oyuğa yapışık sersem bir sineği daz kafasıyla kovmağa yeltenerek, birden soluğunu tutarak, iç güdüsüyle sa-

vuşturmaya çabalıyordu; çinko cezve de vakitli kaldırılmalıydı, daha kara telve büklümlenirken, kalın çinko ısıyı kolay bırakmıyor, ateşten çektiğinde bile kaynatıp, taşırıyor köpüğü. Çukurundan çıkık cam bilyanın oynamaz bebeği, katı ışıltılı kara, cansız —mangala çivilenmişti. Kanlı sol göz dalıyor, çabucak— acıyordu; çok yorgun, karası çökelmiş, anca, bulanık, ağsı bir ışıma sızdırıyordu, hıçkırıklar yükseldikçe, belli belirsiz direniyor, kısacık parlıyor. Omuriliğinde bir karıncalanma duydu. Ağrısız, geziniyor, ağrısız. Minderden alaca kilime uzanık bacağını oynatmak istedi, duymadı topuğunu, hemen de tatlı bir halsizlik ayak parmaklarından, baldırına, kuru sağrılarına yürüdü, geçkin bedenini, söprümüş etlerine gömük odaklarını ürperterek —sarıverdi. Cezvedeki koyu su hırıldıyordu, o, anlık şehvet sarsımasıyla, sinirlerinin uçlarında belirgin gerilimi yitirmek korkusundan, put. Kuyruk sokumundaydı; sağ dizinin kesiğinde, kasıklarında şimdi, bayıltan sızı. Hafifliyor mu yoksa? Bacağını oynatmayı gene denedi, gözleri eş anlamlıydı, donuk— «Kasım bey!» pörsüdü karnı.

Havalanan küllü buğu elendi. Taze kadının gergin kalçaları: diri, uyanık. Böğürleri dolu. Beli çukur, dar. Solunuyor. Eğni yuvarlak, geniş. Yığılı gür saçları.

Bir hırçın ayak vuruluyordu derinlerde. Sarkaç kıvrandı. Sabırsızca saydı yaşlı kadın, yedi kalın vurguyu. Dört parmak üremiş yün elinde. Yumak iskemlenin ardında. Sedire fırlattı örgüyü. «Bitti mi? Ne geçti eline.» Tiftik terliklerini sürüyerek kocasının başına dikildi. «İçsene!» Adam gerileyerek baktı. Akçıl sakalları titrek, ağzı seyriyor, benzi atık. «Ne bakıyorsun öyle, içsene!» Sesi çatallı, boğuk, döndü, ocağın önünde duran ayakçağı çekti, mavi hırkasının cebinden çıkardığı anahtarla saati kurmaya başladı. Çelik kıvrıldı... adamın tükrüğü kuruyor, içi

sökülüyor, yutkunuyor. «Bırak şunu!.» Mengene durdu. Çarpık dudaklarını sıktı kadın. Hınçlı. «Ne oluyor?» «Hiç, bırak, şurama bir...» göğsünü tutuyor... sol gözünün pınarında iricek bir damla domurmuş...

Koltuk değneğine bırakılmış pörsük elin yüzük parmağı kalktı, indi. Zincire asılmış pirinç top bıkkın, gidip geliyor... akrep bir diş daha sıyrılmak üzereydi. Kesik ihtiyarın kafası; çökkün göğsüne düşük. Horulduyor.

Kapanan kadın hafifçe titredi, uyandı. Salyası ağzının kenarında kurumuş, elmacık kemikleri çıkkın. Doğruldu. «Gelmedi?» «Gelir, sis var.» «Öldürür beni.» Ensesini sıktı. Katılmış. *Öldürür. Yarabbim.* «Kalk iki odun at. Geçiyor ateş.»

Mavimsi, bitik alevler harladı, gevrek dal parçacıkları kavrulup dikiliyor, sarı yaprakları alazlanıyor. Reçine kokusu yayıldı odaya. Ocağın karşısında; sarı elleri bir dizinde kavuşuk, burun kanatları saydam, ayrık...

Bata çıka yürüyordu tığ. *Ayıkla şimdi. Gelsin.* Horultu birden yükseldi. Duraladı kemik elleri. Uyanmadı. Hafifledi. *Doldurmuş karnını. Evlenecekmiş. Aşifte.* Birbiri peşine ilmek atıp çekiyordu. *Sana kaldıydı. Kaldıydı. Sana. Resim de çektirmiş, ahmak. Yolda kalmasaydı bari. Yalan dolan. Kimbilir.. gecikti.. yolda...* Biçimli ufak, dolgun parmaklı ak elleri gözünün önüne geldi. Süt mavi damarlı. Belirsizce gevşedi. İçini çekti, yüzüne kızıltı vurmuş kadın da. *Sürtmüştür. Beş ay bu. Yüz kişiyle sürtmüştür. Daha evvel de kimbilir.* Sesini yükseltti. «Yutardı!» Cevap bekledi. Karnını tuttu kadın. *Hayasız...* Dizindeki atkıyı savurdu. «Akılsızsın. Anlar insan... inanacak erkek mi o? Kandırılacak...» Diplerden doğru bir çenileme uzadı. Kadın parmaklarını kırıyor. «Düşür dedim sana... kimden peydahladınsa...» Kadın dudaklarını kopardı. «Yeter Allah aşkına! İnsafınız yok mu sizin hiç?» «Yok.» «Ana baba bildim sizi, geldim...»

«Sus! Ana baba bilmiş. Ne zaman...» Birden kulak kesildi. «Geldi!» İhtiyarın tek gözü açıldı.

Dardı omuzları. Boyunbağı parlak, al, büyük, kaymış. Ak gömleğinin yakası bol. Atar damarı şişkin. Kapının kasasından eğilerek girdi. Ayaklarını açtı. «Merhaba.» Dikilmeğe çalıştı ihtiyar. Yarı yüzünde yıvaşık bir gülümseme. Kadının bir eli ağzında, ocağa tutundu geriden. Yağmurluğunun düğmeleri çözük. Sedire savurdu, tahta kafese yanaştı. İki parmağını soktu. Çırpındı kuş. Suluk devrildi. Boynunda kıskacı. Sıktı daha. Boğgun bir kuğurtu çıktı kursağından. Kolu çekildi. Döndü. «Nasıl bu?» «İyi!» Dikçe, dargındı anasının sesi. İnce bileklerini döndürdü. «Soğuk. Tokum! Bir çay içerim!» Yumuşak terlikler çekildi. Babasını aşağısı bir bakışla kısacık süzdü. Çevrilirken kadınla çarpıştılar. Daladı birden, boş duvara atladı.

«Cıgaran var mı?» Sarsak parmakları aranıyor Uzattığı dolu paketten bir ikinci çekti. Kadın davranır gibi kımıldadı. Çabucak çaktı kibritini. Alev uzadı. Ot yastıklara dayanmadan sedirin ortasına oturdu, ökçeleri kerevetin dibinde bitişik. Dizi sallanıyor. Durdu. «Ya otur, ya git, git!» *Ahmak.* Sessizce örtüldü kapı. Savrulu bulut ortasından dalgalandı. İhtiyarın dudakları sarkık.

«...üç mektup oğlum...»

Son yudumunu süzerek bitirdi. Tortu kaydı geri. Tabak çatlak.

«Başım ağrıyor, kısa kes!»

«Ama yirmi gündür biz burada...»

«Anladık. Niçin? Sebep? Şark! kaparsın kapını bitti gitti. Tekke mi burası?»

«Resimler...»

«Bırak bunları, küçük iş bunlar, benim kaybedecek vaktim yok. Biraz akıl anladın mı? Şu bitmiş. Sana ne oluyor?»

«Çocuk senden mi?»

İhtiyarın acıyla kırıştı alnı. *Bitmiş.*

«Bilmem belki.» Güldü, alaylı.

«Bilmezsen... kız'dım diyor bak...»

«Doğru. Öyleydi.»

«Şerefimle ben... namusumla ben...» Arkasını getiremedi, ağzı yayıldı.

«Ya! Olur, düşünürüz.»

«Ben...»

«İyi dedik!»

«Kızın yalanı yok demek. Doğru anlattıkları.»

«Doğrudur. Az bile demiş. Demiş ama ne? mesele mi bu? Mesele...» Alnını sıktı. Kadın kolunu sıvazladı. «Hasta mısın?»

«Çok konuştuk... yeter... çağır şunu!» Babasına döndü. Sıkılı yumrukları. Cılız. Korkak. Çürüdü. Et yığını. Taslak. Bacağın bıraktı seni, gözün. «Tasa etme hadi. Koyuver.» Benden başkasından. Ne olacak. Yerlerde sürünüyor. Karnına güveniyor. Bağırsaklarının sıcaklığına.

Arka arkaya girdiler. Titriyor. Dizlerini tutamıyor. Çürük gözlerinin altı, akları kanlı. «Otur.» Çöktü kadın. Çorapsız. Sarı ana tüyleri dikelmiş. İhtiyarın boynuna bir kırmızılık doldu, boşaldı. Dik göğüsleri. İnip kalkıyor, fışkırtacak, ılık, taze, kokuyor. Dişi. Burnuna tütüyor, terli avcu...

«... hep de ayni yol. Miskin, aşağılık yol. Şaşılmaz ama, söyledik sana... bilirsin ne adam olduğumu.» *Amma da söz!*

Nabız gibi attı karnı, eli gitti düşünmeden.

«Onun kadar bilinçsizsin. Medet umduğun kadar. Bana ayakbağı olacak her şeyi... dinle!»

«Ben sana ne yaptım.»

«Ne yaptım? Daha ne yapacaktın? Başka ne yapabilirdin ki... Ben de ne söylüyorum... bir aspirin var mı? Yok mu?» Kes at artık. Vaktin yok. Umut. Bir iğrenç umut. Bütün bildikleri. Anlatamazsın ki! Asalak. Koyun.

«Açın şu kapıyı.»

«Oğlum soğuk...»

Şu yarım adam da... «Açın dedim...» Şeref diyor, bir şeyler diyor. Budala. Solgun, sakalsız yanağı ürperdi.

«Tekmelerim anladın mı? Seni şu merdivenlerden itiveririm. Bu nasıl olsa olur. Uğraştırma beni. Vızgelir, yalvarma, yakarma, gözyaşı falan anladın mı? Karşımda sürünüp durman sinirimi bozuyor!»

«Allahtan kork!»

Ağzının yanıyla güldü. «Korkuyorum ya! Besbelli. Görmüyor musun?» Yarıda bırakır adamı o. Tarafsız. Tarafsız bile değil.

«Üç ay beş ay... tek başına yaşadın. Yaşasana! Ondan evvel de yaşadın... sonra...»

«Evlâdım... dur... bak... sen...» Meşin dizi üzerinde doğrulmağa savaşıyor.

«Sen çeneni kapasan ha? Yat olur mu? Görüyorsun sakinim. Uyu olur mu? Uyursan...» Lânet. Bir de kalkmış. Hayvan gibi oturacaktım öyle mi? Böcek gibi ezdirecektim kendimi. Elini cebine saldı, dört köşe, ufak, yeşil bir kutu çıkardı.

«Anlaşamadık biliyorum.» Doğrusu da bu. Hâlâ da. Anlaşmak nedir ki! Hiç. Hiç bile değil. «Su getir anne.» Hapları avcuna aktardı. «Benim ihtiyacım yok. Altı, tamam. Gel şuraya. Ben anlaşmadan anlaşırım... bilirsin. Bilmez misin? Ne yapayım? İstersen diren. Gel. Yut şunları.»

Kadın avuçlarına kapandı. Önce omuzları sarsıldı. Birden yükseltti sesini. İhtiyar rahattı. Gülüyor gibiydi.

Çaresiz olacak bütün bunlar. Sonuna kadar. Kullanacak kozlarını. Ayağa kalktı. «Çok bağırma da!» Sülük. Annesi su bardağı elinde duralıyordu. «Bekleyeceğiz. Biraz da sabır.» Tıpkı öyle. Yapışmış. «Bağırma dedim sana!» Alçaldı hüngürtü. Çatlayacak.

Gene de. Köle özgürlüğüm. Ona bile göz dikilecek öyle mi? Kendime fazla geldiğim yetmiyor. Bir de sen... şu bu...

«Yetmedi değil mi? Azımsadın. Yetmedi emzireceksin, mıncıklayacaksın, onu da sömüreceksin. Beni sömürdüğün gibi. Hayat işte! Farkında mısın? Nerede...»

«Oğlum...»

Durdu: «Sen beni emzirmedin! Sütün yoktu. Olsaydı zâten.»

«Baygınlıklar geçireceksin... için ürperecek. Başka ne? Ben nasıl düşman olmam sana! Daha demin... karnın kımıldayınca... gene de bir şey demeyecektim...»

«Her şeyine katlandım tek... bu çocuk senin...»

«Bilmiyorum. Hiç beni ilgilendirmiyor. Bildiğim üstüme saldırtmaya kalkışacağın. Olsun, bu da bana vızgelirdi, haydi haydi. Ama elime düştün bir kere.» Dişlerini gıcırdattı: «Katlanmış, şuna bak! Başka türlü nasıl olabilirdi ki zâten. Katlanan kim? Şunu bir bilen olsa. Aldığın yetmedi... daha... daha. Kim demiş veriyorsunuz diye. Al! al! al! Ama ne sarılıyorsun eteklerime. Etinin tadını çıkar... iyice. Çünkü bıkmıyorsun. Bıkamıyorsun, elinde değil. Doğur, sömür, sev!» Özellikle. «Bana ne! Belki daha susup oturabilirdim.» Canım öyle istediği için. «Çünkü ne de olsa... kıl kadar... o kadar bile değil, ben de senden...»

«Hiç değilse nikâh yap. Sonra boşa. Noterden senet veririm, vallahi.»

Gürültüyle güldü. *Olur!* Sigarasını ocağa fırlattı. Döndü, karşısına durdu. Ağarıktı yüzü, açılıyordu. Tutuk bir gülümsemeyi daha salmak istemiyor gibiydi. Tutup kaldırdı çenesini.

«Güzel surat! Hele ağlayınca. Ama saflığın bir türlü hoşuma gitmiyor.» Bıraktı. «Çünkü tehlikeli. Şimdi bir bilmişi olsa, başka türlü vururdu, daha

bin türlü maskaralık ederdi. Dilediğim gibi kızdırırdı beni. Gene de tavsiye etmem. Hiç rahatlama.»

«Görürsün sen!»

«Ha gayret!»

«Rezil edeceğim görürsün. İnsanlıktan çıktım, nedir benim çilem. Yüreğin yok mu senin? Ne biçim erkeksin sen? Siz de oturmuş bakıyorsunuz. Lâf anlatsanıza şuna...»

«İstemiyor kızım zorla mı? Hem...»

«İstemiyormuş. Ama şeye gelince...» Gene doluksadı, çenesi çarpıldı, tekerlenerek indi gözyaşları. «Kandırdın... beni kandırdın...»

Başka ne diyebilir? Tehdit. Şu bu.

«Şurada iki yıl... bakarım dedim.»

Sadaka. Satın alıyor şimdi de. Başını tuttu. *Benzin. Kepazece şeyler bunlar canım of!* Ilımış, koyu bir sıvıda salınıyor. Yüzüstü. Kolları yana açık. Şiş gövdesi.

Soğuyordu oda, boşalıyordu. Alevler kısa, ölgün. Basıldı soluması, kısıldı. Yanağında tuz. Ezgin, bükük. İhtiyar kaykılmış. Sokur gözü üstünde, öbürü yumulu. İhtiyar kadın ortada yok. Birden midesi kasıldı, gözleri bir alakaranlığa daldı. Tutunamıyordu. Yağsı, büksül kıvranımların arasında, kaynıyordu. Biri kulaklarının dibinde boyuna kikirdiyor. Duvarlar içerlek içerlek. *Bayılıyorum. Bayıldım. Galiba.* Elini bütün gücüyle döşemeye bastırdı.

İlkin ışık kırınımını ayırdetti. Belvermiş, kara tavan tahtalarını, kirli ayak tırnaklarını. Susuntu devrilip sızmıştı gene. Ağzı ağulu. Kikirti yitmişti. Bir ağzını açan olsa. Tek bağırsın. Konuşsa şu. Dar göğsünü çıkarmış, dalgın.

Boş bağırsakları içiçe dolanıyordu, gurulduyordu. *Bir lokma bir şey yeseydin. Şuncağız.* Yüreği daralarak dinledi içini. *Öldü mü? Oynamıyor.*

Öldü. Gırtlağına tıkandı, çınladığını sandığı haykırışı. Sonra birden: «Ölsün!» dedi, «ölsün!»

Bittiğini duyuyordu artık. Parmak uçlarından boşaldığını. Kopmayı özlüyordu, ama kendi kendiliğinden kopamıyordu. O vursun, kırıp atsın. Bir kıpırdasa. Ayrışıverecek. İstiyordu bunu. Bozgun kanını kızıştıran tutkulu bir umuda dönüşmüştü kini. Acısızca kesilerek... boynunda keskin serinliği... uysalca uzadı boynu...

Oda küçülmüştü. Sedirin kalıp yastıkları yanyana, upuzun. İleze, yeşil alevler irkintili, mangalın soğuk bakırında cılız pırıltıları. Pervaza bırakılmış gaz lâmbası, isli camının gerisinde, tutuk kirli sarılığı, köreliyordu

İhtiyar altüst oldu. Homurdandı. Apışlarına sıkıştırdığı yorgana hırsla sarıldı. Eksikli bacağı titriyor. İmiğinde bir hırıltı, kurtulamıyor. Tırnaklarını geçiriyor çarşaflara, sedirin sertliğine geçişmeye çalışıyor, zorlanıyor. Koyu karanlıklarında boz, belsiz gövdeler, çıplak, başsız, karınlı. Kımıl kımıl. Kör çevrintilerin içinde. Bir ıslık delindi. Tiz. Yalpalı dev eğreltiler. Kaygan altı. Koşuyor. Ardın ardın. Hızla çıvdı, boşluğa, başüstü. Gövdeler. Gömgök. Yığın yığın. Üstüste. Sürtünen, kıvrantılı. Yarık karın. Esmer. Yumuşak, tüysüz, devinen çatlak. Boydan boya. Açılıp kapanıyor. Sıcak. Ağır. Koku. Parmaklarını taktı, araladı. Kıpkızıl içi. Sıcak. Yara. Çekip aldı bileğini; emiliyor bileği, derinlerde. Çığış çığış... ıslak... çığış çığış. Koku. Kupkuru genzinde. Koku. Ağır. Burnunu sokmaya çalıştı. Girmiyor. Çeneleri geride. Yetişemiyor. Çığıltılar, sivri, kesik, çiğ, cırlak, kalın, kopuk, kesik... çiğ... Karın kırışıyor, yayılıyor yığılışıyor...

Karyolanın kenarına doğru toparlanarak kaçınan yaşlı kadına baktı: Başı arkasına kırılmış. İtiyor kendini. Sürünüyor. İnildiyor.

Doluluğunu azaltan sivriliğin ucunu duydu yeniden. Tuttu aşınmış göbeğini. Orada acı dingindi, saatlerdir. Kasıklarına oturmuştu ağırlık. Ölü. Bekliyor-

du. Tiksintiyle. Sıtmalı, sabırsız, korkulu. Dört bir yanı ürpertilerle sarılgın. Kulaklarına keskin çınıltılar sokuluyordu. Ağzı apacı. Damağı kavruk, kalın.

Yataktaki kadın daha kaydı. Ağzı açık. Damarlı elleri, deri göğsüne gömülü.

Sarsıldı: «Cadı! Gebertivermeli şunu.» Yangılı bir üşüme yanaklarını bürüdü. Dizlerini sıktı titreyerek. Sonra birden halsizleşti, çözdü ellerini, yürüdü, öbür odaya açılan pencerenin camına dayadı alnını. Boş, kırmızı gözlerle, ocağın karşısına eğilmiş kambur sırtı gözetlemeye koyuldu. Sırt arada bir doğruluyor, inceliyor, sedirden yana çevriliyor...

İhtiyar kadın deprendi. Eprimiş battaniyenin seyrek kıllarına yapıştı. Tırnaklarına basıyor biri. Demir ayaklı. Kopacak tırnakları. Tutunduğu kök sökülüyor. Düştüğünü sandı. Ayakları değiverdi yere. Sevindi. Şaşkınca bakındı iki yanına. Kimsecikler yok. Ürküntüyle yürüdü. Kar yağmış buralara. Durdu. Arkasında. O. Yıkıldı. Kıllı bir el kapadı ağzını. «Sus! Yiyeceğiz bunları. Kızartıp yiyeceğiz.» «Neden?» «İşte... çabuk. Haydi...» «Kim bunlar?» «Adam. Adam onlar da...» İki elinde sallanan iki daha kanlı, sıcak bebek. Çırpınıyor. «Ah! sahi mi? Demek yiyeceğiz bunları. Ah ne yapsam. Sahi mi? Şu da mı benim? Mosmor. Niye kolu yok. Ne olmuş buna. Yiyeceğiz demek. Ne yapsam ki! Demek... Ah entarimi verin! Ayıp. Bakmayın. Ayıp. Yavrum em! Sen em! Bari em de! Ah yok! Ne yapsam ki! Katran çıktı. Katran. Ah yok. Ağzı yok bunun. Bir bez yok mu? Ağzı yok mu bunun.» Deri memeleri kuru ellerinde. Sıkıyor, sıvazlıyor. Boş. Kum dolu bezeleri. Çıkır çıkır. Leke leke emik izleri. Yerde. «Yavrum.» Yassı. «Sen misin? tanıyamadım. Oh bari. Ne olur yapma, vurma!» Ayağının birini basıyor, kesik diz uzuyor, yürüyor. «Gelme!» İki gözü yuvalarında fırlak. Testekerlek bebekleri ıpışık. Fırıl fırıl. «Al şunu... Şunu... işte... al. Gel. Al...» Fırıltı seyreliyor. «Gel... al.» Fırıltı durdu.

Adam büküldü. Kafası yastığın altına gömülü, uzuyor. Duvarı zorluyor. Soluğu tıkanıklı. Çatlak katlanıyor içine, ortasından açılıyor. Kıllar fışkırıyor. Kapkara, bir yumak, gür. Daha gömmek istiyordu bileğini. Atın üstünde oğlu. Mavi çakımlı taşlar parçalandı sırtına. Dalları kırarak sokağa düştü. Ağzına bastırdı avuçlarını. Sımsıkı. Şişiyor, geriliyor, itiyor avuçlarını. Bıraktı. Gürültüyle sündü aklık. Kemik kemik ardında. Gözü? Gözü? «Gözüm.» Tekerlendi sırtüstü. «Boğma! Boğma!»

«Boğma!» Karanlığı çarptı eli, birden doğruldu. Sırılsıklam.

«Ne o?» Ne o —ne o— ne o! Yüreği tek vuruntularla gümbürdüyordu. Çenelerini zorladı. Açılmıyor. Kenetli. Dirsekleri sarsılıyor. Yığıldı arkasına. Çarpıntı yavaşladı. Dindi. Ürperdiğini duydu. Koltuk altlarında, uyluklarında soğuyan ıslaklığı...

«Uyandın mı?»

Odanın karanlık köşesinden yansımıştı ses. Nezleli. Yorgun. Ses çıkarmadı. Yüklüğün kapısı gıcırdadı. Dirilen alevlerin ışığında yeşil suratını gördü.

«Bağırdın. Kâbus mu bastı?»

İhtiyar sinirlendi birden. *Namussuz.*

«Çocukluğumu düşünüyordum deminden beri.» Güldü: «Hatırlar mısın? İlk defa ava çıkmıştık seninle. Serçelerin kafasını koparmayı ilk o gün öğrendiydim. Bana şöyle tut, böyle çekiver! dediydin. Sonra sustalınla göğüslerini yardıydık. Peşpeşine üç yürek sen yuttuydun üç tane de bana yutturduydun. Hatırlar mısın?»

Gelberiyle biriken külleri öne çekti. Odunları aleve sürdü. Sigarasının ucu parladı.

«Ben miydim? Muhakkak. Neyse mesele değil... mesele... Bir şey sormak geliyor içimden. Tuhaf değil ya aslında. Senin babam olduğuna aklım ermiyor. Ne dersin? Anamın analığı da çok su götürür

a... işte. bir bağ. Bana daha az uydurma gelen bir bağ. Sonra bir şey daha. Gözümden kaçtı sanma. Şu kadına pek yiyecek gibi bakıyordun. Niçin?»

İhtiyar homurdandı.

«Doğru. Büyük dert.» Ben? *Gerçek gerçekse. Dönüp dolaşıp kendimle karşılaşmaktan korkuyorum galiba. Boğuş. Tepin. Kendini tam dorukta, tam amansız duyduğun zaman. Lânet. Yok olmaz. Buna inanamam. Kıskıvrak. Ötesiz. Dipte. Olduğun yerde. Kuşatılanmış. Mıhlanmış. Ne artık ne bir eksik. Öyle mi? Olmaz böyle şey.. böyle..* Fırladı ayağa. *Miskin. Haydi oradan.* Görmezden geldiği titrek elleriyle birden büyüttü ışığı. Bolaran aydınlığa bakakalan ablak duvarların ortasında buldu ürkekliğini. *Geçer, şimdi geçer.* Sımsıkı yumdu gözlerini. Açtı. Her şey olanca yalınlığı içinde alışık. Şaşkınlığından sıyrılmış. Anlamsız. Orada. Bir bir. Mangal. Adam. Kerevet. Bardak. Çam. Güçlü ciğerlerini duydu yeniden, yürüdü. Külçe kabuğuna sığınık. Dokunmadı, gitti, ocağın önüne durdu...

Sarstı. «Anne!» dedi, kadın. Sarstı. «Anne... fenayım... anne.» İndi yumruğu. Sıçrayarak uyandı kadın. «Hah! ne var?»

«...Dayanamıyorum... çabuk... bir şey yap... ölüyorum...»

«Ödümü kopardın. Aptal! Ne yapılır. Kalk. Çıkar üstündekini.» El yordamıyla yastığının altından hırkasını buldu, sırtına geçirdi. «Uyumamış mı bunlar.» Gözlüklerini taktı.

«Kalk! Ayağa kalk.» Kadın yerde, kıvranıyor. Yapıştı koltuk altlarından. Sürükledi, dikti ayak üstü. «Bırakma kendini... kötü olur. Bana bak! Sana diyorum... bırakma. Kolay olur böyle... dur...» Karyolanın başlık çubuklarına tutturdu soğuk ellerini. «Sıkı tutun. Hadi. Acele etme... korkma... geçer... şimdi. Bırak...» Sıyırdı attı üstündekileri. «...ıkın, sallan. Yavaş ama. Geliyorum...»

Çekildi, yüzlerce kızgın şiş gene daldı kasıklarına. Aldanan dölyatağı canlı, istekli, hoyrat kasıntılarla, duvarlarına yaslı ağır ölüyü, ağır moraran, yüreği kan dolu ölüyü, atmaya çabalıyordu. Daralıp sıkıyordu, açılıp... kapanıp... daralıp... Gövde olduğu gibi kasılıyordu. Kadın göbeğinden köklerini etine geçirmiş bir ağaç fışkıracağını, kasıklarının arasından içinin oluk oluk boşalacağını sanıyordu. Yüreği şakaklarında, bileklerinde, böğürlerinde gümlüyordu. Gözlerinin önünde uçuşan dar şeritler. Sarı. Acı sarı. Yeşil. Katı ensesinden, kopuk belinin çukuruna iniyordu, sarsılan bacaklarına damlıyordu ter. «Ölüyorum», diyordu. Boyuna: «Ölüyorum», çıkıyordu gırtlağından. Gövde direniyordu, yaylanıyordu, çırpınıyordu. Bırakmıyordu göğermiş tırnakları. Pirinç çubuklara perçinli. Önü köpürdü. Yeşil. Ayrıldı kemikleri, birden başverdi ölü, uzadı, itildi, kaydı. Sakınarak kendini bıraktığını, oracığa yığıldığını duymadı...

İhtiyar yorganı başına çekmişti. Katı yastıklara kapıyordu yüzünü.

Islak bezlerin ortasında: Pıhtı tutmuş pembeliği. Boğulmuş. Ölü. Sarı kirpikleri gücenik.

Büyülenmiş gibi ihtiyar kadın. Sörpük karnın altına dikmiş gözlerini. *Oğlan. Büyükmüş de.* Oğlan. «Tıpkı tıpkı da..»

«Bana benziyor değil mi? Sevinsene!» Ayağının burnunu ipince boynun kırışığına dokundurdu.

«Yapma!»

«Bana benziyor değil mi? sevin..»

«Çekil... çekil diyorum sana!» Avuçlarını örttü küçük ölünün üstüne. «Yavrum... torunum... kıydık sana... yavrum...» Kuru gözlerini sıkıyordu.

Omuzlarından tutup çekti: «Olmuyor. Güldürüyorsun adamı. Üstelik tiksiniyorum da. Tiksiniyorum dedim, duydun mu? Bu kadar alçalman için sebep yok.»

Kadın hıçkırdı. Buruşuk ağzını ölüye yapıştırdı. *Uyduruyor. Kendini kandırmaya çalışıyor. Hiç değilse. Ölüden bile... içi kurusa bile...*

«Kaldır at şunu. Delirtme beni!»

Kadın daha abandı.

«Vermem.»

«Neyi vermezsin.»

Soluyordu: «Vermem!»

«Nasıl vermezsin!» Soktu parmaklarını. Pembe et havada döndü. Boş elleri, yuvarlanarak koştu kadın alevlere. «Yanacaksın budala!» Durakaldı birden. Küçük baş dikilmiş. Acı ağzı açılıyor. Kapandı, bükülüverdi.

«Gördün mü?» Ellerini sildi göğsüne. Oynayan ellerine baktı. Korkulu oyuklar yarılmıştı yüzüne. İnce cızırtı dininceye dek kıpırdamadı. Sonra yavaşça kalktı, dolaşık, bitkin adımlarla, öbür odanın eşiğine sürüklendi.

Uğunuk kulakları duydu: Oda soluğunu veriyor. O soluğunu veriyor. Genç ciğerlerine şarkılar doluyor; bilinmedik, uzak, tatlı, bulanık, sığ. Sıcak beşiklerde sallanıyor yoksul bedeni. Kapalı gözlerinin gerisinde birinin dudakları mırıltılı. Alnında kendi dudakları. Terli. Ilık. Soğuduğundan habersiz. Boş yüreği. Aydınlık. Kısır.

«Konuşsanıza hayvanlar! Konuşsanıza!»

Yüzlerce delirgin ur boynunda. Bel bel bakınan duvarlar. Alabık alevler.

İhtiyarın yorganını savurdu. Kusmuş.

Mantar ayaklarıyla duygusuz suratını tekmeledi ihtiyar kadının. Kol yenleri, kıvrık elleri kıpkızıl kan.

Haykırdı: «Konuşsanıza!» Yumrukladı boşluğu: «Konuşsanıza!» Pencereler kıkırdadı. «Görürsünüz siz! Görürsünüz!» Şangırtılarla indi camlar. «Korkutamazsınız beni öyle kolayca!» *Karanlığa... yetmez, daha karanlığa...*

MASKARA

Arap Abdullah ruhsatlı dava vekilidir. Suratı acı pancar renginde. Sağ ayağını kalçadan atar. Leğen kemiğini 912 savaşında bir dumdum kurşunu parçalamış sözde. Aslı yok. Dün kendisinden öğrendim: Eşekten düşmüş çocukken. Bacağı kırılmış. Yanlış tutturmuşlar. Öyle kalmış. «İstersen eşekten düşmüş de!» dedi. «İnanırlarsa yüzüme tükürtürüm.» Kimseye söylemedim. Söylesem de değeri ne? Bugün öldü çünkü. Bu kez gerçekten. Ölüsünü gömdü belediye. Ben de gittim, iki kürek toprak attım itildiği çukura.

Arap Abdullah ayık gezmezdi. Şeker hastalığı çekiyordu. Beşlik şırıngasını koynunda taşırdı. Sıkılmak bilmezdi; nerede olsa poturunu kasığına sıyırır, iğnesini uyluğuna kendi dürter. Parası oldu mu, kasabanın en iyi aşevi sayılan «Lezzet Aşevi»nde sofra açar, yer, yedirir, olmadı mı, hıyar ekmek, ispirto, gününü savmaya yeter.

Yüzüne «Arap», derlerdi, arkasından «köpoğlu..»

Bazan iki üç ay ortada gözükmez. Geberdiği söylentisi yayılır ortalığa. Gene çıkagelir. Şadırvanlı alanda uzun bir söylev çekerek; ölmediğini, böyle bir umuda kapılanların daha çok bekleyeceklerini ilân eder. Oysa paylaşılacak bir miras mı bırakacaktı geriye? Kimin umuru!

Bayram günleri, seçim zamanları, dernek toplantıları, kurultaylar onun için kaçırılmaz fırsatlardır. Kürsülerde gırtlak paralanır, hoparlörler alanı çınlatırken, beriki de, bir kenarda, bir yüksekçe taş üs-

tünde, kirpiği dökük gözkapakları yarı örtük, patlak gözleri dağlar ötesine dikili, bir eli bastonunun teneke kaplama topuzunda, alt dudağını sarkıtarak, tumturaklı, kalın, koca kıyım lâflar eder. Sesinin tonu değme hatipleri kıskandıracak tatlılıkta, uyumlu, *arabî*, *kitabî*...

Halk kahkahalar attı, alkışladı, ıslık çekti, yuhaladı. Çocuklar paçasından çekip, diz vurup düşürdüler. O aldırmadı. Yuvarlandığı yerden gene bir peygamber edasıyle söylevlerini sürdürdü.

«Lezzet Aşevi»nin şaşı garsonu Nasuh, ilçeye geldiğimin ilk günlerinde: «Arap buraların gülü!» demişti. «Bu sıralar gözükmüyor. Gebermediyse, Kızılkeçili'ye cerre çıkmıştır. Ne domuzun dölüdür o. Bir bilmediği Müslümanlık. Sıtmayı bağlar, sarılığı iki türlü keser. Damaktan, kaş arasından. Kuduza bile şerbetli köpoğlu. Geçende bir kuduz çomar baldırından hırtlamış, bir şey olmadı! Apışakaldık. Bir kısım köylü ermişliğine inandı bu yüzden.»

Bir sabah tütüncü Rıza'nın önünde ona rastlamıştım. İkimiz birden: «Birinci!» dedik.

«Af dilerim muhterem!» dedi. «Siz buyrun.» Aşırı bir saygıyla da eğilip, geri çekildi.

Güldüm:

«Pek naziksiniz Abdullah bey! Nasılsınız?»

«Arz-ı ubudiyyet eylerim efendim.»

«Müsaade edin de cigaranızı ben alayım.»

«Maa kibrit lütfen!»

Arkamıza takılacak çocukların, tanıdıkların alaylarını göze aldım.

«Birlikte biraz yürüyelim Abdullah bey, hava güzel.»

Bastonuyla yerdeki küçük bir kiremit parçasını kırmaya çalışarak: «Rencide olur dide-i huffaş muhterem!» dedi.

«Bir şey olmaz, bir şey olmaz! Buyrun.»

Yolda hemen herkesi selâmlıyordu. Kimi gör-

mezden geliyor, kimi de alabildiğine sırıtarak kasketini kolunun yettiğince havaya kaldırıyordu. Köşe başlarında çocukların kelek kafaları... Arap yarı suratıyla gülüyor.

«İsterseniz bir kahveye girelim,» dedim.

Kafa salladı. Girdik.

Kahveci kör Nuri, kör gözüyle bana, sağlam gözüyle ona baktı, göz kırptı:

«Hoş geldin ağa! Bir nargile içen mi?»

«Beyfendinin koltuğundayım, kendilerinden sor.»

«Getir,» dedim, «bir nargile. Bana da bir az şekerli.»

Kör, ocakçıya bağırdı:

«Okkalı az şekerli biir! Dol biir! İşin iş gene Arap!»

Arap Abdullah, gözlerini sımsıkı bir yumdu, bir açtı, gerindi, esnedi.

«Uykusuzum. Uyuyamıyorum.»

«Hasta mısınız?»

«Yook! Merakınızı mucip bir ucûbeyim muhterem! Şuna bir hayvan diyelim, gel.»

«Yok canım. Benim öyle bir niyetim yok. Hani sohbet olsun.»

Sağlam bacağını önündeki peykenin sekisine geçirdi, geğirdi.

«Bugün mümin, yarın münkir hof! İçim sıkılıyor. Esefâ ki ne mümin ne münkir! Tâbe sabah uykularım kaçar. Sizin kaçar mı?»

«Kaçmaz. İyi uyurum.»

«Şu nargile hatırına sussam mı? Kaçsın uykularınız beyfendi! Nasıl izâh edeyim. İstinatsız idâme-i hayat etmek isterdim. Ah akıl beyfendi, ah dirâyet.»

Yaman oyuncu bu herif, dedim. Güler gibi kolaylıkla ağlıyordu. Kahve tenhaydı. İki masa ilerimizdekiler gülmeye başladılar. Ben de neredeyse tu-

tamayacağım kendimi. Arap, yapmacık hıçkırıklarla kesilen tatlı sesiyle:

«Maskara!» dedi. «Bu kafayla büyük adam olamaz mıydım ben? Maskara.» Güldü: «Amma siz, sefâletin lezzetini bilemezsiniz ki! Şimdi siz merhamet ediyorsunuz bana. Belki de hiddet ediyorsunuz. Redaeti, faziletmiş gibi gösterdiğimi zannediyorsunuz! Yanılıyorsunuz muhterem... Kibr-i gururum yoktur benim. Hiç bir şeyim yoktur! Devrin...»

Kör Nuri arkasından yavaşça sokuldu, nargilenin marpucunu burnuna dayayıverdi.

«Buyur ağa! Tongurdat bakalım. Amma lûgat paralıyorsun ha! Beyim, sen buna çok yüz verme, tepene çıkar.»

Sesimi çıkarmadım. Beriki birden:

«Çekil başımdan veledi zina!» diye bağırdı. Bastonuna sarıldı. Kör Nuri gülerek kaçtı.

Öteden, kır saçlı bir adam:

«Kadın şeytani mi, rahmani mi Arap!» dedi, «hele anlat!»

Arap, ak avcunun ayasıyla, nargilenin kehribar ağızlığını sildi, yırık ağzına soktu. Kafasını iskemlesinin arkalığına dayadı. Uyumuş görünüyordu.

Kır saçlının karşısında oturan pırasa bıyıklı, duyulacak gibi:

«Keyfsiz bugün!» dedi, «köpoğlu da ne lâflar var ya! Sırf matrak dürzü.»

Kahvemi içerken:

«Nargilenin ateşi geçiyor,» dedim.

Cevap vermeden, gözünü açmadan, fokurdatmaya başladı. Burnuma hafif tömbeki kokusu geldi. Yavaşça:

«Abdullah bey,» dedim. «Ne yaparsınız köylerde?»

Kulaklarını oynattı. Gülümsedi. Ben kulaklarını nasıl oynatabildiğini düşünürken, o homur homur:

«Cehâleti istismar ederim muhterem!» dedi. «İh-

tilâfatı körüklerim. Sonra da istidalar döktürür, vekilliklerini der'uhte eylerim. Sever beni köylüler. Siz ne yaparsınız?»

«Ben mi? Benim köylülerle işim yok!»

Marpucu ağzından çıkardı, zorlama olduğu besbelli upuzun, çıngıraklı bir kahkaha salıverdi.

Hay serseri hay! dedim. Ben de kalkmış şununla...

Kızdım. Kahveyle nargilenin parasını bıraktım, çıktım. Arkamdan: «Muhterem, gel canım. Hiddet etme!» diye sesleniyordu.

O gün öğleden sonra Arap'ı bu kez Çınarlı hamamının önünde, çevresinde beş on dilenci çocuk toplamış, ders verirken gördüm. Hamamın kapısında hava almaya çıkmış, peştemallı üç tellâk hatır hatır kaşınıyor, arada da Arap'a lâf atıyorlardı. Abdullah kulak asmıyordu. Konunun önemine kendini kaptırmış, tane tane konuşuyordu:

«... öyleyse kâinat,» diyordu, «fukaralarındır. Evvelâ yaşasın fukaralık. Bağırın ulan! Yaşasın!»

Çocuklar, itişe kakışa, sırıta gülüşe bağırdılar.

«Yaşasın!»

«Niye yaşasın ulan?» Çevresine bakındı. Çocuklar önce sustular, sonra gene güldüler. Arap:

«Dümbelekler,» dedi. Kuşağının arasından yağlı, buruş buruş bir kâğıt lira çıkardı, parmağını tükrükleyip, kırışıklıklarını düzeltti, güneşe doğru tuttu.

«Şunu gördünüz mü şunu?»

«Gördük!»

«Ha! İşte bu mel'unun üzerinde milyonlarca kirli elin izi var. Parmak izi var. Al gülüm, ver gülüm. Al, ver. Ne demektir bu? Sen söyle ulan keleş... Ne demek bu?»

Çocukların arasından biri ortaya çıktı:

«Elindekini bana ver söyleyim Arap abi,» dedi.

Ötekiler de atıldılar:

«Bana ver, bana ver! Ben söyleyeyim Arap abi!»

Arap:

«Susun!» diye haykırdı. «Keleş söyleyecek.» «Al,» dedi. «Bilemezsen geri alırım bak, ha!.»

Keleş parayı kaptı:

«Arap'ı kazıklamak demek,» dedi, fırladı gitti.

Beriki arkasından:

«Hayvan!» dedi. «Arap'ı kazıklamaktan ne çıkar? Sizin sülâlenizi kazıklıyorlar! Hadi basın! Çekin arabanızı, piç kuruları...»

Elini poturunun yan cebine attı. Ortalarına bir avuç bozuk para serpti. Çocuklar birbirlerinin üstüne atılarak paraları kapışırlarken, o, kafası yukarıda, kalçadan fırlayan ayağıyla, direk gibi dimdik yürüdü, gözden silindi.

ANLAŞILMAYAN

Geldiğinin dördüncü günüydü.

Sayman: «Bu adam kaçık,» dedi, «günde kaç sefer el yıkamak bu?»

İhtiyar şeker hastası söze karışmamıştı. Gözlüğünü burnuna indirmiş, yatağında kitap okuyordu.

Daha ilk akşamdan ona ısınamadılar. Gene de hastalığını merak eder görünmüşlerdi. Ortaya: «Rahatsızım efendim,» dedi, yatağına girdi. Ertesi gün vizite zamanı, gözlem kâğıdı doldurulurken kulaklarına çarpan: «..bazı geceler boğulacak gibi oluyorum. Bir kere yatak *odamızın* camlarını kırdım...» gibi sözlerinden de pek bir şey çıkaramadılar. İki doktor muayenelerini bitirip gittikten sonra, beriki bir ara dışarı çıktı. «Nefes darlığıdır,» dedi, sayman, «yahut damar sertliği...» Emekli öğretmen: «Daha genç canım,» dedi.

«Anlaşılır...»

Kapı itilince sustular. Hemşireymiş. Gülümseyerek elindeki şırıngayı sallıyordu.

Şeker hastası suratını buruşturdu: «Senin güleç yüzün olmasa hani...»

Sayman: «Hemşirânım,» dedi, «âhengimiz bozuldu!»

«Niye?»

«Gözünü seveyim canımı yakma.»

«Hadi, naz etmeyelim bakalım.»

«Buznevânın biri... nesi varmış?»

«Geçmiş olsun... Astım şüphesiyle göndermiş-

ler... Nerede o? Kanı sayılacak, idrârı... söyleyin de aşağıya gelsin.»

Söylediler. «Teşekkür ederim,» dedi, yürüdü. Dönüşte yastık kılıfının ters çevrildiğini farketti. *Münasebetsizlik...*

Elindeki kâğıdı pijamasının cebine soktu. Parmağı sancıyordu. Sabun kutusunu, havlusunu alıp çıktı. Arkasından sessizce gülmüşlerdi.

Bankanın genç doktoru birkaç haftadır, ikide bir karşısına dikilen bu adamdan bıkmıştı. Onca bir şeysi yok. Heyecanlı, kuruntulu, zayıf o kadar. Verdiği ilâçları alsa bir beygirin sinirleri bile düzelebilir. Sonunda: «Pekâlâ,» dedi, «sizi hastaneye yollayacağım, inşallah derdinizi orada anlayabilirler!»

Gerçekten doktorun verdiği reçeteler yırtılıyordu. «... yatak *odamızın*» demesinden evli olduğu sanılabilirdi, ama değil, boşandı.

Emekli öğretmen güldü: «Dün benim bildiğim sekiz!»

İzinliyken hastalanıp, hastaneye yatırılan harbiyeli kulağını kaşıdı: «O da bir çeşit, ne yaparsın!»

Gece oldu. Bitişik odadaki emekli kaymakam geldi. Hemen her gece gelir zaten. Anılarını anlatır. Taş sancısı çekiyor. Milletvekili seçimine bağımsız aday olarak katılmış, kazanamamış. Sesi gürdü. Üstelik bağıra bağıra konuşuyor. Köşedeki kalp hastasıyla yeni gelenden başkası, onu, yataklarında yarı doğrulmuş dinliyorlardı.

Ötekinin yüzü duvardan yana. Terli. *Kan normal, idrar normal... Bakalım ciğerler nasıl? Bunların da normal demekten başka mârifetleri yok.* Kaymakamın sesini duymayayım diye, kulaklarına pamuk tıkamıştı, ama ses sanki kulağının içinde. Uğulduyor. İçlerinden en çok şeker hastasıyla harbiyeliye içerlediğini düşündü.

Şeker hastasının gözleri alttan boz bir kırmızılıkla, ışır, sık sık bir noktaya dikilir. O noktayı aşın-

dırması gerekmiş gibi. Bazan çok neşeli olurdu. Karagöz oynatır. Burnunu tutarak nezleli bir klarnetten içli nağmeler dinletir. Kendisinden konu açmayı sevmez. Soruları çoğunluk ne yanı tuttuğu, neyi savunduğu anlaşılmayan bir ustalıkla, kendisine vergi bir kapalılıkla geçiştirirdi. Onun için ise, sözü: «... değmeyin keyfine!»'den öte uzatmadı. Doğru, eğri demiyor. Bulunduğu yerde çekingenlikle karışık bir sevgi havası yaratıveriyor. Bir yeniyle yıldızları barışık değil. O. kuşkulu, izlendiğini sanıyordu. Oysa ihtiyarın görünüşte ilgilendiği yok.

Sıkıldı. Yorganını baş tarafından açtı. Ferahlar gibi oldu. Ak badanalı duvarda koğuştakilerin suratları yansıyor, siliniyor... Midesi sancıdı. Tiksintisinden bir yoğurt, biraz ekmek, biraz da kantinden aldığı helvayı yiyebiliyordu. Kaşığı, çatalı kendisinin. Durmadan sigara içiyor, parmaklarında tütün kokusunu sezince de ellerini derisi acıyıncaya dek sabunluyor. Her aklına geldikçe yeminlerin en büyüğünü, en korkunçlarını sıralar. Ama birkaç saat geçmeden içi kıvranmaktadır. Gene dayanamadı. Dışarı çıktı. Koridor loş. Aceleyle sigarasını yaktı. Elleri titriyor. Başında bir doluluk, yoğunluk. Aklına geldi, çabucak kulaklarındaki pamukları çıkardı. Kulak boşluklarının gürültülerle dolduğunu sandı. Kaputunu başına çekti. *Üşüyorum.* Hızlı sayılabilecek adımlarla koridoru birkaç kez arşınladı, sonunda merdivene yakın tahta kanepeye çöktü. *Babam gibi felç gelirse? Ne oluyor bana? Pis herifler.* Ötekilerle pek gerekince bir iki kelime konuşmuştu. Harbiyelinin ilgisine kızıyordu. Hemşirenin bir ona: «Derece ister misiniz?» demesi garip. Ateşi yok. *Olsun, sen mecbursun derece koymaya.* İçeriden kahkahalar koptu. Ondan da çok ihtiyar sinir bozucu.

. Kapı açıldı. Emekli kaymakam: «Allah rahatlık versin,» dedi. Beriki kendisini merdivenlere dar attı.

Röntgen servisi kalabalıktı. Daha kapıdan: «Bugün heyet günü, yarın gel,» dediler. Döndü. Hemen bütün gününü koridorla bahçede geçiriyor. Sabahleyin başasistanın, beş on kez diz çöktürüp kaldırdıktan, uzun uzun yüreğini dinledikten sonra, kafasını sallayıp suratını buruşturması çok canını sıkmıştı. Üstüne: *Yarın gel. Ahmak yerine koyuyorlar adamı. Sersemler.* Ama hiç kriz de gelmedi. Sabaha dek yarı uyur yarı uyanık bekliyor, yok. Evdeki gibi bir olsa anlayacaklar. Hele dün gece gün doğacağına yakın, uyudu da galiba! Epeyce. Düş görmedi. Hep uçurumlardan yuvarlanır. Sazlıklara, bataklıklara gömülür. Görmedi, garip. Gülümsedi, gülümsediğinin birden farkına vararak, boynuna kadar kızardı.

İhtiyar kantinden çıkmıştı. Önce pavyona doğru bir iki adım attı, caydı. Odunların istiflendiği duvar boyunu tuttu. Uyuzluların yıkandığı hamamın karşısındaki kurumuş tek ağacın dibine çöktü. *Şunları evvelâ kemâli âfiyetle bir...* Göğsüne soktuğu kese kâğıdını çıkardı, ağır ağır yemeye koyuldu. *Kaymakam da amma atıyor! Bozma.* Çekirdeklerini teker teker fiskeliyor. Bir öğle üzeri hemşirenin onu yakalamasından beri, kirazlarını, lokumlarını gizlice yiyordu.

Duvarın öte yanından kulağına birtakım mırıltılar geldi. İlgilenecek oldu, önemsemedi. Ama: «Hadi be çabuk!...» sözünü duyduğunu koğuşa geldiği zaman anımsadı. Onu düşünüyordu. Saymanla emekli öğretmen altmışaltı oynuyorlar.

Sayman kozu çakarken: «Ne o hocam? Ne düşündün?» dedi.

«Hiç. Nazif bey sizlere ömür...»

İkisi birden bağrıştılar:

«Yapma!»

İhtiyarın aklı takılmıştı. Aldırmadan yatağına

oturdu. *Ne demek? Hadi be çabuk? Ben bu sesi tanıyorum. Nereden?*

Nazif bey, bir hafta önce bu koğuşa yatırılmış, sonra ameliyat için başka servise götürülmüştü. Şakacı bir adamdı.

Saymanla öğretmen durumdan bilgi istiyorlardı. Nasıl olmuş, neden ölmüş?

«Nasılı nedeni var mı? Ölmüş işte.» Kalktı, gitti. Arkasından bakakaldılar.

Sayman iskambil kâğıtlarını itti. Eli göğsünde dolaştı. Tabelâsında *Hylite* yazılı. Derecesi akşamları hep otuz yedi üç, dört. Gerçi çekilen röntgen filmlerinde bir şey bulunamamıştı, ama kendisine yakıştıramadığı hastalığın adı ağzından döküldü. «Hilit milit lâf. Bal gibi verem. Bizim sonumuz da bu...» Sarardı. Öğretmen de kötü kötü düşünüyordu. Sarılık göz aklarını bile boyamış. Kaşıntının geleceğini anladı, kendisini tutmaya çalıştı. Ellerine baktı, pijamasının kollarını sıyırıp kollarına baktı. Kara kılların altı sapsarı. Göğsünü açtı. Birden her yanını, kazıyacakmış gibi, tırnaklarını göme göme kaşımaya başladı.

«Bırak. Bırak canım, kaşıma, kanattın...»

İhtiyar, hemşirenin odasından çıktı. Pavyon kapısında burun buruna geliverdiler. Güldü: «Nasılsınız?» Biri geçip gidecekmişçesine bir hareket yaptı, öbürü kıpırdamadı, kapıyı tutuyordu. Bakıştılar. İhtiyar elini omzuna koyuverdi: «Gelin, size mühim bir şey söyleyeceğim.» Koluna girmiş, sürüklemeye başlamıştı bile.

Deminki ağacın dibine gelince asılarak kendisiyle birlikte onu da çöktürdü.

«Temiz, çimen, aldırmayın...»

Kaputunun cebinden köylü paketini çıkardı, uzattı. Hâlâ soluyor, belli etmek istemiyor da! Rengi iyice uçuk.

Kendisi yaktı. Ciddileşerek: «Şu duvarın gerisin-

de demin bir konuşma duydum,» dedi, «duyduğumu sonradan hatırladım işin garibi, ne dersiniz?» Cevap beklemedi. «Yoksa atıyor muyum? Belki de sesi tanıdım, *'hadi ve çabuk,'* benim icâdım. 'Hadi be çabuk, dendi gibi geliyor da bana.»

Sigarasından üst üste çekiştirdi, fırlattı. Kalın kalın öksürdü, etrafına bakındı.

«Evli misiniz?»

Önüne bakıyordu. Yatışmış gibi.

«Değilsiniz.» Biraz durdu: «Siz niye yemek yemiyorsunuz? Bakın bacaklarınız titriyor... Öyle ya, yemek yemezsiniz.» Ensesini uğuşturdu: «Sıkıldınızsa gidelim.»

Kalktı. Beriki de kalktı. Yanyana yürümeye başladılar. İhtiyar arasıra yan gözle sezdirmeden yanındakini süzüyordu.

Cümle kapısına yaklaştıkları sıra durdu: «Barıştık mı? Hadi güle güle...» Bir iki adım attı. Sonra o sıra aklına gelmiş gibi, arkasından: «Başınız sıkışırsa, asabiye profesörüne benden bir selâm götürün, iyi adamdır, işinize yarar,» dedi.

Öğle yemeğinde hep Nazif beyin lâfı edildi. İhtiyar konuşmadan yemeğini yiyordu.

Ona hiç bakmıyor. Sıcak çorbanın buğuları ağzını sulandırıyordu. Acaba muhallebi istese farkına varırlar mı? İlk kez canı çekiyor. Dilinin ucuna gelip gelip geri dönüyordu: «ver» demek. Diyemedi. Yoğurdunu çabucak bitirdi.

Bahçeye çıktığında koyu bir bulut kümesi güneşi kapamıştı. *Deli yerine koydu. Sen git asabiye profesörüne. Kulağına ses gelmiş de!* Sesini yükselttiğini bilmiyordu. «Aklınca beni yakalatacak. Herkesi kendin gibi mi sandın? Burada işim ne? Anlayamıyorlar. Babam gibi sürüne sürüne geberip gideceğim.»

O gece beklediği oldu, bağırarak uyandı. Ter

içindeydi. Hırıltılar büyüdü, dindi, gene ortalığı kapladı.

Sabaha dek kıvrandı.

Emekli kaymakam da ihtiyara kızıyor. Eskiden tanışırlar. Öyle sinsi bir bakışı var. Düşünde bir ağaç kütüğü görmüştü. Kütüğe dokununca yılan olduğunu anladı. Dört başlı bir yılan. Her başı kocaman bir göz. İçi kıvrım kıvrım solucan dolu.

Asistan harbiyeliye: «Sizde albümin çıktı,» dedi, «yarın sabah, yemek yemeden yarım saat yürüyün, sonra idrarınızı tekrar tahlil ettirin. Su da içmeyin.»

Harbiyeli şaşkın şaşkın bakıyordu. Taburcu olmak üzere. Zatürrie geçirmişti. Heyete çıkacak. Heyete çıkabilmek için bütün servisleri dolaşması gerekti. Bir cildiye kaldı. Nereden çıktı bu albümin? Onu galiba unutmuştu.

«Efendim,» dedi, «bana bugün için gel dediler, röntgen kalabalıktı.»

«Size başasistan bakacak, şimdi gelir.» Döndü, kalp hastasının yatağına yaklaştı.

Dipte tek sesi çıkmayan hasta. Konuşmaz, sızlanmaz. Geceleri hafif hafif inler. Dört ay önce oğlundan bir mektup almış. Bir de arkasında *hâtıra* yazılı bir fotoğrafını. Hergün aşağı yukarı ayni şeyleri söylüyordu: «Sabah şerifleriniz hayrolsun. Allah rahatlık versin. Afiyet olsun...» Gene apdestini alır, namazını kılar. Perhiz yemeğini «Bismillâh» demeden yemez... Derdinin oğlu olduğu biliniyor. Vakitli vakitsiz kendisine mektup gelip gelmediğini sorardı. Küçük, buruşuk yüzlü yaşı belirsiz bir adam. Asistanın ona her zamankinden çok ilgi göstermesinin nedeni sonradan anlaşıldı.

Başasistan: «Uzanın,» dedi.

Bileklerine kelepçemsi halkalar geçirdiler. Volan dönüşüne benzer bir uğuldama duydu.

«Kalkın.»

Merakla sordu:

«Doktor bey, affedersiniz neyim var?»

«Filminizi görelim de... Öteki servisleri dolaştınız mı?»

«Hayır. Dolaşmam mı lâzım?»

«Hemşireye sorun, o size yapılacak işleri söyler.»

«Ama...»

«Aması ne? Uzatmayın efendim, gidin!»

Dili tutulur gibi oldu. Çeneleri birbirine vuruyordu. Bir vakit titredi.

Sayman fıskıyeli havuzun dört yanına sıralanmış banklardan birine çöktü. Röntgen servisinden girmek üzere olan berikine gözü takıldı. *Allah Allah.* Üç beş hasta öteki banklarda oturuyor. Uzun uzun esnedi. Gözleri sulandı. *Biz de atıp tutuyoruz ya!* İhtiyarın dünkü soğuk hâli aklına geldi. *Amma gamsız.* İstemeden Nazif bey gözünün önünde canlandı. *Ne şeker adamdı. Allah rahmet eylesin.* Arka yola sapan öğretmenle harbiyelinin el kol sallamalarından önemli bir şeyler konuştukları anlaşılıyordu. Toparlandı, peşlerinden gitti.

«Ne o? Ne konuşuyordunuz?»

Harbiyeli sıkkın: «İşler sarpa sarıyor,» dedi, «bu albümin fena havadis.»

«Aldırma.»

«Aldırması var mı? Bu albümin yüzünden bizden bir çocuğu ihraç ettiler. Subay çıkamadı.»

«Yok canım.»

Film zarfını heyecanla açtı. Film çekilirken zifirle dolu ciğerlerinin hırıltısını duymuş, sevinmişti. İdrar tabii, kan normal, hararet yok. Bu kez kesinkes bir şey bulunmuştur. Yere kayan raporu havada yakaladı. Okudu: «Akciğerlerin görünüşü tabiidir.» Birden sinirlendi. Zarfı yere vurdu. *Yalan. Bunların hepsi yalan.*

Öğretmen: «Telâş etme,» dedi, «belki bir yanlışlık olmuştur.»

Harbiyeli: «İnşallah,» dedi.

Yere çarptığı zarfı almak için eğilirken birinin güldüğünü duyar gibi olmuştu, telâşla başını kaldırdı, pencereler kapalı, kimse yok. *Odur. Gülüyor şimdi de.*

İhtiyar bevliye servisinin kapısından çıktı. Üçüyle karşılaştı:

«Nereye?»

Sesini çıkarmadı, birini arıyormuş gibi iki yanına bakınarak uzaklaşıyor.

Sayman: «Bizim ihtiyara da bir hâl oldu,» dedi, «kızmaya başlıyorum.»

Durakladılar.

Bir leylek başaşağı dikildi, süzüldü, karşı dama kondu. Kırmızı zarfı elinde, mendilini nasılsa sermeyi unutarak oturduğu yerden leyleği izlemişti. Yuvada bir takırtı başladı. Gaga gagaya verdiler. Kanat çırptılar.

Çevresine bakındı. Küçük taşları elledi, bıraktı. Bir iricesini bulamadı. Kalktı, ayağının dibindeki kiremit parçasında karar kıldı.

Dama yetiştiremedi bile. Sıkıntıyla gene oturdu. Belki bir saat en kolay ne biçimde ölünebileceğini tasarladı. Sıcak suda damarlarını açıyor, odasına yanmamış kömür alıyor, bankanın en üst katından baş üstü atlıyor, ağzına bir tabanca namlusu sokuyordu. Her deneyinin sonunu da duyuyordu kötüsü. Ne yapsa öldüğünün farkına varacak. Oysa varmamayı istiyordu.

Bir gölgenin önünde durduğuna, sallanmadığına gözü çekildi. Sayman. Gölge yana kaydı, basıldı.

Tepesinden bakıyor. Ses çıkarmadı. Başını eğdi. Beriki yanına çömeldi. Yorulunca da çöktü.

«Ne var ne yok?»

Cevap vermedi.

Sayman toprak yoldan geçen bir hemşirenin arkasından uzun bir ıslık çaldı. Kadın arkasına baktı.

Yoluna gitti. Sayman bir türkü tutturdu. Sesi tatlı. Öteki kendisini türküye kaptırdı. Hiç beklemediği bir ferahlık göğsünü doldurdu. Ağzından, nasıl kaçtığına sonradan akıl erdiremediği bir «sesiniz güzel» çıktı.

Sayman şaşkınca baktı: «Yok canım!» Daha bir şeyler söyleyecekmiş gibi dudakları oynadı, durumsadı, türküyü sürdüremedi de.

Durgunlaşmış, tasasızlığı uçmuş gibiydi. Az sonra, kendi kendine konuşurcasına: «Şu hayat çok tuhaf,» dedi, «adamın bir ayağı çukurda hâlâ yaşayıp gidiyor, aslan gibi oğlu geçmiş gitmiş!» Söylediğinin nasıl bir etki yaptığını merak etti: Dalgın. Elindeki zarfı büküp bırakıyor, büküp bırakıyor. Sinirlendi, çekiverdi zarfı. Öteki birden atılıp geri aldı.

Sayman gülmeye başladı: «Allah Allah... ne oldu? Bir sakatlık mı var yoksa?»

«Var!»

«Allah Allah!»

Sabahleyin servise kahverengi, çul poturlu, lâcivert ceketli bir adam gelmişti.

Asistana: «... oğlu süt kardeşimdi,» dedi, «bir kadın meselesi yüzünden vurdular. Babasının altın saatini getirdim.»

Asistan adamı geri çevirdi: «... kalbi var, duymasın şimdi. Zaten birkaç güne kadar çıkacak. O zaman verirsiniz.»

O sırada ihtiyar da asistanın yanındaydı.

Sayman: «Sen de duymamış ol,» dedi, «gizleyeceğiz.»

Yemek sırasının üstüne tünemiş gibi, yarı bağdaş kurarak oturmuş. Çorbasını höpürdeterek içiyor. Ortada garip bir suskunluk. Adam çevresindekilerin ne sessizliğini, ne gürültücülüğünü yadırgıyor. Sağır değildi, ama yüzüne sağırların değişmez durgunluğu yayılı. Oğlu iri yarıydı. Babası ufak yapılı, ufak, sa-

rı elli, yumuşak, mum gibi titrek. Yemek ağzının kenarlarına, çenesine bulaşırdı.

Sessizliği harbiyeli bozdu: «Bey amca bugün renginiz çok iyi maşallah!» Her an bozulması istenen bir sessizlikti çünkü. Herkes ağzını açmaya fırsat buldu. Karşıdaki koğuştan biri kendisine «hususi rejim» yazıldığı halde, yemeğinin çıkmadığını söyleyen hademeye bağırdı bile. Öteki de: «Bu muhallebiyi eşeğin önüne koysan yemez. Topak topak.» dedi. Birkaçı: «Heyy! yahu,» dediler, «kendine gel.» Adam yalnız kararmış alt dişleri olan aralık ağzına götürdüğü kaşığı durdurmuş, sesin geldiği yanı araştırır gibi kırpışık kırpışık bakmıştı.

«Ben söyledim bey amca!»

«Ha! Eksik olma. Elhamdülillâh, Allah millete devlete zeval vermesin.»

Harbiyeli büyük masanın öte ucunda. Demin hatır sorarken acır, içten gibi görünen yüzü gergin:

«Âmin,» demişti.

Ne demeye var dedım. Yarın asistan filmi ışığa tutacak, normal, bir şeyimiz yok diyecek. Yemekten acele kalktı. Nevresimle battaniyenin arasına soktuğu zarfı yokladı. Yerinde. *Yalanım meydana çıkacak.*

İhtiyar koğuşa girdi. Emekli öğretmenden başkası, bahçeye çıkmışlar. Pencereye yaklaştı, burnunu cama dayadı, dışarıyı seyretmeye koyuldu. Kalp hastası ellerini başının altında kenetlemiş, onu seyrediyor. Öğretmen uyuyor.

Döndü, birkaç adım attı. Dosdoğru gözlerinin içine bakmaya başladı. Yanaştı, yatağının kenarına ilişti.

«Kolun uyuşuyor mu gene?»

«Şükür, iyiyim.»

«Benim şeker, inadına azalmıyor.»

Kalp hastası kaygıyla bakıyordu yüzüne.

«Aklından hep ölüvereceğin geçiyor değil mi? Benim de...» Buruşuk yanaklarını şişirdi: «Ama se-

ninki daha berbat. Bir bakmışsın küt diye ha? fena... Nazif bey otuz beşinde var mıydı?»

«Bilmem?»

«Pek sevmiştim onu. Oğlum gibi sevmiştim...»

«Allah rahmet eylesin... vâdesi yetmiş.»

«Seninkinden ne haber?»

«Yok. Bir haber yok.»

«Oğlunu çok mu seversin?»

«Tabii evlât değil mi?»

«Niye seversin?»

Kalp hastası sıkıntıyla gözlerini kaçırdı.

«Benim aklım ermiyor şu Allahın işine,» dedi, «o da bencileyin oyun bozan.»

«Tövbe estağfurullah. Peygamberini seversen git başımdan. Uyuyacağım.»

Kıpırdamadı.

«Gideceğim, gideceğim ya, merak ediyorum.»

Adam bunalıyordu. Gözlerini yumdu, soludu.

«Yahu bana kalırsa sen imkânı yok ölmezsin!» Güldü: «Vâden yetmedi. Halbuki oğlun gürledi gitti bile!»

Kalp hastası birden doğruldu. Ağzı çarpılmış gibi.

«Duymadın mı? İnanmazsın tabii. Ne yapalım, başın sağ olsun. Sen yaşıyorsun ya!»

Adam donuk donuktu. Başı sallanır gibi oldu. Sırtüstü devrildi. İhtiyar avcunda gizlediği cep saatine gözlerini dikti, bekledi. Birden başını kaldırdı. *Nereden duyduğumu sormadı.*

Pavyonun arkasındaki beton kaldırımdan güneş çekilmişti. Yanından koltuk değneğine dayana dayana bir hasta geçti.

Hafif. Seviniyormuş gibi.

Bileğini tuttu. Saniye ibresinin rakamları kesik kesik atlaması hoşuna gitti. İbre dolanıyor... Nabzını yoklayan elinden haberi yok. Saymıyordu. Hafif.

Ağır ağır yürüdü. Ortalarda kimseler görünmüyor. Cümle kapısının önünde durdu.

Toprak alanda bir fayton, bir taksi. Şoför kasketini yıkmış uyukluyor. Atlayıp gitse. Taksi! demesi yeter. Taksi! dedi.

Sesi pek zayıf çıkmıştı. Ayağını bir adım dışarı attı. Taksi! Sesi gene zayıf. O zaman üstüne başına baktı. Pijamasını, kaputunu gözden geçirdi. Elbiselerini alamaz. Karantinada.

Döndü. Kantinin çıkıntısından yeni sıyrılan harbiyeli onu gözlüyor, durmuş; yavaş yavaş yanına yaklaştı.

«Gazoz içer misiniz?»

Kaçamamıştı. Uysallıkla: «İçerim,» dedi.

Gazozu soluk almadan kafasına dikti. Keskin. Genzini yakıyor. Dayandı. Gözleri sulandı. Burnu sızladı. Kendisini tutamadı, görk! diye geğirdi. «Yarasın!» dedi, oradan biri. Ne yaptığının o zaman farkına vardı. Aceleyle dışarı çıktı. Harbiyeli peşinden geldi.

«Birini mi bekliyordunuz?»

Tüh! Nasıl yaptı bu işi?

«Hayır.»

Yarın ne olacak? Vizitede. Harbiyeli yanından ayrılmıyor. Kendiliğinden pavyonun arkasına yöneldi. Beriki de.

Ellerini arkalarına bağladılar. Bir zaman konuşmadan duvar boyunu adımladılar. Arada derinden mırıltılar, iniltiler geliyor. İyot kokusunu birden duyuran, öğürtücü bir koku. Açık bir pencereden duman gibi havaya dağılıyor.

Doktor, saymana: «Ne oldu böyle birdenbire?» dedi.

Emekli öğretmen yatağında doğrulmuş gözlerini uğuşturuyordu.

«Bilmem? Koğuşa girdim ki fena! Size haber verdim. Bir şeysi yok ama değil mi?»

«Yok. Atlattı. Neyse bırakın uyusun.»

O duruyor, kulak kabartıyor, öteki de duruyor, kulak kabartıyor.

Birden: «Hastalığımı anlayamıyorlar,» dedi. Harbiyeli duymamışçasına baktı. Yüzünde düzgün bir tümcenin, birkaç kez evrilip çevrilmiş tümcelerden sonuncusunun ortasından kesildiğini anlatan açık bir tutukluk.

«Dilekçe vereceğim, beni İstanbul'a yollasınlar.»

Yanındakinin dinlemediğini farketti. Yastık kılıfını ters çeviren o olmalı. Kızamıyor ama. *Tuhaf.*

«Yastık kılıfını siz mi çevirmiştiniz?»

Harbiyeli işaret parmağının tırnağını kemiriyordu. Telâşla: «Hayır,» dedi.

Gülümsedi. İç geçirdi.

«Sizin de bir şeye canınız sıkılıyor belli.» Sustu. İkisi de bir noktaya bakıyor gibiydiler. Harbiyeli neden sonra:

«Ne yapmalı bilmem?» dedi.

Akşamüzeri koğuşa yeni bir hasta yattı. Uzun boylu, pehlivan yapılı. Atlet fanilasıyla oturuyordu. Geniş alınlı. Renkli. Sakız çiğniyordu. Bastıra bastıra çiğniyor. Et çiğniyormuş gibi. Sarı bir havluyu sırtına atmış, deri el çantasını yatağına boşaltmıştı. Ters kapatılmış birtakım fotoğraflar. Bir diş macunu, bir fırça. Ötekiler yemekteydiler.

Yatağına geçmek isterken, pehlivan yapılı, elinde tutup baktığı fotoğrafı yüzüne uzattı: «Nasıl bu?» Büyük gözlü, büyük dudaklı, adamakıllı boyalı olduğu belli, saçları omuzlarına dökük bir kadın. Fotoğrafçı dudak çizgilerini kalemle iyice belirtmiş. Gülüyor. Dişleri pırıl pırıl. Aç gözlü, bayağı bir kadın. Geri çekti, hemen bir başkasını uzattı: «Bu?» Daha zayıf, ince yüzlü. Pek boyanmamış. Berikinin uzun uzun, dümdüz bakışına sinirlenmiş gibi fotoğrafı bu kez daha çabuk geri aldı: «Birine mi benzettin?»

Sinirli: «Ne münâsebet,» dedi, «Allah sahibine bağışlasın.»

«Hangi sahibine?»

İkinci, karısını andırıyor. Onun gibi, küskünce. Süzgün. Gözleri de açık renk. Kaynanası zorla ayırdı. *Melekti karım.*

«Bu şimdi bize metelik vermiyor ya, bak!»

Havlunun kapattığı omzunu açmış ona gösteriyordu. Bu omuz öbürünün yarısı denli daha büyük, şiş, kızarık. Dokunulsa yumuşaklığı elin altından kayabilecek gibi bir tümsek boyunla omzu birleştiriyor. Morarmış, derince oyuntunun yanları.

«Geçmiş olsun efendim.»

«Kaza değil. Adenit TE BE.»

Yemekhaneden çıkanlar birer ikişer koğuşlarına gidiyorlardı. İhtiyar meydanda yoktu. Saymanla öğretmen yeni hastaya: «Geçmiş olsun,» dediler. Yemekten önce sayman öğretmene: «Bence biri adamcağıza oğlunun öldüğünü söyledi,» demişti. Öğretmen: «Zannetmem,» dedi, «ne diye? hem duysaydı adam fücceten giderdi. Bir kriz geçirdi herhalde.»

Kalp hastası inliyordu.

İlkin gözlerine ilişmedi. Pehlivan yapılı hasta, fotoğrafları teker teker eline alıyor, hayran hayran baktıktan sonra dudaklarına götürüyor.

Sayman göz kırptı. *Al bir tane daha!*

Derken sesini yükseltti. Yeniden ele aldığı her fotoğrafa ayrı sevgi sözleri ediyor: «Haspam, hayatım, ciğerim, canım, yüreğimin başı.»

Öğretmen kahkahayı bastı. Sayman da gülmeye başladı. Beriki aldırmıyor. Şapırtıyla öpüyor bir yandan. Sonra iskambil kâğıtları gibi fotoğrafları birbiri üstüne koyarak topladı, kardı. Sol gözünü kıstı, kâğıtları özenle araladı. Harbiyeli de ortada görünmüyor.

Emekli kaymakam başını bir kez kapıdan uzattı, çekildi.

İhtiyar geldiğinde koğuş uyumuştu. Gece yarısını birkaç dakika geçiyor. Ayaklarının ucuna basa basa yürüdü, kalp hastasının soluğunu dinledi, yatağına girdi.

Beriki yarım saat öncesine değin asistana ne diyeceğini, saymanın yalanını çıkarmaması için ne yapması gerektiğini düşünmekten yorgun düşmüş, sızmıştı. Karısının yüzünde de o dargınlık.

Umduğundan kolay oldu. Ertesi gün doktora: «Röntgenci izinliymiş efendim» ya da, «yarına kaldı film» demeyi tasarlıyordu. «Yarına kaldı film efendim,» dedi, yavaşça. Başasistan onunla ilgilenmeden geçip gitmişti zaten. Doktor: «Peki,» dedi.

Bir ara saymanın sesi yükseldi: «Benim hâlim ne olacak doktor bey. Yat yat. Derece düşmüyor.» İki doktor fısıldaştılar. Başasistan yüksek sesle: «Yarın, en çok öbür gün hocanın gelmesi muhakkak gibi. Bir şeyler düşünürüz olmaz mı?» dedi. Hoca on günden beri yoktu. Tıp kongresine gitmişti.

Bir karar vermeli. Herkeste bir sakatlık bulunabiliyor. Başasistanın onunla ilgilenmediğine bakılırsa, dünkü âletten de bir şey çıkmadı. İhtiyara yanaşıp söylediğinin şaka olup olmadığını sorsun mu?

İhtiyar kaputunu sırtına atmış çıkıyordu bile. Yanından geçerken umutlandırıcı bir bakış bekledi. Oralı değil, geçti, gitti.

Gene kuşkulandı.

Terliklerini sürüyerek gitti havuzun kenarına durdu. Harbiyelinin dün ona önemli bir şey söyleyecekmiş gibi bir hâli vardı. Birdenbire merak etti. Caydı... Fıskıyeye gözlerini dikti. Renkliydi gördüğü düş. Yığın yığın eflâtun. Orası öyle.

Pehlivan yapılı hasta bir omzunu eğerek geldi. Yüzü acıklı. Berikinin yanına dikildi. İkisi birden fıskıyeye bakmaya başladılar. Boş boş. Koca gövdesi gibi mantarlaşmış bir direk gibi, eğik. İt, yıkılacak. Fıskıyeye bakmaktan yorulmuyor gibiydiler. Or-

tasına ak, ebonit, hafif bir top bırakmışlar. Top düşer gibi oldukça yukarı fırlıyor... Topun düşmemesi tuhaf. Her an düşecek gibi oluyor.

Harbiyeli yanlarından koşarak geçti. Sapsarıydı.

Gelişigüzel bahçeyi dolaşmaya başladı. İkinci dolanışında öteki hâlâ merakla topu seyrediyordu. Üçüncüde: «Bu üç,» diyordu, saymanla karşılaştı. Ağaçlığın arkasından çıkıvermişti.

«Ne o Maratona mı çıktın?» Kirli kirli güldü. Yıvaşık. Yeni kesilmiş etleri daha titreyen bir sıcak hayvan gövdesi yıvaşıklığında.

«Doktor senin filme bakmadı. Niye? Saklamaktan bir şey çıkmaz ki! Baktır baktır.»

Kaputu kaputuna sürtünüyor. Cıvık etini avuçlamış gibi oluyor. Susuyorlardı. Sayman durdu. Yumuk eliyle kolundan tuttu. «Şurada biraz oturalım hele.»

Yorgundu, midesi kasılıyor, sancıyor. Oturdular.

Sayman: «Prevantoryuma göndermelerini isteyeceğim,» dedi, «bence sen de öyle yap. Ne diyor raporda? O değil de... Bu hastanede neler dönüyor biliyor musun?»

Tükürdü: «Herifin biri karısını ismi lâzım değil, bir doktorla cürmü meşhut yaptırmış. Herif seyahatteymiş. Gûya. Karı gelmiş hastaneye yatmış. Sözde hasta. Sonra herif bir tertibat! Bastırmış ikisini de.»

Biraz sustu, sonra karar vermiş gibi: «Senin ağzın sıkı,» dedi, «böyle olmak lâzım. Şu emekli kaymakam amma veriştiriyor değil mi? Ya bir torpilleyen olsa...»

Acaba asabiyeciye gitsem mi?

«... biz de arada lâfa karışıyoruz. Tabii hakikatı anlatmak lâzım. Günahı boynuna ben şu bizim ihtiyardan şüpheleniyorum. Sen?»

Ağzımı arıyor.

«Zannetmem.»

«Sen gene zannetme. Adamın bu hastanede sinek vızlasa haberi oluyor. Tanımadığı yok. Nihayet şurada birkaç hastayız, arkadaşız. İleri geri lâf olsun diye konuşuluyor. Bunu ciddiye alanın da ben aklına turp sıkayım.»

«Harbiyeli neye sıkılıyor?»

«Hiç canım, albümin buldular ya... aklında olsun, nemize lâzım, biz hiçbir şey duymadık, hiçbir şeye...»

Öğretmen geliyordu. Sustu.

«Gidiyor musun? Aklında olsun işte öyle.»

Başasistanın odasının önünde bir zaman durdu. *Ne olacaksa olsun.* Birden kapıyı vurdu, girdi. Başasistan bir hastayı muayene ediyordu, girene bakmadı. Dinleyicisini kulaklarından çıkarırken gördü.

«Ne var?»

«Bir ricada bulunacaktım efendim.»

Öteki hasta dışarı çıkınca, başasistan yüzüne baktı. Gitti, masanın orta gözünü çekti. Bir mavi şeridi eline aldı.

«Nedir?»

«Efendim, beni İstanbul'a yollamanızı istiyorum.»

«Sebep?»

Duraladı: «Hiç efendim. Öyle!»

Doktor gözlüğünü burnuna itti. Grafiği inceliyor gibiydi. Oturdu. Sonra alaylı:

«Buhranlar ne âlemde?» dedi, «gelmiyor galiba. Bence iyisiniz. Öyle değil mi?»

«Hiç iyi değilim efendim, onun için...»

«Önemi yok. Film niye yarına kaldı?»

Yutkundu, kıpkırmızı kesildi.

«Röntgenci izinliymiş efendim.»

«İzinli değil. Yalan söylüyorsunuz. Nereye sakladıysanız getirin hadi. Siz bu kadar doktoru atlatacağınızı mı sandınız? Sizi taburcu edeyim de görürsünüz!»

Yüzüklü eliyle kapıyı gösteriyordu. Yumruk ye-

mişcesine sersemlemişti, yüreği yerinden sökülecekmiş gibi atıyordu. Fırladı. Merdivenleri görmeden çıktı. Koğuşa gelince kendini yatağa attı.

Harbiyeli şaşırmıştı. Koğuşta ikisinden başka kimse yok. Kalktı yanına geldi: «Ne oldu?» Ötekinin omuzları sarsılıyordu. Gidip bir bardak su getirdi, başına döktü, bekledi. «Boğuluyorum,» diyordu, durmadan. Harbiyeli telâşlandı.

Döndüğünde yatağını boş buldu. Afalladı. Arkasından içeri giren hemşireye: «Demin buradaydı,» dedi, «nereye gitti!»

Asabiye profesörünün kapısındaki odacı iskemlesi boştu. Aşağıdaki kapıdan hızla girdi. Merdivenleri ikişer üçer çıktı. Körük gibi soluyordu. Tabelâyı okudu. Kapıyı vurmadan girdi. Profesör bir kitap okuyordu, sıçradı.

«Efendim,» dedi, tıkandı.

Profesör kırçıl saçlarını geriye attı. Sezdirmeden masasının yanındaki zile iki kez uzunca bastı.

«Durun bakalım telâşınız ne? Ne oldu. Oturun şuraya.»

«Doktor bey, ben...» Ağlıyor. O sıra kapı açıldı. Odacı girdi. Koltuktaki hastayı görünce bozuldu. Kekelemeye başladı. Profesör dişlerinin arasından:

«Sersem,» dedi, «git bana Sadık beyi çağır.» Kendi servisinde yatan hastalardan biri sanıyordu. Beriki birden ayağa kalktı: «Doktor bey, ben... sizinle konuşacağım, kimseyi çağırmayın!»

«Pek âlâ, pek âlâ...» Gene de odacıya gizli bir işaret yaptı.

«Ne oldu? Anlatın bakalım.»

«Efendim... Benim hastalığımı anlayamıyorlar... ben hastayım. Benim babam da felçten öldü.»

Doktorun yüzü belirsizce buruştu.

«Ramiz bey bana, sen yalan söylüyorsun dedi, ben yalancı değilim.»

«Ramiz? Dahiliyedeki... ne işin var senin orada?»

«Ben orada yatıyorum efendim.»

Durumu pek kavrayamamıştı.

«Sonra?»

«Bankadaki doktor da anlamadı. Bunlar da bir şeyin yok diyorlar. Ben deli miyim?» Sustu. Birden yatışmış gibiydi.

Profesör kaşlarını sıvazladı, alnını sıktı.

«Peki, bana gelmek nereden aklına geldi? Öyle kendiliğinden mi?»

Cevap vermedi.

«Söylesene?»

«Efendim bizim koğuşta bir ihtiyar var. Şeker hastası. O dedi ki...»

Kapı vuruldu.

«Peki. Sen şimdi in aşağıya. Senin hastalığını biz muhakkak buluruz. Merak etme. Hadi. Aşağıda bekle. Ben sana doktor yollayacağım.» Omzuna vurdu, dışarı çıkardı.

Doktor Sadık içeri girdi.

Başasistan hemşireye: «Bunlarla mı uğraşacağız» dedi, «yarın taburcu ederiz, biter gider.»

Koridorun karanlıkça bir köşesine büzülmüş, titreyip duruyordu. Bazan bütün gövdesi ileri atılacakmış gibi sarsılıyor. Epey zaman geçti. Gözü merdivenlerde. Neden sonra ak gömlekli, kabarık saçlı bir adam koridora indi, iki yanına bakındı, onu gördü.

«Siz misiniz o hasta?»

Beriki ışığa çıkınca tanıdı.

«Gelin.»

Bir sandalye gösterdi, pencereye doğru yürüdü, başını çevirmeden: «Anlatın,» dedi, «ne duyuyorsanız hiç çekinmeden...»

Sonuna dek kıpırdamadan dinledi.

«Peki şuraya oturun şimdi. Az daha geri çekilin.»

Hâlâ titriyordu. «Doğru dur!» Doğru dur etkisini gösterdi. O sıra çekiç dizine indi. Doktor akı taş-

mış gözlerini gözünden ayırmıyor. Yumuşak çekiç dirseklerine de dokundu. Yatırıldı, kaldırıldı... Bir hoyratlık, zorbalık var davranışlarında. Gene de ölçülü, güven verici.

«Hep böyle sinirli misiniz?» Cevap beklemedi: «Yarın sizi kahvaltıdan sonra bir daha muayene etmem lâzım. Tok karnına. İyice yiyin. Anlaşıldı mı? Gelirken hasta kâğıdınızı da getirin, raporunuzu yazarım...»

Harbiyeliyle yolda karşılaştılar. Durulmuştu. Hattâ gülümsüyor. Harbiyeli: «Çok merak ettim,» dedi, «nereye kayboldunuz?»

«Hiç. Geçti, iyiyim!»

Birden harbiyelinin koluna girdi, pavyonun arkasına doğru sürüklemeye başladı.

«Sizin iş ne oldu?» Dili biraz dolaşıyordu.

«Benimki mi? hiç... fena... bu sabah gene...»

«Anlatın,» dedi, «ne duyuyorsanız hiç çekinmeden.»

Gülümsüyor. Harbiyeli duraladı.

«Hadi, anlatsanıza...»

Harbiyeli önce çekingen, sonra birden açılarak konuşmaya başladı.

«İzinli gelmiş. Düğünden önce... yasaktı ama evlenmişti, gizlice, sivil nikâhla, beş ay sonra subay çıkacak, arkadaşlarıyla bir eğlentiye gitmişler. İçmişler. Çok içmişler. «Çağlayan»'da rakı şişeleri buz tutar. Öylesine soğuktur. Biri suya girelim, demiş. Girmişler. Adamın soluğu tutulurmuş. Farkında değillermiş. Belki bir saat girip girip çıkmışlar suya. Ötekilere bir şey olmadı da... O zayıf. Kız kimsesiz. Harbiyelinin anasının yanında. Subay çıkınca onları yanına alacaktı. Gerdeğe bile giremeden işte böyle. Şimdi de albümin diye bir şey tutturuyorlar. Ya subay çıkamazsa? Yıkılır! Nikâh yapmasaydı. Gene de...»

«Kolay,» dedi.

«Nasıl kolay?»

«Yarın bakacak değil mi doktor kâğıdınıza, daha görmedi.»

«Görmedi.»

«Tamam. Şimdi ben gider sizin yerinize... sizin adınızı veririm, bende nasıl olsa bir şey yok...»

Harbiyeli şaşırmıştı. Beriki ekledi: «Günde elli kişi girip çıkıyor oraya, nereden farkına varacaklar.»

«Ama nasıl olur? Adımı deftere yazdılar.»

«Yazsınlar. Sizin üzerinize kimbilir kaç kişinin adı daha yazıldı.»

«Olmaz,» dedi, harbiyeli. «Yakalanırsak sahtekârlık olur!» Düşündü: «Sonra, anlar doktor, birden nasıl oldu da temiz çıktı diye.»

Dalgınlaştılar.

«Evvelki gün olacaktı ki bu iş.»

«Anlarsa ne olur? Yarın gene tahlil yaptır demeyecek mi? Aklına gelmez bizim anlaştığımız. Yarın gene ben sizin yerinize giderim. İcap ederse öbür gün de... üstüste bir şey bulunmayınca kurtulursunuz siz de... Olmaz mı? Gene siz bilirsiniz ya...»

Harbiyeli: «Siz ne iyi insanmışsınız,» dedi, «ummazdım.»

Öteki aldırmadı: «Bir de şöyle olur, siz yarın doktora şey dersiniz, unuttum dersiniz meselâ, göstermezsiniz kâğıdınızı. Yarın...»

Harbiyeli canlandı: «Bak bu iyi, hiç değilse bir günde iki kayıt geçmez deftere. Öyle ya... ama unuttum demek olmaz da... vizite zamanı ortada görünmeyiveririm... İş bir kere viziteyi atlatmakta. Doktor sorunca yüz numaraya gitti dersiniz...» Sustu: «Birdenbire temiz çıkması şüphelendirir doktoru ama,» dedi, «hay Allah ne yapmalı?»

Öteki mırıltıyla: «Başka çâreniz de yok,» dedi, «siz korkuyorsunuz, o kadar korkmasanız...»

Harbiyeli birden: «Onlar mesleğimi elimden alacaklar da, ben elim böğrümde bakacak mıyım?» dedi.

Koğuş kokuyordu. Zehirli bir kan. Hemşire pehlivan yapılı hastanın kolundan kan alıyor. Kırmızı kan ses çıkarır gibi her nabız atışta dereceli tüpü devrilip devrilip dolduruyordu. Yükseliyordu kan. Hemşirenin gözleri —kıvrılmış kirpiklerinin altındaki parlaklığını yitirmiş kuru gözleri, dikilmiş, yüzü iğrentili. Hastanın göz akları genişliyor gibi. Kanının gidişini duyuyor olmalı. Korkuyor olmalı. Korkusu tam gözbebeklerine damlamış. Yorgandan dışarı çıkan kıllı ayağının uzamış tırnaklı baş parmağı ötekilerden ayrı. Adam baş parmağından güç alıyor gibi.

«Bitti,» dedi, hemşire. Adam yutkundu. Kol çukuruna bırakılan pamuktan gözünü ayıramıyor. Ellerini yumruk yapmıştı. Tırnakları ağarmış.

Sayman: «Bir Allahaısmarladık bile demeden çekti gitti,» dedi.

«Kim?»

«Şu!» Eliyle kalp hastasının yatağını işaret etti: «Zaten bir tuhaftı sabahleyin. Bilmem ya... neyse geç.»

Yatağından çıkmayan kalp hastası viziteden sonra doğru başasistanın odasına gitmişti. Yalvardı: «Beni taburcu edin...»

Öteki pijamasının bir omzunu sıyırdı: «Bana müthiş kızar,» dedi.

«Kim?»

«Hemşire. Gediklisiyim ben buranın. Ama ne kaymak şey değil mi? Sırf...» Yaralı omzunu gösterdi: «Bu olmasa yüz verir. Hep bunun yüzünden kimse metelik vermiyor bize. Hey yavrum hey!»

Emekli öğretmen birden içeri daldı.

«Haberiniz var mı?»

Sayman yatağında doğruldu: «Ne olmuş?»

«Şu bizim hademe yok mu? Ne kurtmuş bizim ihtiyar da... Yakalamışlar yahu, muhallebileri satarken yakalamışlar.»

«Ne zaman?»

«Biraz evvel. Meğer ihtiyar izindeymiş. Hamam var ya, onun arkasında, duvarın öbür tarafında... İdareye bildirmiş ihtiyar. Suçüstü.»

Haber tez yayıldı. Akşam yemeğine değin herkes bir şey söyledi. Bir kısmı ihtiyarı aramaya koyuldu. Bulunamadı. Yemeğe oturulduktan birkaç dakika sonra ihtiyar yavaşça içeri girdi. Yemekhane bir ağızdan, bağrıştı: «Oooo!» «Neredesin yahu?» «Günün kahramanı!» İhtiyar somurtuyordu. Geçti, yerine oturdu. Birkaçı olayın nasıl olduğunu sormaya yeltendi, yüz bulamadı. Önce tuhaf bir sessizlik oldu, sonra gene yavaş yavaş gürültü başladı. Harbiyeli ötekiyle arada gözgöze gelmeye çalışıyor. Beriki dalgın. Sol gözünün kapağı kendiliğinden atıyor. Kimi kızıyordu ihtiyara. Anlatsa ya!

İhtiyar asık suratla yemeğini bitirdi, çıktı.

«Peki neye surat ediyor?»

«Ne bileyim ben?»

«Zaten...»

Uyuyamıyordu. Bahçedeki ışık odaya vurmuştu. Başını ihtiyardan yana çevirdi. Horultusu gittikçe artıyor. Bazan tıkanık tıkanık sesler çıkarıyor. Kimseyle konuşmadı, hattâ tersledi. Erkenden yatağına girdi, sırtını döndü.

Bunalıyordu. Harbiyeliye yaptığı öneriye bir türlü aklı ermiyor. İhtiyar kesenkes onları da yakalatır. Bütün onların hazırlayıcısı o! İnandı. Filmi sakladığını başasistana söyleyen o. Asabiyeciye de gitmiş, hiçbir şeysi olmadığını söylemiştir. Bir de kalktı, kendisini onun gönderdiğini söyledi. Adam anlamadı mı sanki? Öteki doktor da «Yarın gel,» dedi. Niye? Herkesten ne istiyor bu adam? Buradan onu çıkaracaklar da ne olacak? Niye kimse ona inanmıyor? Ölüp gidince mi inanacaklar? Niye «yarın gel» dedi? Oyalıyorlar. Hastalığını anlamadıkları yetişmi-

yormuş gibi, onu yalancı yerine koyup rezil etmeye çalışıyorlar...

Avuçlarının içi sırılsıklamdı. Yorganı tekmeledi. Birden kalkıp ihtiyarın boğazına sarılmak geçti aklından. Biri kapıyı sessizce açmış içeri giriyordu. Durakladı. Giyinikti içeri giren. Elini ağzına götürdü «sus» işareti yaptı.

Tanıdı: Pehlivan yapılı hasta. Adam çarçabuk soyundu. Pantolonunu yatağının altına serdi. Ceketsiz. Gömleğini, ayakkabılarını çıkarıp el çantasına tıktı. Pijamasını ayağına geçirdi. Fısıltıyla: «Bizimkinin dost gecesiydi,» dedi. Ağzı kokuyor. Kısık kısık güldü: «Öyle de gebereceğiz, böyle de. Allah rahatlık versin!»

Sabaha dek döndü, durdu.

Uyandığında güneş başını yakıyordu. Koridorda telâşla gidip gelenler var. Kahvaltı zamanı galiba geçmiş. Herkes yataklarında. Kalkacaktı, hemşire koğuşa girdi: «Hoca geliyor!» Doğruldular.

Hoca, uzun boylu, esmer, dik bakışlı bir adam. Arkasında on kadar ak gömlekli. İçeri doluştular.

Şaşkındı. Hocanın gelebileceğini dün hiç düşünmemişlerdi. Harbiyelinin yatağı boş.

Birden film aklına geldi. Nevresimin bağlarını çözdü, sezdirmeden çekti, yastığının altına koydu.

Başasistan her hastanın başında, kâğıtlarını göstererek hocaya birtakım açıklamalar yapıyor.

«Bu...» dedi, durdu. İki yanına bakındı.

«Tuvalette efendim, şimdi gelecek.»

Hoca sesin geldiği yana baktı. Herkes ona döndürdü başını. Bir sessizlik oldu.

Hoca: «Zararı yok,» dedi, «nesi var? Buyrun.»

Kulak kesildi. Başasistanın sesi yavaş çıkıyor. Pek anlaşılmıyor. Hoca eli çenesinde dinledi, dinledi. Sesini yükseltti.

«Bakayım... Yok canım. Mühim değil. Böyle teferruatın üstünde durmayin efendim, değil mi? Eser

miktarda albümin. Olabilir. İstirahatını verirsiniz... Hem mektebini ilgilendirir bu gibi hususlar. Evet... evet. Görüyorsunuz ne kadar yatak sıkıntısı çekiyoruz. Yatıramadığımız nice hastalar varken. Tabii... hemen... taburcu!» Yürüdüler.

Şeker hastasından sonra sıra onun. İçi rahatlamış gibiydi. Ama bakalım ona ne diyecek? Koğuşta neredeyse soluk bile alınmıyor. Kulakları uğuldadı. Geliyorlar.

«Bu efendim...» Sinirliydi, sesini kısarak: «Çıkar filmi!» dedi.

Yastığının altından çıkardı, uzattı.

«Bu tipik bir hasta efendim. Bence...» Lâtince bir deyim söyledi.

Hoca: «Yaa!» dedi. Kaşlarını kaldırdı. Eli genç çenesinde. Başasistan raporları teker teker gösterdi. Hoca bir zaman mavi grafiği inceledi: «Emin misiniz?»

«Tamamen efendim. Şüphesiz.»

Hoca omuzlarını kaldırdı. Serçe parmağının tırnağıyla dişlerine vuruyor.

«Pek âlâ,» dedi, «taburcu...» Durakladı. Şimdi de gözlerini çırpıştırıyor.

Beriki birden haykırır gibi bir ses çıkardı. Çenesi büzülüyor.

«Ne var?»

Sesi çıkmıyordu.

Hoca yanaştı. Dik dik yüzüne baktı.

«Hastasın... peki... peki...» Asistanlara döndü: «Ne dersiniz?» Anlamadan baktılar.

«Peki, sen şimdi koridora çık. Bir boy on defa koş gel. Ama kendini yorarak koşacaksın, anladın mı? Yüz metre yapar gibi.»

Başasistan bozgun bir yüzle durumsuyordu.

«Bu dev adamın nesi var?»

Koridorda deli gibi koşuyordu. Bayılmak kerte-

sine gelinceye dek koştu. Soluk soluğa koğuşa girdi...

Hoca dinleyicisini kulaklarından çıkarırken: «Hepiniz dinleyin,» dedi, «var.»

Başasistan kızardı. Önce kendisi dinledi.

Yok yolu, ne demek istiyor? Adamın günü gününe uymuyor. Üç ay olmuştu bu servise verileli. Bazan bağırır, çağırır, bazan da...

Öteki asistanlar, öğrenciler de birer birer dinlediler. Yüzlerinden pek belli olmuyor, ama hoca «var» dediğine göre...

Sayman: «Ben demez miyim,» dedi, «bunlar doktor değil, süprüntü... hoca olmasa...»

Öğretmen: «Yavaş,» dedi, «karşıdalar, duyulur.»

Oysa hoca «var» demeden önce içi içine sığmıyordu. Seziyordu zaten.

Harbiyeli içeri süzüldü.

Başasistan odasında düşünüyordu: Acaba tanıdığı biri mi? Suç kendisinde. Hocaya «şüphesiz» denmez. Bilgiçlik taslamayacaktı. Muhakkak ondan böyle yaptı. Burnu kırılsın. Yoksa «hakikat» gün gibi meydanda. Nasıl olur? Yoksa sezemediği bir incelik mi var? *Kendimden şüphe ederim.* Değil, o da değil. Akla en yakını: Tanıdığı biriydi, sonradan hatırladı. *Yazık yazık.* Dişlerini sıktı. *Nasıl anlamalı?*

Hemşire: »Nerede bu?» dedi.

«Yemekhanede galiba.»

Kantinden aldığı helvayı acele acele yutuyordu. *Var dedi, nasıl?*

Harbiyeli güldü: «Hızır gibi yetişti adam, yüreğimiz temizmiş. Sabaha kadar uyku tutmamıştı. Sizin insanlığınızı da hiç unutmayacağım... Niye çağırıyor acaba başasistan?»

Şeker hastası tek ağacının dibine çökmüş düşünüyordu. Ağzına bir kırmızı lokum attı. *Ortalık biraz karışacaktı ki! Olmadı.*

Deminden beri karşısında dikilip gözünün içi-

ne bakan iri köpeğe: «Ya, karabaş,» dedi, «kimden duyduğumu sormadı bile. Nafile dişine göre değil...»

Böyle bir haberi bekliyordu. Poturlu yalan söyledi...

Kese kâğıdını uzatır gibi yaptı. Köpek kuyruğunu oynatarak yanaştı, kokladı, çekildi. *Beklemeyecekti ki...*

«Dedim, sana yaramaz.»

Peki neye yaygara etmedi? İkinci lokumu da yuttu. Kafasını kaşıdı. «Etmez, etmez.»

Bir şey neye gizlenir? Güldü: «Herifin oğlu idamlık mıydı dersin?... Neye olmasın?»

Elini ağzını yıkadı, çıktı. Önce ona görünmeden asabiye servisine mi gitse? *Kaçacak mıyım?*

Başasistan yer gösterdi. Masaya dirseklerini dayadı. Yüzüne bakmıyor. *Siz hasta olduğunuza inanıyor musunuz?* Yok öyle demesin. *Hoca sizi tanıdığını söyledi, niye önce söylemediniz bana?* Bu da doğru değil. Gözleri bir noktada durmuyor. Nasıl başlasın? Elindeki kâğıdı yuvarlıyor, külâh haline getiriyor. Gene... *Bana ne?* Ayağa kalktı... Bir iki adım attı. Duvara doğru: «Size bir ay istirahat vermeyi düşünüyoruz,» dedi, «derdiniz buydu zaten.»

«Efendim ben istirahat istemiyorum.»

Döndü: «Ne istiyorsunuz peki?»

«Tedavi olmak istiyorum.»

«Birader ne lâf anlamaz adamsınız siz!» daha bağıracaktı, tuttu kendisini. «Burada yatmanız size bir fayda vermez, bunu aklınıza koyun. Sizin istirahata ihtiyacınız var anlaşıldı mı?»

Beriki kıpırdamadı: «Doktor bey ben hastayım. Bunu size ispat edeceğim!»

«Iyi... edin. Şimdi gidin de...»

Koğuştan hasta kâğıdını almaya çıktığı sırada, doktor Sadık başasistanın odasına girdi. Sınıf arkadaşıydılar ya, birbirlerini sevmezlerdi.

İhtiyar bir sigara yaktı. Ensesini kaşıdı. Havayı kokladı. Kükürt kokuyor.

«Namus meselesi değil», dedi, öyle olsa...» Suratını buruşturdu. «Değmez, üstünde durmaya...» *Herif dert yanan cinsten değildi belki, attı içine geçti gitti. Yok bilmem ne olmuş da. Sonuç?*

Tükürdü.

Doktor Sadık: «...olabilir,» dedi, «yanılmış olabilirim, belki temaruzdur, belki de... fakat bence...»

Başasistan sözünü kesti: «Yanlış anlaşılmasın, ben de kesin bir şey söylemedim. Fakat... her halde...» Çekiniyordu. Hocanın tuhaf halinden açmak üzereyken cayıyordu.

«Vallahi,» dedi, «birkaç gün daha yatırsak fena olmazdı, ama isterseniz bir ay istirahatla taburcu edelim. Yatıracak sürüyle hasta sıra bekliyor...»

«Güzel...»

Berikini odasının önünde bekler buldu.

Muayene sonunda, hasta kâğıdını aldı, okudu, dolma kalemini ağzına götürürken birden: «Bizim profesörün akrabası mısınız siz?» dedi.

«Hayır efendim. Niçin sordunuz?»

Duraksar gibi oldu, hasta kâğıdını gösterdi. «Profesör bir kayınbiraderinden bahseder daima. Pek zekiymiş. Adlarınız aynı da...»

«Hayır efendim.»

Duraklaya duraklaya raporu yazdı. Ayrıca cebinden bir bloknot çıkardı. Bir yaprak kopardı. Ona da bir şeyler yazdı.

«Tabii rahatsızlığınızı merak ediyorsunuz. Oldukça önemli. Fakat, size kendi tertibim, güzel bir ilâç yazdım. Eğer bir süre iyi istirahat eder, bu ilâçları da alırsanız hiçbir şeyiniz kalmaz...»

«Efendim, beni İstanbul'a göndermeniz mümkün değil mi?»

«Hay hay! Yalnız bir kere dinlenin, ilâçlarımı da alın! Fayda bulmazsanız o zaman. Olmaz mı?»

Düşündü.

«Peki, teşekkür ederim.» Çıktı.

Yolda raporu okumaya çalıştı. Anlamadığı bir sürü yabancı terimle dolu. Sevindi. *Şimdi bunu götürür burnunu dayarım.*

Başasistan odasında yoktu. Canı sıkıldı.

Harbiyeli: «Canım değmez,» dedi, «ne olacak? asabınız bozulur, vazgeçin. Siz iyi olun da... ötesi...»

İkisi birlikte taburcu edildiler. Şeker hastası akıllarına bile gelmedi.

Koğuştan çıkarken döndü, saymana:

«Yastık kılıfını siz mi çevirmiştiniz?» dedi.

YAŞAMASIZ

Dalgınlıkla yanıma oturdu, diyebilir miyim. Sezemediği belli gibiydi. Ya da artık kendini alakoyamadığı. Bilmem. Kimbilir. Dört yıl yüzünü erkekleştirmiş. Dolmuş kalktı. Bana öyle geldi. Pardüsülerimizin altında omuzbaşlarımız yaslandı birbirine. Onunki yuvarlak, kaslı. (*Benimki kemik.*) Tunç güzellik! Kumral, kıvırcık saçlarının ayrıntısını görüyorum. O kucaklanmadan edilemez, dedim gene. Sıkıldı. Eskiden de neye yoracağını kestiremediği bir sıkıntı duyardı bana rastladıkça. Dayanılmaz bir gerilmeyle bunalıyor şimdi, biliyorum. Ben zıt dayanamazlığımla dirseklerini tutmak istiyorum oysa. Mavi gözlerine bakmayı. Bir çeşit donuk tutkuyla. Kötülüklerimin seninle ilintisi yok, dedim. Mırıldanmadan. Yumuşak. Anladığını sandım. Tartışıyorduk. Beklenilmeyen bir susuntu aralığında birbirimize itildiğimiz gözümün önüne geldi. Üste yanaklarımızda bir ıslaklık. Geçiştirilen bir kazanın sonrası gibi. Isındım. Soluğum düzeliyor. Etim doyunmuş, çözgün. Değil ama! O taş! Huzursuzluğu yüzüne oyuk. Gözucuyla incelemeye çalışıyor daha, yanındakini. Görmez, çevresinden habersiz davranışların tedirginliğine kendini kaptırarak. Yerim boşalınca, ben yok olunca daha sıkılacaktır. Kurtulduğu için sevinir ya da. Ölümümü diliyor belki. Nedenini bilsen, aranıza girişimin, desem. Seninle konuşmaktan yasaklanmak üzülmeye değebilir. Bunu bilemezsin ki. Böyle düşün-

düğüm için suç yüklenebilirim. Suç yüklenmenin getireceği rahatlığı benimsemeden. Anlatabilmeliydim. Olmaz. Dinlemiyor. Yolumun yarısında indim. Bir vakit iğrentisini dindiremeyecek, ama ben ne yapabilirim. Duraklayarak bir kez gözgöze gelebilseydik. Ona duyurmak istediklerimin hepsini anlatabileceğimi umuyordum. Hiçbir şey değişmeyebilirdi. Ama sonuç zaten beni ilgilendirmez. Durup dinledim orada. Hayıflanarak denebilir. O başını çevirmedi. Çok uzaklaştığında bile. Çevirememiştir. Tozun toprağın havalandığı sıra, toz elenip dağılınca karısıyla da karşılaşabilirdim. Budalalığını söyleyebilir miydim yüzüne. Budalalığı o denli küçümsenen, bir kendini verebilme anlamında kullanmayı isterdim. Yaşamanın derimle değinimini tasarlamak bile güç. Ama demin, onunla omuz omuzayken bir ara yaşadığımı anladım galiba. Kapısına mermer basamaklarla varılan bir evin önündeki umutlu umutsuz kişinin gecikmiş sevinci! Her yan karanlıktı. Yalnız dip pencerelerinde bir kırmızı ışık vardı. Beklenebilirdim. Kocasının gittiğini öğrenmiş olabileceğimi umuyorsa. Öylesine de aşınmış ki! Merdivenler erimiş. İndim! *Heyecansızım.* İlk istasyondan geri dönmüş, şu çınarın ardına gizlenmiş olabilirdi. Yok. Gölge, peşlerindeydi. Bir gün kendi kendine konuştu. Duyurmadan. Bir daha bizim bulunduğumuz yerlerde görünmesen iyi edersin. Gözdağı! Gülümsemiştim. Anlamazdan geldi. Hep öyle sessizce o yağı, ben tutkun. Birbirimizin hep yanıbaşındaydık. Bu mu beni iten? Oyalandım. Çınarın ardına saklansaydı. Söze vakit bırakmayacak. Oysa orada ne aradığımı ona açıklayabilirdim belki. Daha odasında değilim. Yadırgamadığım bir küçük oyun tasarladım. Perde ardı öyle bir dördüncü olmalı ki, hıçkırıversin! Üçümüz şöyle bir duralayıp gülmeye başlıyoruz. Durumun acıklı ağırlığı olduğu gibi yıkılır. Adamın yerinde olmak güzel şey. Hakkın karışmadığı bir güçlülük. Bu denli güçlü ola-

bilir insan. İstiyor muyum? Bana kalırsa. Ben olsaydım. Saçma. Tersine yürütülemez olay. Üçümüz birer köşe noktası. Yerlerine çivili. Başka türlü olamayacak. Ne olursa olsun, ben karısını öperken o içeri girer. Suratı allak bullak. Üzerime yürüyecektir. Kadın duvara doğru geri gidecek mi? Pencereden atlamaya kalkışmak delilikti. Yüksek çünkü. Bunların tek anlamı olabilir. Bir bıçak atımlık uzağındaydım. Ayak parmaklarımın büküntülerini, baldırlarımı, göğsümü kasıyorum. Tırabzanın topuzunu sıkan sağ elime ışık vurmuştu. Köşe sokak fenerinden düşen ışığın korkak parçası. Perde kımıldadı. Bekleniyorum demek. Dönsem mi! Buraya gelişim getirildiğime inanmadığımdan. Sürükleniş. Dönmek yaptıklarımın en kolayı! Bu kez de daha yöresinde dolanırken savuşabilir miydim? Ötesi umurumdaydı. Olanın tümüyle unutulmasına bile benzetilemez. Hiç anılamasa da! Atlanılmış bir zaman bölüntüsü. Daha iyisi. Öyle olabilirdi. Dönülemeyeceğine inanlı mıyım. İlk kez! Öyle görünüyor. Yağmurla yumuşamış toprağa dalacak bir pulluk. Ya derinlik sertse. İçtenin düzeni eritmesini isterken istemiyorum. İstemek. İstendikçe değişemez yanın gücünü daha iyi anlayıp istememesini bilmeli. Tutamağımdan nasıl koparabilirim kendimi. Ölürüm. Üstünlüğümün kuruluğu, renksizliği, acısı, bağıntısızlığı içinde bileyli. Yitirmişliğin dışında. Ne olacağı başından belli öyleyse. Gene de? Kapının tokmağını tıkırdattım. Birkaç hızlı adımda merdivenleri aşarken, penceredeki gölge silinmişti. Çabuk aralandı kapı. «Geleceğini biliyordum!» Bilmekle başlandı. Sürgüsü itilen kapıya dayandım. Yorgun. Üçüncünün bir benden kuşkulanması sinirlenmeye değer. Hiç değilse serüven tadına başka tepkiler karışabilirdi. Onunsa: «Üç günü geçirmem, merak etme,» demediğini sanmam. Demiştir. Sigarasını tüttürüp. Bilinenler biraraya toplanınca. Çiçekli sabahlıkla karşılanışta, güzel koku

sürünüşte hazırlanışların bayağılığı. Kötü! Merdivenleri çıkarken neden gıcırdatmamaya çalıştık. Ev boş. Elini tutmak isterken de kaçırdı. Masa lâmbası yanık. Tavandan sarkan avize sönük. Düzen. Ellerimi dizlerime kenetledim. Gömüldüğüm koltukta. Vicdansızlığının içime çökerttiği acıyı anlayan bir kadınsılıkla sokuldu. «Nen var?». «Hiç, biraz *heyecanlıyım*. Düşündüğün değil.» Hışırtısını sürükleyerek dışarı çıktı. Anlasaydı «canım» demezdi. Kesme kadehlere boşalan likırtıyı duydum. Likırtı sarı. Loş odanın dört bucağında. «Geldin geleli bir kere yüzüme bakmadın!» Yapmacığı eklentisiz. Fısıltısının boğukluğu dingin. Ama bu durmadan gülmek korkusuna ne demeli. Sesim çatlayıverirse. Kırık dökük çıkmalı. Doğru bakmadığım. Susadım! Su istemekse sorusuna karşılık değil. Değil. Başlarken bitirmeli. Ağzımı bir daha açmadan gidivermeliyim. Zorun önüne duramayacağı bir gidişle. Bu uygunu. Bırakıp kaçmaların aralıksız dürtüsü. Nasıl kaçmalı ama! Bunu yapamadım mı çekeceğim var. Varsın alınsın. Kalkıp bakacağım. Gözlerinin ta içine. Bir de süzükse. Gevşekse. İyi ya! Ne korkuyorum. Sarılmaklığım mı gerekecek. Çokbilmişçesine kucaklarım. Gözlerim yumuk. Parmaklarımla oynuyor. Bir kumaşın dokusunu inceler gibi. O hırçın, ateşli mektupları yazan bu eller şimdi susuyor! «Niye konuşmuyorsun?» Öpeyim. Durmayayım. Kargaşalığa getireyim. Elimde değilmiş! Dayanamamışım! Dişlerimi sıktım sıktım. Küçüktüm. Bir köpek ezilmişti. Dudaklarını aranırken, kamyon bir daha altına aldı köpeği. Ezdi. «Beni öpeceğini *biliyordun*.» Ne demek istedi. Ne olacak biliyordumsa. Yatkın bir iplik. Yoklamaya gelmiyor. Sitemin yeri. Öpeceğini *biliyordun*. Bundan daha saçma bir suçlama olur mu? Suçlama gösteri için olmasaydı. Bildiğini biliyorum. Kendimi bıraktıysam, bile bile demeye getiriyor. Dengedeyiz. Ölü nokta. Birimizin kıpırdaması gerekti. O oynadı. «Çocuksun.»

Belki çocukluk öyküleri hoşuna gider. İnanılmaz olmalı. O denli hoşa gider. Kadınlardan korkum. Hiç biri değil. Teneşirdeki kadın. İnsan anca böylesine uzayabilirdi sevgilim. Sevgilim. Usandırıcı teklik. Bıktırıcı dönenme. Çocuksun! Büyüksü, bilgicimsi soğukluğunla olur şey değilsin sevgilim. «Onunla kolunda olmaktan sıkılmayacağım, bir biblo gibi güzel yüzünü seyretmekten hoşlanacağım biri olduğu için evlendim,» diyordu mektubunda. Sonra bir gün onca ilginç bir şiiri kocasına okurken yüksek sesle okusun, duygulanmasa da, bir canlı, dinlediğine onu kandırsın istemişti, berikinin acıktığını anlamış! Burun delikleri bayağı et kokluyormuş. Madem öyle, ağlamak nesi. Otur oturduğun yerde. Bir horozu kesmek ilgi çekicidir. Kanatlarına basan ayağının altında sıcak gövdenin direnişini duymak. İbiğin diri pütür kırmızısı koyulaşır. Kirli turuncu, yarı örtülü gözderileri. Açılıp kapanan gaganın içinde kurumuş dilin sivriliği. Paslı bir ıslık. «Canım ne tatlı anlatıyorsun.» *Canım mı?* Çalınmış bir şeyler var bu gecede. Beklemediğim mi? Elbette beklediğim. Ellerim eğreti. Cam göz. Kollarım çözük, eklemli. «Ama bir gün bunlar anlatılmış, tüketilmiş olacak biliyor musun? Onun için sana gelmek istemem. Hayâliyle yetinmeye çalışırım.» Gerçek. Onu çağırmıştım. Ben! «Gelecek!» demiştim. «Haklısın bir gün değil. Yoktu ki, tükensin. Başlamayan bitti.» «Sen o kadar başkasın ki. Duyduğumu söylemedim. Aklım öyle diyor.» Öyle. Anı! Anılar galiba hep yaşanmamışlar. Ne yapayım. *'İhtiyacı vardı zahir!'* Kocasında doğma var olan güvenle gizlice alay edebilme yetisine erişmeyi diledi. Eh! bu da bir şeydir. Diz üstü çöktü. Başını kucağıma yatırdı. Tarazlıyorum saçlarını. Ona neler dediğimi *biliyorum*. Ölemeyen bir örümceğin ayaklarını titretişindeki büyüyle. Eğlendi. Düğüm böylesi uğraştırmadan çözüldü. Gereksiz bir sokulganlıkla uyuşuk. Daha da sokuldu. Ağzımı

kapattı. «Sus! Bak ne diyeceğim.» Sustum. «Sence elde edilmemesi eksiklik olacak hiçbir şeyi anlamazdan gelemem. Zaferin tam olmalı!» Pek örtüsüz. «Zafer ha?» «Öyle! Hadi!» Oyun tam olmalı. Gülümsedim. Şaşırtıcı bir çabukluğun çirkinliğiyle soyundu. Burnumun ucuna durmadan bir görünmez tatarcık konup kalkıyor. «Artık gidebilir miyim?» «Memnun olmadığını iddia etmiyorsun ya?» «Hayır, hayır.» Ne evet ne hayır diyebilmeliydim oysa. Ayak parmaklarının üstüne dikildi. Dudaklarını dudaklarıma yapıştırdı. Soluğum kesilinceye dek dayandım. Ne diye! Pis huy! Dayanırım! «Bu sahneyi hatırlayacaksın hep!» Doğru, *oyunlar anılır!* «Seni seviyorum. Soğuksun, ama seviyorum. Sana gelseydim zaferinin anlamı kalmazdı. Kolaylık seni rahatsız eder!» İyice güldüm. «Hiç anlamadım, ama zararı yok. Allahaısmarladık.» «Mektup yazma olur mu?» O bana yazdı. Geçen yıl. «Korkmadığının başına geldiğini söyledim, bu durumda boşanmaya hazır olduğumu da! Alay etmeye kalkışmaz mı? İnanmaz görünüyor hâlâ. İçine şüphe kurdunu soktum ama! Nasılsın? Bunu sana yazmaya beni neyin zorladığını bilmiyorum, yalnız, ne bileyim, fena halde sıkılıyordum, aklıma geldin, aldırmayıver, zaten sen aldırmazsın!»

PAZARLIK

Evin uyuz köpeği kemik geveliyor. Boruları çarpık saç sobanın ardı kızarmış. Yaşlı kadınla otuzluk erkek susuyorlardı. Erkek birden parladı:

«Sıkılmak yok mu bu herifte? Beş paralık akıl yok mu? İnsan kırk yıllık ailesinin namusunu bilmez mi be? Yetti abla. Yarın tutarız bir avukat...»

«Yavaş,» dedi kadın. «Kız duyacak.»

«Duysun. Ne var? Bilmezmiş gibi..»

Kız, çarşafsız yer yatağına kıvrılmış, uyumuyor, gözkapakları sinirli. İnledi. Sağ yanına döndü.

Bir ucu kapı pervazına çakılı büyük çiviye, öteki ucu abdestliğin üst tahtasındaki demir halkaya düğümlenerek gerilmiş urganda ıslak çamaşırlar asılı. İncesi, kuruyanı, hafif hafif sallanıyor.

Sabunlu buhar kokusunu ciğerlerine sindirdiler. Pencere camlarına dolu vurmaya başladı. Lâmbanın fitili kısa, gaza değdi değecek, ışığı titrek.

Ana daldı. *İyi has, hay yavrum. Gönlün temiz biliyorum. Ama daha yeni evlisin. Ne dul, ne kız. Boşanmış der herkes. Kim inanır? Ellisinde boşanmış karı! İyi bir mal olsa altmışlık ihtiyarı ortada bırakır mıydı? Bir dayanağım olsa... Kendimi yük sayacağım. Elbette. On ikisinde daha şu sabi. Durdu durdu nereden çıktı? Tövbe rabbim. Babalı, babasız, olur mu? Taze gelin acıyarak bakar yüzüme. O beni kırmasın, ben onu kırmayayım derken...*

El mutfağının kalayı ışılıyan sahanlarına baka-

kalmış, düşündüklerini söylüyormuş gibi, pörsük yanakları seyriyor. Kansız avurdundan iki üç damla yaş tekerlenirken, çenesi büzülüverdi. Sesi delik delik:

«Otuz beş sene bu yavrum, dile kolay. Bak ne hale geldim. Şimdiye kadar düşe kalka getirdik bu kerteye. Ne der âlem? Çekeceğiz çaresiz. Beyhude lâf.»

Eteği kırmalı, iki üç yerinden üzülmüş, küçük sarı entarinin göğsünde bir kara boya lekesi. Çıkmamış. Baktı. *Limon çıkarırdı ya...*

Dayının içi delindi. Erkekliğinden sıkılmasa ağlayacak. Sövecek. Bir yumrukta tahta evi damından temeline göçürtecek. Yutkunuyor. *Otuzu kiraya çık, beşi tuza, gaza. Ne kaldı? Yüz on beş. De bakalım geçin!*

Sobanın ağzı «yuf!» dedi. İsli duvarlarda kollu bacaklı gölgeler.

Telgrafı alınca, karısının tek bileziğini rehin koydu, otobüse atladı, geldi adam. İki gecedir bacı kardeş başbaşa verip enini boyunu ölçüyorlar durumun, içinden çıkamıyorlar.

Tahrirat kâtipliği'nden emekli Halit bey, son günlerde işi büsbütün azıttı. Kafayı tuttu mu avazı çıktığı kadar bağırıyor gece yarıları. Konu komşu sokaklarda. Herkese seyir gerek. O yetse, ayrıca kötek faslı. Sebep? Uğursuzmuş, hayınmış bunca yıllık karısı. Daha evlendikleri gün başına kalas düşmüş, babadan kalma kösteğini yitirmiş. Cümle memleket bayılıyormuş sözüne sohbetine de, bu sersem karı onu aptal yerine koyuyormuş!

«Otuz senedir ekmeğimi yiyorsun uğursuz karı! Nankör! Üste bana ihanet ha! Yeter, beni mahvettin. Arkadaşlarım apartman dikti, karun kesildi. Ben yüz kırk kâğıda fit oldum! Hak yemedim, harama el uzatmadım. Fakaat... Bir gün şüphem yok, hâşâ. Allahtan ümit kesilmez, lâyık olduğum nimete maz-

har olacağım. Ama sen bana lâyık değilsin. Ah, ben ne içli adamım bir bilsen! Mâdem bana muhabbetin yok, şu halde... Öyle! Tıfıllarda gözün. Tabii, azdın! Ben erkeğim be, heey! Ben kaçın kurrasıyım? Ben dincim daha ulan! Senin gibi üç karı eskitirim daha. Kardaşını adam ettik, yetiştirdik, gör hayrını. Sen kim oluyorsun be öküz, baban yaşındaki herife nasihat verecek. Yıkıl karşımdan kaltak! Topla pılını pırtını, hadi yallah! Çehiz getirmiş! Mültezim torunuymuş. Dedenin kemiğine dedirtme şimdi.»

Beş, on, yirmi, yüz yirmi. Kardaşın aklı fikri uzaklardaki evde. Çalıştığı çalıştık değil. Suratı kararık, bağrı taş. İşi karısına açacak olur, o da üzülecek boşuna, çaresiz cayar. Ablası melek kadın. Ona anasızlık göstermedi. Ama bu deli herif? On üçünde yayan yapıldak yollara düşürdü çocuğu. Ana yok, baba yok. Sırasında dilendi Ahmet. Şimdi yüz elli lira aylıkla kâtip, bir müteahhidin yanında. Ne yapsın? Mektupla aralarını bulmaya çalışır, boşuna. Dayanmanın da bir sonu var. Çek, çek...

«Yavrucak,» dedi kadın. «Buna oluyor ne oluyorsa. Sarardı, soldu. Hır gür, hır gür. Dersine çalışamaz. Arkadaşları eğlenirler, ağlar. İçim parçalanıyor. Ne yapsak ki? Sen sabır ihsan et yarabbi, şu çocuğa acı bâri...»

«Yalvar yalvar, duyduydu!»

«Sus, günaha girme... Öyle de usta nâlet. Çocuğu benden soğutmak için neler yapıyor görsen. Geçen gün kapıdan dinledim. Ben öleceğim yavrum artık! Göğe uçacağım! Bankada bin liram var, yemini billâh haberim yok bu paradan, hepsi senin deyip deyip çocuğu ağlatıyor. Dayanamadım artık, tekmeledim kapıyı, içeri girdim. Ayıp, sıkıl, yaşından utan, merhamet et, dedim. Şuncacık çocuktan ne istiyorsun? Beni verem ettin, ona olsun dokunma. Ne yapsa beğenirsin? Kıkır kıkır güldü.»

«Ar damarı patlamış bir kere! Öf, sıcaktan da boğulacağım.»

«Açayım mı kapıyı? Ne de pis rüzgâr. Bu sobalar böyle işte. Har har... Şimdi geçer ya...»

«Aç aç abla, ter bastı.»

Açtı. Helâ kokulu buz gibi bir hava odayı dolandı. Lâmba sönecek oldu. Kapattı.

«Kız üşüyecek. Bir kahve yapayım mı sana?» Ayağına sürünen köpeği iteledi. «Oşt, pis! Hiç sevmem bunu da. Ayşe'nin hatırına... Kahve de kaldı mı bilmem ki?»

«Yok abla. İstemem, bırak. Neredeyse gelir bu hırt. Çatışırız şimdi. Belâ çıkar. Ben gideyim.» Bıyığını çekiştirdi. «Yarın çık sen kapıya ha? Ben karşı arsaya dururum. Arkamdan gelirsin. Başka yolu yok bunun. Avukata gideceğiz. Lâf etme Allahını seversen. Aklından geçeni bir bir biliyorum. Nasıl resmi kızın, içi de öyle! Sen yeter ki gelinim de, bağrına bas. Gerisini düşünme. Oldu mu?»

Ayağa kalktı, cevap bekledi. Kadın, güdük serçe parmağının kırık tırnağıyla döşemeden bir kıymık yolmaya çalışıyor. *Yapamam. Ortada kız var. Keşke çağırmayaydım şu çocuğu. Öfkeyle kalktık...*

«Sağ olasın aslan kardeşim ya,» dedi. «Oturaydın az. Gelmez o daha. Ne bileyim vallahi. Şaşkınım. İnsanlıktan çıktık... Ne ederiz, nasıl gideriz bu yaştan sonra mahkemelere. Rezil olacağız. Bu deli bir iş yapmaya kalkar diye de korkuyorum. Otur otur az daha bakalım.» *Üç kuruşu varsa onu da avukatlara yedirsin, niye?*

Rüzgâr esti, camlar sallandı. İkisi ayrı düşüncelere daldılar. Kız bir ara, uykulu uykulu «Anne, su,» dedi. Kadın kalktı, su verdi. Kirli pamuğu yanlarından fırlamış dallı yapraklı yorganı yanlarından bastırdı. Çocuğun dışardaki kolunu içeri aldı.

«Oda soğudu. İki odun atayım mı?»

«Sen bilirsin abla. Ben gideceğim.»

«Öf, ne bitmez çilem... Geberemedik. Sonu yok sonu. İyi olur inşallah. Sinirim bozuk. Güleceğim tutuyor Ahmet. Nesini alırsın zındığın? Aç, tok, zor geçiniyoruz şurda. Ayrıldık mı...»

Nikeli aşınmış eski masa saatinin toparlağında fincan gözlü bir arap. Burnunun boyası dökülmüş, kulağının yarısı kesik, kırmızı top dudaklarıyla eğlenir gibi. Ahmet ona bakıyor. Yere vuruvermek geçiyor içinden. Zembereğin nasıl fılass! diye boşanacağı gözünün önüne geldi. Bir yapabilse aklından geçeni, göğsü genişleyecek, karnında ileri geri kıpırdanan ağrı dinecek.

Yapamaz.

Sokak kapısı yıkılır gibi çarpıldı. Abla:

«Eyvah,» dedi, «geldi Ahmet. Ne yapacağız?»

Adam da bağdaş kurduğu yerden fırladı odanın ortasına. Duraladı.

«Gelsin,» dedi. «Geleceği varsa, göreceği de var!»

«Gelmezdi bu böyle erken erken, hay Allah! Nasıl oldu? Aman Ahmet, elini ayağını öpeyim. Ses etme. Öteki odaya gider zıbarır şimdi o. Sürgülüyorum bak kapıyı. Sözümü dinlemezsen hakkımı helâl etmem.»

«Sen karışma abla, sus. Çekil şuraya...»

Yalpalaya yalpalaya merdivenleri çıkan Halit beyin ayak seslerine kulak verdiler. Bulut, belli. Duvar boyunca tutuna tutuna geldi. Oda kapısının önünde durdu. Çam tahtasına olanca gücüyle bir yumruk savurdu.

«Ulan it! Çık dışarıya. Gelmişsin, öğrendim. Ne halt etmeye geldin ulan! Erkeksen çık dışarıya!»

İçeridekiler bakıştılar. Kadın fısıldadı:

«Domuz ev sahipleri, onlar söylemiştir. Sus, cevap verme, aman yavrum!» Sesini yükseltti: «Gelen giden yok, hadi. Beynin sulanmış senin. Git yat. Çocuk uyanacak.»

Beriki kapıyı omuzladı, açılmıyor. Haykırdı:

«Yalan söyleme kahpe! O burada. O burada, eğer erkekse... Çıksın dışarı. Ya o, ya ben, geberece-ğiz bu gece! Ulan! Sen benim yuvamı bozmağa mı geldin deyyus!»

Allah için ne yuva!

Ahmet dayanamadı:

«Deyyus sana derler! Git zıbar hadi. Sarhoşsun. Bir sıkımlık canın var. Eceline susama şimdi!»

Halit bey zıvanadan çıktı:

«Ulaan! Benim ölüm paklar seni be kerkenez. Susasam n'olur ecelime? Çıksana dışarı? Sana erkek mi derler be! Yuh ervahına... Anasını avradını...»

«Çüş çüş çüş!»

Yaşlı kadın kardeşinin ayaklarına kapandı:

«Ahmedim, aslan kardeşim, dur sinirlenme. O eşşek, o sarhoş. Uyma, kurbanın olayım. Bırak bir halt edemez. Bağırır bağırır, gider.»

Adam, bir yatağın ortasında doğrulmuş, sessiz sessiz ağlayan küçük kıza baktı, bir ablasının çukura gitmiş gözlerinin yalvarışına... Gitti, pencereye durdu. Baş parmağını ağzına soktu, dişlemeye başladı.

Dışarıda yağmur dinmiş. Gürül gürül sellerin sesi. Köşe başında iki cıgara parıltısı. Üstüste iki düdük öttü. Karşı evin pencerelerinde ışık geziniyor. Sarhoş, dili dolaşarak daha sunturlu sövgüler arıyor. Belediyenin saati dokuzu vurdu. Belki on. Rüzgâr birini götürmüştür. Karısı zavallı Esma merakta. «Aman Ahmet,» dedi. «Bir iş yapma, uslu akıllı...» *Uyumamıştır daha. Ne işime gerek kalktım geldim. Halkı ödenmez ama kadının... Bir şey yapmalı. Bu böyle sürüp gitmez.*

Sofadaki, içeriden karşılık alamadıkça deliriyor. Bir ara sesi kısıldı, sustu. Yıkıla yıkıla yürüdü odunluğa doğru. Biraz sonra gene kapıya geldi. Elindekini güm güm vuruyor. Bir yandan da haykırıyor.

Ahmet'in sinirleri birden gevşedi, yüzü aydınlandı. Kendini tutmasa kahkahayı basacak. Kafasını çevirmeden:

«Abla,» dedi. «Gel hele...»

«Ne o?»

«Şuna bir oyun oynayalım mı?»

Kadın kuşkuyla baktı:

«Ne oyunu?»

«Nene lâzım. Dur sen bak. Gidinin moruğu! Görürsün sen şimdi.»

Pencereyi zorlayarak açtı. Sokağa seslendi:

«Kim var orada?»

Binek taşına ilişmiş, sokak lâmbasının ölü ışığında kayışının tokası parlayan biri ayağa kalktı, cep fenerini sıktı:

«Benim, bekçi.»

«Arkadaşım, duyuyor musun bağırtıyı?»

«Duydum da ona geldim, ne var?»

«Ne olacak. Kulak versene. Herif bizi öldürecek. Kapıyı sürgüledik, bekleşiyoruz!»

«Sen kimsin?»

«Halit beyin kayını.»

Bekçi sustu, dinledi. İhtiyarın gırtlağı kopmuştu artık. Sesi hızını yitirmiş. Üstelik yardım isteyen de pek heyecanlı değil. Oralı değilden:

«Şikâyetçi misiniz? Gelelim mi?» dedi.

Ahmet adamın kayıtsızlığına kızdı:

«Ne demek yahu! Kırın kapıyı gelin!»

Ablası ceketinin eteğinden çekiyor. Ona da sertçe bir «karışma sen!» dedi.

Bekçi şaşkın:

«Olur ya bey... Telâş etme hele. Sarhoş efendi. İnsanlık hâli. Yapacak adam hünkürmez! Biz biliriz onu. Bakma, kızmış işte...»

«Bana bak, gır geçme! Yarın mahkemeye verdim mi, senden de sorarlar bu hesabı, ha!»

«Peki be beyim! Kızma! Ne istiyorsan onu yapalım.»

Halit bey, tehlikeyi sezmiş gibi bu kez de başlamadı mı zırıl zırıl, bağıra çağıra ağlamaya!

Bekçi:

«Demedim mi ben kardaşım!» dedi. «Yazzık! Ağlıyor işte. Bin pişman. Bırak Allahını seversen.»

Ahmet gürledi:

«Bekçi dayı, dalgayı bırak! Şakam yok benim. Şikâyetçiyim. Dediğimi yap. Kim o yanındaki?»

Öteki cigaralı yanaştı:

«Komşunuzum bey kardeşim. Buyurun. Hakkın var. Biz de illallah ettik. Yanar dururuz yengeye. Emir et, başım üstüne...»

«Sağ olun. Duydunuz ya komşum. Bir zabıt tutun. Yarın mahkemeye vereceğim bu hergeleyi...»

Komşu:

«Olur, gam çekme,» dedi. «Ne dineliyon Mehmet efendi. Herkesin arı namusu sokaklara mı düştü? Bütün mahalleli dilgir. Hadi durma, kâğıt kalem bul. Sade biz değil, cümle âlem duydu. Şahidiz, korkma sen kardeşim. İstersen yardıma da gelelim. Omuzladığımnan yıkarım kapıyı valla! O namussuza bildiririz haddini...»

Ahmet geri çekilip bir dinledi. Ses yok. Arada, hıçkırığa benzer, ulumaya benzer hırıltılar. Düşündüğü başka, üstelemedi:

«Sızdı galiba,» dedi. «Siz o zabtı tutun, yeter.»

«Olur, olur,» dediler, uzaklaştılar.

Pencereyi kapatırken adam, yüzü gözü ışıklı:

«Abla,» dedi, «hapı yuttu bu şimdi!»

«Sahi, verecek misin mahkemeye?»

«Yoo!»

«E, ne olacak?»

«Yahudiyi öldürmektense...»

«Ödü patlar zaten mahkemeden. Çorlu'da bir ke-

re rüşvet aldı diye ihbar ettilerdi de, yataklara düştüydü...»

«Azından bir beş yüzlük uçlansın bakalım! Kolay mı adam öldürmek!»

«Ne beş yüzü?»

«Bankadaki binlik! Hani...»

Kadın şaşkınlıkla:

«Öldürmedi ki!» dedi.

«Öldüreceğim dedi ya. Küfür de etti.»

«Adam ne çıkar ondan...»

«Çok şey çıkar. Dağ başı mı burası? Sen yarın seyret. Yaşadık abla! Beş yüzü kıvırdık mı, bir iki yüz de ben bulurum. Basar gideriz. Gece kondu yapacağım. Kiradan kurtulduk mu, beyler gibi yaşarız, korkma! Ulan, akıllıymışım be! Ben bir göz odaya nasıl sığışırız diye düşünüp dururdum. İki göz odam olduktan sonra... Hem de beleş... Ne kaldı? Geçinir gideriz. Bahçesine zerzavat da ekeriz. İş kalır ete ekmeğe. Kolay kolay...»

Yaşlı kadının yüreğine bir sızıdır düştü. Sanki her şey oluvermiş gibi yüreği daraldı. Yaptıkları göz görerek kalleşlik. Yakışır mı? Ayıp. Bir yandan da, ettiğini buldu, diyor. Şimdiden bocalamaya başladı. Kardeşi, karısı Esma'nın nasıl sevineceğini anlatırken o, Halit beyin aklını kaçırıp yollara düştüğünü görür gibi oluyor. Acı tatlı ömür sürdüler. O, onsuz yapamaz, bilir. Kız, babalı, babasız? Âlem? Hakketti ama. Bardağı taşırdı. Çeksin. Ayağına düşsün azıcık. Anlasın Hanyayı Konyayı da...

Kimsesiz buldu beni... Ben evlendiğim zaman...

Şöyle hafifçe de Ahmet'ten kuşkulandı:

«Şunu yatıralım da. Sen de kal bu gece. Döşek var, sereyim. Kıvrıl şuraya. Konuşuruz daha.»

Ahmet canla başla:

«Olur,» dedi. «Yatıralım ihtiyarı.»

Sürgüyü çekip biraz da çekinerek dışarı bakındı. Halit bey yere yığılmış, horluyor.

Kolundan bacağından sürükleyip götürürlerken kadın:

«Aaa!» dedi, «keser. Kör olasıca!»

Tuttuğu bacağı bırakıverdi. Ağzı yeni bileyli keskin keser, başüstü dikilmiş duruyor.

«Allah korudu. İyi ki çıkmadın. Vuracakmış.»

Eğilip yüzüne tükürdü kocasının:

«Puh! Rezil! Tutmuş acıyorum ben de şuna!»

Ertesi gün, elinde beş imzalı sağlam tutanağıyla Ahmet, enişteşini öğleye doğru yatağında bastırdı. Önce birbirlerinin boğazına atılacak gibi oldular. Halit bey anladı ki durum kötü, papuç bağlı, alttan aldı:

«Sen benim ciğerimsin evlâdım. Oldu bir kere. Tabak, sevdiği deriyi yerden yere çalar. Bakma. İhtiyarlık. Ne halt edeceğimizi bilemiyoruz. Aç değil, açıkta değiller. Serde erkeklik var. Hak ver canım. Sen de yangına körükle gidiyorsun. Sarhoşluk bu, arabacılık değil. İnsan ayalini sever de, döver de. Hoş görülür. Ne olmuş sanki? Hadi hadi, ver o kâğıdı bakayım bana. Uzatma. Et tırnaktan ayrılmaz. Barışalım bitsin gitsin şu iş. El kişiye eğlence gerek. Böyle zamanlarda birlik göstermeli!»

Ahmet hiç yumuşamadı:

«Yook enişte! Bak, taa buraya geldi. Sen artık yettin de arttın. Benim şerefim var, izzetinefsim var. Çocuk değilim. Eşşek kadar adam oldum...»

«Estağfurullah.»

«Estağfurlah, mestafurlah! Bu iş öyle kolaycana bitmez. Temizleyeceksin!»

«Temizleyelim evlâdım. Yol göster, iz göster. Beraber düzleyelim. Ne var? Ah kel muhasebeci. Sen ettin bana. Dayadı burnuma rakıyı, verdi fiti. İşte böyle sonunda...»

«Tek lâf. Bini tosla bakalım enişte!»

Halit bey donakaldı:

«Anlamadım?»

«Anlarsın! Hani şu bankadaki canım! Sen göğe uçmadan... Bildin mi?»

«Hangi,» dedi, durdu. Sövecekti, tuttu kendini.

«Tamam mı?»

«Hadi hadi, gevezelenme. Çık dışarı. Benim param maram yok. Uykum var şimdi. Sonra, sonra konuşuruz.»

Yorganı başına çekti, sırtını döndü.

Ahmet:

«Peki,» dedi. «Sen bilirsin. Demedi deme sonra da...»

Tam kapıdan çıkıyordu. İhtiyar bağırdı:

«Ne ters herifsin be! Otur. Patladın mı?»

«Ağzını topla bak! Akşam sarhoşsun diye dokunmadım. Alırım paçanı aşağı, yakarım canını!»

Halit bey doğruldu. Eli ayağı zıngır zıngır. Sesi çıkmıyor. Soluklandı, soluklandı, sonunda:

«Şuradan cıgaramı ver,» dedi.

«Kalk da kendin al!»

«Ahmet! Yapma... Lâhavle velâ kuvvete illâ billâ! Sen bilirsin yarabbi... E, ne yaparsın be vermezsem? Vermiyorum işte. Yok param maram. Bas git bakalım mahkemeye ne olacaksa!»

«Sen bilirsin dedik ya! Hadi eyvallah!»

«Dur ulan... Aklım yerinde değil. Ver bakayım şu kâğıdı.»

«Geri dur. Anlamadıysan bir daha okuyayım.»

«İstemez.» Sinsice güldü. «Ulan Ahmet, sen de yamanmışsın ha! Gel bir yüzlüğe razı ol ha? Nasıl? Kısa günün kârı... Ben o parayı toplayana kadar...»

«Alayı bırak enişte. Doğru konuş.»

«Az mı? Hadi yüz yirmi olsun.»

«Son söz. Beş yüzünü alırım, iyi mi? Bak böyle pazarlık görülmüş mü? Yarı yarıya tenzilât. Dua et yüreğim yufka. Hem santim desen inmem artık aşağı. Ablamla çocuğu da götüreceğim yarın. Aklın ba-

şına gelene kadar otursunlar bizimle. Artık bir sene mi olur, beş sene mi? O benim bileceğim iş...»

«Sen kim oluyorsun be! Ben evin reisiyim. İstersem yollarım, istemezsem...»

«Lâfı kes reis! Düşün taşın! Senden ayrıca harçlık isteyen yok! Daha ne olacak? Gördün kuyruğun elimde, efelik sökmüyor. Toplu para lâzım bana, yoksa... Hadi, ben öteki odaya gidiyorum. Kızı yollarım, söylersin kararını. Memleket benden yana. Hapislere de girersin. Maaşın da gümler gayri! Hele bir kıvırtmaya kalk. Billahi rezil ederim seni. Sipsivri kalırsın ortada. Mahvolursun canım, ötesi kaldı mı?»

Bıraktı çıktı. Güle güle anlattı durumu ablasına. Kız durgun, tasalı. Alındı Ahmet:

«Kız sana ne oluyor,» dedi. «Yazık değil mi anana?»

Çocuk bir şey demedi, yüklüğe kapandı, ağladı.

Biraz sonra Halit bey seslendi:

«Ayşe!»

Dayı göz kırptı:

«Oluyor iş!»

«Efendim baba...»

«Gel kızım.»

İstediklerini gücün kopardılar. Yalnız son dakikada bir şey oldu, yaşlı kadın gitmekten cayıverdi! İki gözü iki çeşme:

«Yeter Ahmet,» dedi. «Bu kadarı yeter. Anladı ya artık Hanyayı Konyayı. Sağ ol. Hadi sen git güle güle. Bu abdestle daha çok namaz kılar o. Hadi benim aslan kardeşim olmaz mı? Ya! İhtiyar. Yalnız yapamaz. Kusura bakma. Gelinimin gözlerinden öp, e mi? O aldığını da artık nasıl bilirsen öyle yap. Hakkın!...»

Dayı parayı ortaya attı, çekti gitti.

SAL

Kıyıdaydım. Şimdi denizin ortasındayım. Bir salın üstünde. Arabacı Şerif de karşı kenarından tutunmuş titreyip duruyor. Gökyüzünün yarısı karanlık. Yağmur inecek.

Sal yapıp eğlenmeyi düşünen ben değilim. Muammer: «Aklıma esti, yaptım. Götürelim mi? eğleniriz,» dedi. Adam boyu, enlice bir latanın başaltlarına birer küçük su fıçısı bağlamış. Hayri güldü. Ben ses çıkarmadım. «Peki,» dedik, getirdik. Demin kıyıda eğlenirken bir kişiyi bile taşımıyordu. Fıçılar kuru, tahtaları aralık. Biraz su almıştır. Şişti. Aralıklar kapandı. Ondan batmıyor olmalı. Belli de olmaz. Belki gene içlerine azar azar su sızınıyordur. Sulara daha da gömüldüğüne bakılırsa.

Ben yüzme bilmem. Kollarım yoruluncaya dek çırpınabilirim. Onlara «*bilmem*» dememiştim. Az önce - bana öyle geliyor, dördümüz kıyıdaydık. Şerif giyinik. Üçümüz suda. Eğleniyorduk. Niye *bilmem* demedim? Sormadıkları için olacak. Söylemekten sıkıldığım da akla gelebilir.

Muammer'le arkadaş sayılırız. Hayri'yle tanışıklığımız yeni, üstünkörü. Bize bu ıssız kumluğu öven Hayri. İkisi birbirini daha iyi tanır. Şerif, balık tutabilirse ızgara yapacak. Muammer'in o salı yapmak nereden aklına esti? Olmazsa şiş. Fıçıları tavanarasında bulduğunu söylemişti.

Deniz durgundu. Serin. Sabahın onu. Rüzgâr denizden karaya esiyor. Sular köpüksüz. Hafifçe kum-

ları ıslatıp geri çekiliyor. Soyunduk. Muammer bana: «Biz biraz açılacağız, sen istersen gelme, nezlesin,» dedi, «hem...» Gözüyle Şerif'i işaret etti. Bu görünüşteki neden, Hayri'nin benden hoşlanmadığını biliyorum. Çağırsalar sanki gidebilir miydim? Açıldılar. Ben de salı denize indirdim. Üstüne bineyim dedim, battı. Sonra onlar da geldiler. Sala bindik, battık. Sala tutunup birlikte yüzdük. Sal yavaş yavaş açılıyor. Farkındayım. Rüzgâr döndü. Kendimi bırakmadım, ama burası derin. Öyle. Koyu şeridi geçeli epey oldu. Belli oluyor. Koyu şeritten ötesi derin değildi. Boğazıma gelmiyordu. Aldırmadım. Gene yüzdük. Benimki biraz çabalayıp sala dönmek. Muammer'le Hayri balık gibi salın iki yanından dalıp ötede çıkıyorlar. O, onun kafasından tutup bastırıyor, o onun. Ben de gülüp bağırıyorum, çırpınıyorum. Bir ara Muammer: «Çocuklar ben üşüdüm, çıkalım,» dedi. Muammer zayıf. Çeneleri birbirine vuruyor. «Olur,» dedik. Ben salın altbaşından iki elimle tutundum. Onlar tek elleriyle iki yanından tuttular. Ayaklarımı gelişigüzel oynatmağa başladım. Sürüklemeğe çalışıyoruz, ama dalgalar kabardı. Bir kulaç ileri gidersek, iki kulaç geri kaydığımızı seziyorum. Boşuna bu uğraşma ya, ses çıkarmadıklarına göre. Ben de bir şey demedim. Boyuna çabaladık, didindik. Sonunda Muammer birden salı bıraktı. Soluk soluğa: «Ben kesildim!» dedi. Kafamı kaldırıp kıyıya baktım. Uzak. Bayağı. Hepimiz de durulayıp baktık. Hayri: «Sen bırak, açıl,» dedi, «biz getiririz salı.» Muammer hızlı hızlı kulaç atarak uzaklaştı. O anda ne düşündüğümü anımsamıyorum. Hayri öne geçti. Bu kez ikimiz didinmeğe koyulduk. Acaba salı bıraksam yüzebilir miyim? Su üstünde durabildiğime göre! Sonra suyun o denli derin olması için bir neden yok. Boyumu aşacağına inanmam. Hele o suyun beni boğabileceğine! Daha doğrusu boğulabileceğime! Sal hafifleyince büsbütün hızlandı. Açıklara

doğru. Hayri: «Olmayacak,» dedi,«biz bunu kurtaralım derken. Bırakalım gitsin. Haydi ben gidiyorum.» Sustum. Peşinden ben de atılıverdim. Belki de ona güvenerek. Sularla gücüm yettiğince boğuştum sanırım. Yorulunca da kendimi koyuverdim. Aşağı iniyorum. Gözlerim açık. İlkin aydınlıktı, sonra ortalık kararda, sonra gene aydınlandı. Baktım suyun yüzündeyim. Sırtüstü. Anlamadım nasıl olduğunu. Ağzım sımsıkı kapalı yalnız. Suyun yüzünde biraz sallanayım derken, bağırıverdim! Gene batıyorum. Üçüncü galiba, yüze çıkışımda Hayri karşımdaydı. Morarmış. Birden boynuna sarıldım. Avazı çıktığı kadar: «İmdat! Boğuluyoruz!» diye haykırdı. Boynunu bıraktım. Boynunu bırakmazdan önce güleceğim tutmuştu. «Ne yapıyorsun birader!» dedi. «Çıldırdın mı? Yaklaşma! Tutun omuzlarıma.» Bir şey demedim. Sal ileride salınıyordu. Birden gene boynuna sarıldım. Hızla silkindi. Karnıma bir tekme indirdi. Kurtuldu. Kurtulmasıyla kulaç atarak benden kaçması bir oldu. Ben de arkama bakmadan salı yakalamak için ileri atıldım. Yediğim tekme, dalgalar da yardımlayınca sala yetişmek güç olmadı. Güç olmadı değil de, nasıl yetiştiğimi bilmiyorum. Bir vakit salla indim, çıktım. Yalnız, yüzde duramıyorum, tuhaf. Demin nasıl olmuştu o iş? Gövdem dikine dalıveriyor suya. Bir pencere pervazından boşluğa sarkmışım gibi. Sıçradıkça su yutuyorum. Dişlerim takırdıyor. Karnım gerildi. Öğürecek miyim yoksa? Acaba salın üstüne çıksam mı? Başka çare var mı da? Sulara gömülür gibi oldu, ama batmadı. Ata biner gibi üstüne oturdum. Sırtım ısındı. Güneş yok ya, hava, sudan soğuk değil. Aklıma geldi: «Kıyıdan ne kadar uzağım acaba?» Kıyı dumanımsı, bir çizgi hâlinde. Dalgacıklar da, set set devrilip büyüyor gitgide. Soldaki kayalığın önünde bir başka türlü köpüklenme oldu. Galiba. Yok, Hayri değil. O sağda, hâlâ gidiyor, görüyorum. Köpek balığı olmasın? Kar-

şı sırtlara yağmur iniyor her halde. Bulutlar toplanıyor. Bir de yağmur yersem. O köpüklenme yaklaşınca anladım. Daz kafası parladı. Şerif. Ne diye gelirsin be adam. Yüzmesi de bir acayip. Gürültülü. Muammer yollamıştır. Ya da kendisi tehlikeyi sezdi, atladı. Yüzme bilmediğimi Muammer'le Hayri anlamadılar mı? Anlamamış olmalılar. Bana bir düşmanlıkları yoktu ya! Fakat garip. Demek onları yüzme bildiğime inandırmışım. Farkında olmadan inandırmaya çalıştımsa öyle. Ama bana kalırsa salın kıyıdan uzaklaştığını farketmiş değillerdi. Akıllarından *yüzme bilip bilmediğimi* sormak da hiç geçmedi. Şerif bitkin bir halde salın çevresinde döndü: «Sana geldim ama beyim, öldüm, dönemeyeceğim!» Yanaştı, salın yan kenarından tutunmak istedi. Neredeyse alabora olacaktık. Güç dengeyi sağladım. Pis pis baktım suratına. Bıyıkları düşmüş. Suratı kireç gibi. «Beyim, ne yaptınız beyim!» Pis pis baktım. «Muammer bey düşüp bayılıncaya kadar, ayıldım ama, kaç para idmansızım, benim de işim bitik.» Ağzına dolan suları püskürttü. «Hay Allah Yarabbi! Ne olacak şimdi?» En son tutunabildi. Boynum atıp duruyor. Kendiliğinden. Şerif oynattığımı sandı. «Bir şey söyle. Allahını seversen beyim...» Salın fıçıları dediğim gibi, su alıyor. «Hey Allah, dönülmez de! Ne kadar ırakmış.» Demin su kabalarımdaydı. Şimdi az yükselmiş. Dalga savurmadığı zaman gözledim. Öyle. Şerif de bir yandan asılınca, az daha battık. Fıçıları ayırayım. Nasıl? Düğüm alttan atılmış. Urgan şişmiş. Pekişmiş. Hem bu tahta gene ikimizi taşımaz. Kıpırdanamıyorum da! Korkan bir adamın suratını yakından görmek ilgi çekici. Ağzı, suratı, gözkapakları yavaş yavaş morarıyor. Güç vermem gerek belli. Yalvarıyor. Anladım. Gözüne gözüne baktım. Kaşları dikilir gibi oldu. Yanaklarımı gevşetince onun da yanakları gevşiyor. Tırnakları da morardı. Aklından beni itivermek geçmiyor mu acaba?

Geçmiyor bence. Biraz da ben denizde kalabilirim, diyorum ama. Denedim. Su üstünde durabiliyor muyum? Ayaklarım dondu. Sonra bu oyunu yapmak zor, tehlikeli. İkimiz de sularda kaynayabiliriz. Daha doğrusu *ikimiz* kelimesi gereksiz. Bereket dalgalar pek savurgan değil. Yolunca yükselip, yolunca iniyor sal. Dokunma! «Beyim, acap buralarda yakın bir iskele var mı ki? Bir motor, bir gemi falan rastlayaydı bari...» Gözüme bir damla yağmur düştü. «Nereden geldik bu ıssız yerlere. Beyim ölümümüz bu yoldan galiba... Allah! Allah, Allah, Allah! Eşhedü enlâ ilâhe illallah! Yarabbi, sen üç çocuğuma acı. Yetim koma sabilerimi. Yarabbi! Beyim salâvat getir, ne olur ne olmaz.» Birden sinirlendim. Bu adamın ölümü bayağı sıkıcı olur. Belki birazdan ağlamaya başlayacak. Oysa beni itmeyi düşünse daha bir zaman kurtulmayı umabilirdi. Gücü kesilince de beni itiversin. Nasıl olsa karşı koyamam! Karşı koymaya çalışır mıyım? Kimbilir? Muammer'le Hayri'nin ne yapmaları gerek? Savcılığa haber vermeliler bir kez. En yakın iskeleye telefon, yoksa telgrafla yardıma (!) koşmalarını da bildirebilirler. İskelede bir motor varsa, kalkar, denizi tarar, bulunursak kurtuluruz, sorun, salın ne vakte değin dayanacağında! Sonra da bizim... yok, her şeyden önce Şerif'in! En kötü durum Şerif'in içinde bulunduğu durum çünkü. Ya Şerif, motorun bizi bulmasına beş dakika kala kendini bırakıverirse! Bırakıvermemek elinde mi de? Hiçbir şey elimden gelmez. Bakakalırım! Beş dakika ise, bir adamın boğulmasına iki kez yeter. Bu olaya seyirci olur muyum, olurum. Hem onun gerçekten boğulabileceğine inanırım! Şimdiden gözlerinin akı irileşti. Sular da belime doğru yükseliyor. Ne yapmalı? Dedim, ağlayacak, saçmalayacak. Kara bulutlar tepemizde. Fırtına yakın. Parmakları gözümün önünde gevşeyecek. Sonra adam, taş gibi denizin dibine iner. Ama o hale gelinceye dek... Ben

bu korkak suratı görmeye dayanmalı mıyım? Belki kızdırabilirim. Suratına tükürsem. Tükürdüm! Canlandı. Bir daha tükürdüm! Şaşkın. «Beyim. Yapma! Yapma beyim.» bir daha tükürdüm! «Eee! ne tükürüyorsun be!» Hadi? «Yapma beyim Allah aşkına...» Yok. Olmadı. Motor? yok. Gemi, yok. Hem iyi hem kötü. Birden gök gürledi, deniz karıştı. Şimşekle birlikte yağmur düşmeğe başladı. Sırtım kamçılanıyor. Sis içinde bakışır gibi olduk Şerif'le. Dosdoğru gözlerimin içine baktı... Galiba, ha? Acaba aklından beni denize itivermek geçti mi? Emin değilim. Kinli ya, kin yetmez. Bak gene bakıyor. Hadi... hadi? Parmakları kıvrandı. Kendini bırakmak üzere mi yoksa? Hangisi? Suratından sular süzülüyor. «Allah!» Titremem geçti. Denizi dinledim. Pervane sesi mi? Değil, fırtına. Yutkundum. «Eşhedü enlâ ilâhe illallah!...» Şimdi bırakacak. Karanlığa kaynayıp gidecek. Motor uğultusu mu? değil, dalga geliyor. Büyük hem! Salın karşı ucu yükseldi. Eğildim. Elleri kurtulurken sala yüzüstü devrildi. Kafalarımız tokuştu. Geriye doğru hızla kaydığımı anımsıyorum. Köpükler arasında, sıska gövdesinin üzerime abanacakmışcasına kalktığını gördüm ama! İyice. Eminim. Cılız kollarının sala nasıl can derdiyle sarıldığını da...

KOVUK

Gecekondu mahalleleri kale ardını kapladı, Arkatopraklık'a, cezaevi yönüne yayıldı.

Yıkarmışız! Haksa, hak iki yüzlü. Ortada kalan sürünecek değil. Baş sokacak bir dam gerek. Yenisi yapılır.

Kalfa Halil de öyle yapmış. Yıkınışlar. Yıkıntıyı toplamış. Bu kez dere boyuna göçmüş. Şimdiki evini zor bulurlar.

Küçük odamdan hoşnudum. Yanıbaşımda kulağını diken biri yok. Ayda on dört lira. Şehirde bu parayla kümese girilmez. Hem külüstür olsun bir gramofonumuz da var. Kış olmasa! Kış dert. Ayaz, yalınkat sıvayı kolay deliyor. Bereket Halil'in kayını sobacı yanında çırak. Döküntü saç parçalarından bana bir ufak soba uydurdu. Yonga bol. Kuru söğüt, yanık kömür, çalı çırpı da bulup buluşturuyoruz.

Öteki büyükçe odada barınanlar sekiz kişi. İki getiren. Salih, ara taşlıkta kerevete kıvırılıyor gece. Harar, çuval ne bulurlarsa üstüne atıyorlar. Halil'in anası yetmişi aşkın. Gözleri fersiz, kulakları ağır, Sedirde yatar. Gerisi dört çocukla karı koca da ince yer döşeklerine sıralanırlar.

Çocukların adlarını belledim. Babaları âşık kafalı. Güzel adlar yakıştırmış. Garip, Aslı, Zühre, altısında Tahir. Tahir'le ahbabız. Dilli. Ateş! En büyükleri. Hepsini dövebiliyor. Sonra çalı çırpı kesmeye yollanacak çağda. Burada kapı komşu yok.

Evimizin yolu kesekli toprak. Yağmurda, lodosta balçık çamur. Buzlar çözülmesin. Soğuk da olmasın!

Hepsi beni sevdi. Çekiniyorlar, biraz yabancılıyorlar, onlardan iğrendiğimi de seziyorlar, ya seviyorlar. Sevgisini kazanmak için önce ihtiyarı bir yük arabasına bindirdik, hastaneye götürdüm. Doktorlar iyilmez, dediler. Yakında büsbütün körelir. Ben de bir göz ilâcı aldım eczaneden. Bununla yavaş yavaş gözlerin açılacak, dedim.

Gelin iki aydır büyük ananın gözlerine ilâç damlatıyor. Büyük ana, onu bunu seçebildiğini sanıyor. Tahir'in saçı karaymış. Sarı.

İyi insanlar.

Kapıyı itip girdim. Yoklar her halde. Çocuklar üstüme başıma atlamadılar. Sobam da yanmamış. Olur. Kırk yılda bir!

Pencerelerinin camına vurdum. Bağırdım. İhtiyar çaput perdeyi araladı: «Düğüne gittiler evlâdım. Gel, ısın.»

En ufak Garib'i uyutup gitmişler. Ananın önünde kuşburnu ezmesi. Elinde salıncağın ipi. Sessizce girmiştim. Sedir sallanınca buruşuk suratı oynadı. «Geldin mi? Bak göremedim. Gelin unuttu ilâcımı. Gece dedim dedim de uyaramadım. Çamaşır yuduydu...»

Evin yaslandığı kaya elimle soğukluğuna değiyormuşum gibi, yakın. Yarıklar, taşların altı, kovukların içi dolu. Kığım kığım. Yeşilli, karalı, tüylü. Yığınla. Kimi kıvrık uykulu. Kimi kıl ayaklarını bükmeye güçsüz.

Odanın kirli sarı badana çekilmiş duvarlarında: Mekke, Kerbelâ, Koca Yusuf. El büyüklüğünde bir Osmanlı turası. Kıbrıs'a benziyor. Lifleri ayrılmış tozlu seccadenin rengi saz yeşili. Kokuyor. Parmaklarımı siğil bürüdü. Pis bir duygu. Ara sıra yüreğimi çeler, geçer.

İhtiyar sızlanıyor: «... bana neler yapıyorlar. Kendileri geziyorlar, eğleniyorlar.» Öyledir. «Ne olur ha bir de beni götürün.» Dirseğiyle ezme tabağını itti. Hamur tahtasından düşecek şimdi. Düşmesini önleyebilirim. Sinsi bir bekleyişle bakıyorum. «Ye ye bununla vakit geçer mi? Bir cemiyet de bizim evde olsa. Ne gül gibi kızlar var. Unutuver ötekini canım. Yazık gençliğine. Yangınlık zor. Halil'im de buna yandı. Ettiğini bilsen...» Biliyorum. Tut çeneni. «Sağ olsunlar, geçimleri iyi şükür ya, hiç hakkımı helâl etmem Halil'e.» Et sen, et! «Mevlût şekeri olacaktı lâmbanın yanında. Alıver evlâdım. Canın sıkıldıysa şu gramofonun kulağını bük. Güzel bir plâk getirdi Halil, yeni.»

İhtiyarın duyduğu olsa olsa bir vızıltıdır. Ne diye gözleri sulu? *Gelini gelini kardaş...* «Güzel bu türkü ana!» Duymadı. «Güzelmiş, güzel.» Kimbilir nerelerde?

Bir akşam oturmuş düşünüyordum. Oda kapısı vuruldu. Kalfa. Elleri arkasında. Yüzü utangaç. «Memet bey! Kusura bakma. Gelmeyim dedimse de... İşin var mı?» «Hayrola?» «Hiç.» Elindeki şişeyi gösterdi. «Şunu bir temizlesek?»

Temizledik. Ben ona sevdamı anlattım. O bana mürettipliğini. O inanmış olmalı! Ben inanmadım. Eskisini bilmez, yenisini güç söker. Ama pişmandım. Büyük (tutkular) gülünç geliyorsa, herhangi küçük bir şeyi, bir pulu, bir yasemin ağızlığı; hele bir insanı, yitirirsem yaşayamayacağımı sanacak denli sevebilseydim. Belki de...

«Ölenle ölünmez Memet bey! Ben de ne hallere düştüm. Sokaklarda mı yatmadım. Danalar gibi böğürmedim mi? Yani bizim de kendimize göre, tecrübe sahibiyiz. Sözgelişi meselâ katır. Katır ne ecdanınnan öğünür, ne dölünnen sevinir, öyle mi?» «Nasıl oluyor o?» «Canım katırın anası babası? katır gibi izsiz, belirsiz geberip gitmek!... Yani senin kı-

zın kısrağın olacak ki, babanı dedeni sayıp dökeler.»
«Demek ha katır, ha!.»

Lıkır lıkır şarabını içti: «Nasıl benim karı? zırh gibi değil mi? Taşa vur... Mesele namuslu... namuslu dedim ya, bas buraya da bir parmak. Bu mesele çok alengirli Memet bey. Memet bey, ben öyle adamlar bilirim ki, karısını af buyur keraneden çıkarıp kendine karı etmiştir de gül gibi geçinip gitmiştir!...»

Yorganı kafama çekerken Kalfa teneke muslukta ayaklarını yıkıyor, bir yandan da bildiğim bir havayı mırıldanıyordu: *Ar-ü nâmus şişesini...*

«Ana, arkasını çalayım mı plâğın?»

LEBLEBİCİ

Mahalle arasındaki leblebicinin bacasında koyu bir duman kırışıyor, düzelip dikiliyor. Seleler boş. İhtiyar, gözleri yumulu iri nohutları kavuruyordu. Kerpiç duvarların sıvaları dökülmüştü, çapraz çatkıları ortaya çıkmıştı. Tahta kapı yarı aralıktı. İhtiyarın çul kaplı ot yatağı, tahta ranzanın üstünde. Pıyrım pıyrım bir hâki kaput yere kaymış. Büyükçe bir küp. Sol yanda elekler asılıydı. Tavana yakın ufak, dört köşe bir delikten ışıyordu dükkân. Tavan isten, kurumdan kapkaraydı. Örümcek ağları saçaklanmıştı. Karşı duvarda paslı kocaman bir yatağan asılıydı. Kabzasında parıltı. Bir ibrik, bir toprak güveç, üç çuval nohut. Leblebi ter kokuyordu. Ilık ılıktı içerisi. Yeşil sıcak diplere sokuluyor. Kavkılı böcekler ağır ağır kıpırdıyor, duyargalarını gevşekçe oynatıyorlar gibi. İhtiyarın gözleri uyuşukluk içinde, kendiliğinden örtülü, gözlerinin kapak derileri yığılışmış. Mutluydu. Durmadan çevriliyordu sağ eli. Leblebiler gevriyordu, sararıyordu ateş sarılığında, benekleniyordu. İhtiyar, leblebilerin parmaklarının altında yuvarlanışını, gevrek sertliklerini bulmasını, alışkanlığıyla ölçüyordu, burun delikleri bilinçsizce açılıp kapanıyordu. Kahpe dostunun kapkara gözleri, kaçakçı oğlunun gökten ardıardına indirdiği beş güvercin, karalı aklı dolanı dolanıveriyor bazan boşluklarda. Ocağın başına geçtikten birkaç dakika son-

ra cezbeye tutulmuş gibi sallanmaya başlardı. Saçları eğreti, keçeleşmiş, kızıla çalar gri. Sakalı da. Burnu kemerli, büyük. Boyun damarları şişmişti. Durdu birden. Seslenilmişçesine. Boynunun katlı kıvrımlarına biriken kirli ter damlaları yağ yağ parliyor. Sinirli. Dün de böyle oldu. Önceki gün de. Kirli üstüpü yumağıyla gözlerini sildi, yumağı boynundan geçirdi. Yeniden sallanmaya başladı. Dün de sallantısında bir tutukluk peydahlandı. Başının içinde bir sarkaç vardı. Bir iki kez, ileri geri gittikten sonra duruverdi. Durmadan, yoruluncaya, kesilinceye dek sallanırdı oysa. Durdu. Açmıyordu gözlerini. Sağ eli de simit bezin çukurunda kalakalmış. Yeniden hızlandı. Çevikti, ama istekli, güvenli değildi, kemiği çıkık bileğinin devinişi. Yel çıktı. Uğultusuz. Tahta kapıdan girdi, yün çoraplarına dokundu. «Dede!» dedi, incecik bir ses. Sol eli körüğün ipini saldı. Gözlerini açtı. Kıpkırmızı.

«Erken mi geldim?»

Orada duruyordu. Kapının aralığında. Yüreği çarptı ansızın.

«Yok. Vakitli. Kavurdum.»

Kız gülüverdi. Pespembe. Mavi kordelası kıpır kıpır. İhtiyar bir iki adım attı. Ufacık avcunu uzatmış. İçinde çil, sarı bir onluk. İhtiyar baktı, döndü, şaşulayı aramağa koyuldu. Sol eli titriyor. *Nereye gitti bu meret?* Yüreği çarptı gene hızlıca. Başını çevirdi. Kız ocağa yanaşmış, daha yakın, avuçlarını uğuşturuyor. «Ooh!» dedi, «burası ne sıcakmış. Ama gözüm iyice alışmadı. Karanlık.» Sapsarıydı kızın saçları. Parlıyordu. Kara önlüğü kısacıktı. Küçücüktü burnu. Kızarmıştı. Kısa çorapları kar gibi. Bacakları morarmış. Yanakları al al. Boyuna kıpırdıyordu. Tatlı tatlı bakıyordu. Kolundaki saati ışığa kaldırdı. «Daha yirmi dakika var. Ooh, burası ne sıcak!» «Sıcak ya!» Şaşula nohut çuvallarından birine gömülü. İhtiyar tahta sapını gördü. Çekecekti, caydı, ranza-

nın altına eğildi, aranır gibi yaptı. Bu dördüncü gündür geliyordu kız. İlk sabah: «Biz yeni geldik», demişti, «Babam mühendis.» Ona yeni kavurduğu leblebilerden verdi. Önlüğünün iki cebini birden doldurdu. Oysa on kuruşluk leblebi anca bir cebini doldururdu. Cıvıl cıvıldı kız. Mis gibi kolonya kokuyordu. Gözleri elâydı. Cin gibiydi. Tatlı tatlı bakıyordu. «A, o ne?» dedi. Ufacık işaret parmağıyla duvardaki yatağanı gösteriyordu. «Sizin mi?» «Ne yapıyorsunuz onunla?» «Duruyor mu? Hep mi duruyor?» Gözü ranzaya ilişti. «Aa, siz burada mı yatıyorsunuz?» «Leblebiler yanıyor!» İhtiyar gereksiz yere koştu. Düşünmeden şaşulayı kaptı, leblebileri seleye aktardı. Kız gene saatine baktı, göğüs geçirdi. «Okula gitmeyi hiç canım istemiyor bu gün.» İhtiyar gülmeye çabaladı. «Ya soğuk bu gün hava.» «Of! yoruldum.» İki yanına bakındı. İhtiyar dipte büyük küpün yanındaki arkalıksız hasır iskemleyi hatırladı, seğirtti. Hasırları sökülmüş. Tozlu. Elinde tutuyordu öylece, sıkılıyordu. Kız: «A, zahmet ettiniz!» dedi. Elinden aldı, sakınmadan oturdu. İhtiyarın yüzüne dikti gözlerini. Öyle tatlı gülümsüyor. İçi gene daraldı, damağı kurudu. Avcunun nasırlarını koparmağa savaşıyor. Kız bir şarkıyı çabucak mırıldandı, kesti. Gülerek: «Sizin yüzünüz ne kadar da kırışık!» dedi. Sonra utanmış gibi başını önüne eğdi. İhtiyarın pörsük yanaklarına ateş bastı. Çenelerini sıktı. Kız gene yüzüne bakıyordu, tuhaf tuhaf. İhtiyar «sen!.» dedi, sustu. Küçük kız önlüğünün bir düğmesini çözdü, ilikledi, çözdü aldırışsız bir tavırla: «Şey,» dedi, «siz bana çok leblebi veriyorsunuz, neden?» İhtiyarın yüreği sıkıştı. Sinirli sinirli: «Çok vermiyorum,» dedi. «Ben biliyorum ama! Çok veriyorsunuz, neden?» İhtiyar inatla: «Çok vermiyorum,» dedi. «on kuruşluk leblebi...» «A, kızdınız mı? kızacağınızı bilseydim...» Ranzaya baktı. «Yazık!» Sustular. İhtiyarın içinden kızı kolundan tutup dışarı atmak geçi-

yordu. Gene de kıpırdayamıyordu. Kız örümcek ağlarına, ibriğe, yatağana, ranzaya acımsı acımsı bakıyor. Sesini çıkarmıyor. Ellerini ocağa uzatıp ısıtıyor. Sıcak avuçlarıyla bacaklarını uğuşturuyor. Bir ara daldı. Bir şeyler kurar gibi. Sonra kendi kendine: «Babam kızar!» dedi. «Sizin çocuğunuz yok mu?» «Var.» «Erkek mi?» «Benden büyük mü?» «Büyük.» Kız kaygılı: «Çok mu büyük?» dedi. İhtiyar öylece: «Senden az büyük,» dedi. «Hangi okula gidiyor?» İhtiyar şaşaladı, sonra kendini topladı. «Burada değil.» Eliyle uzakları gösterdi. Kız gene güldü. İhtiyar: «Niye güldün?» dedi. «Hiç.» Göğüs geçirdi. Birden ayağa kalktı. «Gideyim bari!» Avcundaki onluğu uzattı. «Ben yeni onlukları biriktiriyorum. Bebek alacağım.» İhtiyar suratını buruşturdu: «Bu da yeni ya!» «Olsun!» Bir cebini açtı. İhtiyarın sol eli titredi. Şaşulayı leblebi yığınına daldırdı. Sağ cebini doldurdu kızın, duraladı, boğazı ağrıyordu galiba. Kız somurtuk: «Zararı yok,» dedi, «ötekine de koyun.» Yutkundu, öteki cebini de doldurdu.

HASAN HÜSEYİN

Hasan Hüseyin düz pantolon, iskarpin, şapka giymez. Külot pantolon giyer. Çizme giyer. Kafasına kasket geçirir. Hasan Hüseyin suratına erken cilet vurdu. Yoksa daha yirmisinde var yok, öyle kopkoyu bıyık mı olur? Bir de kaşları bitişik, ufak tefek olmasa epey bir yakışıklı çocuk. Sonra iyi çocuk. Yalnız dertli. İçmezdi, bu ilçeye verileli içiyor. Kahveye adım atmazdı, şimdi: gidecek başka neresi varki! Evleniver Hasan Hüseyin başka çıkar yolun yok. O da öyle düşünüyor ya, anası: «Eğer dışarlıklı kız alırsan, südümü helâl etmem.» deyip duruyor mektuplarında. Kadın gülmemiş, bir umudu oğluna da gücenik çok. Hatırını yıksın mı şimdi? Hem bu meselede hatır yıkmak günah. İyi ama Hasan Hüseyin erişti, eli ekmek tutuyor. Memlekete ne zaman gidecek de bu iş olacak? Hem o memleketine şıkır şıkır mahmuzları, pırıl pırıl üniformasıyla dönmek isterdi. Memlekete böyle dönmektense ölür.

Olmadı. Yoklamada çürük çıktı. Çokbilmiş hekimin biri: «Oğlum senin kalbin zayıf, yorucu işlere gelemezsin, assubaylığa yaramazsın,» dedi. O da kahretti, dönmedi geriye. Bursa'da kaldı. Ortaokulu bitirenlerden Toprak Ofis'e memur alıyorlardı...

Bursa'dayken az buçuk eğleniyordu Hasan Hüseyin. Kasabalar kentler gibi değil. Herkes komşusunun içinde. Kıpırdanamazsın. Çamaşırlarını yıkattığı «kavruk karı»nın ufak kızı fena değil a, başına

bir iş açmasın? Kız yollu yoksa. Çamaşırlarını almaya gittiği sıralar pek yiyecek gibi bakıyor yüzüne. Bir zaman kendini tuttu. Sonra bir gün, bir punduna getirip kolunu çimdirdi kızın. İyiydi artık durum. Hasan Hüseyin bir eğlence bulduğundan hoşnut. Yalnız «karı» sezdi galiba, pek göz açtırmıyor. Mutlulukları yarım yamalak. Hasan Hüseyin ne yapsın? «Bu böyle sökmez,» dedi. Bir öğle üzeri kızın eline şiirli miirli bir pusula tutuşturdu. Akşam daireden çıkınca da gitti, derenin üstbaşındaki değirmenin arkasına, bekledi. Geç vakte dek gelen olmayınca, odasına döndü. Önce kızdı, söylendi. Sonra da: «Kız bakalım okumak biliyor mu? bak bunu hiç düşünemedim,» diye hayıflandı. Şunların kiralık bir odaları olaydı.

Yok. Ana kız tek göz bir damda oturuyorlar. Zeytin zamanı zeytinliklere, çapa zamanı bahçelere giderler. Evin direği çökeli on beş yılı aştı. Fatma'ya gebeydi kadın, adamı göçtüğünde, Ali'si beşinde, Mustafa'sı onundaydı. Şimdi küçüğü askerde, büyüğü cezaevinde.

Hasan Hüseyin ertesi gün, Fatma'nın evine —sözde kirli çoraplarını verecek— gene uğradı. Eşikte fısıldaştılar. Oğlan:

«Kız, okumadın mı kâğıdımı?» dedi.

«Çıkaramadım ki!»

«Yazı bilmez misin?»

«Biliyorum ya, kitap harfiynen. Çıkaramadım. Ne yazdıydın?»

«Değirmenin oraya gel dediydim.»

Kapı birden çekildi.

«Ne o kız».

Şaşaladılar. Hasan Hüseyin toparlanmaya çalıştı.

«Hiç teyze. Bir şey yok. Çorabım hiç kalmadı da. Şunu getirdiydim.»

Elindeki ufak paketi uzattı. Safiye teyze yutmuşa benzemiyordu.

«A oğlum, daha dün üç çift çorap koyduydum çamaşırının arasına,» dedi, «ne bu?»

Oğlan ezildi büzüldü.

«Hasan bey oğlum, seni severim, çok aşındırma bu eşiği bak. Lâf çıkar, temizleyemezsin sonra. Hadi git güle güle.»

Hasan Hüseyin tırısı topladı. İçinden, az uzaklaşınca açıktan söve saya geçti, gitti. Eve varınca birtakım kararlar aldı. Ne olacaktı sanki? *Bir mal mı?* Bir daha kirlimi verirsem ben de size. Vermedi de. Böylece bir ay geçti. Ayağını atmıyordu Hasan Hüseyin Tepe mahallesine. Ama içi de gidiyor. Meğer güzelmiş Fatma'nın o iri, kara, kudretten sürmeli gözleri. Yanıp yakılmanın yararı yok. Geçmiş ola. Bir daha buluşmanın, haber iletmenin yolu kalmadı artık. Tam umudunu iyice yitiriyordu ki Hasan Hüseyin, bir gün, ofisin kapısından girerken kapıcı Musa yoluna durdu. Elinde örselenmiş bir paket. Yılışarak:

«Gömleğiniz beyim!» dedi, «bir kız bıraktı.»

Hasan Hüseyin'in yüreği ters döndü.

«Kız mı?»

«Kız. Tembihlemişsin. Unutma, hemen ver dedi.»

Paketi aldı. Üçer beşer merdivenlerden çıktı.

Ağabeyisinin eski mintanını sarmış gazeteye kız. Bir de kâğıt iğnelemiş mintanın koluna. Çarpık çurpuk kitap harfleriyle yazılmış bir kâğıt.

Pusulayı sevinçle heceledi Hasan Hüseyin helâda. «Annem gece yatısına düğüne gitti, ben hastayım, evde kaldım, gel.»

«Vay babam! Gel ha! İyi! İyi ya... Anası düğüne gitmiş. Gece yatısına. Bu hasta. Değil ya! O karıda o göz var mı kızı yalnız bıraksın? Bir sakatlık olmasın bu işte?» Keyfi kaçtı. Enini boyunu ölçmeye başladı meselenin. «Basılırsak?» dedi, «kötü bir iş olursa ya?» O yana itti, bu yana çekti, içi rahatlamadı. Pusulayı cebine soktu.

Ofisin kapısından çıkarken, Musa gene yılıştı. Bu herife de ne oluyor? Yoksa bu da mı bir şeyler biliyor? Paketi açmış olmasın sakın?

«Ne sırıtıyorsun be?»

«Hiç efendim!»

«Eeee?»

Yürüdü, köşe başındaki tulumbaya varmadan geri döndü. Musa'da bilip de gizleyen bir hal var.

«Ne olmuş Musa?»

«Ne ne olmuş beyim.»

«Hadi hadi dalga geçme.»

Kapıcı sırıttı:

«Benim fikrime kalırsa, bu kız... yani tetik dursan hiç fena olmaz. Hiç gözüm almadı da kızı.»

«Ükelâlığın lüzumu yok!»

Onun da Nazife'si var yetişkin. Fatma'yı kötülemesin mi bu kadar? İnşallah paketi açmamıştır.

Hasan Hüseyin ters ters baktı.

«Ükelâlığın lüzumu yok,» dedi, bastı gitti.

«Gitsem mi, gitmesem mi? ya bir gören olursa, ya bir terslik çıkarsa, cay Hasan, gitme nene gerek! deyip deyip, aşevinde iki tek atınca, kaygıları yatıştı Hasan Hüseyin'in. «Adam boş ver. Bir yarım saat öper sıkar gelirim, kötü mü?» Kalktı.

Pencere ışıksız. Çıt yok yanda yörede. Yavaşça kapıyı tırmaladı, bekledi. Ses yok. Bir daha dokundu kapıya. Fatma'nın ak eli aralıktan uzandı.

«Gel!» dedi, «niye geciktin?»

Kapıyı kapatınca, kırk yıllık hasretmiş gibi birbirlerine sarıldılar. Bir daha sarıldılar. Yorulunca oğlan:

«Kapıyı kitledin mi?» dedi.

«Kitlemedim kitleyim,» dedi, gitti kapıyı sürgüledi.

«Hastalık numara ha?»

«Numara.»

«Aferin! Nereden akıl ettin kız, ofise gelmeyi?»

«Ettim işte.»

«Kapıcı bir şey demedi mi?»

«Demedi.»

«İyi. E, anan farkına varmadı mı?»

«Varmadı. Aman ne sorup duruyorsun be! Sen içmişsin. Niye içtin? Ağzın kokuyor.»

«Senin de kokuyor. İyi anan bırakmış yalnız. Ne yediniz akşam?»

Kız cevap vermedi. İyice kısılmış lâmbanın fitilini az çıkardı. Kıtık mindere bağdaş kurdu. Oğlanı da yanına çağırdı. Bir zaman sustular. Sonra kız:

«Beni hiç aramadın hain,» dedi. «Başka kız mı buldun?»

«Yoo! Nasıl arayım? Anan fırsat verdi mi?»

«Olsun, adam arar.»

Beriki söyleyecek lâf bulamayınca kıza sarıldı. Debelendiler. Alt alta üst üste derken, Hasan Hüseyin kuşkulandı. Kızın sokuluşu kötü. Boyuna da: «Hasan beni al!» diyor. «Karın olayım, ne olursa olsun Hasan...»

«Ulan! Dur kız. Şaştın mı? Soluğum kesildi. Dur dinlenelim azıcık.»

Boynunu zorla kızın ellerinden kurtardı, ayağa fırladı. Bir vakit soluk soluğa bakıştılar. Biraz duruluşunca Fatma:

«Sana bir kahve pişireyim,» dedi. Mangalı araladı, cezveyi mavi küle sürdü.

Hasan Hüseyin yemek kokulu ılık odada bunalmıştı. Anasının hayali gözlerinin önünde üstelik. Canı sıkıldı. Ceketini çıkarıp fırlattı bir kenara, köşedeki mindere çöktü.

«Annem diyor ki...»

«Ne diyor?»

«Hiç.»

Üstelemedi. İçinden: «Ne diyecek?» dedi, «biliyor işi muhakkak. Mahsus yalnız bıraktı bizi. Ben anlamadım mı sanki? Yağma mı var. Yok bir de alacaktım. Baksana hiç arlanmak var mı şunda? Bana

yapan ele de yapar. Bir de namusluluk taslıyor karı. İyi ettim de geldim be!»

Böyle düşündü Hasan Hüseyin ya, rahatı da kaçtı. Bu çağrılışın yolu biçimsiz. *Eh canım ben dokunmadıktan sonra kıza, ne olur alt tarafı?* Sonra pusulası da var cebinde! *Adaaam!*

«Anan ne diyor kız?»

«Kahveni iç de. Hiç, bir şey dediği yok.»

«Bana bak bir fesatlık döndüreyim demeyin. Fena olur sonra.»

Fatma kahveyi uzattı:

«Bak hele tadına.»

Hasan Hüseyin bir yudum aldı. Ses çıkarmadı.

«İyi olmuş mu?»

«İyi. Az şekeri fazla ya.»

«Bir dahasına öyle pişiririm.»

«Sahi ne diyor anan kız?»

«Hiç canım ne desin? Geçen bir lâf geçti de... şey dedi, Hasan bey kızımı bir istese dedi, hiç durmam veririm dedi. Sen bir daha bize uğramayınca çok üzüldü valla. Gönlünü mü kırdık yoksa dedi. Yani fesatlık düşünme hiç. Sen de beni istersin işte.»

«Olmaz. Ben seni alamam.»

«Niye?»

«Alamam işte.»

«Oynayıp oynayıp atacan mı beni? madem...»

«Kim oynamış kız? Lâfı ters tutup durma şimdi. Zorla mı? almam almam be! Amma da iş.»

Kız sustu. Maşayla külü karıştırmaya başladı. Az sonra:

«Üşüdün mü?» dedi.

Oğlan:

«Yook!» dedi, «sıcak.» Ensesini kaşıdı: *Yazık buna da be. Biz de pek...* Kahvesini çabucak bitirdi, kıza baktı: öyle duruyor. Ne desin şuna şimdi? *Hadi yahu, boş ver. Ne deyimi var mı? Çeker giderim.*

«Ben gidiyorum,» dedi. «Hadi Allahaısmarladık.»

Fatma birden fırladı, önüne geçti:

«Dur daha gitme, vakit er daha, oturalım.»

«Yok, yok, boş ver. Yeter, gideyim ben artık.»

«Vakit er daha oturalım.»

«Bırak! Bırak kız! Vururum bir tarafına bak!»

Kız boynuna asılmış, bırakmıyor. O da, ona vurdu. Derken kapıştılar. Kız deli gibi çırpınıyor, uluyor. Hasan Hüseyin verdi yumruğu, verdi silleyi. Bir aralık kız iki büklüm oluverince, hemen kapıya koştu, sürgüyü çekti. Çıkacaktı, gözünü bir ışık aldı. Kapının öte yanında bir iki soluk mu var ne? Elini sedef çakısına attı. Domates çakısı. Kıza zorun:

«Birileri var!» dedi, «kim ki?»

Fatma sustu. Eliyle karnını uğuşturup duruyor. *Eşek.* Ama o da onun elini nasıl dişledi.

«Öldürürüm kız söylesene!» demeye kalmadı...

Şaşkınlıkla sokağa fırlamaya çalışan Hasan Hüseyin'i Safiye teyze ile arkasından gelen iki kadın, bir göğüsleyişte odanın ortasına yıktılar.

Çakısına yapışamadı bile.

Safiye teyze önce kapıyı özenle sürgüledi. Lâmbayı iyice açtı. Kızına yanaşıp yalancı bir kızgınlıkla:

«Kaltak!» dedi, «oldu mu olanlar!»

Kızın saçına yapıştı, çekmeğe başladı.

Fatma:

«Uy anam uy!» diye haykırdı.

İçeri giren iki kadından kara kıvraklı, hot bakışlı, eteğinden al fistanı görünen, saçına ak düşmüş, rastıklı, sürmelisi:

«Bırak kızı!» dedi, «konuşalım.»

Hasan Hüseyin donakalmış.

«Konuşacağız elbet. Kâr mı kalacak bunların yanına? Delikanlı dedimdi, hadi bakalım temizle şimdi yediğin naneyi.»

«Ben bir şey yapmadım ki!»

Yüklük yönünde duran öteki kadın tiz bir kahkaha bastı.

«Daha ne yapacan. Gebe komadınsa iyi!»

Al fistanlı:

«Ne haber kız?» dedi.

«Bir şey yok.»

«Beceriksiz! Kalk hadi. Kahve pişir. Çenelerimiz birbirine geçti dinelmekten. Muhtara haber salalım mı Safiye?»

«Hele bir niyetini anlayalım, salarız.»

Bağdaş kurup Hasan Hüseyin'i ortalarına aldılar. Fatma bacakları titreye titreye kahve pişirmeye koyuldu. Sürmeli çokbilmiş, kurnaz bir kadın. Kocası başkâtip. Koynundan bir kutu çıkarıp ağzına fıstıklı bir lokum attıktan sonra, tatlılıkla söze başladı.

«Oğlum evlâdım sen okumuş kişisin. Aksilik etme de, söz dinle. Bu işler...»

«Ben bir şey yapmadım ki!»

«Deli mi ne? tutturmuş bir şey. Yapmamış. Yuh! Al bir şeker de, aklını başına devşir.»

Kutudan bir badem ezmesi seçti, uzattı. Oğlan almadı. Kafası karıncalanıp duruyor. Ne yandan baksan... *Hay anasını!* Aklına geldiydi de. Kurbanlık koyun gibi. *Tuh be!*

Kadın:

«Al, al ulan!» dedi, «sizin nişan şekeri bu. Büyülü müyülü değil vallaha. Fatma yeter sana. Büyü ne gerek! Almıyor musun? canın isterse.»

«Lâfa ortasından gir be hatun,» dedi, öteki komşu. «Ne uzatıyorsun?»

«Gireceğim gireceğim ya, çürük dişime girdi şu domuz... oh! rahatladım. Anlayacağın oğlum evlâdım, bu kızı alacaksın. İşin ucu, ortası bu.»

«Almam! Kafamı kesseniz almam!»

«Niye almıyormuşsun? Mis gibi kız. Nesi varmış. Elin zifosunu mu gidip alacaksın? Helâl süt emmiş kız işte. Dırlanma hadi!»

Hasan Hüseyin birden köpürdü:

«Sen dırlanma!» dedi, «sen kim oluyormuşsun be! Sıkılmazlar, utanmazlar...»

«Höt! hadi oradan.»

«Söz birliği edip...»

«Sus be! Ana deliye. Benim kim olduğumu biliyor musun sen?»

«Kimsen kimsin. Bana ne?»

«Müdürünüz eline verdi mi pasaportunu görürsün bana neyi. Haneye taarruz kolay mı? Sabi sübyana sulanır mısın? Kız! gel buraya.»

Fatma cezveyi bir daha sürüyordu. Anası:

«Sen söyle söyle,» dedi.

«Bu omuzladı kapıyı girdi değil mi? Anan da bize geçtiydi acık. Duyduk bağırtıyı. Bir koşu koştuk, geldik ki, ne görelim? Muhtar da bizden...»

Kız ses çıkarmadı.

«Kız dilini mi yuttun, söylesene!»

«Hıı...»

«Hı'mış! Ne diyorsun oğlum bak.»

«Hadi yahu! Çocuk mu kandırıyorsunuz? Kim ev basmış?»

Yavaşça da elini yan cebine sokmaya yeltendi. Daha ne olduğunu anlamadan, öteki kadın bileğine yapıştı. Mengene gibi sıkıyor. Nasır bağlamış elleri çapadan. Kocası künkçü.

«Ehe!» dedi, «pıçak çekecek zırnzık!»

Bir büküşte oğlanın kolunu arkaya yatırdı, boştaki eliyle de büyücek çakıyı ortaya çıkardı. Çakıya yapışıp çıkan Fatma'nın pusulası da yere uçtu. Oğlan pusulayı kapmaya çabalarken, sürmeli atik davrandı.

«Ha! bunu ne edeceksin? Ne kıymeti var? Bizim oğlana yazdırdıydık!»

Dört parça etti kâğıdı üfleyiverdi.

«Kız, bana hücum etti dedi mi yandın! Biz düşündük hepsini. Hadi hurdalık etme.»

Fatma:

«Kahven soğuyor yenge,» dedi.

Hasan Hüseyin:

«Kahpe!» dedi, «almayacağım işte.»

«Almazsan alma be! Erkek misin sen de. Ben de topal Osman'a varırım.»

Kadınlar damı yıkacakmış gibi güldüler. Başkâtip karısı fincanını döndüre döndüre tabağına ters kapatırken:

«Neyse hâlim, o çıksın fâlim,» dedi. «Çok yaşa sen emi kız. Hayırla başladık. İnşallah... Ne diyorsun arslan yavrum?»

«Ne yaparsınız ben bunu almazsam şimdi?»

«Yârin savcılığa bir istida. Kocam savcı vekili zaten. İşinden de ederim. Senin şefin Mahir bey değil mi? Temam. Yârin Mahir beye de...»

Hasan Hüseyin assubay olsaydı şimdi. Asılırdı tabancasına! Bu işler böyledir işte. Bir kez batmayagör. Kızıverdi birden, tepesi attı. «Kahpe! gösteririm ben sana.» Sonra gene bezginleşti. Dövünse neydi ki? *Anama da derim, sen sebep oldun derim. Bir de işimden ederlerse.*

Sürmeli biraz da yumuşakça:

«Ananı babanı düşünüyorsan oğlum,» diye ekledi, «biz de evlât sahibiyiz. Bir tanem kalktı Kargapınarı'ndan kız kaçırdı. Pek güzel dedik, ne yapalım. Vallaha Fatma eşsiz, namuslu. Daha ne olacak? Biz de böyle yaptık. Çok misâlini gördük de! Siz oynar oynar... değil mi Safiye?»

Sanki daha iyisini mi alacaktı Hasan Hüseyin? *Bizim gibilere böylesi çok bile.*

Birden bağırdı:

«Peki be! Kesin virviri. Olsun bakalım ne olacaksa! İçine tükürdüğümün dünyası!»

AVUNTU

Gün ılıdı. Yapağı kokulu yeni bir gün. Boz bir gün. Herhangi bir gün. Bünlerden biri. Isınır birazdan. Soğumayı özlerim. Soğuyup dağılmayı.

Suskunluğun gücünü düşünüyordum, salyalarımın ıslattığı yastık üzerinde. Kızarık dualar mırıldanıyordu ihtiyar kadın, uykusuz. Uzamış gölgesi iki kat. Kınalı titreşimler ak saçlarında. Ağlıyordu. «Ağlama!» dedim, «hafiflersin.» O: hafifler. Yenilen alaycı görmüyor. Parmaklarını kıpırdatmadan yıkabilir. «Ağlamayı kesersen, onu sana gösteririm. Ölüsünü. Ölüsünü gösteririm sana,» dedim.

Ölünceye dek zayıftı. Ciğerlerinin bütün gücüyle yaşamaya çabaladı. Öldükten sonra yenilgiyi attı üstünden. Gururunun olanca büyüklüğüyle. Bana öyle geldi. Büyüdü. Sonsuzluğun dayanıklılığı durur.

Mavinin duruluğunu, durulup dibe çöktüğünü duyuyorum. Gökten. Bu gün gömülecek. Çürür sonra, dökülür bir bir. Çimli bir toprak gibi kafasına tutunan saçlarını çekip alabileceksin. Saçlarının çürük yeşil olduğunu sanıyorum. Unutmadım rengini. O renk bana yalancı geldi. Çürük yeşil saçları. Islak. İnadını salıvermiş. Kirpikleri de. Oynak yerleri, uylukları dağılacak dokunu dokunuverince. Kavruk göz kapakları gevşer. İnanan. Gene de kaskatı, kozasında. Direnirken acındırıyordu. Pisti!. İğrençti!

Gerçek ölümün benimki olduğunu iyi biliyorum. İnandıramam. Hiç kimseyi. Hiç kimse, hiç kimseyi inandıramaz. O, inandırdı yokluğuna. Tam yokluğu-

na. Tam yokluğa inanıyorum. İnandırmanın korkunç erdemine erdi. Farkında olmadan.

Dağlarda, mağaralarda otlar üredi. Uyuşuk gerinmeler başladı. Kekik güneşten yeşilini emiyor. Kekik kokuları yayılır havaya. Tomurcuklar büklümlenir iç içe. Doğum, doğumun dokunan sıvaşık elleri: Kamaşmalıdır ölümden yana. Ölüme doğru gerilme var her şeyde.

«Doyamadan gitti dünyasına...» Dolu, tok, girintisiz. Öyle diyor, anası. «Yavrum, doymadan!» diyor, kadın. Kafamı yastığın altına gömüyorum.

Açılan bir delikten kanımın ığıl ığıl boşandığını duydum. Bulanıktı. Yavaşça kararıyordu ortalık. Işık sızmamalı. Isırılmış elmaların diş yerlerine sinen koku. Kırpınan zar kanatlar. Genişleyip daralan gözdelikleri. Yağmurun kabarttığı izli bir tarlada, insanlar vardı, başları önünde, tırtıl boğumlarıyla yol alan. Hiç birinin başı önünde, değildi. Bana öyle geliyordu. Kurtulmayı özlüyorlardı. Bitse bu iş. Unutulsa.

Koyuluklar geldi gözümün önüne. Pıhtı rengi. Kan oturmuş mor. Vuruk moru. Bir yakarak eflâtun çakılıyordu bazı. Boğazlanan birinin kıhıltısı. Sonra ağırlık, durmadan ağırlaşan ağırlık. Ezilmediğim. Daha, daha da ağır... İri dişliler. Zorlanıp zorlanıp dönemeyen. Birbirine geçmiş, zorlanıp zorlanıp...

İhtiyar kırık dualar mırıldanıyordu. Uzaklarda bir tekerlek gıcırtısı. Solugan ciğerlerin sürüklediği. Köpek hüznüyle dolaşan yumuk ayaklar sezinledim. Bunlar kimsenin değil.

«Ağlamayı kesersen!» dedim. Duydu. Duyduğunu omuzlarından anladım. Bükkün. Hıçkırmalı mıyım şimdi? Dövünmeli mi? «Gösterecek misin?» Görecek. Bütün tiksintisiyle yüzüne kapanacak! Ölümü sevmez. Ölümü sevmediği için ölümsüzlüğün farkında değil. Benim seni öldürmüş olmama üzülebilir misin? Yalvarmazsın artık. Küçücük kuşkular içini ke-

mirmez. Ama herkes öyle diyor! Anan öyle diyor! Gülmeli miyim şimdi? Bağıra bağıra. Yenilen alaycı, bilmeliydi nasıl yenildiğimi. İsteyebilir miydim korkunç gücüyle karşıma dikilmesini?

O, buna lâyık değildi. Sadece yaşamak! *Yaşama'* dan kavlak derisini geride bırakıp, pırıldayarak süzülen bir yılan gibi sıyrılmak, dedim.

Köklerine su yürümüş gövde, onun adına heybetli, gür.

Soğumayı özlerim. Bir ölünün gözlerindeki sonsuz hayranlığı kim sevebilir? Sonsuz delip geçmeyi.

Ölümü pelte gövdemle kucaklıyorum. Katı katı. Donmuş bir ışık gibiydi. Parça parça kırılabilir. Dudaklarında soğuk değişmezlik. Yattığı yerde tek!

Lânetli gök! Erimelerin küçüklüğü, bulaşıklığı. Canlı çığrışanlar. Düdük sesleri, rayları esneterek gözlerimin içinden geçen tren...

Ürpermeyen yanağını olanca sevgimle öptüm.

BARDA

Asfalt yollar eridi, ağdalandı. Top ağaçların gölgeleri diplerine vurmuş. Üç aşağı, beş yukarı dolaşıyorum: mağaza tentelerinin güneşi kapadığı enli kaldırımda. Bir arkadaşla sözleştik. Baraj'a gideceğiz. Dikmen otobüs durağında dört yanına bakınıp duran Sami beyi gördüm. Alay olsun, vakit geçsin, yanına sokulayım dedim. Sıvıştı! Peşini bırakmadım. Dört yol ağzını çarkeden troleybüsün burnuna çarpmak pahasına karşı kaldırıma atladı. Ben de! Bir tatlıcıya daldı. Soluk soluğa masalardan birine çökerken, karşısında gösterişli bir eğilişle belirdim. O soluyadursun, çağırmasını mı bekleyeceğim? Masanın öteki sandalyesini çekip oturdum. Rahat bir:

«Merhaba bey!» dedim.

Kovar gibi:

«Merhaba,» dedi.

«Nasılsınız?»

Cevap yerine mendiline sarıldı, ensesini, yüzünü kuruladı, burnunu gürültüyle sildi. Bayağı nezle, suratı bozuk. O günden beri düzelememiş anlaşılan. Garson seyirtti. Böyle arkadaşlık da olur mu? Tuhaf. Adamla kavgalıyız sanki. Niye eğlenmek zevkinden geri kalayım? Zevkten kaçmak alıkların işidir. Denemesi kolay. Ben bu herife istediğimi içirtirim şimdi.

«Bana buzlu bir koka-kola, beye demirhindi!»

Garson gözümün elifine baktı.

Sami beyin şaşılacak bir benliği var. Aşağılar bakışlarından belli. Zaten güçsüzlerin topu böyledir. Girdikleri kabın biçimini almaya çabalayacaklarına, saz gibi eğilip bükülecekleri kararır da kararır, durmuş oturmuş haller takınırlar. Gülerim: minareden düşmeyi, ayağının sürçmesinden yeğ tutan bu kafada insanlara. Kuru kuruya bir karşı koyarlar adama!

«Ben limonata içeceğim!»

Madem demirhindi içmesini istiyorum. Demirhindinin kokusundan, doyulmaz tadından dem vurabilirdim. Yüzüm de ona göre değişir. Ya da dilediğimi yapmak zorunda olduğunu, bir tatlı gülüşle anlatırdım bu zavallıya.

«Yavrum! daha burada mısın?»

Pek de alıngan. Garson uzaklaşırken, kurumlu kurumlu:

«Ay başında vereceğim borcumu!» dedi.

Bu ay başı geçti. Bakalım daha kaç ay başı geçecek? Yüz lirasız öleceğimi sanıyor. Gülümsedim.

«Rica ederim aziz kardeşim, ayıp ettin. Unut şunu. Hediyem olsun. Sırası gelir, efendim? Bizim de işimiz düşer. Her şey karşılıklı!»

Kafasını ellerinin arasına aldı. Parmakları sapsarı. Neler düşünmüyordur?

Otomobiller, insanlar geçip gider. O gün bu Sami bey, gene demin gördüğüm durakta, evine gidip bir an önce rahatlamak kaygısı içinde, Dikmen otobüsünü bekliyordu, *belki*. Kalabalık arasından tanıdık bir yüz çıktı karşısına. Sağa sola aldırmadan çpüştüler. Örneğin, üç beş yıldır birbirinden haber alamamış iki canciğer arkadaştılar. Sıcak. Nereye gidilir? Bir muhallebiciye. Onlar da öyle yapmışlardır. Peşpeşine sorular sormuş, cevaplar almışlardır. Sami bey konuşma sonunda:

«Refik'ciğim!» demiştir, «şu mutlu rastlantıyı kutlayalım. Nereye gidelim?»

Arkadaşı da:

«Önce biraz gezelim. Ben buranın yabancısıyım. Sonra düşünürüz,» demiştir, *belki*.

O gece ben de bardaydım. Yanımda Kara Leylâ.

«Şerefine cicom!» demiş de;

«Yarasın güzelim»i unutmuşum! Hırslandı. Sodalı modalı kendi buluşum özel bir içki önümdeki, buzlu, kokulu. Hindistan cevizi rendeletirim içine. Hafif başım dumanlı. Dansa kalktık. Artist kızdır Leylâ; oynak, hovarda. Elinden tutarım, yeter. O kendi havasında, ben kendi havamda. Bu ikisi pistin kenarında göründüler. Barın usta müşterileri bellidir. Bakışları kanıksamış, tavırları döşekte oldukları zamanki kadar arsız, rahattır. Sersem sepet duruşları gözümü çekti. Severim de böyle şaşkınları! Şaşkınlıklarının tadını çıkaracaklarına ezilir, üzülürler. Bir de alışkanlık taslamaları vardır. Elbette kimse oralı olmadı. Herkesin bir merakı var: Pul toplar, it besler. Ben filozof adam tiryakisiyim. Ara sıra meyhanelerde bulunur. Bazan barlara da düşerler. Huyum depreşti. Umutluyum da! Leylâ'yı ite çeke onların yanına doğru yanaştım. Daha gözüne bakar bakmaz içim titredi: öndeki kavun kafalı, gözlüklüsü dâhi! Beraberinde getirdiği cılız: çömezi. Vakit geçirmeden:

«Göz et şuna!» dedim, Leylâ'ya.

«Kime?»

«Şuna.»

Baktı, güldü:

«İş yok!»

«Söz dinle, et sen. Viski ısmarlarım sana.»

«Hadi?»

Haç çıkardım, inandı. Göz etti. kırıttı. Yöntemim şaşmaz. Biz yerimize geçtik. Az sonra bunlar, arkamdaki masaya oturdular.

Keyifliyim. Kıza:

«Büfede mi içersin?» dedim.

«Ne o atlatıyor muyuz?»

«Yok canım. Ne münasebet. Sen işine bak. Konsomasyona çık. Kazıkla. Onun için hani. Yoruldun mu gel.»

Kız fıkırdadı:

«Peki, öyle olsun. Mersi.»

Berikileri göz altına aldım. Gözlüklünün ak gerdanını kaşımasından, kolunu gevşekçe sallamasından, ötekinin gülüşünden anlaşılıyor, daha cıvımamış sarhoşlar. İyi. Önce bir lokantada zihinleri cilalandı.

Dâhi dediğim üçgen bıyıklı, yayık burunlu. Dilinde uçarılığına imrenilen adamlardan. Korkusuz, patavatsız. Böyle olduğu halde içi karamsar, ürkek, çekingendir bilirim. Etsiz dudaklarının kenarında üç kıvrım. İnsanı her sabah aynaya baktıracak özellikte. Kimbilir hangi salak, o kıvrımların üstelik anlamlı olduğuna gözünü çekmiştir adamın. Daha soluk almadan yolda yakaladıkları önemli konuya daldılar. Üçgen bıyıklısı ateşli:

«Bak!» dedi, «kanun mu at. Gelenek görenek mi geç. Zırva şeyler bunlar!»

Bu türlü sözlerden hoşlanıyorum! Kimi kızar söylenir. Neden bilmem? Yeni bir numarayı seyrediyormuşum gibi ilgilendim. Arkasından:

«Meselâ,» dedi, «bakıyorum her olayda müvekkilim suçsuz. Emin ol suçsuz. Şöyle bir derinlemesine düşünürsen, suç diye bir şey olamaz, değil mi?»

Çömezi:

«Doğru!» dedi.

Güldüm. Fıçı saksının dibindeki masada oturan toptancı Servet bey kendisine gülüyorum sandı, sırıttı. Yanındaki kumral Ayten'e dirsek vurdu. Karşılıklı bakıştık. Yüz vermedim. Gelir çöker masama. Bir araba boş lâkırdı eder. Ya da gene iş konusuna girer. Eğlenirken işten konuşanlara çok içerlerim.

Yeni buluşlar peşindeki:

«... hızını nereden almışsa almış, bu dönüşü durdurmalı,» diyor.

Kulak kesildim. Arkasını duyamadım. Her halde dünyanın dönüşünü demek istedi. Bir bilginin pek övünerek, bana bir dayanak bulun, şöyle yaparım böyle yaparım dediği. Belki de başı pek dönüyor da hani... Her neyse haklıdır. Durdurmalı!

Cazcıbaşı megafonla:

«Şimdi hârika akrobat Lili kardeşler gösterilerine başlayacak,» demeseydi. Elektrikler kısıldı. Pistin ortası aydınlandı. Arada, kuyu çıkrığı, bostan dolabı, hızar türünden gereçlerin çıkardığı seslere benzer gülüşmeler, böğürmeler, kahkahalar... Gösteriler başladı. Bitti.

Avukat bey:

«Ne içeceğiz? Birer bira alalım,» dedi. «Kadınlar fena değil. Fakat Sami, kadın da boş. Bazan düşünüyorum, diyorum ki meselâ, soyut şeyler, koku meselâ! Meselâ formülsüz, aracısız ifade edilsin. Olamaz mı?»

Sıska adam onadı:

«Evet, olabilir.»

Beriki yüz buldu:

«Öyle bir çizgi bulmalı ki, çizdin mi, hah işte, bu koku desin herkes.»

Düşündüm. Soyut demek koku? *İyi de ne kokusu!*

Bizimki sürdürüyor:

«Bıraktığımız konuya dönelim. Hayatı baştan tanzim etmeli. Tanzim dedimse gene birtakım kurallar falan değil. Bir defa kaideler değişmeye mahkûmdur.»

«Tabii.»

«Kurallar puttur.»

«Şüphesiz.»

Garson biralarını önlerine bırakırken sustular. Uzaklaşınca, gözlüklü bana duyuracak gibi:

«Farkında mısın Sami?» dedi. «Şu herif boyuna bizi dinliyor!»

İnadına:

«Özür dilerim!» diye lâfa karıştım. «İstifade ediyorum. İnayet buyrun da masama şeref verin!»

Duymazdan geldi. Başka yanlara bakındı. Aldırış etmedim.

«Yalnızım. Böyle yüksek fikirlere muhtacız! Arkadaşınızla birlikte... efendim? Buyurmaz mısınız?»

Huylandı. Ters ters:

«İşinize bakın!» dedi, «siz eğlenmenize bakın.»

Pof! Bozdum sanıyor. Sen bilirsin kardeşim. Bana göre hava hoş. Bira paranızı çekerdim hani. Sırtımı dönüverdim. Artık fısıl fısıl konuşuyorlar. Yararlanmasın kimse yüksek düşüncelerinden. Oysa düşünce de ne söz? Senin bıraktığın yerden ben devam edebilirim bey birader! Atıp savurmaktan kolayı ne? O hızla: «İnsan denen gafil!» dedim. Arkası kendiliğinden sökün etti: «Eğer ötesi için tam yokluk bilinciyle doğsaydık, ölümsüzlüğü yer yüzünde arardık! Ölümsüzlük ise...» Yumuşak bir el ensemi gıdıkladı: Leylâ. Koltuğa kendini bıraktı.

«Aman, uf, öldüm! Ne sıcak.» Eğildi, topuğunu kaşıdı. «Locadaki Hacı ne dedi biliyor musun? Dinlesene!»

«Ne dedi?»

«Vazgeçtim.»

«Sen bilirsin.»

«Ne dersin? Yapayım mı? Ucunda bir bolcük var.»

Localardan yayık nağmeler sakızlanıyor, parça parça dökülüyor. Şişeler patlatılıyor. Kız gitti, karşı masada kadehine tırnak vurarak tempo tutan ihtiyarın daz kellesine bir öpücük kondurdu. Kubbe tavandan yırtık bir ses:

«Yaşşa anam!» diye bağırdı. «Atıf bey için geçti mi?»

«Göçtü!»

«Garson bâyâna bir bol!»

Leylâ burnuyla gülerek döndü. Saçlarını üstüste arkaya attı. Gözleri süzülmüş.

«Leylâ,» dedim, «yanaşsana biraz.»

Eğildi. Kulağına bir şeyler fısıldadım: Çömez üzerine.

«Olur!» dedi. «Az sabret. Biraz vakit geçsin. Kendiliğinden olur o işler.»

Bunlar sünepe, sümsük heriflerdir. Bizi kıskanırlar. Kazanmasını bilmezler. Zekâdan nasipleri yok. Evlerinde doğru dürüst yiyecek lokmaları bulunmaz. Kalkarlar safsatalarla uğraşmaya. İlgilenecek başka şey mi yok? Gerçekte benden belki yüz misli bencildirler. Görürüz! Şimdi masalarına bir şampanya yollasam, belki tepeden inme bir bakış, gömgök bir kuruntuyla geri çevirirler. Oysa acıyorum. Yüreğim temiz. Şuraya gelmişsiniz. Eğlenin azıcık.

Hayır. Onlar bara büyük davâları çözümlemek için geldiler. Canları isterse. Ben içerim.

«Getir garson! Aç bana bir şampanya!»

Küba müziği, kıvrak müzik. Severim. Oynarım. Kazanırım. Budalaların sayısı böylesine çokken, ne gam! Akıntıya kürek çekiyorsunuz ahbaplar. Küçük şeylere siz de bayılırsınız.

Sami adlı olanı ayağa kalktı. Yanımdan geçiyor. Kandırıcı, güleç bir suratla yolunu kestim:

«Üzüldüm beyefendi, yanlış anlaşıldım. Halbuki dostluk, ahbaplık delisiyim bendeniz. İlme hörmet ederim. Nerede vazife iki gözüm? Simânız o kadar bildik ki!»

Çekingen, ama ok yerini buldu.

«Maliyedeyim beyfendi, kontrolörüm.» *«mi acaba?»*

«A, öyle ya! Pek güzel! Buyrun iki dakikacık olsun şeref verin...»

«Kusura bakmayın. Arkadaşlayız, başka zaman...»

«Peki canım, beklerim, güle güle...»

Aferin! Başka zaman! Becerikli bu. İleride yaman adımlar atması umulabilir. Yeter ki...

Bir saat geçti geçmedi. Sami bey Leylâ ile dansa kalktı. Şaşmadım. Adam, mest. Gözleri tatlımsı. Kurnaz kız, ne yaptı etti kendisini çağırttı. Masalarına çöktü. Yaldızlı direği siper alıp gözetliyorum. Filozof dalgın. Sandalyesine büsbütün yayılmış. Ağzı aralık. Tavandaki oymaları incelerken... Garson bol çanağını çarçabuk ortaya sürdü. Kız içmeye başladı bile.

Garson az sonra:

«Hesabı beyim lütfen!» dedi.

Kızın keyfine bırakırsan böyle olur işte. Pek toymuş bu Sami bey. Yüz lira da onun için çok paradır, bakalım ne yapacak?

«Acelesi ne?»

Garson bıyık altından güldü:

«Usul böyle beyim, peşin alırız.»

«Ne kadar?»

«Yüz beyim.»

«Yüz mü?»

Telâşlandı. Cüzdanına el attı. Bana öyle geldi ki, cebindekini, sarhoşluğu içinde bile kuruşu kuruşuna biliyordu. Öyle olduğu halde sayar göründü. Sonunda dostunu dürtükledi:

«Refik!»

Gözlüklü gözünü açtı:

«Ha?»

«Yanımda fazla para yok. Şu hesabı verir misin?»

Beriki kızın orada bulunuşunu yadırgamış görünmedi. Gerinerek:

«Kaç para?» dedi.

Garson:

«Yüz beyim,» dedi.

Avukat bey (*mi acaba?*) kızardı. Ayılmıştı galiba. Hışımla:

«Yüz lira mı?» diye sordu. «Neye? İki bira içtik. Elli lira mı bunun beheri?»

Çömez pısmıştı. Kız başını benden yana döndürmüş gülüyordu.

«O ayrı beyim. Bay bayana iki bol ısmarladı. Onun parasını istiyoruz şimdi.»

Adam durumu kavramıştı. Birden:

«Yok!» dedi, «bende de yok. Kim ısmarladıysa o verir parasını. Amma saçma!»

Arkadaşı:

«Aman Refik yapma!» diye yalvardı. «Ayıp, sarhoş musun?»

«Hayır. Kimin sarhoş olduğu belli!» Garsona döndü:

«Getir bira hesabını. Gerisi beni alâkadar etmez. Beyden alırsın. Anıma saçma! Deli misin, kaçık mısın be?»

Hiç şaka etmiyor. Tartışma büyüdü. Başgarson geldi. Suçlu ortada. Gözlüklü bira paralarını verdi, savuştu!

Pek çelebi bir tavırla, bu kötü durumdan kendisini kurtarmaklığıma izinleri olup olmadığını sordum çömeze.

MONOLOG

İnsanlardan nefret ediyorum. (*Aksırır*) Kapa şu kapıyı. Kim o? Ağabeyin olsun. Bak beni kızdırma, sana geldiysek. Ne oluyor? Çıkmıyorum işte artık misafirlere. (*Susar*) Çıkmam da! (*Susar*) Ağabeyin de adam mı? Nereden bulmuş o kaknem karıyı. (*Kıkır kıkır güler*) Dün sana telefon ettiğimde misafirler vardı da ondan. Mahsus güldüm. Güldüğümü duyunca hasetlerinden patladılar. Neyse öf! Soruşturdun mu? ayrılabilirler miymiş? Biliyorum ya. Elbet ayrılacak ondan. Gene bana dönecek. Kızmıyorum ona, aslını ararsan haklı. Benim gibi çirkin bir kıza benliğini duyurduğu için (*Sırtını kaşır*) minnet bile duymalıyım. Duyuyorum da! Demek ben de sevilebilirmişim? Mesele değil mi? Değil mi ama? Dikkat et bu önemli bir nokta. Çünkü sen de benden beş beter! Allah! Çirkinim demiyor musun sen de! Günde elli kere belki. O bana: «Güzelsin!» dedi. Ya! Yo ama öpmedi. Tabii öptürür müyüm? Deli misin? Boyuna haberler yolluyordu bana. Geçenlerde de yollamış. *Kat'iyyen* cevap vermedim. Azıcık da o ıstırap çeksin. Ama ne tatlı bir ıstırap. O öyle dedi. «Sevmek ıstırap çekmektir,» dedi. Ben de inandım. Fakat...

(*Topuklarıyla tempo tutar*) Evlenseydik beni yavaş yavaş zehirleyecekti ama, biliyor musun? Öyle değil aptal! Anlamadın. Bayağı yani. Kuvvet iğneleri yaptırmalıymışım da bak bak. (*Gözlerini açar*) Yuttum mu sanıyorsun? Beni o şato gibi eve kapa-

tacak, ben de orada gebereceğim. Tıpkı «Öldüren Aşk» filmindeki gibi. Gördün mü sen o filmi? Oğlan kızı kapatıyor kuleye. Üstünden de demirliyor. Sonra kız bağırıyordu. Sonra ne oluyordu? Aklımı karıştırıyorsun. İşte ondan reddettim. (*Gerinir*) Bu kadar da yakılmaz ki soba. Bizim kaloriferler... İnsanı şey ediyor kardeşim. Oh! Sen hiç erkek görmedin değil mi? Öyle değil yani. Ona görmek mi derler? Erkeğin soluğu bir başka türlü kokuyor kızım. Baştan utanıyorsun. O: «Utanma, utanmak manâsız bir şey!» dediydi. Sahiden öyle. Kızarıp bozarmasana sen de! (*Pazılarını şişirir*) Şöyle bir erkeğin kollarında olsan fena mı? Çatur çutur! Ay geberiyorum! (*Uzun uzun güler*) Ay aman! Bana: «Seni deli gibi seviyorum!» demez mi? Şaşırmıştım. O zaman tokadı yedi. Zavallı. Düşün, arkasından da çat kapı! Deli gibiymiş. Şebek maymun. Şimdi de tutmuş haberler gönderiyor bana. «Evlendiğim kadın çok soğuk Mualla! Bedbahtım!» Beter ol! Fakat eninde sonunda ayrılır, görürsün. Gene benim olur. Vazgeç diyorlar, unuttu artık seni o. *Kat'iyyen* inanmıyorum. O asildir, budalalar. O şövalyedir, o centilmendir. Sırf neymiş sevmek? Bileyim diye böyle yaptığını kim nereden bilir? Hepsine kapadım kapımı. Üç gün yemek yemedim.

Ölmek istiyorum. (*Sesi tırtıklanır*) Ölmek istiyorum Leylâ'cığım. Fakat ümit işte. Ümit olmasa. Çoktaaan!

Fakat Leylâ'cığım, eminim, ters talih, o büyük bir adam olacak, görürsün. Öyle ateşli konuşur! Sesi de güzel. Böyle, kalın, böm! böm! Bir güzel konuşur. Bak tüylerim ürperdi şimdi hatırlayınca. Hayret, sesini hatırlıyorum. Sen hiç birinin sesini hatırlamaz mısın? Ben bir, bunun işte. Sonra gözleri de güzel. Gözlerine bakınca... Ne sersem şeysin! Sen anlayamazsın ki bunları. Ben de tutmuş...

Fakat onun evlenmesinin sebebini dün birdenbi-

re keşfettim. Neden mi? Çünkü sevmiyor şekerim! Evlenmek ne ifade eder? Hiç değil mi? Seni bilmem. Fakat meselâ, hiçten başka bir şey değildir. Emin ol. Çünkü ıstırap çekilmez evlenilince. O ise benim ıstırap çekmemi istemiyor mu? (*İçini çeker*) Leylâ, aşk budur diyorum. Ne yapacağını bilememek, çılgına dönmek. Meselâ yatağa giriyorsun değil mi? Bir kere yalnız değilsin. Boğuşuyorsun, haykırıyorsun, istediğin gibi. Ben dün gece bunun boynunu bir yakaladım, sıktım sıktım. Gözleri döndü. Gözleri böyle faltaşı gibi açıldı. Boğdum, boğdum, ama rahatlamadım. Zaten hiç rahat değilim şekerim. (*Yutkunur*) Burama bir şey tıkanıyor. Ağladığıma bakma. Mendilin var mı? Temizse ver. Çünkü sinirliyim. Tahtakurusu ne arasın bizim evde bilirsin. Uyanıyorum, her tarafım ısırık içinde (*Bacağını açar*) Baksana! Tavandan atlarmış tahtakuruları.

(*Dolaşmaya başlar, tırnaklarını yer*)

Bu arada bir seyahat yapsam mı acaba? Avrupa'ya falan. O, duysun. Yahut pencerelerimi hiç açmam. Zaten sımsıkı kapalı. Şaşarsın canım, herkes beni merak ediyor. Dün tanımadığım bir ihtiyar yolda bana lâf attı. «Nasılsınız küçük hanım?» Çıldırıverdim. Nasılsam nasılım size ne!

(*Ellerini havaya kaldırır*)

Ah yarabbim! Nasıl sevinmişti ona aldığım dolma kalemi eline alınca. Durmadan: «Meleksin sen! Sen meleksin!» diyordu. Ne fayda? Faydası ne Leylâ'cığım? Orası öyle, onun için ben adam bile öldürürüm. Doğru söylüyor! Her şeyi yaparım. Bir kere hırsızlık ettikten sonra, öldürü de veririm, ne çıkar? Fakat... O kadar mı zor? Şaşıyorsun. Sen yapabilir misin? Sen bir adama elini bile tutturamazsın bir kere. Zaten sana kimse lâf bile atmamıştır ki! Öyle değil mi? Attı mı? Söylesene. Gel bak. Gördün mü? Allah! Allah nasıl surat bu canım! Ben senin yerinde olsam, artık ne bileyim... Çünkü seni kimse sev-

mez, sen de kimseyi sevmezsin... (*Kıkır kıkır güler*).

Ağla ağla için açılır. Benim de göğüslerim ağrıyor fena halde. Geriliyor. Bırak Allahını seversen şimdi. Gel de şunları tut! Tut, evet. Off, şimdi büsbütün ağrıyor. Ne yapsam? Görüyor musun gene ağlayacağım. (*Bağırır*) Ben olmasaydım zor doktor çıkardı o. Övünüyor diyeceksin. Söylesem neye yarar sanki. Olan oldu bir kere. Güleyim bari. İmtihan kâğıdını değiştirdim. Sen de hiçbir şey anlamıyorsun. Ne dedim ben? Neye olan oldu? Var istediğini düşün, umurumdaydı. Babama yutturdum. Bir teşekkür bile etmedi hayvan! O gece bir nişana gidecektik, gelmedi, kimbilir hangi orospuya gitti. Ama kızamıyorum, emin ol. Çünkü nasıl olsa karısı firengiliymiş. Öğrendim. İşte, biri söyledi. İstersen inan. Sonra bu gece de yemek yemeyeceğim, boşuna ısrar etme. Öyle acır gibi de suratıma bakma. Sinirleniyorum. Ay, tuhaf sinirleniyorum kardeşim, bakmasana öyle!...»

KUŞ

Atlı karınca duruyor. Tren duruyor. Trenin peşine takılı vagonlar duruyor. Makasçı duruyor. Tanklar duruyor. Bebekler kutularında. Ne uyumuş, ne uyumamış. Atların gözleri bakıyor. Atların dişleri bembeyaz. Üzerlerine abanık teneke adamlar, teneke kadınlar, teneke çocuklar. Boyalı.

Balmumundan bir adam geldi. Oraya dikildi. Çığrıştılar dimdik! Atlı karınca döndü. Tren düdüğünü öttürdü. Makasçı eğildi kalktı. Bebeklerin yanakları hep buz. Tahta itfaiyeci çan çalıyor. Porselen köpek. Cam polis. Kurşun asker.

Sarı adam bakındı. Kör kör. Mum gövdesine kıl damarlar yürüdü. Derisinin altına kırmızılık. Delik gözlerine aydınlık. Baktı bildik hepsi! İçi ağrıdı.

Ötekiler bakıştılar: Parıl parıl. Onun eli çanda, bunun ağzı açık, onların bir bacakları geride.

Suratı leke leke yanmağa başladı. «Çek git! Görüyorsun!» Ayağını sürüdü iki adım. Birden döndü ardına: Vitrin gevşek. Duruyor. O. Şu. Bu. Köpekler. Bile.

Aleve tutulmuş gibi. Çözülüyor gibi ek yerlerinden.

Eriye, ufala küçük alanlardan geçti. Parlak raylarda donuk damlalarının izi. Top ağacın altına... Yapraksız, köksüz ağacın. Tükenmeden. Daha katı parmağını gömebildiğince derin, gömdü. Soğuk ya-

yıldı gibi sarılığına. Gene ısındı, eridi-sıvaştı-kaldı-olduğu yerde. Şekilsiz kusuntu sarılığı.

Orada duran: Kemiksiz. basık. Sağ eli aralık ağzında: «Bebek? Kuş?»

Bir gri göklü akşam vakti.

Orada duran alnını sıktı «Kuşu al sevinir çocuk.» «Alamam.» «Bebek?» «Evine dön!» «Dönemem.»

Işıklar yandı. Yeşil. Yoz mavi. Yeşil kırpıştı. O olduğu yerde.

«Kime dargınsın adam?»

«Sus, sus.»

«Ölebilirsin belki yeniden.»

«Defol başımdan.»

«Kuşu al!»

Kendi omuzlarını tutup sarstı. Kafası sancılı, ağır. Kendi suratını bir iyice gördü bu kez. Camlara karşı. «Mum adam, tahta adam, teneke adam, soytarı! Yaratılmış! Kurşun sıkıyorum, çoğalıyorsun. Daha çabuk. Daha büyük aptallıklara gebe. Beni sen yaratıyorsun. Hadi, tanımazdan gelme. İşte adımımı attım.

Lâstik kuş kanat çırptı.

«Kimim ben bil?»

«Biliyorum.»

«Gördün mü biliyorsun.»

«Biliyorum!»

«Bana suçlu olduğuna kanıt yok, serbestsin dediler ama.»

«Demişlerdir!»

«Çocuğum var dedim, doğmuşum. Serbest mi? O da ne söz? Bir daha ölebilir miyim?»

Akıllı biri dedi:

«Çekil oradan, vitrin kırılacak!» Sonra tanıdı. «Ah! kanıt yok. Kanıt olsaydı eğer!»

Kuş güldü. Kuş gülünce avcı. Sincap. Tavşanlar. Vitrinin içi dışı. Neye güldüklerini bilmeden. Bir kuş

biliyor, bir şeyler biliyor o. Bir yanda kuş, bir yanda berikiler... katıla katıla... bayılıncaya dek.

Oysa bulutlar dolu. Gök kapkara. Sular köpük içinde. Adamınsa ağzını açtığı yok. Sağ eli aralık ağzında...

Adamın —mum olmadan önce— sakalları vardı. Bir sabah dudaklarında türkü, tıraş oluyordu. Çocuğunun önünde bir sarı defter, bir kurşun kalem. Tencerede bamya. Çocuk kaleminin ucunu tükrükledi, düşündü. Bir kocaman değirmi çevirdi. Sarı defterin, sarı yaprağına. Sonra o değirminin ortasına iki tane ufak değirmi daha döndürdü. Yanyana. Dudaklarını büzdü:

«Baba, bak ben ne yaptım?»

Adam usturasını gırtlağından çekti, baktı:

«Olmamış. Hani onun ağzı dili?»

Kapının zili çalındı. O sıra. Adam ıslığıyla «aynaya bakar...» diyecekti.

«... Evde mi?»

«Evde. Ne yapacaksınız?»

«Sana ne?»

Kadın dedi: «Nasıl olur?» Adam dedi: «Nasıl olur?» Şapkaları yüksek, suratları uzun adamlar doluverdiler odalara.

«Bak bu resme? Eşek. Yaramaz.» «Arkasına baktın mı?» «İskemlenin hasırını sök.» «Yatakları şişle.» «Küpü küpü...» «Hepsini götürsek?»

Kuş çatlayacak! Gagası koptu. Yoz mavi büründü dört yanı. Tellerde çakıp sönen iki üç pırıltı kıvılcım.

Dehlizlerde yumuşak fareler dolaşıyor. Yılgın. Sivri burunları kıpır kıpır. *Yeni*'nin çevresine toplandılar. Çekine çekine... Başları olmalı bir doygun sıçan dedi: «Biliyor musun ben suçsuzum. Sen?» Bileklerinde bir sıkıntı. Belli belirsiz. Nabız ama. Sinsi kurşunilikleriyle öteki kavuniçi gözbebekleri dediler: «Bizim de suçumuz yok. Senin?» Avuçlarında ter.

«Suçluyum.» Dayattı «Suçluyum!»

Sonra yuvarlak biri daha vardı. Sesi yankılı, kalın. Bir döner koltukta. Onu durmadan sorguya çeken. «Suçluyum,» dedikçe seviniyor, konuşmağa başlayınca neden sinirleniyordu?

«Ama siz bana anlamadığım şeylerden sözediyorsunuz?»

«İşine gelmiyor da ondan! Sen müthiş surette yalancı ve korkulu bir adamsın. Bırak bu martavalları da...»

Bir gün bütün fareleri başına topladı. Yumuşak yumuşak dedi:

«Lâf anlatamıyorum bu adamlara. Bir türlü karar veremiyorlar suçluluğuma. Siz bari inanmazlık etmeyin. İnanın suçluyum ben.» Güldü: «Buradan çıkınca dışarıdakilere de anlatacağım.»

Başsıçan dedi:

«Sen de böyle mi buldun kolayını ahbap!»

Küçük fareler, artayakları üstüne dikilip, elele tutuşarak, okuldayken öğrendikleri kıvrak rondoyu söylediler. Bir ağızdan.

«... *haydi peri kızı...*»

Dizüstü geldi. Kanı yüreğine çekilmiş. Tırnaklarının dipleri mor. Sarı. Oyuk. Sarı.

«... *haydi peri kızı...*»

Karınlarından kurulu adamlar, kadınlar, çocuklar, *diz bükmeden bir boşluğu adımladılar*. O gün de. Hepsi bir delikte yitti. Kutu kutu otomobiller, uzun yatık otobüsler. «... *yalnız kaldı... haaydi...*»

Vitrinin kalın camında gölgesi. Sağ eli aralık ağzında.

ÖFKE

Bu sessizlik doğru değil. Gene yenik düşürme, oyun bozma tadı kavrıyor yüreğimi. Biliyorum, kıpırdayan perde aralığına uydurulmuş, yüzüne büyük gelen gözleri, yaşlı kadını durdurdu. Ötede bir *beriki* var! Tanımadığım, yerinde nedense tedirgin. Gitmeyeceğim, o kötü seyrime ağzımın kenarında, orta parmağımın kemiği iniyor bu kez, suratıma kapalı tahtaya. Eleveren musluk sesi birden kesildi. Soluk bıraktım. Gözetleme deliğinin gerisindeki, bir vuruş daha bekliyor bilmeden, o zaman büyür kaygı, göze aldırır her şeyi, susuyorum. Belli duraklara bölünerek uzuyor, gerginlik. Engel aşılacaktı eninde sonunda. Soluk aldım. Aralanan kapıyı ittim usulca.

«Evet? ... nin evi değil mi burası?» Koridorda telâşlı ayak sesleri. Eşiğin iki yakasında duraklamışız.

«Şaşırmayın canım. Ben yabancı mıyım?»

«A, sen miydin? İlâhi!... Telefonla konuşuyor da. (Genç hayvan bakışını karşılıyorum uzaktan, gevşemiş, rahat, gülüncüm.) Bu şey... nişanlısı.»

«Nişanlısı mı? Aha!...»

«Ya. Amerikalı! Çok yaşa. Buyur, şöyle buyur.»

«Amerikalı mı?» Pespembeliğine duyurdum dostluğumu, önyargılara kapılmamak gereğini çarçabuk geçirdikten sonra aklımdan, ama aynı hızla bir gülümseme gülümsüyor aynada. Nasıl süt mavi, yıkanmış gözleri. Ne de olsa aklarında kuşku.

«Ben çok fena!» diyor. Güçlü bedeninde acemilik.

Pantolonunun kemer çıtçıtını kapamaya uğraşarak. Birdenbire, cıgara dumanlarının kıvrılakaldığı odada bir kırmızı ampul ışıyor, boyuyor hepimizi.

«Şöyle otursam? Güneş mi? Zararı yok, sırtım ısınır. Demek...»

Öteki, dar etekliğinin dokusunda, küçük, dokunaklı kalçalarını kullanıyor daha. Tükenik bir «Bye, bye!» la telefona yatırdığı başını çevirdi.

«Ay, affedersiniz! Şey sandı da sizi...» Büyümesini anlayamıyorum dudaklarının.

Kız ağzını aralık tutan ön dişi daha bir körpeleştiriyor delikanlıyı!

«Ne sandı?» sorusu, o sıra bu ummadığım yakıştırmayı, büsbütün açık saçıklığa vurduracak.

«Toprağı bol olsun Virginie. Hele mâvişe! A kızım anlatıversen ya... Çocuk...»

«Tam kelime... anneciğim!»

«Değil mi, tıpkı. Hay kelimen batsın! Akrabamız olur diyemiyor musun şuna kestirme.»

Fonograftaki uzak, karanfil ses:

How can I explain you? This man...

Koltuğundaki iğretiliğinden kurtarıp, patiska örtülü sedirine oturtuyorum kadını. Hasır iskemlenin ayaklığında bitişik topuklarım, saygılıyım, karşısındayım. Birazdan, zarfı fincanlarda ılımış kahvelerimizi yudumluyor olacağız. Altın, kelebek gözlüklü, kalpağı hafifçe sağ kaşına iğri, şehit kaymakam Rüstem bey, çerçevesinde suskun.

«... isn't it?»

Pirinci pırıltılı mangalın altında tortop Sarman. Gerindi, esnedi uzun uzun, asma saatin zemberek kağşamasına, ağır vurgularına uyanarak.

Sürmeli kirpiklerinde biriktirdiği damlacıkların, allığı çoğa kaçtığından belki, iç gıcıklayıcı yanaklarına süzülmesini kolluyor şimdi.

«Nasıl düşünebilirsin böyle bir şeyi yengeciğim?»

diyorum, tutkumu gizlemeye yaramayan bir aşırı duyarlılıkla.

Pullu çevresinin tülbendine emdiriyor gözyaşlarını, dul sıcaklığını sürdürüyor üzerimde.

«Hadi hadi, ağlatıp durma beni böyle. Kapat da falına bakayım.»

«... O! sure, sure...»

Yüreğin dağlı. Perişansın... Eşini bulamamışsın. (Hıçkırma. Bir bana, bir içli bıyıklarına bakarak şehit kaymakam Rüstem beyin.) *Yay misali kaş, çekme burun, yaşı benzemesin aynı babam.* (İç çekme.) *Hey! Alımlı adamdı. Bir civan kızım olsa da versem şu yiğite derdim. Kim olacak? Sen! Oldu sonunda ya! Alıp vermek bir Allaha mahsus. Ne çare. Bırakıp gittin İstanbul'lara. Ne lâflar çıktı ardından. Tiyatrocu bir kıza vurulmuşsun.*

«Adı ne?»

«Amelia.»

Gönderdiğin altın yaldız çanta, üç yıldır yastığının altında. İçindeki Suriye ipeği mendiline ağlıyor, resmini bastırıyor göğsüne. Posbıyıklı amıcam mı bu, ne zaman gelecek diye, sorup sorup öpücüklere boğuyor. Bakma öyle cılız mılız! Çağı gelsin gelişiverir, patlamış tomurcuğa döner. Senin alın yazın şu sabiye bağlı. Yanılıp şaşma. Başkaca iyilik sağlık. Yol mu? Yok. Fukara babasısın, tuttuğun altın olsun.

«Yengem, güzel yengem! (Bayağılık! bayağılık!)

«... O! Yes! Yes!»

«Olsun. Elli ikisinde üç kadın eskitti şu! (Ölünün yumuşak gözleri yerde.) Yirmi beşten yukarı vermem sana. Durdun duruver üç beş yıl daha. Bilemedin altı.»

«Well, now, I understand.»

Anlamış.

«Ne diyor?»

Tüysüz, iri eli havada, kapattığı duvara kalktım. Boynumdaki ince kolları çözüp.

«How do you do?»

Ayak uçlarının üzerine indirirken yavaşça, kocaman âşık gözlerini yüzüme bıraktı yeniden.

«Ay, ayy! Amcacığım! Siz de söylesenize bir şey. Susup durmazlar mı öyle?»

Omuzları oynuyor. İki büklüm. Avcum avcunda bir yanlışlığın.

Kızmadım çocuk.

«Canım ne desin adam? Söyleyiver ne diyeceğini de, desin. Hay! üstüme fenalık gelecek vallahi! Kız ne gülüyorsun öyle deliler gibi?»

Bırama bir şey tıkanıyor çocuk. (Duygululuk! duygululuk!)

Demek böyle. Şaşırtmaca. Hayırlısı. Bir ay oldu mu ben size geleli? Arayamadım işte. Hangisi olursa. Hımm! İçimi enfes. Ne cıgarasıymış bu? Salem. Eveeet Salem. Bira? Pek sevmem ya, koy bakalım. Yeter yeter. Sağlığınıza, mutluluğunuza. «Ne diyor?» O da sağlığımıza, mutluluğumuza içiyormuş. Güzel. Haltetmiş! Bu zamanda? Dayıysa dayılığını bilsin. Baktım seviyorlar birbirlerini. Yirmi bir yaşında koskoca kız. Bana ne demek düşer? Gider gitmez Mustang alacakmış. «Excuseme». (Geyirdi de.) Kıpkırmızı çorapları. İleri fikirlidir amcan. (Kim?) Beğendim. İçten. Bunlar iyi koca olur. On bir yıldan sonra karşılaşıverdik yolda. «Ne diyor?» Biraz saçlarınız ağarmış, biraz da... Göbek. Yo, yo! Gene dè genç sayılır değil mi anne? Hâlâ saklıyorum, ne incelikti o. (Yerli memeleri, Fransız. Balıksı süzülmeleri. Buydu adlandıramadığım.) Ağabeysi milyoner. Çocukları yok. Kendi bir yanda, karısı bir yanda. «Ne diyor?» «Seni aldatırsam beni öldürür müsün?» gibi bir bayağılık her halde. «What?!» «Oldu mu ya.» Sasırmış: «E, aşkolsun amca. Siz biliyorsunuz İngilizce. Şimdi utandım işte.» O çatallı boğuk ses: «Bir da-ki-ka. Do you speak English?» «No.» Hah! hah! Evet. Sen yok bilmek, fa-kat no. Hah! hah! «*Zeki çocuk.*» Sitemli: «Alay

etmeyin.» Ya *negro*'lar? (Hümanizma ruhu!) Gördün mü *tükürdü!* İsteriz! İsteriz! İsteriz! İsteriz! Tamam, tamam. Limbo. Bakın böyle. Çok kolay. (Mikrofonda Dario Moreno) Kıvıracaksın, kıvıracaksın... e, ama gülmeyin ya. Ben seviyorum zeytinyağlı dolmalar, su börekleri, şiş kebap. Yüz beş kilo. Bu kadar olur. Hârika, bravo, şak, şak, şak, şak...

Bir umut ne de olsa. «*Alay etmeyin.*» dağılmalara götürüyor beni. Koridorun karanlığına giriyoruz birlikte. Birden kapanıyor yorgun omuzlarıma. Saçlarında sevecen parmaklarım. Boğula boğula...

Şak şak, şak şak...

«Bahtım o kadar kaare ki târife mahal yok.»

«Efendim?»

«Hiç, bir eski şarkı.»

«Bilmem mi, nasıldı bakayım? Yeter kızım yeter. Aaaa, bunlar birbirini öldürecek ayol. Sen başla hele bir...»

Şak şak, şak şak...

Çözün şu ellerimizi birbirinden artık be! Hayır. Bira sevmem ben. Do you smoke? No!

Kanım öfkesini saklıyor. Bu gerçek: yadırgasam, kimseleri suçlamak istemesem de ve onun elinde değil, *kara, sıcak, doğulu.*

«Bilmem ki size nasıl anlatsam?»

BİRAZ DA AĞLA DESCARTES

Kırk yıl öncesinin İstanbul'unda yürüyorum. İstiklâl Caddesi ola ki, bu da o yatır, al çaputlarla donanmış, kısır adakçıların gözlerinde birer elif çekili titrek mum ışıklarından, ama ortalık aydınlık daha? O sokağa bakmadan geçmeli, adı değiştirilmiş bile olsa, sen bakma o sokağa; o sokak yok, hiç olmamış değil, beton yığınlarının altına gömük, ölü belki, ama var, dönüp bakma, kork, korkuyorsun zaten. Bak tramvaylar sökün etti. Çan sesleri kısık vurgulu, hüzne sarılı, aralıklı, yumuşak. Işıltılı raylar üstünde demir tekerleklerin kırık tıkırtısını duyuyor musun? *Ulan ihtiyar!* Çağımın uyarısıdır, öfkelenme, unut çabuk, aksayan ayağını sürükleyerek uzaklaş, *ezileceksin*. Aylardan Mayıs. Havaya atılı bir tembel bulut kıpırtısız, doğal ak oluşu, bir uçmaz martı kanatları açık, çerçevesinde. Leylak kokulu rüzgârını çek sörpük ciğerlerine bari. Vatmanın şapkası yuvarlak, şeridi sarı, kocaman siperliği, ne güzel! Güzelin nesi güzel? Bir gün yanıt arayacaksan sinirlenmeden sor. Danielle Darrieux - Charles Boyer ikilisinin arkasında alt dudağı sarkık, soğuk bir Jean Gabin, *'Kurşuna Dizilecek Sabah'* bakıyorlar iğreti geleceklerine, pembeye boğulmuş, dev afişlerinden; *'Maginot Geçilmez'*, *'Niçevo'* mu yoksa? bilmem, ne önemi var, tüm İstanbul *'Emmanuelle'* altıncı hafta şimdi. Vatmanın arkasındaydın, kendini anımsat, yaşamıyorsan bile, giysilerini değiştirme, kamburunu düzelt, on yedi'lerin ince boynunu dikleştir, kemikliğine bürün, gördün beni hadi el salla, istersen ben

sallayayım alınsızlığına, trampet şapkanı geriye iterek üç numara tıraşlı söbü kafanı kaşı, prina sabunuyla yıkanmış, *Cogito Ergo Sum* de bir daha unutmadıysan, kokusuz ince terini sil, poker-play'dir yumuşak tüylü yanaklarımızda gezinen, Ay'a gidilemeyeceği kesindir.

Neden gülüyorsun çocuk? Sana da gülünür elbet bir gün. Hangisi mi Descartes? Şu, arkadaki çatık kaşlı, seçebiliyor musun sımsıkı ağzını? Bu da ben, ay suratlı, beğenisi biçimli parmaklarına dönük. *Klik!* Atlarken durdur havada, *klik!* atlayacak, bırak atlasın, atlat, atladı, bak yanyana yürüyoruz *ağır çekim* uzayda, bilincin boşluğunu adımlayarak, özü değişmiyor adımlamaların, anlamıyorsun. *Klik!* duralım, durduk.

«Yahu palaskasız, sokakta, amma tuhaf. Çıplakmışım gibi. Belimi yoklayıp duruyorum. Dağıtsalardı şunları bir an önce.»

«İki defa çevrildim.»

«Bana kimse sormadı.»

«Saçma. Açıklayarak mı dolaşacağız adımbaşı. Zor bıraktılar.»

«Aldırma. Sinemaya gidelim. Sever misin Darrieux'yü» —Duy, çizgi kaşlarını kaldır, en sevilgen cilveni kullanarak. Yoksa ölü müsün artık, niye öldürüldün ölmedinse?—

«Boş ver. Kart biriktirmem ben. Çocuk işi. Görürdüm mütalâada. Ağzı açık bakar dururdunuz. Pilot olacakmış adaşın ha? Bir kere boyu tutmaz.»

«Ölçtün mü?»

«O karının beli de bir dairedir, çapı değişikmiş ne olacak?»

Yatır'ın köşesinden sapılan o sokaktan geçmedim hiç. —Cumbalı evlerin kararmış tahta kapılarında dikdörtgen, demir çubuklu birer küçük pencere. İçten mandallı. Kapı sekilerinde sövgü. Teneke leğen, permanganatlı su, ibrik, çatlak ayna, marsık koku-

lu mangal, bulantı, ter, pişmanlık. Bu odalardan kaçtım çok.— Oysa, soylu bir kara kısrak yelesi, oluklu bir kasap bıçağının parlak kabzası direkte. Okundu, bakışıldı, meraklı. Lacivert giysileri boydan boya düğmeli. Anladık, ilgilendirmiyor seni, boşalt şu suskun kalabalığı torbasından. Kurguları bitene dek bel kırıp doğrulsunlar, ama biliyorum sen şu duyarlı deniz anasını da rıhtıma alacaksın, üstüne tuz dökeceksin, öldüreceksin.

«Demek buradaymış. Bilerek geldiğimi sanmıyorsun ya? Sen?»

«Beni ilgilendirmiyor. Rastlantı.»

«Yahu sen... çok safsın galiba.»

«Hadi sor sor kızmam.» — Esmerliği renk değiştirmeyecek mi bakalım?—

«Eminim birini düzmemişsindir sen hiç! Düzdün mü?»

Kıpırdamadı, düz baktı:

«Düzmedim. Bizim oralarda böyle kibarca da söylemezler. Ana avrat. Benimki başka merak. Düşünürüm. Bu işi de düşündüm elbet.»

«Tasarladın.»

«Hayır, düşündüm. Çoğalttım. Geometrik bir mesele. Kolay. Olasılıkları az. Biraz mekanik de gerekti sonra.»

«Ne tuhaf adamsın sen be! Hep güldürürdün bizi. Çaldıran Savaşını kuramsal hesapla çözmeye kalkışman hadi neyse de... fırıldaklara bak!.. alalım mı, birer tane?»

«Çözdüm, ama anlamadım.»

«Gördün mü? Baban neci senin. Üç yıl bir okulda okuduk da sormadık birbirimize.»

«Manav.»

«Benimki doktor. Hekim değil. Dâr-ül fünun ulûm-u tabiiye doktoruymuş. Sevmez bilim milim ama. Biraz kimya deneylerinde eğlenirmiş. Ufağından dinamit patlatmışmış bir gün, ödü patlamış öğrencilerin.»

«Sonra?»

«Alfred Nobel dedenizin eşşek şakası, korkmayın evlatlarım demiş.»

«Pek beğenmedim. Sonra?»

«Sonra sıkılırdı, çok sıkılırdı, kapkara sıkılırdı, çok içerdi, bol bol tabanca sıkardı beynine! Tatlı bir deli olmalı. İleride kim bilir, belki ben de deli olurum.»

«Zor. Delirebilirsen iyi. Benimki elmaları dizer. Ben bakardım. Elmalar yükselir, kule olur, bıraksan göğe dek. El ustalığıyla, yordamıyla değil. Denge yasalarını biliyordu o. En büyük rakamları kafasında çarpar, böler, sonucunu sana söylerdi. Öyle bir kafa işte.»

«Öldü mü?»

«Belki.»

«Ölür. Bak bu kesindir bana göre. Çözemezsin de. Onun için mi, belki dedin?»

«Galiba. Ama her şeyi çözüyorum.»

«Çözüyorsun da anlayamıyorsun.»

«Doğru.»

«Denemeli. Denemedikçe olmaz. Deneyelim. Deneyelim mi?»

«Bilmem. Denersem anlar mıyım?»

«Neyi anlayacaksın? Duyarsın be! Düşazdığın olmadı mı hiç? Ya da düş kurup kendi kendine? Benim üst ranzadaki Ahmet'le kapışmıştık sonunda. Sallanır durur her gece. Uyuyabilirsen uyu. Pis pis. Tek başına pis. Utandırıcı. Ben ikilisini merak ediyorum. Güldüğüme bakma, sinirden.»

«Denerken düşünebilir miyim? Ya da düşünürken deneyebilir miyim?»

Mâhur bir sabah başlamıyor, kurşuni, kalın örtüsünün altında kireçlenmiş kıkırdaklarını oynatmaya zorlanan şehir. Apartman yükseltilerinin deliklerinde ağaran tek tük cılız ışık. Titrek ellerim, damarlı, lekeli. *Dönüp o sokağa, saplantılarına gelecekler.* Ben şimdiyim, lanetli — dumanların bozkır gö-

ğüne savrulacağı bacalarda umutsuzluğu bekleyen. Düşlerin son kemirdiği, iskelet antenlerin artıklarıdır. Kokuşmuş çöp bidonlarının ardından gerinerek çıkan ak dişli, o hep aynı alaca köpek. Ölüm karası önlükleri içinde okullarına giden çocukların ardında. Çantalarında dinamit.

İstersen, hatırın için, buruşuk bulut, esmez rüzgâr, uçmaz martı zamanları yerine yüz binlerce mavi kırlangıç masalı çizelim defterimize, yağmuru getireceklerse, bardaktan boşanırcasına, susamışlığımıza. Hadi beni avut, soluğunu ağzıma daya, canlandır, gülümset.

«Şu sokağa girelim gel! Çok heyecanlanıyorum ne dersin?»

Duraksıyor Descartes. Bana göre tedirgin. Yüreğinin düzenli vuruşu kendiliğinden bozuldu gibi. Birkaç kez yumruğunu sıktı, avcu terli.

«Ne o ter mi bastı? Amma büyüttün sen de şu işi ha! Hiç değilse iki adım atalım canım ne çıkar? İki adımcık. Adamı yemezler a! Hem bakalım dedikleri gibi mi, kolundan tutup çekiveriyorlar mı içeri? Paran var mı?»

«Var. Ama üniformalıyız olmaz.»

«Ortalıkta kimsecikler yok. Ne olacak, öyle geçiyormuşuz gibi yaparız yoldan. Bakarsın... bizim dönek Süleyman anlatır dururdu ballandıra ballandıra. Sivil gitmezsen daha iyi demez miydi? İtibar gırlaymış.»

«Orası Bursa, burası İstanbul. Nemize gerek.»

«Senin asker olmana gülünür, korkak!»

«Aklım yatmıyor anladın mı, işte o kadar.»

«Ben korkmuyorum demiyorum ki! Korkuyorum.»

«Bilmiyorsun ondan.»

«Sen de bilmiyorsun! Yoksa biliyor musun? Hadi hadi gizleme.»

«Bu iş başka. Kafam rahat, yenilmeye alışkın değil. Yenilmedim hiç. Yenilmeyi sevmem.»

«İyi ya sevme bana ne!»

Susuluyor. Köşe başında duraklamışlar.

«Senin bu kadar inatçı olduğunu sanmazdım. Hadi bir boy daha gidelim bari. Akşam simitleri çıkmış bile.»

Ağzımın kenarında tango kırıntıları, Manon Lescaut'nu gömerek Güney Amerika çöllerinde yeniden, o gün alamadığım simit gırtlağımda yumruk, ayrılamıyorum arkalarından. Baylan'da durdular, — Baylan mıydı? — bana baktılar kuşkulu, cebi yırtık, kirli pardüsüm, gözlerime inik yağlı şapkam bir oğlancıyı, ya da pezevengi simgeliyor galiba, sırtımı döndüm, kuyumcu vitrinine yansıdım.

«Ruhiyatçı ne demişti hatırlıyor musun?»

«Hayır.»

«Ben de. Üstelik hep on verirdi bana.»

«Haklıydı bence.»

«O değil de, bilmem söylesem mi? Ata'mızın öldüğü gün, sınıfta mıydın sen?»

«Evet.»

«Ağlamış mıydın?»

«Hayır.»

«E, peki ne yapmıştın?»

«Ağlamamıştım.»

«Ben gülmemek için zor tutmuştum kendimi. Baş parmağıma dişlerimi geçirmiştim, kan oturtmuştum. Bak ilk defa sana söylüyorum. Sana ısındım birdenbire. Arkadaş olduk. Farkına varsalardı kemiklerimi kırardı çocuklar. Sence neden gülünür?»

«Ben gülmeyi pek bilmem.»

«Ondan ağlamadın öyleyse.»

«Herhalde.»

«Kolayını bulmuşsun! düşünmek için düşünüyorsun sen arkadaş! Kızmadın ya? Bunun da yasası vardır herhalde. Sen düşünedur. Ruhiyatçı koca gövdesiyle «Atamız öldü. O, artık kalbimizde yaşayacak» deyip devrilmişti kürsüye. Komut verilmiş-

çesine bütün sınıf sıralara kapanıp ağlaşmaya başlayınca... Demek bir sen, bir de ben... Ama hâlâ çok utanıyorum, üzülüyorum.»

«Üzülme. Düşün. Varlığını kanıtla *kendine*.»

«Öf be! Düşünüyorum, öyleyse yokum tamam mı! Amma içim sıkılıyor. Şu sokağa bir girebilseydik.»

Birden sinirlendim, bıktırdılar beni, kırk yıl sonrasına götürüp yalnız bıraktılar. Yağız bir inzibat çavuşu diktim karşılarına. O sokağa adım atılmamıştı, açıklamalarıma yalvarmalarıma — Descartes susuyor — kulak asılmadı. Ünlü Beyoğlu İnzibat Karakol Komutanı'nın karşısına çıkmamız gerek. Kaldırıma serilmiş ruhuma basıp geçin, Blue-Jeans'li kalçalarınızı sallayın siz daha.

Yüzbaşı Hasan Gürler kamçısını şaklattı işte. Palandöken bıyıklarını burdu. Parlak üç yıldız dizili apoletlerini yan gözle okşadı. Yanağındaki tiki hızlandırdı, öfke talimine çıngırdak mahmuzlu rugan çizmeler geçirilmiş ayaklarını ak mermere vurdurarak başladı. «Getirin şu hergeleleri!»

Sağ elleri pantolon yan dikişine yapışık, sol ellerinde şapkaları öğretildiğince. Benim dizlerim sarsılıyor yalnızca.

«Anlat bir daha çavuş, nedir bunların suçları.»

«Efendim bunları o sokakta yakaladım. Palaskaları da yok.»

«Adı ne o sokağın?»

«*Abanoz*.»

«Peki sence işleri neydi o sokakta?»

«Bence... Dürdane'nin evinden çıktılar. *Mutlaka*. Güya yabancıymışlar İstanbul'a.»

«Ulan kim bilmez Abanoz'u bu memlekette be! *Demek mutlaka*. Doğru mu? Konuş, sen konuş hayvan oğlu hayvan! Bacakların zangırdıyor, neden? Suçlusun ondan. Bak arkadaşına titriyor mu hiç. Asker adam korkmaz, titremez, yalan söylemez, erkekçe 'evet yüzbaşım yaptık bir hata, suçumuz neyse ver

cezasını' der.» Yanaklarındaki seyrimenin yumuşama belirtisini sezdi. Sesi algılanmayacak tizliğe yükseldi. «Ata'mızın, en büyük Harbiyeli'nin eserini emanet ettiği gençliğe bak! Ne çabuk zekerinizin derdine düştünüz ulan! Sen söyle kabak suratlı, sen kandırdın şu Kemahlı'yı değil mi? Kemah'lı mısın oğlum? Kapkara kaşlım, yiğidim, ne bok yemeğe düştün bunun peşine ha! Bak ben sevdim senin dimdik duruşunu, bakışını. Dosdoğru amirinin gözünün elifine bakacaksın, öyle değil mi? Her hâl-ü kârda. Çavuş iyi bak, bak bu Kemah'lı ölmesini bilir, bu zıngıldak kaçarken topuğundan vurulur. Yahu savaş kapımızda! *Hitler* denilen pis bıyık eli kulağında sokacak başımızı derde! Niye sizi erken mezun ettiler, Harbiyeli ettiler düşünmediniz mi? Yarın gene Edirne'de, Çanakkale'de, Kars'ta, Kafkas'ta vuruşulacak belki de! Dedelerimiz, babalarımız gibi Mehmetçiklerin başına geçip kıran kırana! Şunlarla mı? Yeter be! At nezarethaneye şu soysuzları. Bildireceğim okullarınıza da. Harbiyeli'ye vurulmaz artık, yoksa dağıtırdım suratlarınızı. *Kemah'lı sen dur!*»

Laleli son tramvayında hıçkırığı tutmuş bir karaltı «Gecenin matemi»ni dolamış peltek diline. Üşüyorum, altı saat önce demir parmaklıkların gerisine bıraktım coşkumu, sıcaklığımı.

«Kemah'lı. Arkadaşım. Susma konuş. Ben sandım ki seni bırakacak. Niye attırdı içeri ikimizi de?»

«Çavuş yalan söylüyor dedim, Kemah'lı değilim dedim. Doğru söylediğimi anladı.»

Gözümde domuran tuzlu suyu gördü. Kuru elleriyle sildi.

«Aldırma. Yüzbaşı gene de haklı..»

«Hangi konuda.»

«Pis bıyık konusunda.»

Hep böyle kal aklımda Descartes ne olur, hoşça kal, ama istersen biraz da ağla.

Kasım 1978

LÂEDRİ

Mutsuz karım — umarım sağlıklıdır, torunlarına yün hırka, patik, çorap örmektedir — mutfakta. Tadımlık gravyer peyniri, kıvırcık marulu bol, fasulye turşulu, hıyarlı salata sofraya geldi. Harmanlamak, tuzunu ayarlamak benim işim. Otuz beşlik rakıyı açtım. Hindi alınır gibi mi, iki tavuk budu kızarıyor. Üstüne nohutlu pilav yiyeceğiz. Gırtlak tıkacı bir ham ervah ayva, üç beş bücür pazar elması, seramik, çukur tabak içinde piramit. Renkli televizyon almaya gücümüz yetmedi. Kapıcı Musta'fendi (bile) *Cousteau*'ların serüvenlerini siyah-beyaz seyretmeye dayanamamış olmalı. Kapı. Hayırdır. Telgraf. *Kızılay*'dan çekilmiş. *Yeni yılınızı bütün kalbimle tebrik eder, muhterem refikanıza ve zâtâlinize* (en) *derin hörmetlerimi sunarım. Lâedri.* Sanmam. Artık aramasam, aranmasam da, tanıdıklarımın hiçbiri böylesi incelik yoksulu davranışlara ne denli tepemin attığını bilmezden gelemez. Yaban, sulu, bu şaklaban bildiri. Bir kulağımın arkası kaldı. At çöp kovasına.

Ekrana yansıtılan eğlence programı aptallıklarının sonu geleceğe benzemez. Korkunç horluyormuşum. Yadsımamak, inanmak erdemdir. Odama çekildim. Uyku hapımı aldım. Düş görmedim.

Posta kutusuna, her türlü onarım işlerinin 'itina ile' yapıldığına, uluorta *restaurant* adı yakıştırılan kazık aşevlerinin açıldığına, ustaca iğne vurulduğu, tansiyon ölçüldüğüne ilişkin duyurularla, su.

elektrik, havagazı, telefon-habire zamlı bedellerinin süresinde ödenmesi gereğini bildiren uyarı kâğıtlarından başka, mektup kılığında bir nesne atılmıyor birkaç yıldır. Üç dört gün beklemiş olmalı. Adımın, soyadımın, oturduğum yerin doğru yazıldığı, pembe astarlı, dört köşe zarfı ağız bükerek aldım. Sülüs yazısını andıran yeni harfler, titrek bir elden çıkma, belli.

İki deli birbirimize yetmiyoruz. Üçüncüsü aramıza katılma sevdasında. Hayranlık duyulan hayat arkadaşı ile muhterem aile reisine (en) halis dilekler iletiliyor, dostluk önerisinin kabul buyrulması niyaz ediliyor. Kimlik, adres yok. *Fuzuli*'den alıntı, unutkan bellek artığı dizeler. Kurşunkalemle çiziktirilmiş, yamuk, salt iki kocaman gözlü bir sözde surat. Çaprazına, karşılıklı balkonlar/galiba. Ağaçlar olsa gerek, salkım söğüt. Çattık.

«Musta'fendi, şu sıralar bizi arayan soran oldu mu? Burada kim oturuyor falan diye sorup soruşturan?»

Gözleri tavanda. Alnını sıvazlıyor. Yoksa? Suç ortağı mı?

«İyi düşün. Saklama. Bir bildiğin var senin.»

«Kuran çarpsın beyim.»

«Çarpar. Başımıza bir dert açılacak gibi. Polise başvuracağım. Ona göre. Ne verdi?»

«Ayıp ettin, dayı.»

«Başlarım dayından. Söyle. Severim seni, canın yanmasın.»

«Şey... Valla, anam avradım olsun.» Olmasın eşek oğlum. «Almadım. Ayağını sürüp durur, kaç zamandır dolaşıp duruyordu buralarda.»

«Yaşlı değil mi.»

«Çok. Ama üstübaşı iyice düzgün. Güleç yüzlü. Yalvardı. Ben de ne bileyim, belki akıl alacak senden de çekiniyor belledim, kimsiniz, necisiniz, deyiverdim.»

«Akıl ha! Aklına turp sıkayım. Doğru söyle niye gizledin benden?»

«Hanımıyla kavga eder mi, araları nasıl diye sordu da.»

«Vay vaay. Nerede oturuyor peki bu kart öküz?»

«Estafurulla. «Nasıl da yan tutuyor.» Bilmem. Dey şu arka sokaktaki Kısmet Apartmanı'nda akrabaları var zaar.»

«Kapısı *Ahmet Mithat Efendi*'ye bakıyor? Kaçıncı kat, kaç numara?»

«Üçüncü kat, on bir numara.»

«Al şunu. Al, al. Çok çok çokomok al bebelerine.»

Tartışma her zamankinden beter büyüdü, alevlendi. Bağrışıyoruz. Avaz avaz. Konut oturanları birbirlerinin kıyasıya sövgülerini sinsi bir keyifle dinliyor, ince duvarlara kulaklarını dayayıp ayrıntı saptama, barışın karyola gıcırtıları sonunda bağıtlanmasını bekleme çarpıntıları geçirerek. Rastlaştıklarında iğreti gülücüklerle yasaksavar merhabalaşmayı görev sayanlar da var aralarında.

«Kaç kez uyardım. Şu perdeleri kapa hava kararlığında. Vitrin içindeyiz sanki. Çırılçıplak banyoya koşuyorsun. Işıklar açık. Senin gibilere teşhirci derler anladın mı. Bekliyordum zaten, kimbilir ne düşler kurdu ihtiyar bunak.»

«Teşhirci sensin. Ağarmış kıllarından utanmadan güneşlenen ben miydim balkonda?»

«Donsuz değil ama. Hem erkeğim ben.»

«Ha bir de onsuz dolaşsaydın. Erkekmiş. Kim ne karışır, dilediğim gibi giyinir, soyunurum evimde. On yıldır oturuyoruz şurada, söz getirdim mi sana? Adam hasta besbelli. Beni suçlayacağına, bu işin çaresine bak. Kocam değil misin?»

«Sen karım mısın?»

«Nenimi ya?»

«Tam beş yıldır koynuma girmiyorsun da. Hadım mıyım ben? Daha elli beş yaşındayım. Zorla gü-

zellik olmaz deyip, ayırdım yatağımı. Ne zaman yanaşmaya kalksam...»

«Canım istemiyor ne yapalım.»

«Simitçiyle cilveleşip duruyorsun ama.»

«Tüh, rezil, yazıklar olsun. Boyunca oğul yetiştirdim sana.»

Dran! Kapandı odasına. Hüngür.

Yanaklarım ateş, pancar. Ne yaparsın şimdi, nereye gidersin. Birden fena bozdu hava. Doğru, konuk göstermeliği cin şişesine. Ellerim titreye titreye dayayıp ağzımı... Lork, bir daha. Beynim barut.

Haklı kadın. Yirmi yıl yattı kalktı gık demeden. Bıktı elbet. Erkek değil mi, yetmişine de gelse aynı bok soyu. Yılanın başını çabuk ezmeli. Yoksa çekeceğimiz var. Şimdi. Olmaz. Hele bir düşüneyim. Yarın. Bakalım neyin nesi, kimin fesi, şu kocamış, hergele kurt.

İş çıkışı. Üç bardak fıçı birası içtim, iki tek votka. *Arabesk* dinledim. '...*senin için bir can, bir can, canveriyor*...' Ne güzel. Öylesini bulsak, biz de... Posası çıktı nasıl olsa canımızın.

Posta kutusu '*meşgul*.' Sığmamış zarf, yarığın dışında üçte biri. Çekip aldım. İt, mektup yağdıracak, anlaşıldı. Soktum iç cebime, fırladım sokağa. Sulu sepkenle karışık rüzgâr ayılttı bayağı. Dahası güldüm. *Hem erkeğim ben.* Cıscıbıl! Konu komşu pencerelerde. Ha-ha! Hele bir işeyelim. Oh, dünya varmış. Abarttı bile bile. Sağ balkon tentesini ben indiriyordum, o kaldırıyordu. Yazın.

Soluk soluğa çıktım merdivenleri. On bir. Kapıda ad, san yok. Bastım zile, uzun sinirli. Lap lap terlik sesleri. Gıcırt. Giriş lambasının buzlu, çatlak karpuzundan sızgın aydınlığında, kapı kasasına sığmayan bir görüntü. Kafası kütlü beyazı, kıvırcık. Surat marsık. Parlayan sağ eli kapı tokmağında, öbürü dizinde. Dile benden ne dilersen. Şaşkınca bakışıyoruz. Musta'fendi yanılmış olmasın? Sanmam. Bu kos-

koca dev ha! Hadi canım sen de. Yanlış kapı? Galiba. Bas git. Özür dilerim. Ya değilse. Açsana ağzını sersem.

«Özür dilerim efendim. Biz, Fulya Apartmanı'nda oturuyoruz. Bahçe balkonlarımız birbirine bakıyor. Arada epey uzaklık var ama...»

«Evet?»

«Aldığım bilgi doğruysa, özel bir sorunu görüşmek için gelmiştim. Girebilir miyim?»

Duraksama. Gene de, açış konuşmam, kır favorilerim, kılığım güvence vermiş olmalı.

Antik mobilyalar, ağır perdeler, biblolar. İçeriden yumuşacık, suzinâk bir ses:

«Kimmiş baba?»

Derken salona iki melez velet daldı. Durakladılar.

«Torunlarım beyefendi. Siz içeri gidin bakayım. Ben çağırmadan da gelmeyin. Bir komşumuz kızım. Viski *alır mıydınız*? Yemekten önce bir miktar iyi geliyor. Günün yorgunluğunu gideriyor.»

Tanıştık. Damat geç geliyormuş işinden. Deneyimli, akları kanlı, kara gözleri üzerimde. Uzatma gir konuya. Çıkardım zarfı ortaya.

«Arada sırada sizleri ziyarete gelen, akrabanız belki, yaşlı bir bey var mı?»

Piposundan birkaç kez nefeslendi. Yudumladı, ağırdan alarak içkisini. Hemen yanıt verilmediğine göre, konu güncel, evcek biliniyor.

«*Gauloise* sever misiniz?»

«Hiç denemedim.»

«İçimi serttir. Nefis Cezayir tütünü. Tavsiye ederim.»

Boğulayazdım. Büyükbaba gülümsedi.

«Geçmiş olsun. Biraz daha? Sağlığınıza.»

Doğruldum.

Otuzunda var yok.

«Hoş geldiniz.»

Oldukça açık tenli. Delice yeşili, iri gözleri. Sarışın bir anadan doğma ola ki. Ayaklanırken, hafifçe eğilerek elimi sıktı. Taşkın memelerinin şakkına teğet geçtim, yutkundum.

«Yemeğe kalmaz mısınız?»

«Çok naziksiniz, sağolun.»

«Cidden.»

«Karım bekler. Zaten yakışıksız bir saatte rahatsız ettim.»

«Öyleyse ilk fırsatta... Değil mi baba? Hanımefendiyle birlikte...»

Susuluyor. Anladı.

«*İzninizle*. İşimin başına döneyim ben. Kusura bakmayın.»

Mor tırnaklarını gözden geçirdi bir süre, küt burnunu kaşıdı, *Afrika* kökenli adam.

«Şey... Nasıl anlatsam. Dünürüm o yaşlı zat. Kızıma açılmış. Sözü sohbeti çekilir, gün görmüş, babacan bir ihtiyar aslında. Eşini kaybedeli sapıttı. Açık konuşayım bari beyefendi. *Andropoz* diyorlar, ileride bizlerin de başına gelmeyeceğini kim temin eder? Neredeyse yuvası yıkılacaktı yavrumun. Evini ayırmadan önce birlikte oturuyorlardı. *Düşünebiliyor musunuz*, altı, yedi ay kadar oluyor saldırmaya kalkışmamış mı kızıma.»

«Ne diyorsunuz!»

«İnanılır gibi değil, ama maalesef doğru.»

«Sonra?»

«Ne olacak, kıyamet kopmuş. Apar topar geldim. Damat son derece saygılı babasına. Kızımı yalancılıkla suçlamaya bile yeltendi. İhtiyarı evden uzaklaştırmak için uydurmuş güya bu sarkıntılık masalını. Günlerce burnumdan geldi. İtiraf ettirmek ne mümkün herifi. Özür dilerim. Oralı değil. Köşesine büzülmüş, boş boş bakıyor. Karı kocayı zor yatıştırdım, barıştırdım. Bu sefer de sayın eşinize takmış kafasını, elden ne gelir...»

«Olmaz ki, bir ruh doktoruna götürmeliydiniz.»

«Elini kolunu bağlayarak mı? Dua etsin, sizin gibi olgun bir beyefendiye rastladı. Yoksa kemiklerini kırarlardı alimallah.

«Orası öyle de... Sinirlerimiz alt üst. Ne yapacağız? Bu mektup faslının arkası kesileceğe benzemez. O kadarla kalsa... Bakarsınız bir gün kapıya da dayanır. Evden mi çıkalım? Kiracıyız. Bu zamanda kolay mı ev bulmak? Üstelik kiralar mâlum, ateş pahası. Hem mecbur muyuz efendim huzurumuzu bozmaya bir kaçık yüzünden?»

«Vallahi ne diyeyim, yerden göğe haklısınız kardeşim.» Saatine gözattı.

«Oğlunun haberi olmasın istiyorsunuz.»

«Davranışlarınızı sınırlamak haddim değil. Ama, lütfen sabırlı olunuz. Yırtın atın mektuplarını. Sonunda usanır. Daha ileri gidebileceğini sanmıyorum. Çünkü... eğer oğluna duyurursak, bakarsınız bu kez daha şiddetli tepki gösterir. Karınız tahrik etmiş olur falan...»

«Yok daha neler.»

«Damat da başka türlü deli. İhtiyarı daha azdırmış oluruz bence.»

«Susmak da aynı sonucu doğurmaz mı?»

«Belki. Tabii, siz bilirsiniz. Dilerseniz, polise, savcıya da başvurabilirsiniz. Lâkin ne abuk sabuk dedikodular çıkarılır hakkınızda düşünün. Sizi kınar herkes. İftira ediyorsunuz sanır.»

«Belgeler var ama elimde.»

«Aman efendim, kim inanır belgelere. Zaten yarım akıllı. Ceza verecekleri bile kuşkulu.»

İmza yok. Adres yok. Sarı çizmeli Memet ağa. Uğraş artık kanıtlayacağım diye.

«Demek katlanacağız. Başka çıkar yol yok.»

«Daha nice saçmalıklara boyun eğmiyor muyuz. Neden bunca büyütüyorsunuz olayı üstadım.»

«Başka çocuğu yok mu zâtın?»

«Var. Bir kızı. Elli yaşlarında. Felçli.»

«Anladım. Aldırmamaya çalışacağım. Nereye kadar, bilemem. Alt tarafı ben de sabır taşı değilim, takdir edersiniz. Hastaneye mi yatıracak oğlu, ne yapacak, bulsun çaresini, değil mi ama.»

Umutsuzca baş salladı. Tansiyonum yükseldi galiba.

«Telefon var sanırım evde. Rica edebilir miyim? Bizim evdekini de vereyim. Teşekkürler. İnşallah uzamaz bu iş. Başımız ağrımaz.»

Anlattım olanı biteni. Yufka yürekliliğime verdi veriştirdi karım. İlk kez onluk bir tablet yuttum, devrildim yatağa.

On gün kadar ses sada çıkmadı. Posta kutusunun anahtarını yanıma aldım. Her akşam, açıp bakıyorum, korkuyla. Gerginlik gevşedi evde biraz. Gene de tatsız beklenti tedirginliğinden kurtulabilmiş değiliz. Perdeler sımsıkı kapatılıyor. Yatmadan tüm kapılar denetleniyor, kilitli mi? «Havagazına baktın mı?» Sanki gaz olup sızacak içeri ihtiyar.

Saat on bir buçuk sıralarıydı. Telefon. İş başımdan aşkın. Eşiniz arıyor. «Ha, ne var?» Hıçkırıklar. «Yahu ne oldu kadın? Tövbe yarabbi. Zırlama da söyle.» Ürkülen başa gelmiş meğer. Kapıya dayanmış büyük âşık. Ne bilsin, kerli ferli bir adamcağız. Açmış kapıyı. «Câânım efendim. Bu ne büyük saadet.» Sarılmış ellerine çılgın. İte kaka zor kapatmış kapıyı yüzüne. Kapıcı Musta'fendi'yi çağırmış imdada. Kodunsa bul. Alış verişe çıkacak, içeride hapis. Atladım bir taksiye. Geldim eve. Çevreye bakındım. Tanımıyorum ki. Hoş, öyle biri de yok görünürlerde. Karım zıngır zıngır. Çıkıştım. «Kapının zincirini tak demiyor muyum sana. Süs için mi koydurdum ben onu. Müstahaksın. Ne alınacaksa ben alayım, otur oturduğun yerde. «Dış kapı da han kapısı. Dalan giriyor içeri. Herkese anahtar dağıttılar, kimsenin umuru değil. Nerede kapıcı olacak alla-

hın belâsı. Ben gidiyorum. Korkma. Akşam görüşürüm oğlu olacak hayvanla.»

Akşam oldu. Geciktim. «Kızım, 25 36 48'i bağlar mısın. Evet ver adımı.» Beş dakika geçmedi. «Numaranız hazır.» «Alo.» «Buyrun?» İçim ısındı. Telefonda daha etkili sesi. Sözcüklerin vurgusu gevrek, sokulgan. Kekeledim. Kısıkça gülündü. Hayrolaymış. Önemli bir şey mi olmuş. Oldu ya. Kocası *Polatlı*'da iş gereği. «Acele etmeseniz. Benimle görüşün, daha yararlı olur sanırım. Tabii hiçbir sakıncası yok. Tam tersine. Bekliyorum. «Allah allah. O kıkırdama neyin nesi? Dosdoğru gitsem mi? Olmazsa oradan telefon ederim bizimkine. Tuhaf yürek çarpıntıma da bir anlam veremiyorum. Koskoca adamsın. Yoksa... hadi oradan ahmak. Ne çabuk *Lâedri'leşmeye* başladın. Besbelli evin erkeğine duyurmadan yumuşatmaya çalışıyorlar beni.

Abanoz saçlarını sımsıkı topuz etmiş başına. Uzun bacaklarında daracık, çingene pembesi pantolon. Geniş yakalı, siyah bluz geçirmiş sırtına. Ölçülü de olsa boyanmış. Yeni sürüldüğünü sandığım esans kokusunu aldı burnum. Mis. Anlamam, ne marka.

«Neden öyle rahatsız oturuyorsunuz, dayansanıza arkanıza. Yastık ister misiniz? Ha şöyle. Çok mu öfkelendiniz? Bakın, ben yemekten önce sâkinleştirici olarak biraz konyak *alırım. Armagnac* ama.»

«Peki, hatırınız için, *alayım* ben de... Yeter, yeter.»

«E, anlatın bakalım ne oldu? Sesinizden anladım, bayağı sinirliydiniz. Sesiniz çok güzel biliyor musunuz?»

«Aman efendim, ses mi kaldı artık bizde.»

«Tam oturmuş bariton. Mutlaka şan dersi almış olmalısınız.»

Hoppala. Baktım kaşaltı. Kesme kadehini uzattı, vurdu kadehime.

«Hadi somurtmayın lütfen. Bekliyorum, evet?»

Patladım.

«Ne olacak, bastı evimizi kayınbabanız.»

«Bastı mı? Siz de amma büyüttünüz.» Güldü. «Biliyorum.»

«Nereden biliyorsunuz?» Çapkınca göz de süzüyor. Ne demek oluyor şimdi bu?

«Bana geldi. Tir tir titriyordu zavallı, ama sevinçten uçuyordu âdeta.»

«Kızım, nasıl olur? İyice keçileri kaçırmış olmalı bu adam. İnsanın suratına kapı çarpılır da, nasıl uçar sevinçten?»

Derin bir iç çekti. Acır gibi baktı yüzüme.

«Kapı mı çarpılmış. Ah, ah, kadınları tanımadığınız nasıl da belli.»

«Anlamadım.»

«Çok safsınız gerçekten. Yakışıklı sayılmazsınız, ama bayağı hoş adamsınız. Kızım demenin ne anlamı var yani.»

Yekindim. Lâhavle... Dibini süzdüm kadehimin. Ne biçim aile böyle bu. Soluyorum kötü kötü. Ponponlu terliklerini sallıyor hafiften. Halka halka sigarasının dumanı. Hemen kalk. Sonun kötü. Meraktan da ölüyorum. Kimbilir neler uydurdu ihtiyar. Bağırdım.

«Eğlence arıyorsanız, sirke gidin hanımefendi. Benim masal dinlemeye vaktim yok.»

«Masal değil, ayniyle vâki.»

«Baskında beraber miydiniz?»

«Yoo. Ama, ayrıntılar yeterince inandırıcıydı.»

«Biraz daha rica etsem?»

«Hay hay. Çikolata da alsanıza.»

«Mersi.»

«Kızmak yasak. Uslu uslu dinleyeceksiniz.»

«Olur.»

«Elmalı turta ikram etmiş karınız. *Earl Grey* ka-

rıştırılmış nefis çaylar... Bir saatten fazla sohbet etmişler. Sizi sevmiyormuş artık.»

«Atmış, endazesiz atmış. Olacak iş değil. Siz de inandınız demek. Hayret, vallahi hayret.»

«Bende herşeyi ciddiye alacak göz var mı? Hele bir bakın.»

«Göz? Evet, yok.»

«Öyleyse? Sorguya çektim. Salonunuzda tavana değen büyük bir kauçuk var, doğru mu? Arka duvarda kocaman bir bakır sini. Yemek masanız yuvarlak. Çevresinde altı tane hasır iskemle. Dört koltuğunuzun ikisi açık mavi, ikisi kahverengi?»

İnledim.

«Doğru.»

«Kayınpederim zengin değildir, ama kirli çıkındır.»

«Kaç milyonu var?»

«Ben ne bileyim canım.»

«Perdelerimiz her zaman açık. Tabak gibi meydanda salon. Belki de dürbünle gözetliyordu, ne mâlum?»

«O sizin marifetiniz.»

«Ne demek istiyorsunuz?»

«Aklınıza geldiğine göre...»

«Olabilir, gelebilir, bu demek değildir ki...»

Sedef ojeli, uzun tırnaklı elini omzuma vurdu. Sıcak soluğunu duydum.

«Yanılmış olmayı dilerim sizin adınıza. Hem... neden bu kadar acımasızsınız. Ölümün eşiğinde, yapayalnız adamcağız... Uyduruyor diyelim. Hoşgörmek gerekmez mi?»

«Siz bağışladınız mı?»

«İleri gitmeseydi, belki...»

Demek tül perdelerin arkasına gizlenilse de sezilebiliyor gözetlenildiği. Ama onlar yukarı katta. Perdelerini de sımsıkı kapatıyorlar. Bir şey göremedim ki. *Early Grey*. Bu da mı rastlantı. Her türlü

meşrubat ve *müskirat* gâvur malı komşumuzun evinde. İhtiyar attı, tuttu. Bir yıl oldu sanırım, nereden eline geçirdiyse, ben sevmem, gıdım gıdım kullanıyordu kadıncağız. Dibinde bir parça kalmış olabilir kutunun. *Elmalı turta!* Pöh! Girmez bizim eve. Gene de ağzını aramalı. Aramalı mı? Salondaki eşyayı aşağı yukarı sayıp dökmesi önemli değil. Hiç kuşkum yok, sahra dürbünü var deyyusun. Benimki opera dürbünü. Elmalı turta. Hemen de hazırdı. Pastaneden aldırmış olmasın. Çaktırmadan Musta'fendi'ye sorsam? Sordum. Alık alık baktı. Turta da ne ola? Oysa bilmez mi, bal gibi bilir, bilmezden geliyor. Evet, haklı, saflıktan da öte, bönüm ben. İlgi bekleyen kadın olağanüstü tehlikelidir. Karşısına çıkan bir ayağı çukurda olsa da mı? Tartışmaya kalksam, en azından beyni sulanmışlıkla suçlanacağım. Ama kurt girdi bir kez içime. Gülünç. Neye yarar. Vırt zırt kapışıyorduk ama, bacı kardaş yaşamaya alışmıştık. Nereden sarıldı bu bela başımıza. Adam sen de diyemezsin ki. İsterse saat başı mektup yollasın. Sinir bozucu elbet. Merak da etmeyiveririz. O da zor ya, neyse. Kapıya dayanıyor ayı. Gençliğinde nasıl hızlı zamparaydı kimbilir. Belki de tam tersine utangaç gençliğinin öcünü alıyor. Umurunun teki değil şimdi. Kapana kısıldık. Savunma anlamsız. Saldıracaksın. Nasıl? Yapışırım yakasına. Sağlam bacağını kırarım moruk! Yırtarım ağzını. Hadi şimdi ittirol git, bir daha görmeyeyim seni buralarda. Yüreğim küt küt. Gelin de amma mal ha! Resmen asılıyor. Men dakka dukka. Şaşırmış insanlar kardeşim. Taş yağacak gökten. Sen sen ol, uyma. Düş kurmak başka, eyleme geçmek başka. Evet haklıyım, ama bana yakışmaz. Hele bu yaştan sonra. Kıh kıh! sıkılmıyorsun değil mi.

«Musta'fendi, şu ihtiyar dolaşıyor mu hâlâ buralarda? Dolaşıyor, anladım. Ne zaman, hangi günler?»

«En biri, cumartesileri. Öğleye doğru. Üç boy yukarı, üç boy aşağı.»

«Yarın işe gitmiyorum. Bana haber vereceksin.»

«Peki beyim.»

Hole dikildim, sokağı gözetliyorum. Alışverişten dönen kapıcı uyardı. «Geliyor.»

«Git de ki, bekliyor, seninle konuşacakmış. Korkma evladım. Sen çağır, nene gerek, gerisini bana bırak...»

«Dövme sakın e mi beyim, yazık.»

«Sana ne oluyor yahu!»

«Şahit tutarsınız. İşimden olurum.»

«Korkma dedik a.»

Şaştım. Tıpış tıpış geldi. Kapıcı sıvıştı bile. Şirin şirin gülümsüyor. Çipil maviş gözleri ıslak, sarı tel çerçeveli gözlüklerinin ardında. Başında sağ kaşına yatık lacivert bere. Buruşuk sağ elinin güç kavradığı bastonuna yaslanıyor. İleri geri sallantılı bedeni. Düğmeleri iliklenmemiş paltosunun içinden skoç ceketi görünüyor. Kaşkolu ipek, salıvermiş iki yana boynundan. Özenli bağlanmış kravatı. Düz, bebe yaka, gül kurusu gömleği. Yanakları pörsük, solgun, lekeli.

«Tanıştığımıza memnun oldum bay *Lâedri*. Nasılsınız?»

Ses yok. Meydan okumuyor, alaysılığa kaymış gibi bakıyor sadece.

Buyruk kipi: Yumuşama, en sert bakışını yönelt şuna!

«Beğeniyor musunuz yaptığınız işi?»

Genizden sesi, takma diş kesintili.

«Beğenmiyorum.»

Öfkem iniverdi. Bakındı.

«Peki neden sürdürüyorsunuz bu densizliği öyleyse?»

Aynı uzak, unutulmuş hırıltı.

«Elimde değil, aklım beni çoktan bıraktı.»

«Olmadı. Bu cevabı veren insanın aklı başındadır. Uğraştırmayın beni.»

«Siz bilirsiniz.»

«Oğlunuza anlatırsam ya?»

«Hiçbir şey gelmez elinden.»

«Hapse girersiniz, tımarhaneye atılırsınız.»

«Olabilir.»

«Yani seninle başa çıkamayız öyle mi?»

«Bir ben miyim başa çıkılacak?»

«Canım ne diye bizi, daha doğrusu beni seçtiniz, bulamadınız mı başka birini?»

«Başka biri de, aynı soruyu soracaktı. Bilmem anlatabiliyor muyum?»

Öf ne çetin ceviz bu ihtiyar be. Alttan almalı.

«Peki, bay *Lâedri,* sizi anlıyorum. Lütfen başka birini bulun, belki o başka biri benim sorduğum soruyu sormaz desem, bizim yakamızı bırakır mısınız?»

«Dedim ya, durumda değişiklik olmayacaktır, ama umarım ben sizi bir başkasıyla değiştiririm, o zaman rahatlarsınız.»

«Demek keyif sizin. O zamana kadar burnumuzdan gelecek.»

«Siz bilirsiniz.»

«Allah belanı versin. Defol, defol, it oğlu it!»

Ağzını bile açmadı. Kolundan tuttum, sürükleyerek attım kapı dışarı.

Ben neler tasarlıyordum, iş nereye vardı. Ustaca ağzından alacaktım güya, ne olmuş, ne bitmiş. Gene *her yer karanlık.* Keşke kendimi tutabilseydim, buyur etseydim eve. Karım ne yapardı acep. Ya eli ayağına dolaşır, dili tutulur, ya kan tepesine sıçrardı. Sonunda, kabak benim başıma patlardı elbet.

Belki bir saat dolaştım sokaklarda başı boş. İhtiyar, Musta'fendi'den ya da bize temizliğe gelen karısı Satı'dan birtakım bilgiler daha almış olmalı. Dürbün çözümüne ben de pek inanamadım. Çünkü neden? *Earl Grey* sorunu ortada hâlâ. Satı'nın nereden

aklına gelecek *Early Grey*'den sözetmek. Dili bile dönmez. Hiçbir şey rastlantıyla açıklanamaz. Var bir bit yeniği bu işin içinde.

«Karıcığım, bizim biraz *İngiliz* çayımız olacaktı, bitti mi? Şöyle kokulu, tavşan kanı bir çay canım çekti de...»

«Ne zamandan beri *İngiliz* çayı sever oldun sen? Bir kere demleyecek oldum, üstelik *Tomurcuk*'la karışıktı, ne bu, lavanta gibi kokuyor demedin mi?»

«Öyle mi dedim.»

«Dün ne yediğini bile unutacaksın korkarım.»

«Haklısın. Neyse kalsın. Ha, neydi şu meretin adı?»

«*Earl Grey*.»

«Hımm! *Early Grey* demek. Bitmedi mi daha o?»

«İki üç parmak kadar kaldı.»

«At şunu at.»

«Niyeymiş o? Ben içiyorum. Kırk yılda bir gelen misafirime ikram ediyorum. Zararı ne sana?»

Böğürdüm:

«At dedim sana. Bozmasana *'âsabımı'*.»

«Delinin zoruna. Allah allah, bir bu eksikti.»

«Bir bu eksikti ya, ne sandın.»

Karım tavşan-kız kılığına girmiş. Ne güzel bacakları varmış meğer. *Lâedri* pespembe yanaklı, dal gibi delikanlı. Şalyaka kruvaze ceketinin içinde dimdik, papyon kravatını düzeltiyor. Amerikan barın taburelerine tünemişler. Elimde kocaman, kirli peşkir habire tezgâh parlatıyorum. Suratım kırış kırış. Kelmişim. *Tequilla* istiyor *Lâedri. Tequillaa!* Boğuk bas sesi yankılanıyor tavandan, zenci şarkıcının. Ses hiç de yabancı değil. Tanıştık mı acaba? «Kuru yemiş?» Kikir kikir gülüşüyorlar. *İngilizce* galiba konuştukları. Ne zaman öğrenmiş karım. Gizlice kurslara gitmiş olmalı. Bunlar nasıl genç kalmışlar böyle? Kaşgöz ediyorum, tanımazdan geliyor sevgili eşim. Gözlerim dolu dolu. Demek «*yabancı olduk şimdi*.»

Lâedri birden elindeki kadehi burnuma uzatıyor. Kızgın. Anladım. Kadehin kenarında ruj lekesi var. Sonrası karışık. Bira, *Tekel*'in. Kırık boynu elimde şişenin. Oluk gibi kan fışkırıyor *Lâedri*'nin kafatasından. *Help! Help!*

Sabahın köründe kalktım, giyindim. Alaturka kahvemi içtim. Maça gideyim bari. Ofsaytmış. İbne hakem. Yırtıldı boğazım. Üşütmüşüm. Üç gün yattım ateşler içinde. Karım hatmi, ıhlamur kaynattı. Başucumdan ayrılmadı. Allah razı olsun. İyileştim.

Günler olaysız geçiyor. Aklını başına devşirdi galiba *Lâedri*, caydı mektup yazmaktan, kesti herhalde umudunu.

«Azizem, gönül düşürdüğüm,

Gördükleri düşleri hatırlayabildikleri halde hayıflananlara veya sevinenlere daima acımışımdır. Onlara göre yaşadıklarını sandıkları gerçek, yaşamadıklarını sandıkları gerçek dışıdır. Oysa bütün sanılar gerçek değil midir?

Olagelenlere durmadan gerekçe arayan ahmaklar...

Lütfettiniz, benimle bir saatten fazla sohbet ettiniz. Paylaşmak zorunda kaldığınız mutsuzluğu anlattınız. Ben de size paylaşmak zorunda olmadığınız mutluluklardan sözettim. Anlamanızı ümit etmedim. Zaten benim nazariyem, anlayış beklemeyi budalalık sayar.

Önemli olan güzel ruhunuzu okşayabilmekti. İçiniz sıkılmasın: Ölüm her canlıyı eşit kılar.

Gelin, kazıbilimcilerin hiçbir zaman bulup çıkaramayacakları soluk alıp vermelerin en kısasını, en '*mutenâsını*' bir daha yaşayıp unutalım.

İnceliklere açık dünyama isteğimle taht kuran '*harikûlâde*' insan, uykularınızı kaçıran kâbusları kovunuz.

Saygısı, erişilmez sevgisi hiç eksilmeyecek olan:

Lâedri kulunuz»

Anlamadım. Güldüm acı acı. Filozofluk taslamaya da başladı düdük. 'Bir daha ha!' oha! Neyse ki, anlayış beklemiyormuş. Bencileyin bekleseydin görürdün anlayış ne demek.

Ne yapmalı? Aramızdaki sessiz anlaşmayı bozmayayım en iyisi. Karım da benim gibi düşünüyor olmalı. Unutmuş görünmeyi yeğliyor huzursuzluğumuzu. Anlaşıldı: Ardı kesildiği sanılan mektup yazma eylemi sürdürülecek. Üstünde durmanın, rahatımızı kaçırmanın anlamı yok. Varsın yazsın dursun. enayi. Bakalım kim daha dayanıklı çıkacak. Kızmayacağım, basacağım kahkahayı.

«Rehberde adımız yok. Nereden eline geçirdi bu adam telefon numaramızı?» Söyleniyor karım, mutfakta.

Şangır! «Hay allah kahretsin.»

«Ne oldu?»

«Rakı şişesini düşürdüm, ne olacak.»

«İyi, aferin.»

«Dayanamayacağım artık. Polise mi bildireceksin, ne yapacaksan yap. Günde üç fasıl zırr, yayık yayak, 'nasılsınız hanımefendi,' sinir mi kaldı bende. Rezil olursak oluruz, burama geldi canım, anlamıyormusun...»

Gelin kaynata işbirliği, besbelli. Yoksa gene mi Musta'fendi. Bir kez *Sivas*'tan aradıydı hemşerileri bunları. Satı vermiş telefon numaramızı. Çağırdım, konuştular. Haşlamıştım: «Bir daha istemem böyle şeyler, bizden izinsiz başkalarına telefon numarası verilir mi?»

Verdiler zâhir. Bakalım, anlarız. Önce gelini sıkıştırmalı. Yüzgöz olduk kapıcı milletiyle.

İşe dalmışım. Kararmış ortalık. Yüreğim maraigoz işkencesinde. Ne arayacağım. Telefona bir anahtar yaptırmalı. Cenabetin sesini aldı mı kapatıversin. Birden ağzıma geleni savurmaya başladım: Utanmak, arlanmak yok mu sende. Pis, mundar, çirkef, se-

fil ihtiyar. Keserim oranı kökünden anladın mı... El âlemin helâline gözkoymak ne demekmiş gösteririm sana. Çakal, akbaba, sırtlan. Şunun gibi yaratıkları yaşatan Tanrım, anlıyorum, senin de eksik tahtan.

Demindenberi sinyal veriyormuş telefon. Suratım morarmış olmalı. Odacı Muhammet uzattı kafasını kapıdan. «Ne var?» Parmağını uzatıyor, kırmızı uyarılarından habersiz aygıta.

Haykırdım: «Alooo!»

Önce suskunluk, ardından soluklanma.

«Sâkin olun lütfen.»

«Sâkinim. Mezar taşı gibiyim. Söyle, ne diyeceksen de çabuk.»

«Gözünüz aydın. *Lâedri* beyefendi öldü.»

«Ne mâlum. Telefon numaramı kim verdi size?»

«Önemli mi? Bu sabah kollarımda canverdi.»

«İyi. Geberdi demek. Kollarınızda hem ha! Ne mutlu. Emin misiniz?»

Sırtım buz. Beni huzurevi paklar. Kalleş. Attı kazığı sonunda. Tam sırası. Burnum akıyor. Mendil almayı da unutmuşum...

1984 - 1985

BAKANLIK MAKAMINA

Bakanlık Makamına

1. Bıçak kemiğe dayandı. Zafer Kılıçbay'a bu ayın kirasını ödeyemedim. Asistanlık düşü tümden suya düştü. Babamın öleceği tuttu birdenbire. Verecekleri aylıkla ben bile geçinemezdim, geride iki oğlan daha var, elime bakacak şimdi. Ayrım gözetmeyi bıraktım çaresiz. İki aydan beri kapı kapı iş aradığımı biliyorlar. Gözü tok insanlar bereket. Altı nüfuslu ailenin kıt azıklı akşam sofralarına konuk ediliyorum üstelik. Al gel ananı, kardeşlerini. İmeceyle büyücek bir oda konduruveririz birkaç gecede. Bahçemiz büyük.

2. Bu gün bir umut ışığı belirdi. Tepesi açılmış, çam yarması, köse, patlak gözlü Müsteşar Yardımcısı, İstatistik Enstitüsü'ndeki on aylık çalışmamı yeterli görmüşse müdürüm, işine yarayabileceğimi açıkladı. Hangi akla hizmet bitirdin *sinologie* bölümünü. Milli Korunma Kanunu kıdeme bakmaksızın ücret saptanmasına olanak tanıyormuş. Aylık, altı yüz yirmi beş lira. Eli kulağında, hükûmet zam da yapacak. Yaşadık! Kurduğu özel büronun sorumlusu olacağım. Saat kavramı unutulacak. Ben dokuz yıl Almanya'da görev yaptım. Tembellik yok. Denerim bir ay. Beğenirsem ne âlâ. Aksi takdirde acımam. Korum kapının önüne.

3. Üç kilo pirzola, bir kilo kaymaklı ekmek kadayıfını sildik süpürdük, bayram ettik.

4. Kızağa çekilmiş, murakıp Hilmi Tekebaş. Gazetelerin ekonomi sayfalarından not çıkarıyor, ticaret ataşelerinin raporlarını özetliyor. Namazında niyazında. Badem bıyık, süzük, sinsi bakışlı, kadın eli. Daktilo Necla Gültepe çekme burun, gamzeli, boy pos yerinde, geniş kalçalı. Kedere boğgun, iri, ela gözleri hep yerde. Yanlışsız, hızlı, on parmak yazıyor. Ticaret lisesi son sınıftan belgeli, Ertekin Kutucuoğlu. Kumral, çukur çene, güreş tutmuş olmalı, kulakları ezik. Utangaç, becerikli. Üç çocuk babası, Muhittin Tosyalı. Kokusuz, renksiz, ama çalışkan.

Devalüasyon sonrası alındığı söylenen önlemlerin sonuçlarını izliyoruz. Özellikle İhracatçılar, İthalatçılar Birlikleri'nden telefonla bildirilen, telgrafla ulaştırılan bilgileri, Merkez Bankası bildirilerine göre dolar değerine dönüştürerek, basılı kâğıtlara dökmek işimiz. Günü gününe denetlemek gerek, saptanan rakamların, mal türlerinin, giriş-çıkış kapılarının doğruluğunu. Telgraf metinlerini çözemiyorum çoğu zaman. Telefonla *teyid* isteyeceksin. Kırk sayfalık bülten, en geç saat yirmide sayın Müsteşar'a, yirmi birde sayın Bakan'a sunulacak. İletişim büyük sorun haber kaynaklarıyla. Müsteşar Yardımcısı, akşama doğru, dakika başı soruyor: Cetveller hangi aşamada, komanter hazır mı, kaçıncı sayfadayız? Yaranamıyorum bir türlü. Teşekkürden vazgeçtim, azarlanmasam iki de bir.

5. Dört ay doldu. Necla Gültepe ilk kez çok gecikti. Bir buçuk saat bekledim. Gelmeyince Müsteşar Yardımcısı'na haber verdim. Bağırıp çağırmamasına şaştım. Gönderttiği cılız, kambur kızcağızla Ertekin, canlarını dişlerine taktılar, yetiştirdik bülteni gene de zamanında.

Ertesi gün geldi Necla. Gözlerinin altı mor. Koyu ruj sürmüş dudaklarına. Kanayan yara, ağzı. Babam hastalandı, sabahladım. Elleri titrek. Tamburadan hışımla çekilen kâğıtlar buruşturulup sağa sola

savruluyor. Hıçkırmaya başladı. Koşarak çıktı koridora. Bakakaldık. Hilmi Tekebaş sırıtıyor sadece. İdare ederdik, keşke bu gün de dinlenseydiniz.

Öğle paydoslarında *Rumeli İşkembecisi*'ne gidiyorum. Ruhi bey, bir dakika! Göğsü körük.

6. İnanmadım. Klasik senaryo. Yere bakan yürek yakan. Dişi köpek kuyruğunu sallamasa... Bilmiyordum, Müsteşar Yardımcısı'nın makam arabası bırakıyormuş kızı *Dışkapı*'daki evine. Kız değil, dul. Anası birine kaçmış. Kocası *sarkom*'dan sizlere ömür. Bir kızı var, beş yaşında, şipşirin. Alkolik babası. Haftalığını almaya geliyor. Parkta buluştuklarını gördüm. Saç sakal karmakarışık. Pıyrım pıyrım ceketi. Geç vakit zor olur sizin için. Önceki gece, beyefendiyi bekleyeceğiz, demiş şoför Cemal Şişman, arabası tamirde de... Ne bilsin. Çek oğlum! Hızla yol alıyorlar *Çankaya*'ya doğru. Öyle ya, o bırakılacak ilkin evine. Ne bilsin. Bol paralı işinden olmak istemezsin herhalde. Bu gece misafirimsin. Ne münasebet. Ayılmış ossaat. Kaçmaya yeltendim. Yapıştı koluma. Mengene gibi güçlü parmakları. Şoför de dikilmiş karşısına. İmdat istese neye yarar. Süründürürüm. Kes ağlamayı. Bırak nazı, numarayı. Karısı Almanya'da. Çok direndi, yalvardı, lâkin yumuşatamadı. Kendimi öldürürüm duyulursa. Ertekin, efendi çocuk. Geçen pazar *Penguen*'de pasta yemeye çağırdı. Gitmedim. Öyle üzüldü ki... İki çıplak bir hamama yakışır, değil mi ama... Söyleyin ben ne yapayım?

7. Ramazan geldi hoş geldi. On iki ayın bir sultanı. Hilmi Tekebaş'ın ağzı leş. Büroda oruç tutan o, ben, Tosyalı. Aramız şekerrenkti Tekebaş'la, oldukça düzeldi. *Cuma*'yı birlikte kılıyoruz üçümüz, Bakanlığın mescidinde. Nerede çocukluğumun sahur davulları-tokmağı zarif vuruşlu; mânileri-şakalı, dokunaklı; huşû ile dinlediğimiz, müezzinin usule *vâkıf*-yanılmıyorsam Türkçe ve yanık ve yaklaşıp uzaklaşan sesiyle şerefede *bizzat* okuduğu *Ezan-ı Muham-*

medi. (S.A.) Adam softa. Karanfil salık veremezdim. Tükürüğünü bile yutmayacaksın. Günahı odacı Hüseyin Culuk'un boynuna. Öğlenleri gizlice muz yiyormuş Müsteşar Yardımcısı, Hilmi Tekebaş'a söylemiş. Benim de o fısıldadı kulağıma, midemi ayaklandırdığından habersiz. Padişahımız Efendimiz *IV. Murat Han* zamanında olsa, alenen oruç yiyor ha, tut bir *cürm-i meşhut zabtı*, kalebentliğe hüküm giyerdi, neuzubillah.

8. Kambur kız üstümde kaldı. Alnı boncuk boncuk, sürekli. İnadına lavanta kokuyor teni. Anası koyuyordur çamaşırlarının arasına. Vara yoğa masama abanmasa, abayı yakmış şehla gözleri yalayıp durmasa yüzümü, iş hamaratlığına, terbiyesine diyeceğim yok.

9. Köpüklü şarap değil o. Şampanya. Alışkın olmayanı kötü çarpar. Kurgusu zayıf hikâyenizin. *Mübtedi* ürünü. Siz ne de olsa genç sayılırsınız. Evet. Yaşını başını almış, *mütedeyyin* adam bay Hilmi Tekebaş. Yardımcı olur belki size. Bana açılmasaydınız keşke. Özel ilişkileri düzene koymaya meraklı değilim. Yol göstermekten korkarım, ağırdır vebali.

10. Giyim kuşamına iyice özenir oldu Necla Gültepe. Bileğindeki saat değişti. Altın kaplama yenisi. Terslenmesine, surat sallamasına artık alınmıyor Ertekin, körkütük tutkun. Yardım bahanesiyle pervane kızın çevresinde.

Tüfek patlamalı. Patlayacak mı? E, ne zaman?

11. Cetvellerin yan toplamlarıyla yukarıdan aşağı toplamları birbirini tutuyordu. Çağrıldım. Bak bakalım, yedinci kalem'in tutarına. Olacak iş mi? Sayın Bakan bize güvenerek Bakanlar Kurulu'nda hesap veriyor arkadaş. İhracat ihracat diye kıçımızı yırtıyoruz. Keçiboynuzu, bağırsak, *Siirt* battaniyesi, yer elması, sümüklüböcek, bıttım... Ne bulursak satalım diyoruz. Sen kalk elli bin dolarlık aslı faslı yok fiili ihracat göster. Oruç kafayla ben farkına varıyorum

da... Ya benim de gözümden kaçsaydı? Uyuyor musunuz? Onunla bununla kırıştıracağınıza iş yapın iş. *Töricht!* Sövdü galiba. Aceleye geldi. Yığıldı evrak. Tamam. Adam haklı. İpin ucunu kaçırmasaydı... Sinirleniverdim. Çok özür dilerim, ama dikkatsizliğimden ötürü. Birlikte çalıştığım insanlara başka gözle bakmak âdetim değildir. Yok yahu! Çık dışarı küstah! Kaçın kurrasıyım ben, budala.

Redif Taburu, 1272 doğumlu, nefer, Kocayemişzade Müstakim, *Gediz* misiniz? Çantanızda bir çift kundurayla bir de fesiniz mi var?

12. Ben yarın hastalanmak zorundayım. Bülten sana emanet Ertekin. Şu zarfı da sabahleyin sayın Müstakim Kocayemişoğlu'na ver.

13. Yuh! Ar haya dümdüz desene. İyi etmişsin Ruhi bey. Üzümün çöpü, armudun sapı demezsen iş mi yok sana. Hele sık dişini biraz, nasıl gülüyor cebin. Anafartalar Mağazaları'nın sahibi hemşerim. İcra işlerini takip edecek, ağzı sıkı, namuslu birini arıyordu kaç zamandır. Beraber gideriz. Sağol da, beceremem. Hele fakir fukaranın canını yakmaya hiç gelemem. Alırken iyi. Taksit ödemeye gelince pır. Yağma mı var... Binden fazla dosya. Yüzde beş alacaksın ...Anladım. Olmaz. İlle memurluk. İyi ya sen bilirsin. Eşşeğin kuyruğu gibi... Benden söylemesi.

14. On beş gün geçti. Binasına, matbaasına, demirbaşlarına yasayla elkonmuş bir gazetede gece düzeltmenliği buldum. Gazete, kaba kâğıda, hesaplı basan külüstür bir başka matbaada diziliyor. İşyerindeki odun sobasının boruları çarpık. Baca tıkalı galiba. Rüzgâr ters esince göz gözü görmüyor. Dizgi operatörleri ilânlar dışında yanlışına doğrusuna baktıkları yok, haberlerin, yazıların. Titizliğime canları sıkılıyor bayağı. Sabaha karşı yayan yapıldak dönüyorum eve. Ücretim de düşük. Üç yüz yetmiş beş lira aylık. Bir süre biriktirdiklerimle idare edebilirim. Sonra? İcra işine razı mı olmalı, ne yapmalı.

Bayramda Zafer'in anasının nasırlı, kutsal elini öpüp başıma koydum. Hayır duasını aldım. Sırtımı sıvazladı. Berhudar ol evladım. Allah gönlüne göre versin. Askerliğini yapmışsın. Elin ekmek de tutuyor. Mürüvvetini-yeri cennet mekân olsun, baban göremedi, anacığın görsün bari. Zafer'le, karısı Elif bacıyla *musafaha* ettik. İki kilo hindistan cevizli lokum aldım. Biz de yedik, konukları da ağırladık. Çocuklara önceden, kırmızı elişi kâğıtlarıyla onarlık rulo yapıp hazırladığım, Darphane'den yeni çıkma beşer kuruşluk armağanlarını verdim, pek sevindiler.

15. Sabahları geç saatlere kadar uyuyorum. Öğleden sonraları *Milli Kütüphane*'deyim. *Taoisme*'le ilgili okuduklarımın dışında pek dişe dokunur kaynak yok. *Hong-Kong Üniversitesi*'ne kapağı atmalı ya, nasıl? Hem İngilizcem çok zayıf. Kel başa şimşir tarak.

Elif bacı kapımı kuvvetlice tıklattı. Daha erken. Kafam kazan. Duydum, duydum. Kusura bakma. Biri ille seni görmek istiyor, kapıda.

16. Görgüsüz gecekondu fırlamaları motor kaputunun üstüne çıkmışlar, tepiniyorlar, kimi sileceklerle, dikiz aynasıyla oynuyor, kimi camları yumruklu-, yor, kovulunca kızdılar, araba biraz uzaklaşınca arkamızdan taşladılar. Cemal Şişman'ın öfkesi çabuk geçti. Basıyor gaza, bir yandan anlatıyor gülerek. Beyefendi sinir küpü. Karısı döndü Almanya'dan. Bir torunu olmuş. Erken doğum. Bülten saat yirmi iki' den önce sayın Bakan'a sunulamıyor. Kendi geçiyormuş hesap makinesinin başına. Yaz, boz, sil, al baştan, gene tutmadı. Hay Allah! Gerçi çok gayretli, ama geri zekâlı bu Ertekin. Anlaşıldı, kıvıramayacak. Git al gel şu dangalağı. Bayılırım lafını esirgemeyenlere, gözükaralara. O haltı kimlerin yediğini biliyorum. Atlamasına bozuldum. Büro'nun külünü havaya attı. Göreceksin ya... Göz kırptı, laf aramızda Necla'ya

asılıyormuş galiba Ertekin. Cami duvarına işenir mi ulan...

17. Hüseyin Culuk izinli mi? Yok beyim, çay ocağına verdiler. Senin adın ne? Hidayet Uslu. Ha, iyi.

Hoş geldin. Geç bakalım. Geç, geç. Şöyle koltuğa otur. Müruru zamana uğradı ama, zararı yok. Geçmiş bayramın mübarek olsun. Nasılsın? Amma osuruğu cinli adammışsın yani! Yumuşak atın çiftesi desene... Oğlum, bize iki demli çay. İş buldun mu? Tabak sevdiği deriyi... Oruç yiyormuşum, sana ne! Mürai pezevenk! Çok değil. Bir ay. Düreceğim defterini, doldursun yirmi beş yılını. Mücahit, canciğer arkadaşımdır. Ziyaretime gelmişti. Esaslı istihbaratçıdır. Rica ettim, Hilmi'nin yerine o bakacak. Mendeburu dehledim, tıktım bodrumda bir odaya. Altına tahta sandalye. Çok bile. Getirsin seccadesini, akşama kadar yatsın kalksın gayrı. Sen de müminsin. Var mı müslümanlıkta bok atmak, çekiştirmek, onun bunun ayağını kaydırmaya çalışmak, muhbirlik? Öteki mıymıntı Muhittin'i de iade ettim ofisine. Aynı çamurdan sersem. Hatice yeter size. Kambur mambur, ateş, ateş. Neclâ'yı kollayacaksın. Kızımdan ileri severim. Üstelik nasıl paralanır, temiz iş çıkarır... Ertekin mi? Onun suçu yok dedi, Necla, ama boş ver. Nato mermer, nato kafa. Acıdım, Petrol Dairesi'ne verdirdim. Demedi deme. Büro'ya adımını atmayacak. Görmeyeyim, giydiririm, en azından sürdürürüm, soluğu *Cizre*'de alır. Sana da ağır laf ederim. Kaldıramazsın. Ona göre... Cesaret edemez ya, neyse. Geçen hafta bana geldi. Elinde bir senet. Mobilya alacakmış. Muhittin kefil olmuş. Ben de olur muymuşum. Ayranı yok içmeye... Evlenecek şaşkın. Kovdum. Ha, Konjonktür'den bir mülkiyeli gelecek. Pek övdüler. Bak bakalım nasıl? Aklı başında biriyse, çalışsın. İşte sana yardımcı.

Hadi bakalım. Silah başına! Geciktik. Bülten bu

gün, zamanında hazır olmalı. Gazeteye mi? O *varakpare*'ye gazete mi diyorsun. Geç efendim, haber vermeye gerek yok.

18. Necla buruk. Aydım. Koruduğuna göre. Gönlü kaymaz mı? Bunca ilgi, sevda. Genç, yakışıklı. Ben gidince şeflik onun hakkıydı elbet. Yazık. Evleneceklerdi herhalde. Beyefendiyi ürkütmemek de gerek. Yutmadı ihtiyar. Evdeki hesap... Mücahit Poligon'u hiç sevmedim. Tam tilki. Sağ yanağını, bıçkın usturası bölmüşe benzer. Aman ayağını denk al. Hatice Geredeli handiyse boynuma sarılacak. Şakıdı durdu. İşin yoksa, bir de mülkiyeli yetiştir. Gelmedi. Belki yarın boy gösterir.

Hemen kolları sıvadım. Kırk dakika gecikmeli de olsa bülteni yetiştirdik. Sütten ağzı yanan... Günün belgelerini ikişer kez elden geçirdim. Bir önceki cetvellerle tek tek karşılaştırdım. Teşekkür yetmedi. Allah razı olsunlar...' Ama hep aklımda: *'Ben nasıl hata ettim o gün.'* Vakit yok. İlk fırsatta bilmeceyi çözmeliyim. Hilmi Tekebaş'ın, Muhittin Tosyalı'nın işi olamaz bu. Ödleri kopar. Kimin?

19. Hilmi Tekebaş kafeteryaya da gelmiyormuş. Herkesle selamı sabahı kesmiş. Ağzı kilit. Odasında dört dönüyor. Hatim indiriyor. Mülkiyeli yıllık izne ayrılmış. İsabet. İşler de tavsadı gibi. Bu gün çıkardım eski dosyaları. Ayrıldığım günün evrakını dikkatle incelemeye başladım. Ne çok telgraf, hesap özetleri, yazılar, bilgi formları, telefon notları... Buldum! Faltaşı gibi açıldı gözlerim. Aynı telgrafı iki kez çek etmişim. Mor kalem. Çengelli parafım. İçim cız etti. Bunca insan töhmet altında kaldı benim yüzümden. Zavallı Tekebaş, Tosyalı. Bu kez istifayı tam hak ettim. Koş! Peki ama, Müsteşar Yardımcısı, şıp nasıl görüverdi yanlışlığı. Rastlantı mı? Yuvarlak rakam. Bir önceki cetvellerin kalemlerine bakmıştır. Sondaj yöntemi. Yılların deneyimli adamı...

20. Sırıttı. Anlamıştım. Ödlek herifin ancak kü-

çük fesatlıklar gelir elinden. Gitmiş Müsteşar'a, mübarek ramazanda oruç yiyor, yaşına başına bakmadan sabi sübyana sulanıyor, herkesin ağzında sakız, mevkiini küçük düşürüyor, demiş. Gerçi Müsteşar benim kırk yıllık arkadaşım, gülüştük, ama hıyara içerlemedim desem yalan. Ben ne mistik, ne mutasavvıfım. Öyle derinlemesine anlamam felsefeden, edebiyattan. Ne yapalım artık genç değiliz. Bir yerde okumuştum. Aklımda şöyle kalmış: *'Her gönül kapısını erkeğin şişkin cüzdanı açar.'* Bunu diyen, yanılmıyorsam *Konfüçyüs*. Benim gibiler bundan böyle bu mezhebin müritleri olmak zorundadır. Öteki şapşalı ciddiye alan kim. Kadana gibi bir karı, üç piç kurusu. Dervişliğe vurmayıp da ne halt edecek. Kusura bakma ya, sen de pek odun gibisin. Yanıbaşında dünya güzeli, gencecik bir kadın salınıp durur, kafanı kaldırıp bakmıyorsun bile. Şaşı kambur kafeslerse seni şaşmam. Kapan da kaçan mı tüysüz delikanlı, Ertekin züğürdü. Bırakır mıyım öyle nadide dağ zambağını sana. Yani hazır fırsat geçmişken elime, kiminizin burnunu kırayım, kiminizin akılcığını karıştırayım dedim, fena mı ettim. Yırt at şunu yırt. *Hazret-i Ömer* adaleti. Bu çağda fasarya oğlum. Sana da bir gün nesli tükenmiş hayvan gözüyle bakacaklar.

21. Hilmi Tekebaş, süresi dolduğu gün, *'görülen lüzum üzerine'* re'sen emekliye sevk edildi. Kimseye Allahaısmarladık dememiş, pılısını pırtısını toplamış gitmiş.

22. Ertekin Kutucuoğlu'nu merak ediyorum. Dayanamadım, sordum Necla'ya. *Batman*'a geçici görevle gönderilmiş. Mektup aldım. Size saygısı büyük, hiç kırgın değil. Döndüğünde ziyaretinize gelecek. Benden de selam yazın, sevgilerimi iletin. Burası hiçbirimize baki değil. Bakalım, gün ola harman ola.

23. Anam aklına koymuş. Hülya on altısına bastı. Serpildi, güzelleşti. İpek gibi maşallah. On parma-

ğında on marifet. Teyzenle konuştuk. İzin al, gel. Söz keselim. Evli barklı insanlar. İşin ne aralarında. Bir an önce yuvanı kur artık. Romatizmalarım azdı. Gönderdiğin parayı aldık. Kesene bereket.

24. Müsteşar kısa boylu, bol kır saçlı, uygar görünüşlü bir adam. Sinirli. Gözlüklerini kaldırıp indiriyor ikide bir. Derme çatma kadroyla ithalat, ihracat mı takip edilir. Yalan yanlış rakamlar... Kaç defa hatasını yakaladım. Bir keresinde... Biliyorum efendim. O yüzden... Bu Bakanlığın her türlü bilgiyi sağlıklı olarak toplayacak daireleri, müdürlükleri, şeflikleri, yetişkin elemanları var. Çok söyledim, ama dinletemedim. Gördük işte. Üstelik... İnsan yaşını, başını, mevkiini düşünür, hareketlerinin doğuracağı tepkileri hesap eder, değil mi efendim. Zavallı Hilmi bey. Haklıymış. Harcadık bir de adamcağızı... Ne oldu? Rezalet! Temizlesin bakalım hadi... Her ne hal ise, Sayın Bakan'ın emirleriyle büro dağıtılmıştır. Hayır efendim, ayrılmanız gerekmez. Branjınız (Ş diyemiyor mu, demiyor mu incelik gereği?) harici olmasına rağmen, ağır bir yükün altından kalkmaya çalıştınız. Teşekkür ederim. Şimdilik özel kalemde iş verilecek size. Daha sonra düşünürüz bir şeyler. Buyrun gidebilirsiniz. Evet... Toprak-Ofis olabilir.

25. Yargıç insaflıymış. On altı ayla kurtuldu Ertekin. İzlemiş Müsteşar Yardımcısı'nı. Ben sana buralarda dolaşmayacaksın demedim mi hayvan oğlu hayvan. Korkunç bir sol kroşe. Ardından yapıştırmış sırtını yere, Bakanlığın cümle kapısının önünde. Burun param parça. Üç kaburga kemiği kırık. Ayak bileğinde çatlak. Tanık olarak dinlendik hepimiz. Ben sustum, duymadım, görmedim.

Şoför Cemal Şişman, Müsteşar Yardımcısı'nın evinde birçok kez gecelediğini doğruladı Necla'nın. Dayısı Hilmi Tekebaş'a anlatmış olanı biteni. Daha ilk günden. Necla, ağladı, sızladı, yalanladı, yerlere

attı kendini, bayıldı. Tekebaş'ın uyardığı anlaşıldı Kutucuoğlu'nu. Muhittin Tosyalı da verdi veriştirdi Müsteşar Yardımcısı'na.

26. Elif bacı sordu soruşturdu. Tutarlı aile. Çerkes göreneklerini öve öve bitiremedi. Tamam, dedim, oldu bu iş. Nişanlandık. *Etlik*'te bahçeli, ak badanalı bir evin alt katında oturacağız evlenince. Üst katında kayınbabam, kaynanam, baldızım oturacak. Babası Hasan Geredeli, nişanlımın. Bakkal.

27. Anam küs. Düğünümüze de gelmedi.

28. Şefliğe yükseltildim. Aylığımı gene Milli Korunma Dairesi'nden alıyorum. Hatice hâmile. Dünya tatlısı bu kız. Çok seviyorum onu.

29. Necla Gültepe büyük bir giyim mağazasında tezgâhtarlık yapıyormuş. Görüş günleri taşınıyormuş hapisaneye. Ne ihtiyacı varsa sağlıyormuş Ertekin'in. Mobilya borcunu da üstlenmiş. İlk ziyaret günü ağlamış Ertekin. Aslan gibi delikanlı. Seni alacağım Necla, üzülme, basacağım bağrıma diye bağırmış, tel örgülerin arkasından.

30. Zafer Kılıçbay'ın suratından düşen bin parça. Tavlada yenildi. Ondan değil. *Cebeci Karakolu*'na vermişler. Durumlar kötü. Başım belaya girecek, dedi.

31. Olaylar hızla büyüyor. Gençler eski bir marş tutturmuşlar. Caddelerde küme küme toplanıp sessizce yürüyüşe geçiyor, usuldan söylüyorlar: *'Olur mu böyle olur mu...'*

32. Üç kişinin bir araya gelmesi yasak sokakta. Vur emri varmış.

33. Dün *Kızılay*'da alış-verişe çıkmıştım. Ortalığı bir duman bulutu sardı. Gözlerim cayır cayır yandı. *Selânik Caddesi*'ne açılan ilk sokağa saptım. Gözyaşartıcı bombaymış.

34. Subaylara, erlere çiçekler attık. Limonata dağıttık. Sevinç gözyaşları döktük.

35. *Yassıada* duruşmaları başladı. *'Sanıklar bağlı olmayarak getirildiler.'* Radyolarımızın başından ayrılamaz olduk.

36. Müstakim Kocayemişoğlu'yla karşılaştım, *Ali Nazmi Pasajı*'nın bodrum merdivenlerinde. Emeklilik yaramamış. Bayağı çökmüş. Hüzün oturmuş saldırgan gözlerine. Gene de muzipçe gülümsedi. Hal hatır sorduk, karşılıklı. Sesini kısarak, oramızı buramızı kırdırdık ama paçayı da kurtardık, ne haber, dedi. Sayın Müsteşar'la Sayın Bakan yargılanıyorlar.

37. Zafer Kılıçbay'ı, salıverdiler. Bizim evin bahçesinde kafa çektik. *'Edirne Köprüsü Taştan'* türküsünü söyledim. Alkışladılar. Hatice kıkır kıkır güldü.

38. Bir kızımız oldu. Torununa babaannesinin adını koyduk. Anamla barıştık. Zübeyde'm diyor da başka bir şey demiyor.

39. Anayasa oylandı, kabul edildi.

40. Bilgilerinize saygı ile arz olunur.

1984 - 1985